

Pääkaupunkiseudun tarkastustoimet
Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen

ARVIOINTIMUISTIO
Julkinen tarkastuslautakuntien annettua
arviointikertomukset vuodelta 2015
(JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

1(120)

15.2.2016

NUORISOTAKUUN TOTEUTUMINEN JA VAIKUTTAVUUS HELSINGISSÄ, ESPOOSSA, VANTAALLA JA KAUNIAISISSA

2015

Sisällys

ALKUSANAT	4
TIIVISTELMÄ.....	5
1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT	6
1.1 Nuorisotakuun käsite ja sisältö.....	6
1.2. Arvioinnin tavoite ja laajuus	6
1.3. Arviointikysymykset ja kriteerit.....	7
1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät.....	8
2 NUORISOTAKUUN TOTEUTTAMINEN	8
2.1 Yleistä	8
2.1.1 Kuntien rooli työllisyshoidossa.....	8
2.1.2 Kuntien rooli koulutustakuun toteuttamisessa.....	9
2.1.3 Nuorten aikuisten osaamisohjelma NAO	10
2.1.4 Etsivä nuorisotyö	11
2.1.5 Taustatietoja nuorisotakuun kohderyhmästä	11
2.2 Espoo	13
2.2.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi	13
2.2.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi	15
2.2.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi	23
2.2.4 Rahoitus.....	32
2.2.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus.....	34
2.2.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia	37
2.3 Helsinki	38
2.3.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi	38
2.3.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi	41
2.3.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi	50
2.3.4 Rahoitus.....	57
2.3.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus.....	58
2.3.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia	66
2.4 Kauniainen	67
2.4.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi	67
2.4.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi	68
2.4.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi	69
2.4.4 Rahoitus.....	70

2.4.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus.....	70
2.4.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia	71
2.5 Vantaa.....	71
2.5.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi	71
2.5.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi	74
2.5.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi	77
2.5.4 Rahoitus.....	81
2.5.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus.....	82
2.5.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia	86
2.6 Kaupunkien vertailu.....	87
2.6.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi	87
2.6.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi	87
2.6.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi	89
2.6.4 Rahoitus.....	90
2.6.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus.....	90
2.6.6 Toimintamallien vahvuudet ja heikkoudet.....	92
2.7 Yhteistyö työvoimahallinnon kanssa	93
2.7.1 Kaupunkien kokemuksia.....	93
2.7.2 Työvoimapalvelujen vastuunjako	95
3 NUORISOTAKUUN TOTEUTUMINEN TYÖLLISYYSNÄKÖKULMASTA.....	96
3.1 Nuorisotyöttömyyden kehitys verrattuna koko väestöön	96
3.2 Työttömyyden kasvuvauhdissa on eroja kaupunkien kesken	100
3.3 Nuorisotakuu ei toteudu pääkaupunkiseudulla	102
3.4 Työttömyys on pitkittynyt	107
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	108
LÄHTEET	109
Liitteet.....	113
Liite 1 Kaupunkien 15–29-vuotias väestö ikäryhmittäin ja äidinkielen mukaan 2013–2015	113
Liite 2 Nuorten työttömyys koulutusasteittain	114
Liite 3 Nuorisotakuun keskeiset mittarit: vertailu kuusikkokuntiin.....	118

ALKUSANAT

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ulkoisten tarkastustoimien yhteistyössä suorittaman seitsemännen yhteisarvioinnin aiheena vuonna 2015 oli nuorisotakuun toteutuminen ja vaikuttavuus Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniiaisissa. Kaupunki- ja konsernitarkastajien työryhmä toteutti arvioinnin.

Arviointia ohjasi tarkastuslautakuntien puheenjohtajistosta koostunut ohjausryhmä, jossa ovat toimineet:

Paula Viljakainen (pj), Espoo
Pentti Arajärvi, Helsinki
Heikki Kurkela, Kauniainen
Juha Malmi, Vantaa

Ohjausryhmän työskentelyyn kaupunkien ulkoisista tarkastuksista ovat osallistuneet:

Virpi Ala-aho, kaupunginreviisori, Espoo
Pirjo Hakanpää, tarkastusjohtaja, Helsinki
Timo Terävä, arviointipäällikkö, Helsinki
Helena Hyvönen, kaupunginreviisori, Vantaa

Arviointiraportti käsitellään samansisältöisenä kaupunkien tarkastuslautakunnissa keväällä 2016.

Espoossa 15.2.2016

Ira Kaukanen, konsernitarkastaja, Espoo
Anneli Tiainen, kaupunkitarkastaja, Espoo
Tarja Palomäki, kaupunkitarkastaja, Helsinki
Minna Tiili, ts. konsernitarkastaja, Helsinki
Sari Hännikäinen, kaupunkitarkastaja, Vantaa

TIIVISTELMÄ

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten ulkoisten tarkastustoimien yhteisarviointi käsitteli sitä, onko nuorisotakuun toteuttaminen ollut vaikuttavaa pääkaupunkiseudun kaupungeissa. Nuorisotakuun toteutumista arvioitiin sekä työllistymisen että koulutukseen pääsyn näkökulmasta. Lisäksi arvioitiin, onko kaupunkien valitsemilla nuorisotakuuta toteuttavilla toimintamalleilla saavutettu niille asetetut tavoitteet ja ovatko kaupunkien toimenpiteet tai hankkeet nuorisotakuun toteuttamiseksi olleet vaikuttavia.

Nuorisotakuun toteuttamista selvitettiin kuvaamalla nuorisotakuun kaupunkikohtaista strategista ohjausta, koordinoitua ja rahoitusta sekä kaupunkien valitsema toimintamalleja ja toteuttamia toimenpiteitä. Kunkin kaupungin osalta tunnistettiin vahvuuksia ja heikkouksia. Lisäksi arvioitiin kaupunkien kokemuksia yhteistyöstä työvoimahallinnon kanssa.

Arvioinnin tuloksena voidaan todeta koulutustakuun toteuttamisen olleen pääkaupunkiseudulla vaikuttavaa. Työllisyystakuun näkökulmasta nuorisotakuuhankkeilla on pyritty edistämään nuorten työllistymistä, mutta haastavassa työllisyystilanteessa kaupunkien toimenpiteiden vaikutuksia on vaikea osoittaa. Suhdannelannetta heijastavien työttömyystilastojen perusteella nuorisotakuu ei toteudu.

Kaikki kaupungit ovat parantaneet nuorten pääsyä koulutukseen koulutustakuun mukaisesti. Koulutustakuu toteutuu peruskoulun päättävillä nuorilla hyvin. Ammatillisen koulutuksen lisäpaikkojen saaminen on auttanut tavoitteen toteutumista. Nuorten koulutuksen haasteena ovat alle 30-vuotiaat nuoret, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Heidän joukossaan on paljon maahanmuuttajia.

Nuorisotakuun toteutumista kuvaava indikaattori, virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen, on nuorisotakuun aikana kasvanut eli yhä useamman nuoren työttömyysjakso ylittää nuorisotakuun lupauksen. Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien välisiä eroja vertailemalla johtopäätöksenä on, että Vantaalla nuorisotakuu toteutuu parhaiten ja Espoossa heikoiten. Kauniaisissakaan nuorisotakuu ei täysin toteudu.

Koko nuorisotakuun aikana nuorisotyöttömyys on kasvanut maltillisimmin Vantaalla ja suhteellisesti eniten Espoossa ja Kauniaisissa. Viimeisimmät, loppuvuoden 2015 työttömyysluvut kuitenkin osoittavat, että Vantaalla nuorisotyöttömyys on loppuvuonna kasvanut enemmän kuin suurissa naapurikaupungeissa: Helsingissä nuorisotyöttömyys on kääntynyt laskuun ja Espoosakin osittain. Kauniaisissa puolestaan nuorisotyöttömyyden kasvu oli loppuvuonna 2015 erityisen suurta.

Kaupunkien omien tavoitteiden toteutumisen arviointia hankaloittaa se, että vain Vantaa asetti selkeät mitattavat tavoitteet. Helsingissä strategiaohjelmassa mainitut toimenpiteet ovat toteutuneet hyvin. Espoossa ja Kauniaisissa tavoitteet ovat olleet sanallisia. Vantaalla kaupunginvaltuuston vuosille 2013–2015 asettamista nuorisotakuuta koskevista tavoitteista osa on mitannut työttömyyden kehitystä ja siten ne ovat huonossa työllisyystilanteessa olleet vaikeita toteuttaa.

Vaikuttavuuden mittaamista kaupungeissa on toteutettu toistaiseksi varsin vähän. Nuorisotakuuhankkeille on asetettu mitattavia tavoitteita Vantaalla, jossa seurattiin Petra-hankkeen ensimmäisen hankekauden tavoitteiden toteutumista. Viidestä tavoitteesta neljä toteutui. Espoolla on ollut käytävissään tiedot nuorten sijoittumisesta Vamos Espoo -hankkeessa. Vastaavasti Vantaalla on seurattu nuorten sijoittumista ohjauspalveluista työhön, koulutukseen tai muihin palveluihin. Helsingissä vaikuttavuuden seuranta on kehittyneintä, koska työllisyshoidon toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan välittömien tulosten lisäksi yleensä puoli vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Kauniaisissa nuorisotakuuhankkeita ei ole erikseen nimetty, joten niistä ei ole seuranta.

1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Nuorisotakuun käsite ja sisältö

Tässä arvioinnissa nuorisotakuun toteuttamista tarkastellaan hallituskaudella 2011–2015 kehitetyn nuorisotakuun mukaisesti. Nuorisotakuu esiteltiin pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa ja sitä täsmennettiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla tehdyssä valmistelussa. Nuorisotakuu koostuu kolmesta osasta:¹

1. Nuorten yhteiskuntatakuun mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta.
2. Koulutustakuun mukaan jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin.
3. Nuorten aikuisten osaamisohjelman (NAO) tavoitteena on saada vailla toisen asteen tutkintoa olevia 20–29-vuotiaita suorittamaan tutkinto tai tutkinnon osia vuosina 2013–2016.

Nuorisotakuu tuli voimaan vuoden 2013 alussa. Nuorten aikuisten osaamisohjelma puolestaan käynnistyi alkusyksystä 2013 ja täydellä rahoituksella vuoden 2014 alusta.² Nuorisotakuu koskee kaikkia alle 25-vuotiaita sekä 25–29-vuotiaita vastavalmistuneita (eli sellaista, jonka valmistumisesta on alle 12 kuukautta).³ Nuorisotakuusta ei ole säädetty erillistä lakia.

Nykyisellä hallituskaudella eli pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmassa toukokuussa 2015 tavoitteena oli kehittää nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan eli syventää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä nuorten tukemisessa. Yhteisötakuun myötä nuorisotakuu laajenee kattamaan kaikki alle 30-vuotiaat.⁴ Hallituksen kärkihankkeen ”Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan” neljästä toimenpiteestä kahden toteutus oli alkamassa joulukuussa 2015 ja kahden toteutus tammikuussa 2016.⁵ Käytännössä yhteisötakuun keskeisin hanke eli Ohjaamo on käynnistynyt pääkaupunkiseudulla jo vuoden 2015 aikana, joten sen osalta yhteisötakuun näkökulma on mukana arvioinnissa. Nykyisen hallituksen erillisrahoitus yhteisötakuuseen on kolmen vuoden aikana 10 miljoonaa euroa, kun edellisellä hallituskaudella rahoitus oli 60 miljoonaa euroa vuosittain.⁶

1.2. Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena on ollut arvioida nuorisotakuun toteutumista ja vaikuttavuutta Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungeissa. Arviointityössä selvitetään kaupunkien nuorisotakuun toimintamallit ja ne konkreettiset toimenpiteet, joita kaupungit ovat tehneet nuorisotakuun tavoitteiden toteuttamiseksi.

¹ Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011 ja TEM Muistio 12.3.2013. Muistio oli nuorisotakuun alueellisille ja paikallisille toimijoille suunnatun kirjeen liite. Kirjeen allekirjoittajina olivat työministeri, opetusministeri, kulttuuri- ja urheiluministeri, sosiaali- ja terveysministeri, peruspalveluministeri sekä hallinto- ja kuntaministeri.

² TEM 2015, 9 ja 21.

³ TEM Muistio 12.3.2013.

⁴ http://www.tem.fi/ajankohtaista/vireilla/karkihankkeet_ ja_ohjelmat/nuorisotakuu

⁵ Valtioneuvoston kanslia 2015, 41–44.

⁶ Valtioneuvoston kanslia 2015 ja Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma.

15.2.2016

Valtakunnallisesti nuorisotakuun tavoitteena on ollut edistää nuoren koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista, ehkäistä nuorten työttömyyden pitkittymistä, tunnistaa nuorten syrjäytymisvaaraan liittyvät tekijät sekä tarjota nuorille tukea jo varhaisvaiheessa estämään nuorten syrjäytymiskehitystä ja ulkopuolisuutta.⁷ Tässä arvioinnissa keskitytään kahteen ensiksi mainittuun tavoitteeseen eli koulutuksen ja työmarkkinoiden näkökulmiin.

1.3. Arviointikysymykset ja kriteerit

Arvioinnin pääkysymys on: Onko nuorisotakuun toteuttaminen ollut vaikuttavaa pääkaupunkiseudun kaupungeissa? Kysymykseen vastataan selvittämällä aluksi, miten nuorisotakuuta on toteutettu eri kaupungeissa ja arvioimalla nuorisotakuun toteutumista seuraavien osakysymysten mukaisesti.

Arvioinnin osakysymykset ovat:

1. Missä määrin nuorisotakuu toteutuu työllistymisen näkökulmasta?
2. Ovatko kaupungit onnistuneet parantamaan nuorten pääsyä koulutukseen koulutustakuun mukaisesti?
3. Onko kaupunkien valitsemilla nuorisotakuuta toteuttavilla toimintamalleilla saavutettu niille asetetut tavoitteet?
4. Ovatko kaupunkien toimenpiteet tai hankkeet nuorisotakuun toteuttamiseksi olleet vaikuttavia?

Osakysymyksen 1. indikaattorina ovat työttömyystilastot, erityisesti nuorisotakuun seurannassa käytettävä virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen. Osakysymyksen 2. mittarina on se, onko toiselle asteelle peruskoulusta siirtyneiden osuus kasvanut ja se, onko koulutuksen ja työelämän ulkopuolisten osuus 16–29-vuotiaista pienentynyt. Kolmanteen kysymykseen voidaan vasta vain niiden toimenpiteiden tai hankkeiden osalta, joille kaupunki on asettanut nuorisotakuuseen liittyviä tavoitteita. Neljänteen kysymykseen vastaaminen edellyttää sitä, että kaupunki on seurannut toimenpiteeseen tai hankkeeseen osallistuneiden nuorten työllistymistä, koulutukseen siirtymistä tai muuta hankkeen tavoitteen mukaista muutosta nuoren tilanteeseen. Vaikuttavuuden kriteerinä on siis se, että nuori on esimerkiksi puolen vuoden seurantajakson jälkeen työelämässä tai koulutuksessa, toimenpiteestä ja sen kohderyhmästä riippuen.

Lisäksi arvioinnin tarkoituksena on ollut verrata Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan käytäntöjä keskenään ja sitä kautta arvioida, miten kaupungit ovat toteuttaneet nuorisotakuuta. Tähän liittyviä kysymyksiä ovat:

- a) Miten nuorisotakuu on ilmennyt kaupunkien strategia-asiakirjoissa ja talousarvioissa?
- b) Mihin toimenpiteisiin kaupungit ovat ryhtyneet nuorisotakuun (sis. koulutustakuun) toteuttamiseksi vuosina 2013–2015?
- c) Mitkä ovat olleet kaupunkien euromääräiset panostukset nuorisotakuun toteuttamiseen?
- d) Miten nuorisotakuun toteuttamista on kaupungeissa koordinoitu ja seurattu?
- e) Mitä yhteistyötahoja ja yhteistyökäytäntöjä kaupungeilla on ollut keskenään ja muiden tahojen kanssa (valtion, yritykset, järjestöt) nuorisotakuun toteuttamiseen liittyen?
- f) Mitkä ovat olleet kaupunkien valitsemien toimintamallien tai toimenpiteiden vahvuuksia?
- g) Mitä kehittämiskohteita kaupunkien valitsemissa toimintamalleissa tai toimenpiteissä on havaittu?
- h) Mitä kaupungit voisivat oppia toistensa toimintatavoista?

⁷ TEM Muistio 12.3.2013.

1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Aineistona arvioinnissa käytettiin aiheeseen liittyvää kirjallista aineistoa kuten nuorisotakuuseen liittyvä lainsäädäntö, hallitusohjelman kirjaukset, tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön sekä Ely-keskusten työllisyystilastot. Lisäksi aineistona ovat kaupunkien omat asiakirjat, päätökset ja suorit tiedot. Lisäksi kaupunkikohtaisesti haastateltiin työllisyydestä ja koulutustakuusta vastaavia viranhaltijoita. Luottamushenkilökysely lähetettiin sähköpostikyselynä kaupunginhallituksen ja nuorisotakuuta toteuttavien keskeisten lautakuntien puheenjohtajille ja/tai jäsenille. Lisäksi sähköpostikysely lähetettiin kaupunkien nuorisovaltuustolle ja/tai puheenjohtajistolle ja Helsingissä Ruudin ydinryhmälle. Kyselyyn vastasi Vantaan ja Kauniaisten nuorisovaltuusto sekä Helsingin Ruudin ydinryhmä. Muilta luottamushenkilöiltä saatiin vain yksittäisiä vastauksia.

2 NUORISOTAKUUN TOTEUTTAMINEN

2.1 Yleistä

2.1.1 Kuntien rooli työllisyshoidossa

Valtiolla on ensisijainen vastuu työllisyyspolitiikasta ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, sekä niiden rahoittamisesta. Kunnat vastaavat sosiaali- terveyspalvelujen järjestämisestä sekä erikseen sovittavalla tavalla työllistymistä edistävistä palveluista. Kuntien vastuulla työllisyyden edistämiseksi ovat käytännössä yhä enemmän henkilöt, joiden työllistyminen on kaikkein haasteellisinta.⁸

Kunnat toimivat lisäksi laajemmin kuin laki edellyttää. Elinkeinopoliittisten toimien lisäksi kunnat työllistävät työttömiä palkkatuetuun työhön ja avustavat järjestöjä työllistämiseksi. Nuorten työllistymistä edistetään mm. työpajatoiminnalla ja oppisopimuskoulutuksella. Kunnissa on myös työllistämiseen liittyviä hankkeita sekä koulutusta ja valmennusta.⁹

Kunnat toimivat aktiivisesti niin sanotuilla ”välityömarkkinoilla”, joilla tarkoitetaan työmarkkinoiden ja työttömyyden välimaastoon sijoittuvia työmarkkinatoimenpiteitä kuten työkokeilu ja palkkatukityö.¹⁰ Työkokeilu on suunnattu kouluttamattomille eri työaloihin tutustujille, alan vaihtajille ja pitkään työelämästä poissaolleille. TE-toimiston myöntämä työkokeilu tarjoaa mahdollisuuden kokeilla alaa koulutukseen tai takaisin työelämään hakeutumiseksi.¹¹ Palkkatuki puolestaan on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jota TE-toimisto voi käytettävissään olevien määrärahojen puitteissa myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin.¹²

Kuntien järjestämän kuntouttavan työtoiminnan tarkoitus on lain mukaan parantaa ”pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön

⁸ Kuusikkotyöryhmä 2014,1-2.

⁹ Kuusikkotyöryhmä 2014,2. Kuntien roolista on säädetty esimerkiksi koskien työttömien terveyden edistämistä, työmarkkinatuen rahoitusta ja kuntouttavaa työtoimintaa.

¹⁰ Kuusikkotyöryhmä 2014, 33. Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista muuttui vuoden 2013 alusta niin, että työelämävalmennus ja työharjoittelu päättyivät ja palvelut yhdistettiin työkokeiluksi.

¹¹ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 13 ja http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ja_saannokset/index.html

¹² http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/loyda_tyontekija/tukea_rekryointiin/palkkatuki/index.html

15.2.2016

edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla” sekä edistää ”hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun”.¹³ Kuntouttavaa työtoimintaa ei saa hankkia yritykseltä. Kuntouttava työtoiminta on ainakin pääkaupunkiseudulla pääasiassa muille kuin nuorille suunnattua toimintaa, sillä vuonna 2013 kuntouttavan työtoiminnan aktiivisuussuunnitelmista 27 prosenttia oli tehty alle 25 -vuotiaille Espoossa, Helsingissä vain yhdeksän prosenttia. Vantaan osalta aktiivisuussuunnitelmia ei ollut eriteltävissä erikseen kuntouttavassa työtoiminnassa.¹⁴

Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat olleet mukana työvoiman palvelukeskusmallissa jo ennen kuin mallista tuli lakisääteinen vuoden 2015 alussa. Työvoiman palvelukeskukset perustettiin vuosina 2004–2006 ja ne ovat toimineet sopimus pohjaisesti vuoteen 2014 asti.¹⁵ Espoon työvoiman palvelukeskus palvelee myös Kauniaisten asukkaita.¹⁶ Työvoiman palvelukeskukset ovat kunnan, TE-toimiston ja KELAn ylläpitämiä palvelupisteitä, jotka tarjoavat moniammatillista asiakaspalvelua vaikeimmin työllistyville.¹⁷

Vuonna 2015 Espooseen, Helsinkiin ja Vantaalle perustetut Ohjaamot ovat osa valtakunnallista työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteishanketta.¹⁸ Alkuvaiheessa Ohjaamoita on pilottipaikkakunnilla, mutta pyrkimys on vakiinnuttaa toimintamalli valtakunnallisesti. Toimintamallin ydin on se, että nuori saa henkilökohtaista ohjausta ja että nuoren tukena on monialainen yhteistyöverkosto.¹⁹ Pääkaupunkiseudun Ohjaamo -hankkeella on yhteinen ohjausryhmä, mutta kussakin kaupungissa toimii oma Ohjaamo. Ohjaamo-toiminnan suunnittelu toteutettiin yhteistyössä pääkaupunkiseudun ja muiden kuntien kanssa ja hankkeen toteutuksessa tehdään tiivistä kuntarajat ylittävää yhteistyötä.

2.1.2 Kuntien rooli koulutustakuun toteuttamisessa

Kunnat eivät ole ainoita toimijoita koulutustakuun toteuttamisessa, sillä koulutuksen järjestäjiä voivat olla kuntien lisäksi kuntayhtymät sekä rekisteröidyt yhteisöt ja säätiöt. Ammatillisen koulutuksen puolella järjestämislupa voidaan antaa myös valtion liikelaitokselle.²⁰

Lukiokoulutuksen järjestämisessä kunnilla on keskeinen rooli, sillä valtakunnallisesti lukiokoulutuksen järjestäjiä on 278, joista 225 on kuntia, 36 yksityisiä, kuusi kuntayhtymää ja lisäksi kolme on valtion oppilaitoksia ja yliopistojen ylläpitämiä lukioita on kahdeksan.²¹

Ammatillisen koulutuksen puolella yksityiset koulutuksenjärjestäjät ovat kuntia merkittävämpiä toimijoita. Vuoden 2014 lopussa oli yhteensä 131 ammatillisen koulutuksen järjestäjää, joista 84 oli

¹³ Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001 1 §.

¹⁴ Kuusikkotyöryhmä 2014, 29.

¹⁵ Ks. tarkemmin nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 17 ja kuntaliiton www-sivut

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/ae/typ/Sivut/default.aspx>

¹⁶ http://www.helsinginseutu.fi/hki/HS/Selkosivut/Selkosivut/Koulutus_ja_ty_/Ty_voiman+palvelukeskukset

¹⁷ Kuusikkotyöryhmä 2014, 31.

¹⁸ <http://www.hel.fi/www/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/kilpailukyvynekehittaminen/kehittamistoiminta/ohjaamo-hanke/ohjaamo-hanke>

¹⁹ Nuorisotakuu.fi -nettisivusto, uutinen 14.4.2015

²⁰ Lukiolaki (630/1998, 3 §) ja laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998, 8 §).

²¹ <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/opekutitilastot/lukiotilastot/Sivut/default.aspx>, tieto poimittu 4.1.2016.

yksityisiä. Kuntayhtymiä oli 35 ja kuntia 11. Lisäksi valtio ylläpitää Saamelaisalueen koulutuskeskusta.²²

Opetus- ja kulttuuriministeriö säätelee aloituspaikkojen määrää. Koulutustakuun myötä ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja on valtakunnallisesti lisätty. Lisäksi on toteutettu asetuksen muutos, jonka myötä yhteishaun kautta koulutukseen hakeutuvat pääsääntöisesti juuri perusopetuksensa päättäneet sekä vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat. Asetuksen myötä lähes 99 prosenttia perusopetuksen päättäneistä nuorista on saanut opiskelupaikan ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa tai valmistavien koulutusten haussa.²³

Yhteishakuun liittyen on tehty myös muutos työttömyysturvalakiin joulukuussa 2012, jonka mukaan alle 25-vuotias ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla oleva nuori ei ole oikeutettu työttömyysetuuteen, ellei hän ole hakenut yhteishaussa vähintään kahta opiskelupaikkaa. Tästä yhteishakuvelvollisuudesta voidaan poiketa esimerkiksi nuoren terveydentilan, oppimisvaikeuksien tai kielitaidon vuoksi.²⁴

2.1.3 Nuorten aikuisten osaamisohjelma NAO

Yhteiskuntatakuun ja koulutustakuun lisäksi nuorisotakuuseen kuuluu Nuorten aikuisten osaamisohjelma, jota on tässä muistiossa käsitelty koulutustakuun yhteydessä. Nuorten aikuisten osaamisohjelman tavoite on tarjota vailla toisen asteen tutkintoa oleville 20–29 -vuotiaille nuorille mahdollisuus suorittaa tutkinto tai tutkinnon osia.²⁵ Ohjelmassa voi suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinnon tai ammatillisen perustutkinnon. Koulutuksen voi suorittaa oppilaitoksissa tai sen voi tehdä oppisopimuksena. Nuorten aikuisten osaamisohjelmaan kuuluvia koulutuksia järjestetään vuosien 2013–2016 aikana,²⁶ jolloin ohjelmalla tavoitellaan yhteensä 36 000 aloittajaa.²⁷

Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa vuoden 2014 lopussa aloittajien määrä on arvioitu olevan noin 8 000 opiskelijaa ja ohjelmassa aloittaneista opiskelijoista noin 80 prosenttia on ollut työttömiä ja noin 20 prosenttia työssäkäyviä. Nuorten aikuisten osaamisohjelmaa toteuttavat oppilaitokset ovat NAO -koulutuksissaan panostaneet toimintaan, joissa opiskelijoita haetaan alueellisten yhteistyöverkostojen kanssa. Esimerkiksi TE -toimisto on yhteistyökumppanina mukana noin 83 prosentissa koulutuksista. Lisäksi on panostettu alkuvaiheen ohjaukseen ja tukeen. Opintokokonaisuuksia on pilkottu pienempiin osiin, jotta koulutusta ei helposti keskeytettäisi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on hallinnonalallaan toteuttanut myös muita toimia, joilla on tuettu koulutustakuun ja nuorten aikuisten osaamisohjelman toteutumista.²⁸

Työ- ja elinkeinoministeriön tekemän kyselyn tuloksissa tuli esille malli, jossa TE -toimisto tekee yhteistyötä oppilaitosten kanssa aikuisten osaamisohjelman käynnistämisessä esimerkiksi miettimällä yhdessä tarvittavia koulutuslinjoja ja tarkastelemalla alueen työmarkkinoiden tarpeita.

²² http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/amatillinen_koulutus/tilastoja_ja_tunnuslukuja/?lang=fi

²³ TEM 2015, 16–17. Opiskelijaksi ottamisen perusteita ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa muutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella 1.1.2013 ja käytännössä muutosta sovellettiin ensimmäisen kerran syksyn 2013 yhteishaussa keväällä 2014 alkavaan koulutukseen.

²⁴ Työttömyysturvalaki (1290/2002), 28.12.2012 muutetut pykälät 13–16.

²⁵ TEM, Nuorisotakuu -työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi, 2015

²⁶ http://www.nuorisotakuu.fi/nuorisotakuu/tietoa_takuusta

²⁷ <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html>

²⁸ TEM, Nuorisotakuu -työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi, 2015

Lisäksi aiheesta on järjestetty henkilöstölle infotilaisuuksia ohjaamisen tehostamiseksi sekä kohderyhmään kuuluville nuorille, jotta opiskelumuoto tulisi enemmän tutuksi.²⁹

2.1.4 Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö tuli käsitteenä nuorisolakiin vuoden 2011 alusta.³⁰ Opetus- ja kulttuuriministeriö on kuitenkin myöntänyt kunnille avustusta etsivään nuorisotyöhön jo vuodesta 2008 alkaen.³¹ Nuorisotakuun tavoitteena oli laajentaa etsivä nuorisotyö koko maahan. Nuorisotakuu-työryhmän mukaan Helsingin seudulla oli etsivää nuorisotyötä jo vuonna 2011.³²

Etsivää nuorisotyötä kunta voi järjestää itse tai hankkia ostopalveluna. Nuorisolain (72/2006, muutos 693/2010) 7b §:n mukaan ”Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuun ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.”

Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. Tietojen luovuttaminen etsivää nuorisotyötä varten edellyttää nuoren suostumusta. Salassapitosäännösten estämättä lakisääteisten tahojen (opetuksen järjestäjä ja puolustusvoimat/siviilipalvelukeskus) tulee etsivää nuorisotyötä varten luovuttaa nuoren kotikunnalle tiedot peruskoulun päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, tiedot alle 25 -vuotiaasta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa tai lukiokoulutuksessa sekä tiedot alle 25 -vuotiaasta nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palvelukelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen. Muukin kuin em. taho voi tarvittaessa luovuttaa tietoja nuoren kotikunnalle, mikäli nuoren arvioidaan tarvitsevan tukea viipymättä palvelujen piiriin päästämiseksi. Ko. tietojen luovuttamisesta on ilmoitettava etukäteen nuorelle ja alaikäisen huoltajalle. Tietoja ei luovuteta nuoresta, josta on lastensuojelulain mukaan tehtävä ilmoitus kunnan sosiaalitoimelle.

2.1.5 Taustatietoja nuorisotakuun kohderyhmästä

Taulukossa 1 on kuvattu nuorten määriä eri ikäryhmissä pääkaupunkiseudulla vuonna 2013.

Taulukko 1 Nuorten määrä kaupungeittain vuoden 2013 alussa³³

Väestömäärä ikäryhmittäin	15–19 v	20–24 v	25–29 v	15–24 v yhteensä	15–29 v yhteensä
Espoo	15 996	17 153	17 945	33 149	51 094
Helsinki	29 150	48 827	57 191	78 337	135 528
Kauniainen	737	515	297	1 252	1 549
Vantaa	12 355	13 319	14 577	25 674	40 251
Kaupungit yhteensä	58 238	79 814	90 010	138 412	228 422

²⁹ TEM, yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia, Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti, 2014

³⁰ http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/etsiva_nuorisoty/

³¹ Etsivä nuorisotyö 2014.

³² TEM 2012.

³³ Espoon kaupunkitiedosta saadut aluesarjoihin perustuvat väestötiedot. Alkuperäislähde tilastokeskus, 1. tammikuuta tieto.

Liitetaulukossa (liite 1) on esitetty väestötiedot vuosilta 2013–2015 ikäryhmittäin ja äidinkielen mukaan. Liitetaulukon tietojen perusteella laskettu vieraskielisten nuorten osuus oli vuoden 2013 alussa suurin Vantaalla, jossa 12,6 prosenttia 15–24-vuotiaista oli vieraskielisiä ja 15–29-vuotiaista 15,1 prosenttia (taulukko 2). Kauniiaisissa vieraskielisten osuus on pieni.

Taulukko 2 Vieraskielisten osuus 15–24-vuotiaista ja 15–29-vuotiaista 1.1.2013

	Vieraskielisten osuus 15–24-vuotiaista	Vieraskielisten osuus 15–29-vuotiaista
Espoo	11,1 %	14,8 %
Helsinki	12,4 %	14,3 %
Kauniainen	4,2 %	6,1 %
Vantaa	12,6 %	15,1 %

Nuorisotakuu koskee kaikkia alle 25-vuotiaita sekä 25–29-vuotiaita vastavalmistuneita. Taulukosta 3 nähdään nuorten työttömien työnhakijoiden määrä nuorisotakuun alkaessa tammikuussa 2013. Vastavalmistuneiden kohderyhmä oli melko pieni.

Taulukko 3 Alle 25-vuotiaat työttömät työnhakijat kaupungeittain sekä vastavalmistuneet 25–29 -vuotiaat työttömät työnhakijat, tammikuu 2013³⁴

	15–24-vuotiaita työttömiä tammikuussa 2013	Vastavalmistuneet 25–29 -vuotiaat työttömät, tammikuu 2013
Espoo	872	76
Helsinki	2 673	387
Kauniainen	13	ei tietoa
Vantaa	1 109	48

Ammatillista koulutusta vailla olevien nuorten määrää voidaan arvioida perusasteen jälkeisen tutkinnon puuttumisen perusteella. Määrällisesti kyse on Kauniiaisissa kymmenistä nuorista, mutta muissa kaupungeissa tuhansista. Helsingissä lähes 21 000 nuorta, 20–29-vuotiaista on vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa (taulukko 4). Heistä noin 40 prosenttia on vieraskielisiä.³⁵

Taulukko 4 Nuoret, joilla ei ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa vuonna 2013.³⁶

	20–24-vuotiaita	25–29-vuotiaita
Espoo	3 724	3 864
Helsinki	10 323	10 602
Kauniainen	68	36
Vantaa	3 521	3 718

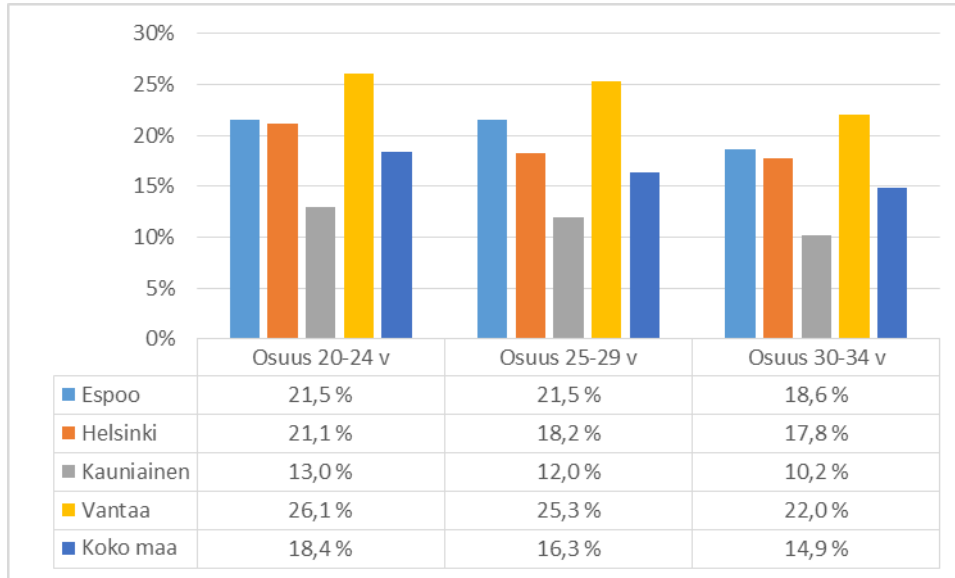
Kuviosta 1 nähdään, että Espoossa ja Helsingissä noin viidennes 20–29 -vuotiaista nuorista on vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa. Vantaalla peräti joka neljäs oli vuonna 2013 ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Taulukossa on mukana myös kohderyhmää vanhempi ikäryhmä, 30–34-vuotiaat, mutta heidänkin osaltaan vailla perusasteen tutkintoa on suurempi osuus

³⁴ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1207 ja vastavalmistuneiden osalta ELY-keskuksen nuorisotakuun seuranta tammikuu 2014.

³⁵ Nuorisotakuun seurantaraportti 26.5.2015, Helsingin kaupunki.

³⁶ Lähde: Tilastokeskus, väestön koulutusrakenne

pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa kuin koko maassa. Pääkaupunkiseudulla osuuden suuruuteen vaikuttaa se, että maahanmuuttajilla saattaa olla tutkinto, joka ei näy tilastoissa.³⁷

Kuvio 1 Nuoret, joilla ei perusasteen jälkeistä tutkintoa vuonna 2013, osuus ikäluokasta³⁸

Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien osuus nuorista on melko suuri, mutta osa heistä opiskelee tai on työelämässä. Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleviksi luokitellaan ne nuoret, jotka eivät ole suorittaneet mitään tutkintoa peruskoulun jälkeen, eivätkä he myöskään ole tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijoina. Lisäksi heitä ei ole tilastoitu työllisiksi, eläkeläisiksi tai varusmiespalvelusta suorittaviksi. Tällä tavoin ulkopuolisiksi katsottuja 16–29 -vuotiaita nuoria oli Espoossa 6,1 prosenttia nuorista, Helsingissä 6,7 ja Vantaalla 7,1 prosenttia vuoden 2013 lopussa.³⁹

2.2 Espoo

2.2.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi

Nuorisotakuu kaupungin strategiassa ja talousarviotavoitteissa

Espoon kaupungin strategiassa, Espoo-tarinassa, vuosille 2014–2017 tavoitteena on, että työllisyysaste on 75 prosenttia, työttömyysaste korkeintaan viisi prosenttia, ja että nuorten työllisyys on maan parhaalla tasolla⁴⁰. Espoo-tarinan yhtenä toteuttamisen keinona ovat valtuustokauden mittaiset kehitysohjelmat. Vastauksena kaupungin suurimpiin haasteisiin

³⁷ ”Koulutusrakennetilastot perustuvat väestön tutkintorekisteriin, jossa on kaikki Suomessa suoritettut tutkinnot, mutta ulkomailla suoritetuista tutkinnoista on rekisterissä tieto vain joissain tapauksissa.” Lähde: Väestön koulutus rakenne Helsingissä.

³⁸ Lähde: Tilastokeskus, väestön koulutus rakenne

³⁹ Nuorten hyvinvointikertomus, Helsinki. Sähköinen kertomus 16.9.2015

<http://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/indikaattorit/tulevaisuuden-hallinta/koulutuksen-ja-tyon-ulkopuolella-olevat-nuoret>

⁴⁰ Espoon vuoden 2015 talousarvio sekä taloussuunnitelma

toteutetaan viisi toimialat ylittävää kehitysohjelmaa, joista yksi on Nuorten elinvoimaisuus -ohjelma, jonka yhtenä tavoitteena on nuorten jatko-opintomahdollisuuksien parantaminen sekä nuorten työttömyyden vähentäminen. Tätä koskeva hanke on esimerkiksi Ohjaamo Espoo -hanke. Nuorten työllistymistä tuetaan myös Kilpailukyky, innovatiivisuus ja yrittäjyys -kehitysohjelmalla. Kehitysohjelmia toteutetaan osin osana kaupungin ja yhteistyökumppaneiden perustoimintaa, osin ohjelman budjetista tuetuin toimin sekä kaupungin ulkopuolisen rahoituksen turvin. Ohjelmien toteutumisesta raportoidaan valtuustolle kaksi kertaa vuodessa seurantaraporttien yhteydessä.

Kaupungin vuoden 2015 talousarviossa työllisyyttä tukevia valtuustokauden tavoitteita ovat elinkeinotoiminnan ja yrittäjyuden edellytysten vahvistuminen sekä elinkeinoelämän rakennemuutoksiin vastaaminen tarkoituksenmukaisin työllisyshoidon toimenpitein. Tulostavoitteina ovat uusien työpaikka-alueiden lanseeraus ja muutostilanteessa olevien uudelleenprofilointi sekä kaupungin työllisyshoidon toimenpiteiden tehostuminen ja toimenpiteiden koordinoinnin paraneminen. Arviointikriteerinä on työllisyshoidon kokonaisprosessin kuvaaminen sekä roolien ja vastuuden määrittäminen. Vuoden 2014 talousarviossa todetaan, että nuorisotakuun työllisyystavoitteiden toteuttamiseksi palvelujärjestelmän toiminta analysoidaan ja sitä kehitetään tehdyn analyysin pohjalta. Lisäksi kaupunki vastaa kasvaneeseen työttömyyteen sekä kasvattamalla palkkatukityöllistämisen volyymin omassa organisaatiossaan että lisäämällä työttömien mahdollisuuksia tuettuun työhön yrityksissä kaupungin tekemien julkisten hankintojen kautta.⁴¹ Tavoitteiden toteutumista ei ole raportoitu vuoden 2014 tilinpäätöksessä.

Vuoden 2013 sosiaali- ja terveystoimen talousarviotekstissä on mainittu sosiaali- ja terveystoimen korkeakoulu- ja toisen asteen tasoisten harjoittelu- ja työmahdollisuuksien tarjoaminen. Tekstissä todetaan, että nuorten yhteiskuntatakuu tulee voimaan vuonna 2013, johon liittyen vahvistetaan nuorille suunnattua oppisopimuskoulutusta.⁴² Lisäksi todetaan, että nuorten koulupudokkaiden palveluja kehitetään osana Kaste-hanketta ja nuoret ovat suunnittelemassa etsivää nuorisotyötä ja sähköistä asiointia. Nuorten syrjäytymistä ja asunnottomuutta ehkäistään uudella matalankynnyksen Kipinä-ryhmätoiminnalla. Palvelut ovat nimenomaan nuorille suunnattuja, joskaan niitä ei mainita erikseen nuorisotakuun toimenpiteinä. Tavoitteiden toteutusta ei ole mainittu vuoden 2013 tilinpäätöstiedoissa.

Taulukko 5 Työllisyyteen ja nuorisotakuuseen liittyvä tulostavoite vuoden 2015 talousarviossa⁴³

Tulostavoite	Mittari/Arviointikriteeri
Kaupungin työllisyshoidon toimenpiteet tehostuvat ja toimenpiteiden koordinointi paranee.	Työllisyshoidon kokonaisprosessi on kuvattu ja roolit ja vastuut määritetty. Pitkäaikaistyöttömien aktiivointiaste paranee. Vaikeasti työllistettävälle, <i>nuorille</i> ja korkeasti koulutetuille on määritetty omat toimenpiteet.

Nuorten elinvoimaisuus -ohjelman yhtenä tavoitteena on varmistaa nuorisotakuun toteutuminen Espoossa siten, että nuorten koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen edellytykset huomioidaan. Tähän liittyvä ohjelman tavoite on:

⁴¹ Espoon vuoden 2014 talousarvio sekä taloussuunnitelma

⁴² Espoon vuoden 2013 talousarvio sekä taloussuunnitelma

⁴³ Lähde: Espoon kaupungin vuoden 2015 talousarvio ja vuoden 2015 lokakuun kuukausiraportti

Taulukko 6 Nuorten elinvoimaisuus kehitysohjelman hyötytavoite⁴⁴

Hyötytavoite	Toimenpiteet
Nuorten työttömyys vähenee	Nuorisotakuun palvelujärjestelmän kartoitusprojekti v. 2014, jossa keskityttiin 17–29-vuotiaiden työllistymistä ja opintoja tukeviin palveluihin. Vuoden 2014 lopulla perustettiin nuorisotakuuta koordinoiva ryhmä.

Monikulttuurisuusohjelmassa 2014–2017 maahanmuuttajien työllisyyteen liittyvä tavoite on, että maahanmuuttajien työllisyys paranee. Ohjelman tarkoitus on, että maahanmuuttajataustaiset espoolaiset ovat muiden kaupunkilaisten kanssa yhdenvertaisia.⁴⁵ Kaupungin poikkihallinnollisiin ohjelmiin sisältyy maahanmuuttajia koskevia kirjauksia. Työllisyydenhoitoa kehitetään selkiyttämällä eri toimijoiden välisiä suhteita tavoitteena, että työllisyys- ja yrittäjyysasiat palvelevat maahanmuuttajien ja nuorten työllistymistä. Espoon kaupunki asetti vuoden 2015 tavoitteeksi 700 kesätyöpaikkaa.

Nuorisotakuun koordinointi

Kaupunginjohtajan marraskuussa 2014 asettaman nuorisotakuun koordinoitiryhmän tehtävänä on huolehtia poikkihallinnollisesti nuorisotakuun toteuttamisesta, koordinoinnista ja seurannasta. Espoon kaupungin edustajien lisäksi koordinoitiryhmässä on jäseniä Uudenmaan Ely-keskuksesta ja työ- ja elinkeinotoimistosta, Kelan Espoon vakuutuspiiristä, Espoon seurakuntayhtymästä, Helsingin seudun kauppakamarista ja Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omniasta sekä YritysEspoon toimitusjohtaja.⁴⁶ Nuorisotakuun koordinoitiryhmä toimii myös Nuorten elinvoimaisuuskehitysohjelman ohjausryhmänä ja seuraa ohjelman toteutumista. Vuonna 2015 koordinoitiryhmä on kokoontunut kaksi kertaa.

2.2.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi

Espoossa työllisyyspalvelujen strateginen taso sijoittuu konserniesikuntaan ja toimeenpano on organisoitu sosiaali- ja terveystoimen toimialueelle perhe- ja sosiaalipalveluihin, missä työllisyyspalvelut sijaitsee. Vuoden 2016 alusta organisaatiota muutettiin. Muutos on esitetty tarkemmin kohdassa 2.2.5. Kaupunkitasoista työllisyys- ja maahanmuuttoasioiden koordinoitua vahvistettiin vuoden 2014 lopusta alkaen siten, että työllisyys- ja maahanmuuttoasioiden vastuualue jaettiin kahdeksi vastuualueeksi, joita hoitavat maahanmuuttoasioiden päällikkö sekä työllisyysasioiden päällikkö konserniesikunnan kaupunkikehitysyksikössä. Työllisyys- ja maahanmuuttopolitiikka ovat Espoossa elinkeinopolitiikan keskeisiä osia.⁴⁷

Työttömyyden vähentämiseksi tehtyjä toimenpiteitä, jotka kohdistuvat myös nuoriin, ovat muun muassa työkokeilu- ja oppisopimuspaikkojen lisääminen sekä aktiivinen yhteistyö oppilaitosten ja työviranomaisten kanssa. Espoon Työllisyyspalveluiden eri talousarviokohdille sisältyy nuorisotakuuseen liittyviä toimenpiteitä. Vuoden 2016 alussa Työvoiman palvelukeskuksen

⁴⁴ Lähde: Espoon kaupungin vuoden 2015 talousarvio ja vuoden 2015 lokakuun kuukausiraportti

⁴⁵ Espoon monikulttuurisuusohjelma 2014-2017

⁴⁶ Espoon kaupunki, KJ 21.11.2014

⁴⁷ www.espoo.fi; Työllisyys- ja maahanmuuttoasioiden kaupunkitasoisen koordinoinnin vahvistaminen

asiakkaista 320 oli 17–29-vuotiaita. Aikuissosiaalityö on organisoitu ikätiimeittäin ja 17–29-vuotiaiden nuorten tiimissä asiakkaita pyritään ohjaamaan myös työllistämispalveluihin.

Seuraavaan taulukkoon on koottu kaupungin keskeisimpiä työllisyyspalveluja. Nuorisotakuuseen liittyviä uusia palveluja näistä ovat lähinnä Ohjaamo -hanke ja kaupunkikehityksen oppisopimusprojekti. Lisäksi Espoo Vamos -hanke on toimintamalli, jossa nuoret saavat henkilökohtaista, intensiivistä valmennusta opiskelu- ja työelämään siirtymiseen. Hanke on kaupungin tavoitteiden mukainen yhteishanke, jonka toimijoina ovat Helsingin Diakonissalaitos, Omnia ja kaupungin sosiaali- ja terveystoimi sekä sivistystoimi. Vamos -hanke toteuttaa Esossa nuorisotakuun mukaista toimintaa ja vahvistaa nuorten koulutus- ja työpolkujen löytymistä. Vamoksen kanssa samoissa tiloissa sijaitsevat Omnian etsivä nuorisotyö ja Ohjaamo.

Nuorille suunnatut palvelut	Muu kaupungin palveluvalikoima
<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaamo -hanke 2015 • Kaupunkikehityksen oppisopimusprojekti palkkatukityönä • Espoo Vamos -hanke • Omnialta ostettavat palvelut työkokeiluista • Nuorten kesäseteli ja kesätyöllistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalinen kuntoutus; nuorille omat Kipinä-ryhmät • Kuntouttava työtoiminta • Ostopalveluissa nuorille omat toimintapäiväkiintiöt ja eri hinta • Nuorille ostetaan erikseen kuntouttavaa työtoimintaa Omnian nuorten työpajoilta • Työkokeilut kaupungin pajoilla ja toimialoilla • Työhönvalmennus ja työnetsintä • Työvoiman palvelukeskuksen monialainen yhteispalvelu • Kaupungin palkkatukityö<ul style="list-style-type: none"> - Nuorille oma kiintiö, lyhyempi työttömyys riittää • Kuntakokeilu Työtä päin -hanke • Työllisyyskonsertti Sello -hanke, nuorille oma kiintiö • Työllistämisehto asetettuna kaupungin hankinnoille • Työllistämisen Espoo-lisä<ul style="list-style-type: none"> - Nuoret huomioitu erikseen, lyhempi työttömyys riittää

Espoon kaupungin ja Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston (TE -toimisto) välisiin yhteistyösopimuksiin vuosille 2014 ja 2015 sisältyi nuorten työllistämiseen liittyviä kirjauksia. Vuodelle 2013 sopimusta ei tehty TE-hallinnon organisaatiomuutoksesta johtuen. Vuosien 2014–2015 työllisyydenhoidon yhteistyösopimuksessa painopisteenä on nuorten työllisyyden koheneminen, josta todetaan, että kaupunki ja TE-toimisto huolehtivat yhteistyössä nuorisotakuun toteuttamisesta.⁴⁸ Maahanmuuttajien osalta todetaan, että työllistymistä nopeutetaan kehittämällä kaupungin ja TE-toimiston yhteisiä palveluprosesseja vuonna 2012 solmitun metropolitiikan aiesopimuksen mukaisesti sekä monikulttuurisuusohjelman toimeenpanolla. Erityisesti huomioidaan kouluttamattomat, maahanmuuttajataustaiset sekä palveluiden ulkopuolelle jäävät nuoret.⁴⁹

⁴⁸ Sopimus Espoon kaupungin ja Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston välisestä yhteistyöstä vuonna 2014

⁴⁹ Sopimus Espoon kaupungin ja Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston välisestä yhteistyöstä vuonna 2015

Vuoden 2015 sopimuksen mukaan kaupunki tarjoaa 40 palkkatuetta työpaikkaa. Työkokeilupaikkoja tarjotaan kaupungin eri toimialoilta ja niiden määrää seurataan. Työhönvalmennuskeskus järjestää vuoden aikana arviolta 45 tutustumiskäyntiä, joihin TE-toimisto voi ohjata vuoden aikana 400 nuorta. Tavoitteena on, että näistä 400 nuoresta 200 nuorta aloittaa keskuksen pajoilla työkokeilun ja heistä 100 siirtyy pajalta töihin tai opiskelemaan.⁵⁰ Lisäksi kaupungin hankintoihin sisällytetään sosiaalisia kriteerejä tavoitteena, että yritykset tarjoavat erityisesti työttömille kouluttamattomille nuorille palkkatuki- ja oppisopimuspaikkoja.

Sopimuksen seuranta on tehty vuosina 2014–2015. Vuoden 2015 lokakuun seurannassa ei käy ilmi, miten edellä mainitut TE-toimiston ja kaupungin välisessä sopimuksessa tavoitteeksi asetetut nuorisotakuun toimet ovat tarkemmin toteutuneet. TE-toimiston uravalmennusten osalta tavoitteiden todetaan toteutuvan.

Työllistämistä edistävät toimenpiteet

Sosiaalinen kuntoutus

Nuorisotakuun määritelmään sisältyy myös kuntoutuspalvelut. Kaupungin keväällä 2015 perustetun nuorten sosiaalisen kuntoutuksen yhteistyöryhmän tehtävänä on palvelujen kehittäminen ja yhteen kerääminen. Työryhmä on uusi liittyen sosiaalihuoltolain⁵¹ uudistamiseen erityisesti nuorten asiakkaiden osalta. Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella (nuorisopalvelutakuu) tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä⁵². Kuntoutusta tukevat myös Kipinä -ryhmät sekä tukiasumisen palvelut. Kipinä -toiminnan tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy ja työtä on tehty yhdessä seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa.⁵³

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavaan työtoimintaan hakeudutaan Espoon työvoiman palvelukeskuksen kautta. Toiminta perustuu sosiaalihuoltolakiin⁵⁴, työttömyysturvalakiin⁵⁵ ja lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta⁵⁶. Työtoimintaa järjestetään asiakkaan henkilökohtaiseen aktivointisuunnitelmaan perustuen. Suunnitelma laaditaan yhdessä asiakkaan, TE-toimiston sekä kaupungin kanssa ja tehtävät sovitaan huomioiden asiakkaan työ- ja toimintakyky. Työtoimintaa voidaan jatkaa eripituisissa jaksoissa, enintään 24 kuukautta kerrallaan. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on asiakkaan työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen.

Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään kaupungin omilla työpajoilla, Työhönvalmennuskeskuksessa ja Soukan työkeskuksessa. Lisäksi kaupunki ostaa kuntouttavaa työtoimintaa muun muassa Omniaalta, jonka työpajatoiminta on kohdennettu alle 30-vuotiaille nuorille. Muilla työpajoilla on sekä aikuisia että nuoria asiakkaita. Pajojen lisäksi asiakkaat voivat olla kuntouttavassa työtoiminnassa kaupungin toimialoilla sekä paikallisissa yhdistyksissä. Vuonna 2013 toiminnassa oli yhteensä 254 asiakasta, joista alle 25-vuotiaita oli 65. Seuraavana vuonna

⁵⁰ Sopimus Espoon kaupungin ja Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston välisestä yhteistyöstä vuonna 2015

⁵¹ Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

⁵² Kuntaliitto, yleiskirje 9/2015

⁵³ Espoon kaupunki/Perhe- ja sosiaalipalvelut/Aikuissosiaalityö

⁵⁴ Sosiaalihuoltolaki 1982/710

⁵⁵ Työttömyysturvalaki 2002/1290

⁵⁶ Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001

302 asiakkaasta alle 25-vuotiaita oli 60. Vuonna 2015 kaikista 291 asiakkaista alle 25-vuotiaita asiakkaita oli 45.⁵⁷

Työkokeilu

Espoon kaupunki tarjoaa työkokeilupaiikkoja aikuisille ja nuorille työttömille Työhönvalmennuskeskuksen työpajoilla sekä kaupungin toimialoilla. Toimialojen työkokeilupaiikkoja on tarjolla avustavissa tehtävissä esimerkiksi päiväkodeissa ja vanhusten palveluissa. Perhe- ja sosiaalipalveluiden Työllisyyspalvelut ostaa lisäksi nuorille työkokeilupaiikkoja Omnian nuorten työpajoilta. Työkokeilussa henkilö tekee työpaikalla työsuhteessa tehtäviä töitä ja ohjauksesta vastaa kokeilun järjestäjä. Ennen työkokeilun aloittamista työkokeiluun osallistuva henkilö, TE -toimisto ja työkokeilun järjestäjä tekevät yhdessä kirjallisen sopimuksen. Kaupungin työllisyyspalveluista ohjataan asiakkaita välityömarkkinapaikkoihin sekä yrityksiin.

Tuettu työllistäminen

Työllistämisen Espoo-lisä

Kaupunki maksaa Espoo-lisää yhdistyksille, jotka työllistävät nuoria, pitkäaikaistyöttömiä ja osatyökykyisiä. Vuoden 2015 alusta työllistämisen Espoo-lisää on voitu maksaa myös yrityksille. Työnantajat, jotka palkkaavat palkkatuettuun työsuhteeseen tai oppisopimuskoulutukseen espoolaisen työttömän työnhakijan, voivat saada 300 euron suuruisen tuen kuukaudessa. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että TE-toimisto on myöntänyt työnhakijalle palkkatukea. Työajan tulee olla vähintään 85 % kokoaikaisesta työajasta.

Tukea myönnetään espoolaisen työttömän työnhakijan palkkaamiseen henkilölle, joka on:

- alle 25-vuotias ammattikoulutettu ja ollut työttömänä yhdenjaksoisesti yli 6 kk, tuki enintään 6 kk
- yli 25-vuotias ja saanut työmarkkinatukea yli 300 päivää, tuki aluksi 6 kk ja sen jälkeen harkinnanvaraisesti enintään 6 kk
- osatyökykyinen, jonka vamma tai sairaus alentaa pysyväisluonteisesti tuottavuutta tarjolla olevassa tehtävässä, tuki aluksi 6 kk ja sen jälkeen harkinnanvaraisesti enintään 6 kk

Harkinnanvaraisuuden perusteena on, että työllistetylle tarjotaan työhönvalmennusta tai muuta systemaattista tukea työjakson aikana. Työllistämisen Espoo-lisää haetaan Espoon kaupungilta.

Kaupungin palkkatukityöllistäminen

Espoon kaupungin palkkatukiprosessi uudistettiin vuoden 2015 alussa. Palkkauskustannukset maksetaan kaupungin keskitetyistä työllistämisrahoista. Vastineeksi palkkatukityöntekijästä työyksikkö tarjoaa työkokeilu- tai kuntouttavan työtoiminnan paikan toiselle työttömälle työnhakijalle. Kaupungin palkkatuessa olevan kiintiön mukaan 15 prosenttia määrärahasta on varattu nuorille ja palkkatukityöpaiikkoja etsitään kaksi kertaa vuodessa toimialojen ilmoitusmenettelyllä, jossa toimialat ilmoittavat halukkuutensa ottaa palkkatukityöntekijä. Työhönvalmennustiimi valitsee ne paikat, joihin voidaan ottaa palkkatukityöntekijä kuudeksi kuukaudeksi keskitetyistä työllisyysmäärärahoista. Paikkojen valinnassa pyritään monipuolisuuteen, jotta työmahdollisuuksia saataisiin työttömille nuorille ja aikuisille erityyppisistä

⁵⁷ Espoon kaupunki/Sosiaali- ja terveystoimi/Työllisyyspalvelut

työtehtävistä. Palkkatukityöllistetyille tarjotaan työhönvalmennusta jakson aikana ollen tavoitteena, että he jakson päätyttyä työllistyisivät joko avoimille työmarkkinoille tai aloittaisivat ammatilliset opinnot. Vuonna 2014 noin kolmasosa palkkatukirahoista kohdistui nuoriin ja kolmasosa maahanmuuttajien työllistämiseen. Vuonna 2015 suurin osa palkkatukimäärärahoista kohdistettiin pitkäaikaistyöttömille johtuen Espoon työttömyystilanteesta ja nuorille aloitetusta oppisopimusprojektista.⁵⁸ Vuosina 2013–2015 alle 30 -vuotiaita nuoria on ollut palkkatuella työllistettynä yhteensä 58 ja alle 25 -vuotiaita vastaavana aikana yhteensä 111.⁵⁹

Kaupunkikehityksen oppisopimusprojekti ja oppisopimusopiskelijat kaupungilla

Kaupunkikehityksen oppisopimusprojekti alkoi vuonna 2014 ja siinä on 20 uutta oppisopimuspaikkaa vuosittain. Kaupunki tarjoaa oppisopimuspaikkoja espoolaisille työttömille nuorille. Oppisopimuspaikat on tarkoitettu ensisijaisesti nuorisotakuun piiriin kuuluville, alle 30-vuotiaille nuorille, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä ammatillista koulutusta. Oppisopimukseen valittavan tulee olla työttömänä työnhakijana Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistossa ja hänellä tulee olla palkkatukioikeus.⁶⁰ Oppisopimus on määräaikainen työsuhte, jonka aikana oppisopimusopiskelija suorittaa alan ammatillisen tutkinnon ja saa työehtosopimuksen mukaista palkkaa sekä työkokemusta. Kaupungin ja TE-toimiston välisen työllisyydenhoidon sopimuksen mukaisesti oppisopimusta on kohdennettu nuoriin, alle 30 -vuotiaisiin. Työkokeilun kautta oppisopimusprosessi on tukenut opiskelijoita ja keskeyttämissä on ollut vähän verrattuna normaaliin oppisopimustoimintaan.

Vuoden 2013 lopussa kaupungilla oli yhteensä 122 oppisopimusopiskelijaa, joista alle 30 -vuotiaita oli 45, kun vuoden 2014 lopussa opiskelijoita oli yhteensä 83 ja heistä alle 30 -vuotiaita oli 44. Vuoden 2015 lopussa oppisopimusopiskelijoita oli yhteensä 91 ja heistä alle 30 -vuotiaita oli 60. Luvut sisältävät Kaupunkikehityksen oppisopimusopiskelijat. Tiedot ovat joulukuun viimeisen päivän lukuja ja ne on poimittu kaupungin palkkatietojärjestelmästä.⁶¹

Espoon työvoiman palvelukeskus

Espoon työvoiman palvelukeskuksen palvelut on tarkoitettu espoolaisille ja kauniailaisille. Palvelut ovat yksilöllisiä työllistymis-, koulutus- ja kuntoutuspalveluja työllistymisen tueksi. Vuosina 2013–2015 palvelukeskuksen asiakkaista alle 25 -vuotiaita yhteensä oli vuosittain 180, 246 ja 285 asiakasta. Vuonna 2013 palvelussa aloittaneista asiakkaista 95 oli 17–24 -vuotiaita ja 82 asiakasta oli 25–29 -vuotiaita. Vuonna 2014 aloittaneista asiakkaista 86 oli 17–24 -vuotiaita ja 39 asiakasta oli 25–29 -vuotiaita. Vuonna 2015 palvelussa aloittaneista asiakkaista 102 oli 17–24 -vuotiaita ja 49 asiakasta oli 25–29 -vuotiaita.⁶²

Työpajat ja välityömarkkinatoimijat

Nuorisolain⁶³ mukaan kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluu nuorten työpajapalvelut. Asiakkaana pajoilla voi olla työtön nuori, opintonsa keskeyttänyt, koulutuksen päättänyt tai alanvaihtoa suunnitteleva nuori tai keskeyttämisvaarassa oleva opiskelija tai ammatillisen

⁵⁸ Espoon sosiaali- ja terveystyöpalvelut/Työllisyyspalvelut

⁵⁹ Espoon sosiaali- ja terveystyöpalvelut/Työllisyyspalvelut

⁶⁰ http://www.espoo.fi/fi-FI/Tyo_ ja_yrittaminen/Toihin_Espoon_ kaupungille/Opiskelija_ ja_harjoittelija/Oppisopimus

⁶¹ Espoon kaupunki/Konsernihallinto/Konserniesikunta

⁶² Espoon työvoiman palvelukeskus

⁶³ Nuorisolaki 72/2006

oppilaitoksen työssä oppija.⁶⁴ Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksen lisäksi työpajatoimijoita ovat Espoon kaupungin Työhönvalmennuskeskus ja Soukan työkeskus, Espoon Diakoniasäätiö ja Omnian nuorten työpajat.

Omnian nuorten työpajat

Omnian ammatilliset työpajat ovat: auto- ja kuljetuspaja-, puu- ja kunnostuspaja sekä tekstiili-, video-, kulttuuri-, ruokapalvelu-, taide-, bändi- ja audiopaja. Starttipaja keskittyy nuoren omien voimavarojen ja vahvuuksien etsimiseen ja tukee opiskeluun ja työhön kiinnittymistä. Lisäksi tarjonnassa on valmentavaa pajajaksoa ja pienryhmätoimintaa. Nuoria on työpajoilla noin 200/lukuvuosi.⁶⁵

Työpajatoiminnan tarkoitus on antaa nuorille valmiudet siirtyä avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen sekä kannustaa nuoria eteenpäin elämässään. Työpajoilla hankitaan elämänhallinnan perustaitoja sekä oman paikan löytymistä yhteiskunnassa ja yhteisössä.⁶⁶ Pajaportaat 17–24 -vuotiaille ovat valmentava pajajakso, ammatillinen pajajakso, oppisopimustyöpaikat sekä kohdennettu pienryhmätoiminta työkokeilussa ja pajoilla oleville. Pajajaksojen sisältö ja kesto eroavat jaksosta riippuen. Ammatillisia pajoja on kymmenen ja niissä korostuvat harjoitus- ja asiakastyöt. Jaksolla harjoitellaan työelämän pelisääntöjä ja laaditaan henkilökohtainen harjoittelusuunnitelma ja pidetään yksilölliset tavoitekeskustelut. Jaksoja toteutetaan hajautetusti Espoossa. Jaksot ovat kestoltaan keskimäärin kuusi kuukautta. Osallistujista suurin osa on vailla ammatillista tutkintoa. Tavoitteena on koulutukseen ohjaus. Valmentava pajajakso (VAPA) tarjoaa muun muassa ryhmätoimintaa ja työpäiviä sovitusti viikossa sekä yksilöohjausta tarvittaessa. Tavoitteena on siirtyminen viisipäiväiselle ammatilliselle pajajaksolle. Kesäkuussa 2015 nuorten työpajoilla oli 115 nuorta Espoosta, 24 Kirkkonummelta ja kuusi Kauniaisista.⁶⁷

Espoon kaupungin työhönvalmennuskeskus

Espoon kaupungin työhönvalmennuskeskuksen pajoille voi tulla kuntouttavaan työtoimintaan, työkokeiluun tai palkkatuettuun työhön. Osa asiakkaista on sosiaalihuoltolain 27 d tai e pykälän mukaisessa työtoiminnassa. Asiakkaaksi ohjaututaan pääosin TE-toimiston tai Työvoiman palvelukeskuksen kautta. Palvelut on tarkoitettu espoolaisille ja kauniaislaisille nuorille ja aikuisille. Nuorista suurin osa on työkokeilusopimuksella ja osa kuntouttavan työtoiminnan palveluissa. Asiakkaat saavat tarvitessaan yksilöllistä tukea sosiaaliohjaajalta ja työhön valmentajalta.⁶⁸ Esimerkiksi työpajan oma kahvila huolehtii työhönvalmennuskeskuksen päivittäisistä tarjoiluista. Puupajalla kunnostetaan kalusteita Espoon kaupungin yksiköille sekä valmistetaan ja pintakäsitellään erilaisia puutuotteita. Verhoomossa uudistetaan kaupungin toimipisteiden kalusteita. Työhönvalmennuskeskus tarjoaa palvelua noin 200 eri asiakkaalle vuodessa.

⁶⁴ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

⁶⁵ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

⁶⁶ www.omnia.fi/web/tyopajat

⁶⁷ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

⁶⁸ Sirkku Reponen, Raportti nuorisotakuun palveluista Espoossa, Omnia 2014

Soukan työkeskus

Soukan työkeskukseen voi tulla samoihin työllistämistä edistäviin palveluihin kuin Työhönvalmennuskeskukseen. Suurin osa asiakkaista on sosiaalihuoltolain 27 d ja e pykälän mukaisessa työtoiminnassa tai kuntouttavassa työtoiminnassa. Palveluissa on sekä nuoria että aikuisia työttömiä tai sairautteen tai työkyvyttömyyteen liittyvällä etuudella olevia. Asiakkaaksi tullaan TE-toimiston tai Työvoiman palvelukeskuksen kautta tai terveydenhuollon ohjauksesta. Soukan työkeskuksessa tehdään erilaisia kokoonpano- ja pakkaustöitä sekä kädentaitoihin liittyviä myyntiin meneviä tuotteita. Soukan työkeskus tarjoaa palvelua noin 120 eri asiakkaalle vuodessa.

Espoon Diakoniasäätiö

Espoon Diakoniasäätiö toteuttaa työllistymisen tukipalveluita ja toteuttaa Espoon kaupungille ostopalveluna kuntouttavaa työtoimintaa sekä mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennusta, mikä toteutetaan Kelan ammatillisena kuntoutuksena. Kelan ammatilliseen kuntoutukseen ei ole osallistunut nuoria.⁶⁹

Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus

Kierrätyskeskuksella on Espoossa kaksi toimipistettä. Monipuolisena välityömarkkinoiden toimijana kierrätyskeskus tarjoaa erilaisia logistiikan, myymälän ja toimiston työtehtäviä sekä monelle nuorelle kosketuksen työelämään. Kierrätyskeskuksen Espoon toimipisteissä on ollut 150 palkkatuella työllistettyä ja lähes 250 eri työkokeilijaa vuonna 2015. Kierrätyskeskus on vahvistanut työkokeilijoiden jatkopolkujen löytymistä erilaisten kaupungin tukemien työllisyys Hankkeiden avulla.

Hankkeet

Kuntakokeilu

Espoon työllisyyden kuntakokeiluhanke Työtä päin toimi vuosina 2013–2015 ja hankkeen kohderyhmänä ovat vähäisessä määrin olleet myös pitkään työttömänä olleet nuoret. TE-toimisto on nimennyt hankkeelle yhdyshenkilöt. Tavoitteena on ollut uusien toimintamallien kehittäminen ja työllistymisen edistäminen sekä työllistäminen hankintojen kautta ja kokeilla kaupungin työllisyydenhoidossa uudenlaista työpankkitoiminnalla toteutettavaa työllistämismallia. Vuonna 2015 hankkeessa kehitettiin ja toteutettiin ryhmämuotoista, valmentavaan työotteeseen ja vertaistukeen perustuvaa työnhakuvalmennusta erityisesti korkeasti koulutetuille asiakkaille. Toimintamalli jää hankkeen päätyttyä käyttöön Espoon työllisyyspalveluiden eri yksiköihin.

Hankkeessa mallinnettiin ja toteutettiin myös matalan kynnyksen toimintana ryhmätoimintaa 1 000 päivää työmarkkinatukea saaneille asiakkaille yhteistyössä aikuissosiaalityön ja järjestöjen kanssa. Työmalli jää käyttöön aikuissosiaalityön sosiaalisessa kuntoutuksessa. Yritysyhteistyötä kehitettiin muun muassa toteuttamalla yrittäjille suunnattu työllistämistä koskeva laaja infotilaisuus. Hankintojen kautta työllistämisen malli on otettu käyttöön soveltuviin palveluhankinnoissa ja mallia laajennetaan urakkahankintoihin. Hankkeessa kokeiltiin kaupungin avustavien tehtävien hankintaa työpankin kautta. Espoon Kuntakokeiluhanke sai Työ- ja elinkeinoministeriön myöntämän bonuksen 48 700 euroa hyvästä suorituksestaan hankkeen tavoitteiden toteutuksessa vuonna 2014.⁷⁰

⁶⁹ Sirkku Reponen, Raportti nuorisotakuun palveluista Espoossa, Omnia 2014

⁷⁰ Espoon kuntakokeilun edistymisraportti 2013–2015

15.2.2016

Työhönvalmennustiimi ja Työllisyyskonsertti Sello -hanke

Kaupungin työllisyyspalveluissa aloitti määräaikainen työhönvalmennustiimi joulukuussa 2014. Tiimi on vuonna 2015 vastannut kaupungin uudistetusta palkkatukityöllistämisen prosessista, järjestänyt yksilö- ja ryhmävalmennusta sekä tehnyt yritysysteistyötä etsimällä espoolaisille työttömille työkokeilu- ja työpaikkoja yrityksistä.

Työllisyyskonsertti Sello -hanke aloitti toimintansa 1.10.2015. Sello -hanke ja Kauppakeskus Sello tekevät yhteistyötä työllisyyden edistämiseksi. Sellossa toimivat yritykset tarjoavat työkokeilupajakoja espoolaisille työnhakijoille. Työkokeilusta voi edetä työhön tai koulutukseen. Hankkeen kohderyhmänä ovat myös nuorisotakuun piiriin kuuluvat espoolaiset työnhakijat hankkeen erityistavoitteen ”Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen” mukaan. Hankkeessa tietty prosentiosuus on kohdennettu nuorille ja tärkeä tavoite on nuorten työllisyyden edistäminen. Tavoitteena on, että ainakin 100 yritystä tarjoaa yhteensä 300 työkokeilupajakoaa. Hankkeessa kehitetään työnantajalähtöinen rekrytointimalli ja työnantajille maksuton palvelu sekä rakennetaan Espooseen työllistymistä edistävä työnantajien verkosto. Palvelua on tarkoitus laajentaa Kauppakeskus Sellon ulkopuolelle.

Ohjaamo Espoo

Ohjaamo on alle 30 -vuotiaalle nuorille suunnattu matalan kynnyksen palvelupiste, jonka toimintamalli rakentuu monialaisista palveluista. Espoossa hanketta hallinnoi Omnia. Ohjaamo nähdään Espoossa kattotoimijana, jonka alla jatkossa toimitivat Vamos, yESBOx, etsivä nuorisotyö, koulutuksen ohjaus sekä yhteydet InfoOmniaan. Tavoitteena on rakentaa tiivis ja toimiva verkosto nuorten tueksi. Ohjaamon roolina on toimia myös linkkinä olemassa oleviin palveluihin ja saada nuoret kiinnittymään palvelutarpeen mukaisesti joko Ohjaamoon tai sosiaaliohjaukseen.⁷¹ Kolmivuotisen hankkeen tavoitteena on parantaa nuorten ohjauksen ja tuensaantia sekä koulutukseen tai työelämään sijoittumista. Hankkeen omarahoitusosuutta rahoittavat Espoon kaupunki ja Helsingin Diakonissalaitos.

Ohjaamo Espoon tavoitteena on erityisesti tutkintoa vaille olevien ja TE-toimiston ulkopuolella olevien nuorten tavoittaminen. Vuosittain tavoitteena on ohjata 3200–4000 eteenpäin. Ohjaamon tilat ovat Espoon keskuksessa. Ohjaamo käynnistyi varsinaisesti lokakuussa 2015 ja hankkeeseen muodostettiin kolme asiantuntijatiimiä eli Arki haltuun, Töihin ja Ammattiin -tiimit, joissa on yhteensä 13,5 henkilöä sekä infoOmniaan opinto-ohjaajan palvelut kerran viikossa. Asiantuntijatiimit koostuvat eri toimijoiden kuten kaupungin, Omniaan ja TE-keskuksen osajista.⁷² Asiakkaita syksyn 2015 aikana on ollut 449.⁷³ Ohjatuista asiakkaista 67 asiakkaan asiakkuus on päättynyt.

Vamos -projekti

Vamos -toimintakeskus on osa Helsingin Diakonissalaitoksen tuottamaa palvelukokonaisuutta. Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa nuoren omia voimavaroja ja vahvuuksia sekä tukea nuorta kiinnittymään yksilöllisesti arvioituun ja suunniteltuun jatkopolkuun. Päätaoiteena on löytää nuorelle tie koulutukseen tai työelämään. Työ kohdistuu 16–29 -vuotiaisiin nuoriin. Vamos Työ aloitti Espoossa huhtikuussa 2013 kaksivuotisena hankkeena tavoitteena luoda uudenlaisia väyliä

⁷¹ Haastattelu 13.10.2015

⁷² Monialainen yhteistyö ja nuorten hyvinvointi Espoossa seminaariaineisto 11.11.2015

⁷³ Ohjaamo Espoo 11.1.2016

työelämään yhdessä nuorten ja työnantajien kanssa. Vamos -toimintakeskus aloitti Espoossa syksyllä 2013 kolmivuotisena kokeiluna. Toiminta sisältää moniammatillisten toimijoiden palvelut.

Toimintakeskuksessa nuorten tilanne arvioidaan ja heille tarjotaan Omnian ja kaupungin työpajatoimintaa sekä terveydenhuollon- ja sosiaalityön sekä opiskelu- ja työllisyyspalveluja. Toimintakeskuksessa järjestetään lisäksi matalankynnyksen päivätoimintaa niille nuorille, jotka eivät kykene osallistumaan opiskelu- ja työllisyyspalveluihin. Toiminnan kustannukset jaetaan sivistystoimen ja sosiaalitoimen kesken puoliksi. Vamos täydentää Espoon kaupungin ja Omnian palveluja kuten Omnian nuorten työpajatoiminnan koordinoivaa etsivää nuorisotyötä.⁷⁴

Vamos Espoo on tavoittanut vuosina 2013–2015 yhteensä 604 nuorta. Palvelun on päättänyt 448 nuorta, joista 275 nuorta eli 62 prosenttia on kiinnittynyt työhön tai koulutukseen. Vuonna 2014 toiminnassa Espoossa oli mukana 339 nuorta⁷⁵ ja toiminnassa lopettaneista 77 prosenttia siirtyi töihin tai koulutukseen. Vuonna 2015 työskentelyssä aloittaneita nuoria oli 179.⁷⁶

Nuorten kesäseteli ja nuorten kesätyöpaikat

Espoon kaupungin Liikunta- ja nuorisopalvelut vastaavat kesäsetelien jaosta. Vuonna 2015 seteleitä jaettiin 900 kpl kuten myös vuosina 2013–2014. Jakopaikkoina toimivat Nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBOx Isossa Omenassa sekä Sellon kirjaston nuorten osasto Pointti. Kaupunki maksaa 300 euroa työnantajalle, joka palkkaa kesäsetelillä espoolaisen nuoren töihin toukokuun välisenä aikana. Työpäiviä on oltava vähintään kymmenen ja työtunteja vähintään 50. Nuoren on itse hankittava kesätyöpaikka setelillä.⁷⁷ Vuonna 2013 kaupunki tarjosi 700 kesätyöpaikkaa, vuonna 2014 paikkoja oli 630 ja vuonna 2015 kesätyöpaikkoja oli 750.⁷⁸

2.2.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi

Espoossa koulutustakuun tavoite on, että kaikki peruskoulun päättäneet nuoret saavat jatkopaikan, jos he itse sitä haluavat. Vuoden 2015 talousarviossa kaupungin sivistystoimen valtuustokauden tavoite on: Nuorten itsenäistymistä tuetaan antamalla valmiuksia koulutukseen, työelämään, asumiseen ja arjen hallintaan. Valtuustokauden tavoitteen saavuttamisessa tärkeää on nuorisotakuun toteutuminen eli koulutuspaikan, lisäopetuksen, muun koulutuksen tai työpajapaikan tarjoaminen kaikille peruskoulun päättäneille. Sama sivistystoimen valtuustokauden tavoite on kirjattu myös vuoden 2014 talousarvioon. Lisäksi sivistystoimen toimialalla on kirjattu tulostavoitteet taulukon 7 mukaisesti.⁷⁹ Tavoitteiden toteutumistiedot on esitetty luvussa 2.2.5.

⁷⁴ Espoon kaupunki, Kh 12.8.2013 § 214

⁷⁵ Vamos Espoo -palvelukokonaisuus; Nuoruus, mahdollisuuksia ja haasteita -seminaari 25.3.2015

⁷⁶ Vamos Espoo - Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi aineisto 7.1.2016

⁷⁷ Liikunta- ja nuorisopalvelut Espoon kaupunki

⁷⁸ Konserniesikunta/HR

⁷⁹ Espoon kaupungin vuoden 2015 talousarvio sekä taloussuunnitelma

15.2.2016

Taulukko 7 Koulutustakuun tulostavoitteet vuosina 2013–2015⁸⁰

Tulostavoitteet 2015	Mittari/arviointikriteeri
Kaikille peruskoulun päättäneille tarjotaan koulutuspaikkaa, lisäopetusta, muuta koulutusta tai työpajapaikkaa.	Koulutus-, lisäopetus- ja työpajapaikat suhteessa tarpeeseen
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian vaikuttavuus (työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen) paranee.	OPH:n tulosrahoitusmittari
Aikuiskoulutuksen oppimiskeskuksen asiakkaat ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun ja opetukseen.	Asiakastytyväisyys
Oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelujen piiriin pääsee 7 vuorokauden kuluessa.	Palvelun 7 vuorokauden kuluessa saaneet oppilas- ja opiskelijahuollon asiakkaat
Tulostavoitteet 2014	Mittari/arviointikriteeri
Kaikille peruskoulun päättäneille tarjotaan koulutuspaikkaa, lisäopetusta, muuta koulutusta tai työpajapaikkaa.	Koulutus-, lisäopetus- ja työpajapaikat
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian vaikuttavuus (työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen) paranee.	OPH:n tulosrahoitusmittari
Tulostavoitteet 2013	Mittari/arviointikriteeri
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian vaikuttavuus on parantunut.	OPH:n tulosrahoitusmittari; työllistyminen ja jatko-opiskelu
Kaikille ilman toiseen asteen koulutuspaikkaa jääneille tarjotaan lisäopetuspaikkaa tai muuta koulutusta.	Ilman toiseen asteen koulutuspaikkaa jääneet/tarjotut lisäopetuspaikat/paikan vastaanottaneet

Omniassa on vuoden 2015 talousarviossa ollut tavoitteena edistää tutkintojen suorittamista, työllistymistä ja jatko-opintoihin sijoittumista sekä vähentää opintojen keskeyttämistä. Opintojen läpäisyn toteutumaprosentti tavoiteajassa oli 64,2 prosenttia, kun tavoitteena oli 63 prosenttia. Opiskelijoiden eroamiset ovat pysyneet talousarviossa arvioidulla 10 prosentin tasolla.⁸¹

Nuorisotakuun myötä lisäksi Espoon kaupungin koulutuspalvelujen suomenkielisessä opetuksessa ovat lisäopetusryhmien eli kymppiluokkien määrän kasvaminen. Lisäopetusryhmiä perustetaan sekä suomen- että ruotsinkielisessä opetuksessa palvelutarpeen mukaisesti. Espoossa kaikki halukkaat peruskoulun päättäneet nuoret pääsevät lisäopetukseen. Oppilaanohjausta on myös lisätty suomenkielisessä opetuksessa.⁸² Omniassa uusia toimintoja koulutustakuun myötä ovat InfoOmnia: tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelu, nuorten aikuisten osaamisohjelma NAO sekä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus Valma, joka alkoi syksyllä 2015. Lisäksi on kehitetty joustavaa koulutukseen sisäänottoa ja siirtymistä sekä yhteistyötä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Yhteishaussa on jätetty pois pääsykoheet.⁸³ Kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä Omnian kanssa. Espoon kaupungilla on käytössä erillinen

⁸⁰ Lähde: Espoon kaupungin talousarviot 2013–2015 sekä taloussuunnitelmat

⁸¹ Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian talousarvio 2015 ja taloussuunnitelma sekä tulokortti 2015

⁸² Haastattelu 25.9.2015

⁸³ Haastattelu 23.10.2015

lisäopetusryhmä pienryhmää tarvitseville nuorille ja se toteutetaan kaupungin omarahoituksena.⁸⁴ Koulutustakuun toteutumisen toimeenpanossa, koordinoinnissa ja seurannassa Omnia on keskeisessä roolissa.⁸⁵

Koulutuspaikkoja on saatu lisää

Omnia on saanut viime vuosina lisäopiskelijapaikkoja nuorisotakuun toteuttamiseksi.⁸⁶ Yhteishaussa 2015 oli haettavissa 1703 ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijapaikkaa, joka on noin 60 enemmän kuin vuonna 2014. Hakijamäärä oli kuitenkin noin 10 prosenttia edellisvuotta pienempi. Syinä tähän olivat yhteishaun uudistukset, alueen nuorisoikäluokan pieneneminen ja lukiokoulutuksen vetovoimaisuuden kasvu. Perustutkintojen lisäksi Omnian ammattiopistossa on varattu nuorisotakuun toteuttamiseen 170 opiskelijapaikkaa valmentavaan koulutukseen (Valma).⁸⁷ Opiskelijapaikat Omnian sisällä nuorten ja aikuisten koulutuspaikkojen välillä jaetaan niin, että voidaan taata koulutustakuun toteutuminen.⁸⁸

Yhteistyö erityisoppilaitosten kanssa on tärkeää, Espoossa tiivistä yhteistyötä tehdään Invalidisäätiön ylläpitämän Keskuspuiston ammattiopiston kanssa. Ohjauksessa on tärkeää varmistaa, että opiskelijoita ohjataan sellaiseen koulutukseen, jonka suorittamiseen heillä on tosiasialliset mahdollisuudet. Muussa tapauksessa siirtoja tutkintojen tai oppilaitosten välillä tehdään mahdollisimman joustavasti ja opiskelijoita tukien.⁸⁹

Opetushallituksen hakutoivelistojen mukaan Espoon kaupungin suomenkielisiin lukioihin on vuonna 2015 ollut ensisijaisia hakijoita 1 685. Vuonna 2014 hakijoita oli 1 600. Hakijoiden määrä nousi 5,3 prosenttia. Aloituspaiikkoja Espoon kaupungin suomenkielisisissä lukioissa on 1 430.⁹⁰ Espoossa peruskoulun päättäneitä nuoria on noin 3 000 ja tutkintoon johtavia koulutuspaikkoja noin 3 250. Lukiokoulutukseen on varattu aloituspaiikkoja 61,5 prosenttia.⁹¹ Espoon kaupungin ruotsinkielisten sivistyspalveluiden mukaan ruotsinkieliseen lukioon on ollut ensisijaisia hakijoita 229 vuonna 2015 ja 191 vuonna 2014. Hakijoiden määrä nousi 19,9 prosenttia. Vuonna 2014 aloituspaiikkoja ruotsinkieliseen lukioon oli 175 ja vuonna 2015 niitä oli 193. Peruskoulun päättäneitä ruotsinkielisiä nuoria vuonna 2015 oli 277 ja 222 vuonna 2014. Lukiokoulutukseen varattiin vuonna 2015 aloituspaiikkoja 70 prosenttia. Vuonna 2014 vastaava määrä oli 79 prosenttia.⁹²

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia ja sen jäsenkunnat Espoo, Kirkkonummi ja Kauniainen, vastaavat yhteistyössä alueen koulutustakuun toteutumisesta. Kaikille perusopetuksen päättävälle nuorille varmistetaan opiskelupaikka. Jos nuori jää yhteishaussa ilman opiskelupaikkaa, on hänelle tarjolla erilaisia koulutusmahdollisuuksia. Nuorille tarjotaan lisähaut täyttämättä jääneille lukioiden ja ammattikoulujen koulutuspaikoille. Lisäksi nuori voi hakea perusopetuksen jälkeiseen

⁸⁴ Haastattelu 20.10.2015

⁸⁵ Haastattelu 23.10.2015

⁸⁶ Haastattelun täydennys 13.1.2016

⁸⁷ [http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoossa_runsaasti_yhteishaun_aloituspai\(67606\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoossa_runsaasti_yhteishaun_aloituspai(67606))

⁸⁸ Haastattelun täydennys 13.1.2016

⁸⁹ Haastattelun täydennys 13.1.2016

⁹⁰ [http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoossa_runsaasti_yhteishaun_aloituspai\(67606\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoossa_runsaasti_yhteishaun_aloituspai(67606))

⁹¹ Haastattelu 25.9.2015

⁹² Espoon kaupungin ruotsinkieliset sivistyspalvelut, 27.1.2016

valmistavaan koulutukseen, mikä mahdollistaa hakemisen kymppiluokille, ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen (Valma) ja lukioon valmistavaan koulutukseen (Luva).⁹³ Lukioon valmistava koulutus perustettiin vuonna 2015 ja se on suunnattu maahanmuuttajille ja vieraskielisille opiskelijoille, joiden tavoitteena on hakea lukioon. Lukioon valmistavan koulutuksen tarve kasvaa tulevaisuudessa Espoossa.⁹⁴ Espoon kaupunki on jäsenenä ruotsinkielisessä koulutuskuntayhtymä Practicumissa, joka vastaa ruotsinkielisistä vastaavista palveluista. Espoolaisten nuorten palvelutarpeen kysyntään vastaamiseksi on yhteistyössä kehitetty POP-up koulutusta, jossa Practicum antaa opetusta yhdelle ryhmälle syksystä 2016 alkaen Mattlidens gymnasiumin tiloissa Espoossa. Opetuspaikkojen määrää on tarkoitus kasvattaa yhdellä uudella opetusryhmällä vuosittain tulevien kolmen vuoden aikana.⁹⁵

Taulukossa 8 on esitetty Espoon kaupungin rahoittamia koulutustakuun (osin myös työllisyystakuun) osa-alueita ja yksilöllisiä tukimuotoja, jotka esitetään yhdessä taulukossa.

Taulukko 8 Koulutus- ja työllisyystakuun osa-alueita⁹⁶

Koulutustakuun osa-alueet ja yksilöllisiä tukimuotoja:	Henkilömäärä:	Rahoitus:
Suomenkieliset lukiolaiset	4503, aloittaneita 1430 (31.8.15)	11 901 890 €
Lukioon valmistava koulutus	12	99 876 €
Ruotsinkieliset lukiolaiset	539, aloittaneita 195 (31.8.15)	4 216 130 €
Suomenkielinen 10-luokka	61	636 962 €
Ruotsinkielinen lisäopetus	7	105 483 €
Nuorten starttipajat (suomenkielinen)	13 (31.7.15 mennessä)	126 000 €
Suomenkielinen etsivä nuorisotyö	604 (31.7.15 mennessä)	rahoitus pääosin OKM:ltä, omarahoitus 44 000 €
Nuorten työpajat	111 (31.7.15 mennessä)	1 207 000 €
Ruotsinkielinen etsivä nuorisotyö (Sveps)	47 (vuoden 2015 aikana)	-
Ruotsinkieliset työpajat (Sveps)	65 (vuoden 2014 luku)	40 000 €
Vamos Espoo	339 aloittaneita nuoria ja 120 lopettaneita nuoria (vuoden 2014 luvut)	650 000 € (yht. sito ja sote)
Ohjaamo Espoo	aloitus syys-lokakuu 2015	ESR -rahoitteinen, omarahoitus osuus 335 935 € (kokonaisbudjetti kolmelle vuodelle 1 709 675 €)
Nuorten tieto- ja neuvontatyö	yksilöllisesti ohjattuja nuoria 1137 (vuoden 2014 luku), ryhmätoimintoihin osallistuneita nuoria 175 (vuoden 2014 luku)	104 789 € (nuorisopalvelut)

⁹³ [http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoossa_runsaasti_yhteishaun_aloituspai\(67606\)](http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoossa_runsaasti_yhteishaun_aloituspai(67606))

⁹⁴ Haastattelu 25.9.2015

⁹⁵ Espoon kaupungin ruotsinkieliset sivistyspalvelut, 22.1.2016

⁹⁶ Lähde: Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

Peruskoulun päättävät sekä valmistavan koulutuksen käyneet ilman opiskelupaikkaa olevat nuoret saavat lisäpisteitä seuraavassa yhteishaussa hakeutuessaan koulutukseen.⁹⁷ Opiskelijaksi ottamisen perusteisiin tehdyt valtakunnalliset muutokset tavoittelevat sitä, että nuoret peruskoulun päättövaiheessa pystyvät ja osaavat tehdä oikean valinnan tulevaisuuden suunnittelussaan. Heikossa asemassa nykyisessä hakujärjestelmässä ovat kerran koulutuspaikan saaneet tai tutkinnon suorittaneet nuoret. Tavoitteena on tulevaisuudessa kehittää järjestelmää niin, että väärän koulutusvalinnan tehneet pysyvät siirtymään tutkinnosta tai oppilaitoksesta toiseen ilman yhteishakua. Nuorten oppisopimuskoulutusta on kehitetty osana nuorisotakuun toteuttamista.⁹⁸

Espoon kaupunki ja Omnia tiedottavat koulutustakuuseen liittyvistä koulutusmahdollisuuksista peruskoulun päättävälle nuorille syksyisin (yhteishaku) ja keväisin (yhteishaun ulkopuolinen tarjonta) jaettavien oppaiden avulla. Opinto-ohjaajat ovat tärkeässä asemassa tiedottamisessa, koska heillä on mahdollisuus antaa henkilökohtaista ohjausta. InfoOmnia matalan kynnyksen palveluna on auki ympäri vuoden ja se koordinoi koulutustakuuseen liittyvää alueellista ohjausta kesällä. Tiedottamisen tueksi on myös järjestetty kiertueita peruskouluissa, huoltajien iltoja ja avoimia ovia.⁹⁹

Koulutustakuun toteutumisessa ja seurannassa oppilaanohjaus on keskeisessä roolissa. Ilman peruskoulun jälkeistä jatkopaikkaa oleviin nuoriin otetaan yhteyttä kesäkuun yhteishaun jälkeen ja oppilaanohjaajilta pyydetään tiedot, mihin peruskoulun päättäneet nuoret ovat sijoittuneet.¹⁰⁰ Omnian etsivän nuorisotyön tilaston mukaan kuntayhtymän alueella jäi kesäkuussa 2015 yhteishaun ensimmäisen vaiheen jälkeen ilman koulutuspaikkaa Espoossa 116, Kirkkonummella seitsemän ja Kauniaisissa neljä nuorta. Opiskelijatilanne muuttuu yhteishaun jälkeen ja lisähakuja on syksyllä. Yhteishaun varasijat ovat voimassa 20.9. asti. Tarkoituksena on kehittää läpi lukuvuoden jatkuvaa joustavaa sisäänottoa sekä tukea opiskelijoiden siirtoa toisiin tutkintoihin, oppisopimukseen ja Valmaan. Vastaavaa kehitystyötä tehdään myös ruotsinkielisessä opetuksessa. Koulupudokkaiden määrä on viime vuosina pienentynyt johtuen koulunsa päättävien ikäluokkien vähentymisestä, opiskelupaikkojen lisääntymisestä Omniassa sekä jo tutkinnon omaavien rajaamisesta pois yhteishausta. Pudokkaita tuetaan opiskelupaikan löytämisessä sekä paikan löytämisessä muussa toiminnassa.¹⁰¹

Koulutustakuun toteutumisen seuranta yhteishaun kesäkuun tulosten julkaisun jälkeen on haasteellista.¹⁰² Tärkeää on saada helposti tiedot niistä nuorista, jotka eivät ole vastaanottaneet koulutuspaikkaa tai ovat vastaanottaneet paikan mutta eivät aloittaneet koulutusta.¹⁰³ Opinto-ohjaajien sekä etsivän nuorisotyön seurannan lisäksi Espoossa koulutustakuun toteutumista seurataan myös kaupungin toimialalla tulostietojen raportoinnin yhteydessä.¹⁰⁴ Omnia on ollut mukana opiskeluterveydenhuollon kehittämisessä uuden opiskeluterveydenhuoltolain mukaisesti.¹⁰⁵ Espooseen on saapunut paljon alaikäisiä turvapaikanhakijoita, joiden oppivelvollisuus on

⁹⁷ Haastattelun täydennys 13.1.2016

⁹⁸ Sirkku Reponen, Raportti nuorisotakuun palveluista Espoossa, Omnia 2014

⁹⁹ Haastattelu 23.10.2015

¹⁰⁰ Haastattelu 25.9.2015

¹⁰¹ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹⁰² Haastattelun täydennys 13.1.2016

¹⁰³ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹⁰⁴ Haastattelu 20.10.2015

¹⁰⁵ Haastattelu 23.10.2015

päättynyt tai päättymäisillään, koulutustakuun toteuttaminen on heidän kohdallaan iso tulevaisuuden haaste.¹⁰⁶

Etsivä nuorisotyö

Espoo hankkii suomenkielisen etsivän nuorisotyön palvelut Omnialta, jossa tehtävää hoitaa neljä ohjaajaa. Etsivän nuorisotyön palvelut on tarkoitettu alle 29-vuotiaille henkilöille, jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea ja ohjausta sekä luotettavan aikuiskontaktin. Vuonna 2014 Omnian etsivän nuorisotyön asiakkaina oli yhteensä 947 nuorta, joista espoolaisia oli 90 prosenttia. Vuonna 2015 Omnian etsivän nuorisotyön asiakkaina oli yhteensä 977 nuorta, joista espoolaisia nuoria oli 826 eli 85 prosenttia. Nuoria ohjataan etsivään nuorisotyöhön ammatillisesta koulutuksesta, peruskoulutuksesta (jotka jääneet yhteishaussa ilman opiskelupaikkaa), lukiosta sekä vanhempien ja sukulaisten taholta. Etsivä nuorisotyö ohjaa nuoria opintoihin, työpajoihin, työhön, toimeentuloon liittyviin palveluihin, asumispalveluihin, työkokeiluun, mielenterveys- ja päihdepalveluihin sekä terveydenhoitopalveluihin. Ohjauksen jälkeen nuoreen ollaan yhteydessä 1-2 kertaa.¹⁰⁷ Ruotsinkieliset etsivän nuorisotyön palvelut hankitaan Svepsin nuorten työpajalta. Toimintatavat ovat samanlaiset kuin suomenkielisessä opetuksessa. Vuonna 2014 Svepsin etsivän nuorisotyön asiakkaana oli 53 nuorta ja vuonna 2015 espoolaisnuoria oli 47.¹⁰⁸

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatava avustus, jonka Omnia hakee, käytetään 6-7 henkilön palkkaamiseen. Muut Omnia koulutuskuntayhtymän kunnat, Kauniainen ja Kirkkonummi, maksavat oman osuutensa.¹⁰⁹ Etsivän nuorisotyön rahoitus on esitetty edellä taulukossa. Svepsin toiminta rahoitetaan myös ministeriöltä saatavan avustuksen kautta ja toistaiseksi Espoo ei ole maksanut toiminnasta.¹¹⁰

Nuorten aikuisten osaamisohjelma, NAO

Espoossa Omnian aikuisopisto tarjoaa nuorten aikuisten osaamisohjelman mukaista koulutusta 20–29 -vuotiaille nuorille aikuisille, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Koulutuspaikka on Espoon keskuksen kampus ja se sopii myös maahanmuuttajille. Ohjelmassa on perus- ja ammattitutkinto tai tutkinnon osia sekä tutkintoihin sisältyviä passeja ja sertifikaatteja. Opinnoissa huomioidaan aiempi osaaminen. Opintojen etenemiseen sekä opinto- ja urapolun suunnitteluun on tarjolla ohjausta ja tukea.¹¹¹

Ammatillisia perus- ja ammattitutkintoja sekä osatutkintoja vuonna 2014 suoritti 483 opiskelijaa. Ikäjakauksen mukaan tarkasteltuna yli 54,1 prosenttia opiskelijoista oli 20–24 -vuotiaita ja 41,1 prosenttia oli 25–29 -vuotiaita. 30–34 -vuotiaiden osuus opiskelijoista oli 4,6 prosenttia ja 15–19 -vuotiaiden osuus 0,4 prosenttia. Nuorten aikuisten osaamisohjelmaan hakeutuessa henkilöistä työttömänä oli 68 prosenttia ja työssä olevia oli 19 prosenttia. Vieraskielisten osuus oli 125 henkilöä eli 26 prosenttia.¹¹²

¹⁰⁶ Haastattelun täydennys, 19.1.2016

¹⁰⁷ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹⁰⁸ Espoon kaupungin ruotsinkieliset sivistyspalvelut, 22.1.2016

¹⁰⁹ Haastattelu 25.9.2015

¹¹⁰ Espoon kaupungin ruotsinkieliset sivistyspalvelut, 22.1.2016

¹¹¹ <https://www.omnia.fi/web/aikuisopisto/nuorten-aikuisten-osaamisohjelma>

¹¹² Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus, VALMA

Valma -koulutus yhdistää aiemmin käytössä olleet ammattistartit, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavat koulutukset, kotitalousopetuksen sekä valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen. Se on vaihtoehto nuorille, jotka eri syistä johtuen tarvitsevat vahvistusta ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen ja siellä opiskeluun.¹¹³

Valmentava koulutus ei johda tutkintoon. Espoossa Valma -koulutus on Omnian ylläpitämää. Koulutukseen sisäänotto on joustava ja koulutus suoritetaan moduuleittain. Koulutus kestää kokonaisuudessaan yhden lukuvuoden¹¹⁴ ja laajuus on 30–60 osaamispistettä. Valma sisältää vain yhden pakollisen osan: ammatilliseen koulutukseen orientoituminen ja työelämän perusvalmiuksien hankkiminen. Muut koulutuksen osat valitaan niin, että ne tukevat yksilöllisiä jatkosuunnitelmia ja jatkopaikan saamista.¹¹⁵ Yhteishaussa Valma -koulutuksesta saa lisäpisteitä, mutta se mahdollistaa myös siirtymisen suoraan toisen asteen koulutukseen joustavasti. Valma on tarkoitettu nuorelle tai aikuiselle, joka ei ole löytänyt sopivaa ammattia tai opiskelupaikkaa tai jonka suomenkielentaito on puutteellinen tai jonka lukio- tai ammattikouluopinnot ovat keskeytyneet tai perustutkinto-opiskelijoille opintojen aikana. Valma sisältää myös maahanmuuttajille suunnatun valmistavan koulutuksen. Valmentavaan koulutukseen haetaan opintopolku.fi kautta. Syksyllä 2015 opiskelijamäärä oli noin 90 mutta määrä kasvaa lukuvuoden aikana, koska väärän koulutusvalinnan tehneet tai muuten keskeyttämisvaarassa olevia opiskelijoita ammatillisesta ja lukiokoulutuksesta ohjataan joustavasti lukuvuoden kuluessa Valmaan.¹¹⁶

Omnian oppisopimuskoulutus

Oppisopimus on ammatillisen koulutuksen muoto, jossa oppiminen tapahtuu pääosin käytännön työtehtävissä. Kaikki ammatilliset tutkinnot on mahdollista suorittaa oppisopimuksella. Oppisopimuksessa keskeisiä toimijoita ovat opiskelija, työnantaja, oppilaitos sekä oppisopimustoimisto. Omnian oppisopimustoimistolla on vuosittain noin 800 yritysyhteistyökumppania. Opiskelijatavoite vuonna 2015 on 386 opiskelijaa ammatillisessa peruskoulutuksessa ja 970 opiskelijaa lisäkoulutuksessa. Oppisopimuksen suorittaneet työllistyvät hyvin.¹¹⁷

Oppisopimus on määräaikainen työsuhde, jonka aikana oppisopimusopiskelija suorittaa alan ammatillisen tutkinnon, saa työehtosopimuksen mukaista palkkaa ja työkokemusta. Opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opiskeluohjelma, jonka mukaan opinnot etenevät.¹¹⁸

Nuorisotakuuseen liittyen oppisopimuskoulutusta on kehitetty paremmin nuorille soveltuvaksi. Nuorten haasteena on ollut saada oppisopimustyöpaikka. Toisaalta työnantajien kynnyksien solmia työsuhde nuoren, vasta opintonsa aloittavan kanssa, on ollut korkea. Haasteena on myös ammatillisten perustutkintojen laaja-alaisuus, jolloin oppisopimustyöpaikassa työtehtävien tulisi olla mahdollisimman monipuolisia. Nuorten oppisopimusten solmimiseksi on tehty paljon kehittämistyötä.¹¹⁹

¹¹³ www.omnia.fi/web/ammattiopisto/yhteishaun-ulkopuolinen-koulutustarjonta

¹¹⁴ Haastattelun täydennys 13.1.2016

¹¹⁵ Haastattelun täydennys 13.1.2016

¹¹⁶ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹¹⁷ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹¹⁸ http://www.espoo.fi/fi-FI/Tyo_ja_yrittaminen/Toihin_Espoon_kaupungille/Opiskelija_ja_harjoittelija/Oppisopimus

¹¹⁹ Haastattelun täydennys 13.1.2016

Nuorten oppisopimuskoulutusta on koulutustakuun myötä kehitetty seuraavien osa-alueiden osalta:

- Ammatillisessa peruskoulutuksessa oppisopimuspolku, jolloin kesken opintojen voi siirtyä oppisopimukseen joustavasti esimerkiksi 2+1¹²⁰
- Oppisopimuksen ennakkojakson suunnittelu ja toteutus
  - osana Valmaa valmentautuminen oppisopimukseen
  - työkokeiluna
  - työvalmennuksen huomiointi
- Opintonsa keskeyttäneiden ja ylioppilaiden ohjaaminen oppisopimuskoulutukseen
- Korotettu koulutuskorvaus työnantajille, jotka palkkaavat oppisopimukseen samana vuonna perusopetuksen tai kymppiluokan päättäneen nuoren
- Nuorten työpaikkakouluttajien koulutuksen kehittäminen
- Oppisopimuksen kummiyritystoiminta¹²¹
- Usean työnantajan kanssa järjestettävän oppisopimuskoulutusmallin kehittäminen
- Uusien oppisopimustyönantajien hakeminen valmiiksi nuorille.¹²²

Taulukko 9 Tilanteessa 15.9.2015 voimassa olevat oppisopimuskoulutukset¹²³

Pohjakoulutus	Kaikki	20–24 vuotiaat	15–19 vuotiaat
Peruskoulu	160	122	38
Lukio	11	11	0
Ylioppilas	46	45	1
Yhteensä	217	178	39

Omniassa oppisopimuksen solmineista oli naisia 101 ja miehiä 116. Tutkintotyypeittäin perustutkintoja oli 146, ammattitutkintoja 61 ja erikoisammattitutkintoja 10. Alkaneita oppisopimuksia 1.1.–15.9.2015 aikana oli yhteensä 109.¹²⁴

Svepsin nuorten työpajat

Ruotsinkielinen työpajatoiminta järjestetään Svepsin toimesta. NonStop -pajassa pääpaino on työ- ja yksilövalmennuksessa. Ajatuksena on, että nuorilla, jotka selviävät työpäivästä, on edellytyksiä selvittää opinnoista tai työkokeilusta. Työharjoittelu pajalla tarjoaa hyvät mahdollisuudet selvittää asiaa yhdessä. Erona suomenkieliseen puoleen on, ettei pajatoiminnassa ole erillisiä pajalinjoja vaan ruotsinkieliseen pajatoimintaan osallistuvat nuoret tekevät paljon opinto- ja työpaikkavierailuja. Startti-pajalla toiminta keskittyy samoihin osa-alueisiin kuin suomenkieliselä puolella. Usein Startti-pajalta siirrytään NonStoppiin ja sieltä työhönvalmennuksen kautta työkokeiluun. Vuonna 2015 Svepsin pajoilla oli 12 espoolaisnuorta.¹²⁵

¹²⁰ Haastattelun täydennys 13.1.2016

¹²¹ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹²² Haastattelun täydennys 13.1.2016

¹²³ Lähde: Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹²⁴ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹²⁵ Espoon kaupungin ruotsinkieliset sivistyspalvelut, 22.1.2016

Muita Omnian tarjoamia palveluja

Avoim ammattiopisto tarjoaa mahdollisuuden suorittaa ammattiopiston ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja. Avoimen ammattiopiston tarjonta on tarkoitettu Omnian opiskelijoille, koulutuksesta eroaville, valmistaville koulutuksille, pajalaisille ja ilman koulutuspaikkaa oleville. Avoim ammattiopisto -toiminta alkoi Omniassa syksyllä 2012.¹²⁶

Omniassa on ollut tavoitteena lisätä opiskelijoiden tutkinnon suorittamista ja valmistumista määrääjässä. Läpäisyn osalta on saatu hyviä tuloksia. Omnia on ollut mukana hankkeissa, joissa on kehitetty läpäisyn edistämiseen ja keskeyttämisen vähentämiseen liittyviä toimia ja malleja, joista viimeisin ja merkittävin on ollut Opetushallituksen rahoittama KOLVI -hanke.¹²⁷ Omnia on ollut mukana alusta asti valtakunnallisessa läpäisyhankkeessa. Hankkeen aikana kehitettiin monia eri toimintamalleja läpäisyn edistämiseksi. Yksi näistä malleista oli avoin ammattiopisto. Avoimen ammattiopiston koulutustarjonta on nimensä mukaisesti avointa, ja siellä pystyy matalalla kynnyksellä opiskelemaan yksittäisiä opintoja tai tutkinnon osia. Info-Omnian rooli on antaa ohjausta avoimen ammattiopiston opintoihin. Läpäisyhankkeiden tavoitteena oli pedagogisten ratkaisujen kehittäminen ja opetusjärjestelyjen joustavoittaminen, erityisesti tutkinnoissa, joissa keskeyttämiset ovat yleisiä. Myös ohjauksen tehostettuja malleja kehitettiin sekä verkostoyhteistyön ja vuorovaikutuksen edistämistä opiskelijan opiskeluun sitouttamisessa ja keskeyttämisen ennaltaehkäisyssä. Erityisenä kohderyhmänä voidaan mainita maahanmuuttajataustaiset opiskelijat.¹²⁸

Espoon Työväenopiston toiminta on pääasiassa aikuisille. Nuorille on oma nettisivu www.nuortenkurssit.fi ja Espoon lukioiden ja Omnian kanssa tehdään yhteistyötä. Opiskelijat saavat tietyt työväenopiston kurssit luettua hyväksi lukiossaan ja hankitun osaamisen tunnustettua ammattiopinnoissaan.¹²⁹ Työväenopistossa on neuvontapalvelua ja nuorille ilmestyy oma opinto-ohjelma kaksi kertaa vuodessa. Nuoria (16–25 -vuotiaat) opiskelijoita lukukautena 2014–2015 oli 3 317, kun edellisenä kautena heitä oli 2 910. Nuorille suunnattuja kursseja on edelleen kehitetty. Työväenopistossa on tarjolla vieraskielisille osa-aikaisia ja kokopäiväisiä suomenkielen eritasoisia kursseja. Ns. MANU -koulutus on 16–29-vuotiaille vailla työtä tai tutkintoa oleville nuorille.¹³⁰

Young Ones - Opetushallituksen rahoittaman laatu- ja kehittämishankkeen 2014–2015 tavoitteena on saada tietoa nuorten ryhmistä ja heidän koulutustarpeista ja -kiinnostuksesta, minkä perusteella kehitetään oma markkinointisuunnitelma. Työväenopiston virtuaalinen tila osallistaa nuoria ja toimii kanavana opiston ja nuorten välillä. Opiston ja nuorten parissa toimivien eri tahojen välillä toimii sujuva verkosto ja jatkuva vuorovaikutus. Espoon lukioiden rehtoreiden kanssa kehitetään lukiolaisille täydentävää koulutusta. Hankkeen kautta työväenopiston tarjonta tulee tunnetuksi nuorten harrastus- ja koulutuspaikkana.¹³¹

Ruotsinkielinen työväenopisto (Arbis) on osa ruotsinkielisten sivistyspalveluiden tulosityksikköä. Kurssitarjonnan kehittämisessä huomioidaan tulevaisuudessa entistä paremmin myös nuorten tarpeet sekä yhteistyömahdollisuudet oppilaitosten ja Svepsin kanssa.¹³²

¹²⁶ <https://www.omnia.fi/web/ammattiopisto/yleista>

¹²⁷ Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia, Hallituksen nuorisijaoston pöytäkirja 14.5.2014

¹²⁸ Haastattelun täydennys 28.1.2016

¹²⁹ Haastattelun täydennys 13.1.2016

¹³⁰ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹³¹ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹³² Espoon kaupungin ruotsinkieliset sivistyspalvelut, 22.1.2016

Espoon Aikuislukio tarjoaa perusopetukseen valmistavaa opetusta aikuisille, joilla on heikko suomen kielen taito tai se puuttuu kokonaan. Oppivelvollisuusiän ylittäneet voivat suorittaa kesken jääneen peruskoulun tai korottaa päättötodistuksen arvosanoja. Lukiossa on lähtötasokursseja, lukio-opintoja ylioppilaaksi, ammatillisella perustutkinnolla ylioppilaaksi (kaksoistutkinto/lukiopolku), aineopintoja sekä yksittäisiä kielikursseja ja jatkokoulutukseen valmentavia kursseja.¹³³ Espoossa ei ole ruotsinkielistä aikuislukiota.¹³⁴

2.2.4 Rahoitus

Espoon kaupunki laatii vuosittain TE -toimiston kanssa työllisyshoitoa koskevan yhteistyösopimuksen, jonka pohjalta strategisia työllisyystavoitteita toteutetaan. Sopimuksen hyväksyy kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaosto. Työllisyshoidon painopistealueita vuosien 2014–2015 sopimuksessa ovat muun muassa nuorten ja maahanmuuttajien työllisyyden koheneminen. Sopimukseen perustuvat kaupungin toimenpiteet, kuten palkkatukityöllistäminen ja oppisopimuspaikat kaupungin omassa organisaatiossa, toteutetaan talousarvion puitteissa. TE-toimiston kanssa solmitun yhteistyösopimuksen toimeenpanosta vastaa sosiaali- ja terveystoimen työllisyyspalvelujen päällikkö. Vuonna 2015 palkkatukimäärärahat loppuivat kesällä 2015¹³⁵. TE-toimisto sai vuoden 2015 loppupuolella lisämäärärahaa palkkatukityöllistämiseen, joka oli suunnattu yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneille. Työsuhteiden piti alkaa vuoden 2015 puolella ja huomioiden palkkatukihakemusten käsittelyaika, ei lisämäärärahasta Espoossa käytännössä ehditty hyötyä.¹³⁶

Seuraavassa taulukossa on esitetty sosiaali- ja terveystoimen ne työllisyyspalvelujen kustannukset vuosina 2013–2015, joihin sisältyy nuorisotakuuseen lukeutuvia menoja. Nuorisotakuun toimenpiteitä sisältyy useille talousarviokohdille ja erillisen nuorisotakuuta koskevien kustannusten seurannan puuttuessa, yksinomaan nuorisotakuuseen liittyviä kustannuksia ei voida esittää. Vuoden 2015 kustannustiedot ovat alustavia.

¹³³ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 24.9.2015

¹³⁴ Espoon kaupungin ruotsinkieliset sivistyspalvelut, 22.1.2016

¹³⁵ Uudenmaan Ely-keskus ja TE-toimisto 29.6.2015/Uudenmaan TE-toimisto 1.7.2015/Espoon kaupunki/Konserniesikunta

¹³⁶ Espoon sosiaali- ja terveystoimen Työllisyyspalvelut

Taulukko 10 Sosiaali- ja terveystoimen Työllistämispalvelujen kustannukset vuosina 2013–2015¹³⁷

Eurot kustannuspaikoittain	2013	2014	2015
Sosiaalinen työllistäminen (mm. nuorten kuntouttava työtoiminta ja työkokeilut kaupungin omilla työpajoilla sekä työhön valmennusta ja työnetsintää myös nuorille)	1 768 262	1 508 702	1 864 954
Kuntouttava työtoiminta (kuntouttavan työtoiminnan <i>ostopalvelut</i> myös nuorille)	1 172 441	1 340 931	935 703
Espoon työvoiman palvelukeskus (monialainen yhteispalvelu; asiakkaista alle 30 -vuotiaita noin 25 %)	885 870	847 256	812 201
Tukityöllistäminen (palkkatukityöllistäminen kaupungille ja oppisopimus; mm. nuorten palkkatukityöllistäminen)	2 393 655	2 949 237	2 938 406
Velvoitetyöllistäminen (velvoitetyöllistetyt kaupungille ja nuorten työpajatoiminnan <i>ostopalvelut</i> Omniaalta)	1 429 922	1 612 065	2 063 454
Työllistämisen Espoo-lisä (mm Espoo-lisä nuoria työllistäneille yhdistyksille jne.)	563 009	656 557	694 259

Konserniesikunnan talousarvioon vuonna 2013 kustannuspaikoille Joustavat henkilöjärjestelyt ja tukityöllistäminen sisältyi 1,9 milj. euron määräraha ja seuraavana vuonna 2,5 milj. euroa. Vuoden 2015 talousarviossa määräraha on 4,0 milj. euroa. Vuosina 2013–2015 määrärahasta on siirretty vuosittain maahanmuuttajien rekrytointimallin edistämiseen noin 0,5 milj. euroa. Vuonna 2015 määrärahaa on siirretty rekrytoivaan oppisopimuskoulutukseen 0,5 milj. euroa ja kesätyöntekijöiden palkkaamiseen kaupungin eri toimialoille sekä Omnia osoittamien nuorten kesätyöllistämiseen.¹³⁸

Hankepäättösten mukaan Espoo on saanut seuraaviin hankkeisiin rahoituspäätöksen. Kuntakokeilu -hankkeeseen myönnetty avustus vuosina 2013–2015 on ollut enintään 487 000 euroa vuosittain.¹³⁹ Työllisyyskonsertti Sello- hankkeen ESR:n ja valtion rahoitus yhteensä on 433 805 euroa ja kaupungin oma rahoitus 289 203 euroa hankekaudella 1.10.2015–30.9.2017 euroa.¹⁴⁰ Ohjaamo -hankkeen kokonaiskustannukset ovat 1,7 milj. euroa, josta ESR:n ja valtion rahoitus on 1,3 milj. euroa ja kaupungin oma rahoitus noin 335 000 euroa.¹⁴¹ Vamos -hanketta kaupunki rahoitti vuoden 2015 loppuun asti testamenttivaroin. Vuodelle 2016 toimintaan kohdennetaan yhteensä 600 000 euroa sosiaali- ja terveystoimen sekä sivistystoimen määrärahoista.

¹³⁷ Lähde Espoon sosiaali- ja terveystoimi/Perhe- ja sosiaalipalvelut/Työllistämispalvelut ja QV-raportti 29.1.2016

¹³⁸ Espoon kaupunki/Konserniesikunta/Taloussuunnitteluryhmä

¹³⁹ TEM/498/7.10.02/2012

¹⁴⁰ Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöministeriö 2014/1799/09 02 01/2015/HÄMELY

¹⁴¹ Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014/1359/09 02 01 01/2014/KESELY

2.2.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus

Asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Espoossa kaikille peruskoulun päättäneille nuorille tarjotaan jatkopaikkaa peruskoulun jälkeen. Tavoitteet koulutustakuun osalta ovat Espoossa toteutuneet täysimääräisesti.

Espoon kaupungin luvussa 2.2.3 esitettyjen tulostavoitteiden toteutuminen koulutustakuun osalta on seuraava:

Vuoden 2015 tulostavoitteiden toteutuminen kaupungin seurantaraportti II:n mukaan 31.10.2015: Yhteishaun tulosten perusteella lukioon pääsy tiukentui. Lisäopetusta tai muuta koulutusta pystytään tarjoamaan kaikille peruskoulun päättävälle nuorille, jotka eivät saa muuta toisen asteen koulutuspaikkaa. Työllistyneiden ja jatko-opintoihin sijoittuneiden osuus (vuonna 2014 luku 53,7 %) parantui 54,3 prosenttiin. Oppimiskeskuksen tulokset pohjautuvat loppuvuodesta 2015 tehtävään asiakastytytyväisyyskyselyyn. Oppilas- ja opiskelijahuoltopalveluiden piiriin pääsyn tiedot valmistuvat vuoden 2015 lopussa.

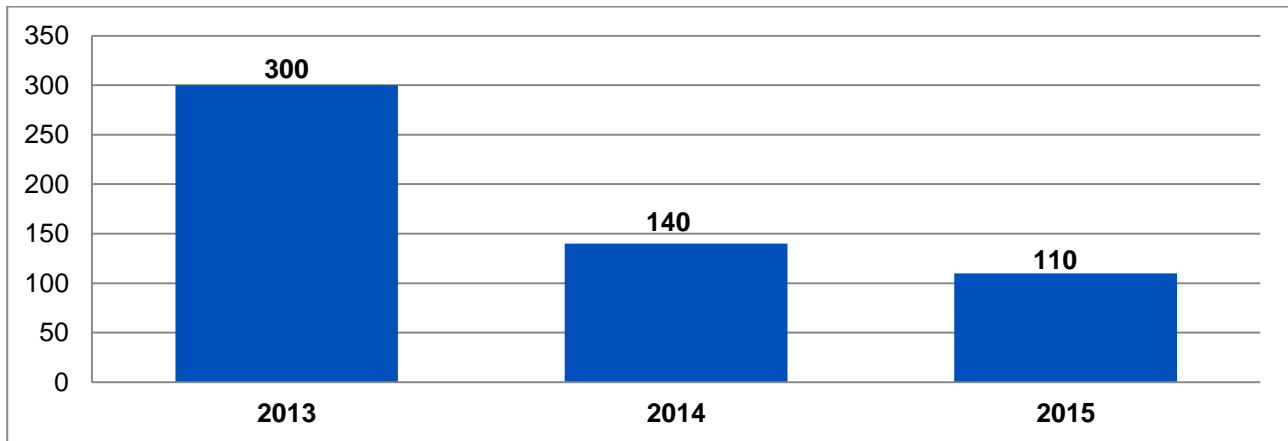
Vuoden 2014 tulostavoitteiden toteutuminen kaupungin tilinpäätöksen 2014 mukaan: Kaikille peruskoulun päättäneille pystyttiin tarjoamaan koulutuspaikka, lisäopetusta, muuta koulutusta tai työpajapaikka Espoon, Kirkkonummen, Kauniaisten ja Omnian yhteistyönä. Omnian saamien lisäpaikkojen ansiosta lisäopetuksen tarve väheni. Jatko-opiskeluun siirtyneiden osalta tulos pysyi ennallaan (2,0 prosenttia vuosina 2014 ja 2013), mutta työllistyneiden suhteellinen osuus 51,7 prosenttia valmistuneista opiskelijoista (vuonna 2013 luku 47,5 %) parantui, jolloin kokonaisuudessa tulos parani.

Vuoden 2013 tulostavoitteiden toteutuminen kaupungin tilinpäätöksen 2013 mukaan: Työllistyneiden määrä 47,5 prosenttia valmistuneista opiskelijoista (vuonna 2012 luku 45,2 %) ja jatko-opiskeluun siirtyneiden määrä 2,0 prosenttia (vuonna 2012 luku 1,7 %) ovat parantuneet. Kaikille ilman toisen asteen koulutuspaikkaa jääneille tarjottiin lisäopetuspaikkaa tai muuta koulutusta. Omnia, Espoo, Kirkkonummi ja Kauniainen vastasivat yhteistyössä alueen koulutustakuun toteutumisesta.

Ammattikoulutuksen lisäpaikat ovat osaltaan helpottaneet koulutustakuun toteutumista. Koulutuksen tarve määritellään Omniassa vetovoimaisuuden kautta. Omniassa opiskelijoiden opintojen läpäisy on noussut koko ajan. Koulutusmuotojen erilaiset haasteet tulee ottaa huomioon. Ammatinvalinnan ohjauksessa tulee varmistaa, että oppilaat saavat tasapuolisesti tietoa kaikista koulutusmuodoista ja vaihtoehdoista. Lukio on yleissivistävä koulu, jossa keskeinen hakukriteeri on keskiarvo. Espoon lukiot ovat vetovoimaisia. Käytännössä ammatillinen koulutus pitää huolta koulutustakuun toteutumisesta, koska lukioiden keskiarvoraja jää Espoossa korkealle. Ammatillisen koulutuksen roolia tulisi tarkastella ja vahvistaa erityisesti tästä näkökulmasta.¹⁴²

Seuraavassa kuviossa 2 on esitetty espoolaiset yhteishaussa kesäkuussa ilman koulutuspaikkaa jääneet peruskoulun päättäneet nuoret vuosina 2013–2015. Taulukon luvut perustuvat Espoon peruskoulujen oppilaanohjaajilta kerättyihin tietoihin sekä yhteishaun tuloksista tehtyihin suomenkielisen opetustoimen tiedotteisiin kesäkuussa 2014–2015.

¹⁴² Haastattelu 23.10.2015

Kuvio 2 Yhteishaussa kesäkuussa ilman koulutuspaikkaa jääneet perusopetuksen päättäneet espoolaiset vuosina 2013–2015¹⁴³

Seuraavassa taulukossa 11 on esitetty Espoon peruskoulun päättäneiden nuorten sijoittuminen elo-syyskuussa 2015 lisähakujen jälkeen. Taulukosta puuttuvat muutaman Espoon koulun tiedot.

Taulukko 11 Peruskoulun päättäneiden nuorten sijoittuminen elo-syyskuussa 2015¹⁴⁴

Vuosi 2015	opinto-ohjaajien ilmoittamat	10 lk
Perusopetuksen päättäneet (päättötodistuksen saaneet)	2 366	65
Hakijat yhteishaussa	2 380	65
Lukioon sijoittuneet	1 602	38
Ammatilliseen sijoittuneet	713	25
Muuhun koulutukseen sijoittuneet (mm.Valma)	8	0
Perusopetuksen lisävuosi	40	-
Lukioon valmistava koulutus (Luva)	0	-
Muu perusteltu välivuosi	7	1
Ilman paikkaa / ei tietoa elo-syyskuussa	8	0 tai 1

Espoon peruskoulun päättäneistä elo-syyskuussa 2015 oli ilman jatkopaikkaa alle 10 nuorta. Espoon kaupungin sivistystoimen mukaan ilman jatkopaikkaa jääneet ovat opiskelijoita, jotka eivät ole ottaneet lisäopetuksen paikkaa vastaan tai heillä ei ole ollut peruskoulun päättötodistusta.

Työllisyyden osalta talousarviossa vuosina 2013–2014 mitattavia tavoitteita ei varsinaisesti ole. Vuoden 2015 talousarvion lokakuun seurantaraportin mukaan asetetun tavoitteen toteutumisesta todetaan, että vuoden 2016 alusta lukien työllisyydenhoidon organisaation rakennetta ja johtamista muutetaan siten, että sosiaali- ja terveystoimen työllisyyspalvelut ja hankkeet erotetaan omaksi yksikökseen aikuissosiaalityöstä.¹⁴⁵ Konserniesikunnassa on jatkettu työllisyyspalveluiden strategista ohjausta ja seurattu aiempien sovittujen toimenpiteiden toimeenpanoa. Työllisyyspalveluiden palveluvalikoimaa on laajennettu ja olemassa olevaa toimintaa kehitetään ja täydennetään alkaneiden Ohjaamo Espoo ja Työllisyyskonsertti Sello -hankkeiden kautta.

¹⁴³ Lähde: Espoon kaupungin sivistystoimi, 13.1.2016

¹⁴⁴ Lähde: Monialainen yhteistyö ja nuorten hyvinvointi Espoossa seminaarin esitysaineisto 11.11.2015

¹⁴⁵ Tarkastuslautakunnan esitysmateriaali 26.8.2015

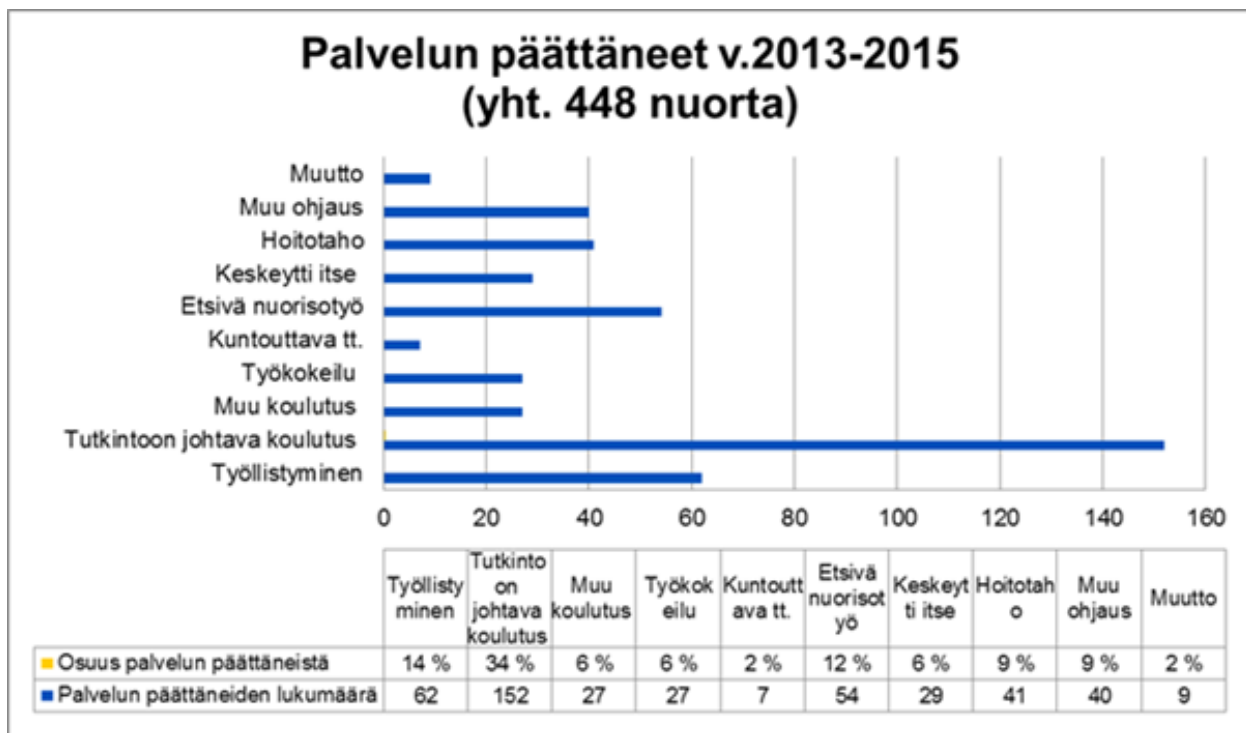

Molemmat hankkeet alkoivat vasta vuoden 2015 loppupuolella. Lisäksi valmistellaan yhdessä PKS-kuntien ja Ely-keskuksen kanssa korkeasti koulutettujen hankehakua.

Espoossa nuorisotyöttömyys on kasvanut vuoden 2011 lopusta alkaen. Vuoden vaihteessa 2014–2015 alle 25-vuotiaita työttömiä oli 1 424. Heistä yli puolella ei ollut ammatillista koulutusta. Täten Nuorten elinvoimaisuus -ohjelman toteuttamiskaudella nuorisotyöttömyys kasvoi vuosina 31.12.2013–31.12.2014. Marraskuun 2015 lopussa määrä oli 1 225, mikä on 1,4 prosenttia vuodentakaista pienempi, joten vuosia jatkunut nuorisotyöttömien määrän kasvu taittui.

Vaikuttavuus asiakasnäkökulmasta

Nuorisotakuuseen liittyvien toimenpiteiden osalta vaikuttavuutta on arvioitu Vamos Espoo ostopalvelu -hankkeessa. Seuraavassa kuviossa esitetään hankekauden 2013–2015 tiedot¹⁴⁶ siitä, minne Vamoksessa olleet nuoret ovat ohjautuneet, mikä on yksi Vamos Espoo yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa esitetty tieto. Kokonaisuutena ko. arvioinnissa on esitetty vaikuttavuutta kuntasäästöjen, kansantalouden ja nuoren kokeman hyvinvoinnin näkökulmista. Tiedot perustuvat Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos Espoo toteutettuun yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin, jonka tulokset on laskettu Vaikuttavuuden arvioinnin SOFIE menetelmällä.¹⁴⁷

Kuvio 3 Palvelun päättäneiden nuorten ohjautuminen Vamoksesta vuosina 2013–2015¹⁴⁸

¹⁴⁶ Suorit tiedot Helsingin Diakonissalaitos Vamos Espoo

¹⁴⁷ Helsingin Diakonissalaitos Vamos Espoo

¹⁴⁸ Lähde: Helsingin Diakonissalaitos Vamos Espoo

Vuosina 2013–2015 Vamos Espoo on tavoittanut yhteensä 604 nuorta. Palvelun on päättänyt 448 nuorta, joista 275 nuorta eli 62 prosenttia on kiinnittynyt työhön tai koulutukseen. Vuonna 2014 toiminnassa Espoossa oli 339 nuorta ja toiminnassa lopettaneista 77 prosenttia siirtyi töihin tai koulutukseen. Vuonna 2015 työskentelyssä aloittaneita nuoria oli 179.¹⁴⁹

2.2.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia

Koulutustakuu, vahvuudet ja heikkoudet

Koulutustakuuseen liittyvistä toimenpiteistä Espoossa vahvuutena on tiivis yhteistyö Omnian kanssa sekä oppilaanohjaus peruskoulun päättävälle, johon Espoossa on tehty lisäpanostuksia. Oppilaanohjausta kaupungin suomenkielisessä opetuksessa on lisätty ja lisäksi on kokeiltu toimintatapaa, jossa opinto-ohjaajat työskentelevät enemmän kesäisin ja tästä on saatu hyviä kokemuksia.¹⁵⁰ Tutkintoon johtavia koulutuspaikkoja suhteessa nuorten ikäluokkaan on Espoossa riittävästi. Vahvuutena on myös, että lisäopetusryhmiä perustetaan suomenkieliseen ja ruotsinkieliseen opetukseen palvelutarpeen mukaisesti. Espoossa kaikki halukkaat peruskoulun päättäneet nuoret pääsevät lisäopetukseen.¹⁵¹

Koulutustakuu toimii Espoossa hyvin ja perusopetuksen jälkeinen jatkoipaikka voidaan osoittaa kaikille nuorille. Myös maahanmuuttajien osalta koulutustakuu on mennyt eteenpäin.¹⁵²

Espoossa hyvin toimivaksi toimenpiteeksi on osoittautunut pääsykokeiden poisjättäminen. Pääsykokeet hidastivat prosessia ja toivat mukanaan turhia hylkäämisiä. Lisääntyvien opiskelijapaikkojen ja uudistuneen yhteishaun tavoitteena on, että kaikki pääsevät koulutukseen. Valman ja kymppiluokkien yhteistyö on osoittautunut toimivaksi, koska niiden tiiviillä yhteistyöllä sekä InfoOmnian ympärivuotisella palvelulla ja etsivällä nuorisotyöllä on varmistettu kaikille opiskelupaikka.¹⁵³

Yhteistyössä pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa on tuettu Svepsin toimintaa, joka hoitaa koulutustakuun toteutumista ruotsinkielisten nuorten osalta.¹⁵⁴ Lisäksi yhteistyössä on myös kehitetty pääsykokeita, joiden avulla kielikokeet on yhtenäistetty pääkaupunkiseudulla ja siitä on tullut valtakunnallinen malli. Eri koulutusalojen vetovoimaisuutta on kehitetty myös erilaisissa hankkeissa työelämän kanssa.¹⁵⁵

Espoossa koulutustakuuseen liittyviä haasteita nimettiin olevan toisen asteen koulutuksen riittävyys, jos nuoret eivät saa työ- tai koulutuspaikkaa toisen asteen koulutuksen jälkeen. Esimerkiksi lukion päättävät nuoret, jotka eivät pääse jatko-opiskelupaikkaan. Espoon lukiot ovat vetovoimaisia ja tavoitteena on, ettei lukion alin keskiarvoraja nouse liian korkeaksi. Jos keskiarvoraja on liian korkea, nuoria jää helpommin ilman toisen asteen koulutuspaikkaa.¹⁵⁶ Lisäksi on parannettava niiden nuorten tilannetta, jotka keskeyttävät lukion tai ammatillisen koulutuksen. Tarvitaan toimenpiteitä, että siirtyminen lukioista ammatilliseen koulutukseen ja toisinpäin on

¹⁴⁹ Helsingin Diakonissalaitos Vamos Espoo

¹⁵⁰ Haastattelu 20.10.2015

¹⁵¹ Haastattelu 25.9.2015

¹⁵² Haastattelu 20.10.2015

¹⁵³ Haastattelu 23.10.2015

¹⁵⁴ Haastattelu 25.9.2015

¹⁵⁵ Haastattelu 23.10.2015

¹⁵⁶ Haastattelu 25.9.2015

joustavampaa.¹⁵⁷ On myös löydettävä koulutusväylät nuorille, joiden koulumenestys tai kielitaito on heikko.¹⁵⁸

Heikkoudeksi nimettiin erityisesti rekisteritietojen saaminen etsivän nuorisotyön käyttöön. Koulutustakuun piiriin kuuluvan ikäryhmän seuranta tulisi olla mahdollista lakisääteistä etsivää nuorisotyötä tekeville tahoille. Lisäksi haasteelliseksi ovat osoittautuneet nuoret, jotka eivät ota koulutuspaikkaa vastaan tai eivät aloitakaan opiskelua syksyllä. Heikkoutena voidaan nähdä myös monenlaiset palvelut, joilla on paljon eri nimiä ja luokkuja, jolloin nuori ei välttämättä löydä oikeaa palvelua.¹⁵⁹

Yhteishaun haasteita ovat esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten hakijoiden harkintaan perustuva valintaprosessi, erityisopiskelijoiden yksilöllistetyt arvosanat sekä erityisoppilaitosten erillinen haku.¹⁶⁰ Lisäksi haasteina on huomioitava nuorten opiskelu-, työelämä- ja elämäntaitojen vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen.¹⁶¹

Työllisyystakuu, vahvuudet ja heikkoudet

Vuoteen 2015 asti työllisyyspalvelut olivat perhe- ja sosiaalipalveluissa osa aikuissosiaalityötä. Vuoden 2016 alusta työllisyyspalvelut erotettiin omaksi palvelualueeksi aikuissosiaalityöstä. Muutoksen odotetaan edistävän työllisyyspalvelujen toimintoja. Espoossa on pohdittu keskushallinnon vahvempaa roolia työllisyysasioissa Vantaan ja Tampereen mallien tapaan. Lisäksi haastatteluissa korostettiin kaikkien kaupungin toimialojen osallistumista työllisyydenhoitoon ja että toimialoille tulisi asettaa kiintiöt ottaa nuoria työkokeiluihin tietty määrä vuodessa, jotta nuoret saisivat työkokemusta. Ongelmana nähtiin myös nuorille suunnattujen kuntouttavan työtoiminnan ja nuorten pajatoiminnan paikkojen vähäisyys.¹⁶² TE-hallinnon puolelta haittana nähtiin se, että nykyisin nuoret eivät saa henkilökohtaista ohjausta TE-toimistosta ja palveluissa ei ole vain nuorille suunnattuja työntekijöitä, mikä heikentää yhteydenpitoa. Nuorten osalta korostuu ohjauksen ja henkilökohtaisen tapaamisen tarve. Ongelmallista on myös se, että saadakseen palkkatukioikeuden täytyy henkilön olla ammattiin valmistumisen jälkeen tietty aika työttömänä, mikä syrjäyttää valmistuneita.

2.3 Helsinki

2.3.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi

Nuorisotakuu kaupungin strategiassa ja talousarviotavoitteissa

Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 nuorisotakuu mainitaan useasti, joskin tuolloin käytetty termi oli vielä hallitusohjelman mukaisesti nuorten yhteiskuntatakuu. Nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuu liittyy strategian linjaukseen ”Nuorille tilaa kuulua ja loistaa” ja tavoitteisiin ”Lisätään nuorten koulutusta, työllisyyttä sekä osallisuutta yhteiskuntaan ja lähiyhteisöön” sekä ”Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä vähenee.”

¹⁵⁷ Haastattelu 20.10.2015

¹⁵⁸ Haastattelu 25.9.2015

¹⁵⁹ Haastattelu 23.10.2015

¹⁶⁰ Haastattelu 23.10.2015

¹⁶¹ Haastattelu 20.10.2015

¹⁶² Haastattelu 13.10.2015

Tämän linjauksen ja tavoitteiden alla Helsingin strategiassa luetelluista toimenpiteistä nuorisotakuun ja koulutustakuun kannalta tärkeimpiä ovat:

1. Toteutetaan nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuu. Yhteiskuntatakuun toteuttaminen koordinoidaan kaupungin tasolla yhtenä kokonaisuutena. Kaupunginhallitus ohjaa kehittämistyötä.
2. Harkitaan nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista edistävän eri toimijat yhteen tuovan Duuni-ryhmän perustamista. Olennaista on elinkeinoelämän, järjestöjen, yrittäjien ja työnantajien mukanaolo.
3. Ennaltaehkäistään nuorten työttömyyttä Tulevaisuustiskillä, josta jokainen peruskoulun päättänyt nuori saa tarpeensa mukaan lyhyt- tai pitkäkestoista tukea tulevaisuuden suunnitteluun
4. Toteutetaan nuorten yhteiskuntatakuuhanke Respa, josta kaikki koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat alle 30-vuotiaat nuoret saavat uraohjausta ja tukea.
5. Peruskoulun päättäneiden sijoittumista ja kiinnittymistä toisen asteen koulutukseen tuetaan Avoimen opiston avulla ja lisäämällä koulujen vastuuta nuorten ohjauksesta toisen asteen koulutukseen.

Lisäksi strategiaohjelman linjauksen ”Osaavien ihmisten kaupunki” yhtenä tavoitteena varmistaa kaikille nuorille koulutus- ja työllistymispolku. Tähän liittyi useita toimenpiteitä, joista keskeisin koulutustakuun näkökulmasta oli ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen lisääminen.

Strategiaohjelmassa mainittujen toimien lisäksi kaupunki suuntasi erillisrahoitusta vuosiksi 2013–2016 NYT-liikuntahankkeeseen, joka on Helsingin näkemyksen mukaan osa yhteiskuntatakuun toteuttamista.¹⁶³ Tarkoituksena on parantaa nuorten toiminta- ja työkykyä liikunnan avulla. Pääkohderyhmänä ovat ennestään liikuntaa harrastamattomat, työttömät 17–29-vuotiaat helsinkiläiset. Hankkeessa on palkattuna kolme työntekijää. Toimintamuotoja ovat NYT-liikuntaryhmät sekä liikuntaneuvonta nuorille.¹⁶⁴

Vuosien 2014 ja 2015 talousarvioissa Respa ja Tulevaisuustiski on mainittu osana työllisyyspolitiikkaa. Koulutuspolitiikan osalta tavoitteena on lisätä ”koulutuspaikkoja sekä nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa että aikuiskoulutuksessa mukaan lukien oppisopimuskoulutus, jotta alle 29-vuotiaille ilman toisen asteen tutkintoa oleville nuorille aikuisille voidaan turvata tutkinto.” Lisäksi vuoden 2015 talousarviossa painotettiin monihallintokuntaista yhteistyötä ja todettiin, että erityisesti etsivän nuorisotyön löytämät nuoret ja moniongelmaiset, opintonsa keskeyttävät nuoret, tarvitsevat kokonaisvaltaista palvelua, jota avoin opisto tarjoaa.¹⁶⁵ Myös nuorten työpajatoiminta mainittiin vuoden 2014 talousarviossa: ”Nuorten työpajatoiminta vahvistuu koulutus- ja nuorisotakuun toteuttamisen yhtenä vaihtoehtona.”

Nuorisotakuu mainitaan myös sosiaali- ja terveystieteiden talousarviotekstissä vuosina 2014 ja 2015. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvänä sitovana tavoitteena virastolla on tehdä vuosittain vähintään 2 000 terveystarkastusta koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille. Muita nuorisotakuuseen liittyviä valtuuston nähden sitovia talousarvioletavoitteita Helsingissä ei ole asetettu.

¹⁶³ Sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajan ja kaupunginsihteerin haastattelu 25.9.2015 sekä Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 8.

¹⁶⁴ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 8.

¹⁶⁵ Vuoden 2014 talousarviossa tämä oli muuten samansisältöinen, mutta alussa mainittiin monihallintokuntaisen yhteistyön lisäksi uusien nuorten palveluiden aikaansaaminen.

Nuorisotakuun koordinointi

Helsingissä nuorisotakuuta koordinoi erillinen työryhmä ja kaupunginhallitus seuraa nuorisotakuun toteutumista. Nuorisotakuun koordinaatiovastuu on kaupunginkanslialla ja sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajalla, jonka toimialaan myös työllisyyspalvelut kuuluvat. Hän myös johtaa nuorisotakuun koordinointityöryhmän työtä. Työryhmässä ovat mukana elinkeinojohtaja, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, opetustoimen johtaja ja sivistystoimen kaupunginsihteeri. Valmistelua ja suunnittelua on tehty kaupunginkanslian työmarkkinatukitiimissä, jonka työntekijöiden työaika on kohdennettu nuorisotakuun palveluiden suunnitteluun.¹⁶⁶ Lisäksi opetusvirastossa on koordinoitu työryhmään liittyvää valmistelua ja Respa on tehnyt yhteistyötä yli virastorajojen.¹⁶⁷

Nuorisotakuun koordinointityöryhmän toimikausi on 1.1.2014–31.12.2016. Ryhmän tehtäviksi määriteltiin asettamispäätöksessä¹⁶⁸:

1. Kartoittaa palvelut ja kumppanit, joiden avulla kaupunki toteuttaa alle 30-vuotiaiden nuorten yhteiskuntatakuuta
2. Raportoida nuorisotakuun toteutumisesta. Raportti tehdään kahdesti vuodessa
3. Arvioida ko. palvelujen osuvuutta nuorille, palvelujen yhteensopivuutta ja oikea-aikaisuutta, ja kartoittaa mahdolliset palveluaukot ja päällekkäisyydet.

Ensimmäisen toimintavuotensa kuluessa koordinointityöryhmä kokosi nuorisotakuun seurantaraportin 3.10.2014. Seurantaraportti käsiteltiin kaupunginhallituksen iltakoulussa 6.10.2014. Toinen Helsingin nuorisotakuun seurantaraportti koottiin 26.5.2015 ja sen teemana olivat maahanmuuttajanuoret. Kolmas nuorisotakuun seurantaraportti oli kaupunginhallituksen iltakoulussa käsiteltävänä 7.12.2015.

Kaupunginhallitus on käsitellyt nuorisotakuuta iltakouluasiana kaksi kertaa vuonna 2013 ja kerran vuosina 2014 ja 2015. Nuorisotakuusta on myös vuosina 2014 ja 2015 raportoitu kaupunginhallitukselle kaksi kertaa vuodessa siten että iltakoulukäsittelyn lisäksi nuorisotakuu on ollut keväällä apulaiskaupunginjohtajan infoasiana esittelyssä.¹⁶⁹

Nuorisotakuun koordinointityöryhmässä on siis vain kaupungin edustajia. Sen sijaan nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa on laajempi edustus sekä kaupungin sisältä että ulkoisia toimijoita eli jäsenet Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistosta, Helsingin poliisilaitokselta, Helsingin seurakuntayhtymästä ja Helsinki-Team ry:stä¹⁷⁰ sekä nuorten edustus Ruuti-vaikuttamiskanavan kautta.

Lisäksi kaupunginjohtaja asetti 7.1.2016 Ohjaamon ohjausryhmän, johon on kutsuttu kaupungin edustajien lisäksi jäsenet Uudenmaan TE-toimistosta, Kelasta, Uudenmaan liitosta, Helsingin yrittäjistä ja HOK Elannosta.

¹⁶⁶ Kirjalliset haastatteluvastaukset, kaupunginkanslia 9.10.2015.

¹⁶⁷ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

¹⁶⁸ KJ 27.11.2013 (105 §).

¹⁶⁹ Sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajan ja kaupunginsihteerin haastattelu 25.9.2015

¹⁷⁰ Helsinki-Team ry on helsinkiläisten nuorisopiirijärjestöjen yhteistyöjärjestö, johon kuuluu 19 helsinkiläistä nuorisopiirijärjestöä. <http://helsinkiteam.munstadi.fi/mika-helsinki-team/>

2.3.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi

Alla on hahmotettu Helsingin palveluvalikkoa liittyen nuorisotakuun työllisyyttä koskevaan osioon. Varsinaisia nuorisotakuun johdosta perustettuja palveluita ovat Respa ja Ohjaamo. Muut palvelut ovat olleet jo aiemminkin olemassa.

Nuorisotakuuhankkeet	Muu kaupungin palveluvalikko
<p>Respa (2013-)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18-29 vuotiaat työttömät työnhakijat • TE-toimiston lähete • Helsingin oma hanke <p>Ohjaamo (2015-)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle 30-vuotiaat koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret • Ilman lähetettä • Valtakunnallinen malli	<p>Erityisesti nuoret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tulevaisuustiski (alle 18 v) • Nuorten työpajat (15-19 v) • Työvoiman palvelukeskus Duurin nuorten tiimi (alle 30 v) <p>Palvelut iästä riippumatta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Palkkatukityö kaupungilla • Helsinki-lisä yrityksille, yhdistyksille ja säätiöille • Työkokeilu kaupungilla • Työllisyyskoulutukset • Oppisopimuskoulutus kaupungilla (17 v-) • Kuntouttava työtoiminta • Pitkäaikaistyöttömien kuntakokeilu 2013-2015

Kaupungin organisaatorakenteessa pääosa kuviossa mainituista palveluista sijoittuu kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuutto- ja työllisyyspalveluiden yksikköön. Nuorten työpajat ja oppisopimustoimisto toimivat opetusviraston alaisuudessa, oppisopimustoimisto osana Stadin ammattiopistoa. Duuri ja kuntouttava työtoiminta ovat sosiaali- ja terveysviraston vastuulla.¹⁷¹

Tässä arvioinnissa ei käsitellä nuorten sosiaalityön piirissä olevien nuorten tilannetta tarkemmin. On kuitenkin syytä todeta, että sosiaali- ja terveysviraston nuorten palvelujen päällikön mukaan nuorisotakuu liittyy vahvasti nuorten sosiaalityön ja ylipäänsä sosiaali- ja terveysviraston nuorten palveluihin.¹⁷² Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, tai rajapinnalla olevat nuoret ovat sosiaalityön painopiste. Päällikön mukaan heitä tavataan ja tuetaan, jos he hakeutuvat palvelujen piiriin. Sosiaali- ja terveysvirastossa myös tehdään Helsingin Diakonissalaitoksen Vamoksen kanssa yhteistyötä sekä etsivän nuorisotyön muodossa että ryhmätoiminnassa. Nuorten palvelujen päällikön mukaan nuorille on tarjolla nyt aikaisempaa enemmän palveluja ja Ohjaamon myötä ote ja palvelujen integroituminen paranee jatkossa. Ohjaamossa on sosiaali- ja terveysviraston nuorten palveluista paikalla kaksi sosiaalityöntekijää, terveydenhoitaja, kouluttaja ja asumisohjaaja.

Nuorisotakuuhankkeet

Respa

Helsinki alkoi toteuttaa nuorisotakuuta toukokuussa 2013 Respa-nimisen yhteiskuntatakuuhankkeen muodossa. Tälle strategiaohjelmassa mainitulle hankkeelle oli

¹⁷¹ Sosiaali- ja terveysviraston nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön yksikön ”työllistymisen tuki” -jaos.

¹⁷² Sosiaali- ja terveysviraston nuorten palvelujen päällikkö, sähköpostivastaus 19.11.2015.

myönnetty erillisrahoitus joulukuussa 2012 osana Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlarahaa. Rahoitus on vuoden 2016 loppuun asti.¹⁷³ Alun perin Respan rahoitus oli kolmivuotinen toukokuuhun 2016, mutta hanketta jatkettiin, koska määrärahaa olisi jäänyt käyttämättä.¹⁷⁴

Hankkeen käynnistämisen syynä oli nuorisotakuun toteuttamisen lisäksi nuorten korkea työttömyys. Respan kohderyhmänä ovat kaikki työttömät helsinkiläiset 18–29 -vuotiaat nuoret, jotka eivät sijoitu koulutukseen tai työelämään kolmen kuukauden kuluessa TE- hallinnon toimenpitein sekä ne nuoret, jotka ilmoittautuvat toistuvasti työttömiksi työnhakijoiksi.¹⁷⁵ Valtakunnallisesti nuorisotakuu oli alun perin määritelty kattamaan alle 25-vuotiaat sekä alle 30-vuotiaat vastavalmistuneet. Helsingin kaupunki ei ole eritellyt omassa työllisyystoiminnassaan alle 30-vuotiaissa vastavalmistuneita. Yhteisötakuun myötä nuorisotakuu laajeni vuonna 2015 valtakunnallisestikin kattamaan kaikki alle 30-vuotiaat.

Respaan pääsee TE-toimiston päätöksellä. Ensimmäisen kolmen kuukauden aikana nuorisotakuun toteuttaminen on TE-hallinnon vastuulla. TE-toimisto varaa nuorelle ajan Respan uravalmentajalle, mikäli nuori on halukas ja motivoitunut osallistumaan uravalmennukseen. Lähetekäytäntö perustuu siihen, että Respan uravalmentajat käyttävät työvoimapolittisia toimenpiteitä, jolloin Respaan tulevilla nuorilla on oltava TE-toimiston myöntämä oikeus työvoimapolitiisiin palveluihin. Nuori voi myös itse olla aloitteellinen ja pyytää TE-toimistolta lähetettä Respaan.¹⁷⁶

Respassa työskentelee uravalmentajia ja lisäksi Respa-hankkeessa ja pitkäaikaistyöttömien kuntakokeilussa työskentelee yhteensä kaksi yrityskoordinaattoria.¹⁷⁷ Yrityskoordinaattoreiden tehtävänä on etsiä työ- ja tukityöpaikkoja yksityiseltä sektorilta. Yritysyhteistyökumppaneita Respalla oli vuoden 2014 syksyllä yli 100.¹⁷⁸

Respan uravalmennuksen tavoitteena on rakentaa nuorelle yksilöllinen räätälöity palvelupolku, jonka päätepisteenä on työ tai koulutus, sekä auttaa nuorta suunnitelman toteuttamisessa. Respan käytössä ovat kaikki kaupungin työllisyystoimien palvelut palkkatukityöstä lyhytkursseihin. Respan asiakkaista yhdeksän kymmenestä on saanut uravalmennuksen lisäksi myös muita työllistymistä tukevia palveluita. Eniten ohjauksia on ollut terveystarkastuksiin, työkokeiluun, palkkatukityöhön kaupungille ja yrityksiin sekä työhön avoimille työmarkkinoille sekä ammatilliseen ja lukiokoulutukseen. Respa myös tekee yhteistyötä liikuntaviraston NYT -hankkeen ja sosiaali- ja terveystieteiden Terve Arki -terveystarkastusten kanssa. Yhteistyötä on tiivistetty myös avoimen ammattiopiston kanssa työkokeilujen opinnollistamiseksi ja räätälöityjen oppimispolkujen löytymiseksi.¹⁷⁹

Respassa on hankkeen aikana asioinut yli 4 000 nuorta.¹⁸⁰ Määristä tarkemmin ja Respan asiakastyön vaikuttavuudesta kerrotaan luvussa 2.3.5.

¹⁷³ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, tarkastusviraston ja kaupunginkanslian tapaaminen 28.10.2015.

¹⁷⁴ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

¹⁷⁵ Työllisyystoimien toimintakertomus 2014.

¹⁷⁶ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015

¹⁷⁷ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015

¹⁷⁸ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014

¹⁷⁹ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014

¹⁸⁰ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 8.

Nuorisotakuun kuntakokeilu

Helsingin kaupungin nuorten palvelujen toimintamalli hyväksyttiin valtiovarainministeriön nuorisotakuun kuntakokeiluun. Osana nuorisotakuukokeilua tehtiin Helsingin Ohjaamo-hankevalmistelu.¹⁸¹ Kuntakokeiluun liittyi myös työvoimahallinnon kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyviä tavoitteita, joista kerrotaan luvussa 2.7.1.

Ohjaamo

Ohjaamo kokoaa nuorille kohdennetut monialaiset palvelut yhteen palvelupisteeseen. Ohjaamo on matalan kynnyksen neuvontapiste, johon 15–29-vuotias nuori voi hakeutua itse tai johon hänet voidaan ohjata, vapaaehtoisuuteen perustuen. Alkuvaiheessa nuoret ovat ohjautuneet pääasiassa nuorten sosiaalityön kautta ja iso osa nuorista on myös yhteisasiakkuuksia Respan kanssa.¹⁸² Ohjaamossa nuoren tilanne ensin kartoitetaan ja sen jälkeen nuorelle tarjotaan hänen tarvitsemaansa ohjausta, esimerkiksi opinto-ohjausta, TE-toimiston palveluja tai terveydenhoitajan tapaaminen.¹⁸³

Helsingin Ohjaamo on toteutettu siten, että eri virastoista tulevat asiantuntijat, yhteensä 24, toimivat samassa talossa saman päällikön alaisuudessa, mutta kuitenkin edelleen oman kotivirastonsa työntekijänä, jolloin hallinnollinen esimies on omasta virastosta. Helsingissä on ajateltu, että kunkin viraston tuottama palvelu nähdään paremmin osana kokonaisuutta, kun henkilöstöä ei siirretä hallinnollisesti virastoista hankkeeseen. Ohjaamossa työskentelee muun muassa työelämävalmentajia, sosiaalityöntekijä, nuorisotyöntekijä, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, yrityskoordinaattori, psykologi ja terveydenhoitaja. Lisäksi paikalla on TE-toimistosta asiantuntija ja Kelasta palveluneuvoja.¹⁸⁴

Helsingin Ohjaamon toiminta on käynnistynyt vaiheittain, sillä vasta joulukuussa 2015 tilan remontti valmistui siten, että avoin palvelupiste nuorille avautui. Syyskuusta alkaen nuoria on voitu ottaa vastaan ajanvarauksella. Ohjaamo-hanke jatkuu vuoden 2018 helmikuun loppuun asti, mutta tavoitteena on, että toimintamallista tulee pysyvä.¹⁸⁵

Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikön mukaan Respa tarjoaa henkilökohtaista valmennusta ja ohjausta täydentäviin palveluihin kun taas Ohjaamo tarjoaa valmennuksen lisäksi palvelupolun, joka suunnitellaan yhdessä ja asetetaan yhteisiä tavoitteita. Ohjaamossa siis korostuu moniammatillinen yhteistyö.¹⁸⁶

Muut erityisesti nuorille suunnatut palvelut

Tulevaisuustiski

Tulevaisuustiski perustettiin vuonna 2009 palvelemaan niitä nuoria, jotka jäävät peruskoulun jälkeen ilman toisen asteen koulutuspaikkaa. Se vakinaistettiin vuoden 2013 alussa. Tulevaisuustiski on osa kaupunginkanslian työllisyyspalveluja, mutta tämän arvioinnin

¹⁸¹ Khs 24.11.2014, 1251 §.

¹⁸² Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 5.

¹⁸³ <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/Ohjaamo/>

¹⁸⁴ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö, tarkastusviraston ja kaupunginkanslian tapaaminen 28.10.2015.

¹⁸⁵ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

¹⁸⁶ Tarkastusviraston ja kaupunginkanslian tapaaminen 28.10.2015.

näkökulmasta se pyrkii kuitenkin enemmän toteuttamaan koulutustakuun tavoitteita. Pieni osa tulevaisuustiskin asiakkaista ohjautuu työhön, suurin osa koulutukseen.¹⁸⁷

Tulevaisuustiski palvelee alle 18-vuotiaita, jotka eivät ole saaneet koulutuspaikkaa tai ovat keskeyttäneet opintonsa. Tulevaisuustiski on etsivän nuorisotyön toimija ja saa siten opetusvirastolta nuorisolain perusteella tiedot niistä nuorista, jotka eivät yhteishaussa päässeet opiskelemaan toiselle asteelle.¹⁸⁸ Myös esimerkiksi lastensuojelu ja nuorisopsykiatriset poliklinikat ohjaavat nuoria Tulevaisuustiskille.¹⁸⁹ Palveluun voi hakeutua myös itse, mutta pääosin tulevaisuustiski ottaa itse yhteyttä niihin nuoriin, jotka eivät saa opiskelupaikkaa tai keskeyttävät koulun.¹⁹⁰

Tulevaisuustiskin työntekijöiden tarjoaman henkilökohtaisen neuvonnan ja ohjauksen tavoitteena on, että nuori motivoituu oman koulutuspolun suunnittelusta ja löytää itselleen sopivan opiskelu- tai harjoittelupaikan. Ohjaus voi olla lyhytkestoista (1-3 tapaamista) liittyen esimerkiksi koulutushakuihin ja eri vaihtoehtojen pohdintaan. Osa nuorista tarvitsee kuitenkin pitkäkestoista ohjausta ja tukea, jolloin yhdessä nuoren kanssa tehdään tulevaisuudensuunnittelua ja ohjataan tarvittaessa erityispalveluiden piiriin. Vuonna 2014 palvelussa oli 629 asiakasta.¹⁹¹

Etsivä nuorisotyö

Opetusviraston nuoriso- ja aikuiskoulutuslinja koordinoi etsivää nuorisotyötä Helsingissä järjestämällä ja hankkimalla etsivän nuorisotyön palvelua. Edellä esitelty tulevaisuustiski on yksi etsivän nuorisotyön toimijoista (neljä työntekijää). Opetusvirasto itse tuottaa valtionavustuksella (joka kattaa noin 65 prosenttia toiminnan kuluista) etsivää nuorisotyötä Stadin ammattiopistossa. Lisäksi kaupunki hankkii etsivää nuorisotyötä yhteistyösopimuksin palveluntarjoajilta, joita vuonna 2015 olivat Vamos, Helsingin seudun erilaiset oppijat ja Sveps. Vuonna 2015 Helsingissä oli yhteensä 19 etsivän nuorisotyön työntekijää.¹⁹²

Helsingissä toimivilla etsivän nuorisotyön toimijoilla oli yhteensä 2 453 asiakasta, joista 1509 tavoitettiin tammikuun ja syyskuun välisenä aikana vuonna 2015. Asiakkuus päättyi heistä 938:lla. Tyypillisimmin asiakkuus päättyi opintojen aloittamiseen tai siihen, ettei asiakkuudelle enää ollut tarvetta.¹⁹³

Nuorisotakuun seurantaraportin mukaan etsivä nuorisotyö on vakiinnuttanut paikkansa Helsingin nuorten palvelurakenteessa ja sille on tarvetta. Haasteena on vuodesta 2016 lähtien pienenevä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus. Etsivän nuorisotyön toimijat saavat valtionavustusta henkilötyövuotta kohden. Raportissa on todettu, että jos kaupunki ei jatkossa tue toimintaa, on mahdollista, että kolmas sektori joutuu supistamaan tai lopettamaan etsivän nuorisotyön palvelun.¹⁹⁴

¹⁸⁷ Vuoden 2014 vaikuttavuusmittauksen mukaan 73 prosenttia asiakkaista oli puolen vuoden kuluttua koulutuksessa, kahdeksan prosenttia työssä ja kaksi prosenttia työkokeilussa. Lähde: Työllisyydenhoidon vaikuttavuusmittaristo 2014.

¹⁸⁸ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014 ja Nuorisolaki (72/2006) 7 c §.

¹⁸⁹ <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/tulevaisuustiski/>

¹⁹⁰ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

¹⁹¹ Työllisyydenhoidon toimintakertomus 2014.

¹⁹² Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 18.

¹⁹³ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 18.

¹⁹⁴ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 19.

Nuorten työpajat

Nuorten työpajat olivat vuoden 2014 talousarvioon asti osa työllisyydenhoitoa. Vuoden 2015 talousarviossa työpajatoiminta on siirretty osaksi ammatillista koulutusta, joten työpajoja käsitellään tässä muistiossa osana koulutustakuuta. Nuorten työpajatoiminta on integroitu ammatilliseen koulutukseen, koska työpajatoiminnan nuoret tulevat valtionosuuteen oikeuttavan koulutuksen opiskelijoiksi. Myös työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneet nuoret voivat edelleen osallistua nuorten työpajatoimintaan.¹⁹⁵

Työvoiman palvelukeskus Duurin nuorten tiimi

Työvoiman palvelukeskus Duuri palvelee asiakkaita, jotka tarvitsevat työllistymiseen moniammatillista palvelua. Nuorten tiimi on alle 30-vuotiaille tarkoitettu. Nuorille järjestetään viikoittain matalan kynnyksen infoja, joihin ohjautuu nuoria sekä TE-toimistosta että nuorten sosiaalityöstä. Lähetettä ei tarvita.¹⁹⁶

Duurin palvelut ovat yksilöllisiä ja niiden tavoitteena on löytää työ, koulutus tai muu pitkäaikainen ratkaisu työttömyyteen.¹⁹⁷ Neuvontaa ja ohjausta tarjoavat TE-hallinnon asiantuntija, sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja sekä terveydenhoitaja ja psykologi. Nuorelle voidaan tarjota esimerkiksi työtä, työkokeilua, kursseja, kuntouttavaa työtoimintaa, ammatinvalinnan ohjausta, opiskelumahdollisuuksien selvittämistä ja yksilöllistä tukea ja ohjausta elämäntilanteessa.¹⁹⁸ Kaupungin työllisyyspalvelujen mukaan Duuriin ohjataan esimerkiksi Respasta niitä nuoria, joiden työllistymisen esteenä on esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelma.¹⁹⁹

Nuorisotakuun seurantaraportin mukaan Duurin palveluita on kehitetty etenkin niiden nuorten osalta, jotka aikaisemmin ovat olleet väliinputoajia sosiaalityön ja TE -palveluiden välillä.²⁰⁰ Lisäksi kehittämisen kohteena on ollut yhdessä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa nuorten sosiaalinen kuntoutus osana kuntouttavaa työtoimintaa. Lisäksi Stadin ammattiopiston kanssa on aloitettu yhteistyötä niin oppivelvollisuusiän ylittäneiden peruskoulun loppuun saattamiseksi kuin kokeilulla, joissa nuoret pääsevät muutamaksi viikoksi tutustumaan opiskeluun tietyllä alalla.²⁰¹ Kevästä 2015 lähtien Duurissa on tarjottu nuorille myös palvelua, jossa sosiaaliohjaaja on etsinyt yhdessä nuoren kanssa työkokeilu- ja palkkatukipaikkoja.²⁰²

Syyskuussa 2015 Duurin nuorten tiimin asiakasmäärä oli yhteensä 1 082. Uusia aloittavia alle 30-vuotiaita asiakkaita oli 1.1.–26.11.2015 yhteensä 416.²⁰³

¹⁹⁵ Helsingin kaupungin talousarvio vuodelle 2015.

¹⁹⁶ Sosiaali- ja terveystieteiden vastaus 4.12.2015 vuoden 2013 arviointikertomuksen suositusten vaikuttavuutta koskevaan tiedusteluun.

¹⁹⁷ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014

¹⁹⁸ <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/tyollistymisen-tuki/duuri/nuoret/>

¹⁹⁹ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015.

²⁰⁰ Tähän ryhmään kuuluu nuoria, joilla on esimerkiksi jokin autismin kirjoon kuuluva kehityshäiriö, kehitysvamma tai persoonallisuushäiriö. Ryhmälle on ostettu ja räätälöity oma kuntouttavan työtoiminnan ryhmä Autismisäätiöltä.

Lähde: Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014.

²⁰¹ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014

²⁰² Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 18.

²⁰³ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 17.

Kesätyö

Nuorten kesätyöasiat eivät ole osa työllisyyspalveluja Helsingissä, vaan niistä vastaa kaupunginkanslian henkilöstöosasto. Nuorten kesätyösetelistä on vastannut nuorisoasiainkeskus.

Helsingin kaupunki palkkaa noin 4 000 työntekijää kesän ajaksi. Näistä noin 1 000 kesätyöpaikkaa on kohdennettu 16–17-vuotiaille nuorille.²⁰⁴ Vuonna 2013 kaupunki palkkasi 911 alle 18-vuotiasta, vuonna 2014 peräti 1 249 ja vuonna 2015 879 nuorta.²⁰⁵ Kaupunginkanslian kesätyöhön myöntämät keskitetyt määrärahat ovat pysyneet vuodesta 2012 lähtien miljoonan euron tasolla kunnes vuonna 2015 käytettävissä oli 1,1 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 virastot eivät kuitenkaan hakeneet kesätyörahoitusta 16–17-vuotiaiden palkkaamiseen yhtä paljon kuin aiemmin, jolloin kaupunginkanslia kohdensi jäljelle jääneet määrärahat Nuorisoasiainkeskuksen kesätyöseteli-projektiin.²⁰⁶

Kesätyöseteliprojekti liittyy siihen, että kesällä 2015 Helsingissä kokeiltiin ensimmäistä kertaa kesäseteliä tukemaan 9.-luokkalaisten nuorten työllistymistä yrityksiin. Idea kesäsetelistä oli nuorten oma aloite, jonka johdosta kaupunki käynnisti kaksivuotisen kokeilun. Espoo ja Vantaa ovat jo aikaisemmin tarjonneet nuorille kesätyöseteleitä. Helsingin tavoitteena oli, että ainakin puolet kesäsetelin saaneista nuorista käyttäisi saamansa kesäsetelin töissä tulevana kesänä. Ensimmäisenä vuonna kesäseteli jaettiin 2286 nuorelle, joista noin joka viides eli 438 nuorta työllistyi setelin avulla.²⁰⁷

Muut työllisyyspalvelut

Palkkatukityö

Kaupunki tarjoaa palkkatuettuja työpaikkoja edistääkseen helsinkiläisten työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Nuorten osalta kaupungin virastoissa tapahtuva palkkatukityö on tarkoitettu koulutetuille nuorille. Tällä on pyritty siihen, että kouluttamattomille nuorille ensisijainen vaihtoehto olisi koulutukseen hakeutuminen.²⁰⁸ Palkkatukityön suuntaamista nuorille on vähentänyt se, että kaupunki kohdentaa palkkatukityötä pitkäaikaistyöttömille vähentääkseen työmarkkinatuen kuntaosuusmaksuja.

Nuorisotakuun alkaessa, vuoden 2013 alussa kaupungin palkkatukityön painopiste siirrettiin pitkäaikaistyöttömistä nuoriin. Tätä painopisteen muutosta kesti kuitenkin vain 16 kuukautta, kunnes painopiste siirrettiin takaisin pitkäaikaistyöttömiin. Kaupunginkanslian mukaan työmarkkinatuen kuntaosuusmaksujen kasvu pakotti suuntaamaan palkkatukityön pitkäaikaistyöttömiin. Vuonna 2013 ja vuoden 2014 alussa yli puolet palkkatukijaksoista oli sellaisia, että aloittajana oli alle 30-vuotias. Vuonna 2014 osuus oli enää 37 prosenttia. Vuonna 2015 valtion palkkatukimäärärahat loppuivat heinäkuussa ja tuoreimman seurantaraportin mukaan nuorten osuus oli 28 prosenttia tammi-lokakuussa 2015, jolloin palkkatukityössä aloitti 249 nuorta.²⁰⁹

²⁰⁴ http://www.hel.fi/hki/Rekry/fi/Kes_ty_t

²⁰⁵ Kaupunginkanslian henkilöstöosastolta sähköpostitse saatu tieto 2.12.2015.

²⁰⁶ Kaupunginkanslian henkilöstöosastolta sähköpostitse saatu tieto 3.12.2015.

²⁰⁷ Kesäsetelitiedote 25.3.2015 ja tarkastuslautakunnan 2. jaoston arviointikäynnillä nuorisoasiainkeskukseen 16.11.2015 saadut tiedot.

²⁰⁸ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 14.

²⁰⁹ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 14.

Kaupunginkanslian mukaan nuoria aloittaneita oli väliaikaiseksi jääneestä painopisteen muutoksesta johtuen palkkatukityössä 320 enemmän verrattuna tilanteeseen, jossa nuorisotakuuta ei olisi ollut.²¹⁰

Helsinki-lisä yrityksille, yhdistyksille ja säätiöille

Helsinki-lisä on ollut käytössä jo pidempään, mutta nuorisotakuun myötä lisä laajennettiin myös Respan asiakkaille ja kesästä 2015 lähtien kaikille yli kuusi kuukautta työttömänä olleille helsinkiläisnuorille. Helsinki-lisän on tarkoitus madaltaa rekrytointikynnystä yrityksiin ja yhdistyksiin.²¹¹

Aiemmin Helsinki-lisä oli sidottu palkkatukeen, mutta syksystä 2015 lähtien kaupunki on maksanut Helsinki-lisää nuorten työllistämiseen riippumatta valtion palkkatuesta. Helsinki-lisää on maksettu tammikuun ja lokakuun välisenä aikana vuonna 2015 vain 140 nuoren työllistämiseen. Pieneen määrään vaikutti aiempi palkkatukikykös ja valtion palkkatukimäärärahojen loppuminen.²¹²

Työkokeilu

Työkokeilussa oli vuoden 2014 tammi-elokuussa 220 alle 30-vuotiasta kokeilun aloittajaa. Vuonna 2014 nuorille kouluttamattomille oli palkkatukijakson ehtona vähintään kolmen kuukauden työkokeilu ennen palkkatukityötä. Ehdon asettamisella pyrittiin nostamaan työkokeilun houkuttelevuutta ja suuntaamaan paikkoja niille, jotka mahdollisesti myös koulutautuvat alalle.²¹³ Vuoden 2015 tammi-lokakuun aikana nuoria työkokeilun aloittajia oli 407. Työkokeilujakson pituus on 1-6 kuukautta.²¹⁴ Työkokeilijalla on mahdollisuus osallistua työajalla henkilökohtaiseen työnhakuvalmennukseen ja työllistymisedellytyksiä parantaville kursseille.²¹⁵

Työkokeilu liittyy myös maahanmuuttajille suunnattuun niin sanottuun TKP -malliin, joka koostuu työkokeilu- ja palkkatukijaksoista, joiden aikana palveluun osallistuva saa työelämässä pärjäämisen tueksi säännöllistä suomen kielen koulutusta. Työkokeilun kesto on 4-6 kuukautta ja sen aikana opiskellaan somea päivä tai kaksi viikossa. Työkokeilua seuraa kuuden kuukauden mittainen palkkatukityö, jonka aikana on mahdollista jatkaa kielen opiskelua muutama tunti viikossa.²¹⁶

Työllisyyskoulutukset

Kaupunki tarjoaa kaikille työllisyyspalveluidensa asiakkaille koulutuksia edistääkseen heidän työllistymistään. Työllisyyskoulutuksiin kuuluu valmiiksi kilpailutettuja vakiokoulutuksia, suomen kielen kursseja, ammattipätevyyskoulutusta ja yksilöllisiin tarpeisiin hankittavia koulutuksia. Lisäksi koulutuskokonaisuuksiin kuuluvat uravalmennuspalvelut niille, jotka eivät ole kaupungin tuottamassa uravalmennuksessa. Kaikista koulutuksiin osallistuneista asiakkaista ei ole eriteltävissä tarkasti alle 30-vuotiaita, mutta se tiedetään, että vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla nuorten ohjauspalveluiden kautta työllisyyskoulutuksiin ilmoittautuneita nuoria oli 261.²¹⁷

²¹⁰ Kirjalliset haastatteluvastaukset, kaupunginkanslia 9.10.2015.

²¹¹ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 15.

²¹² Sama.

²¹³ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014.

²¹⁴ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 13.

²¹⁵ Kaupungin internetsivut <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/tyokokeilu/>

²¹⁶ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014, TKP -esite ja Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

²¹⁷ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, 16–17.

Oppisopimuskoulutus kaupungin työpaikoissa

Helsinki rekrytoi vain palkkatukikelpoisia oppisopimusopiskelijoita. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kaupunki ottaa oppisopimukseen vähintään 17-vuotiaita. Peruskoulun suorittanut alle 17-vuotias voi teoriassa saada palkkatukea, mutta käytännössä ei, koska suoraan peruskoulusta tuleville on korotettu koulutuskorvaus oppisopimuksissa, jolloin palkkatuki ja koulutuskorvaus yhdessä nostaisivat valtion antaman tuen yli työntekijän palkkakustannusten.²¹⁸

Oppisopimustoimisto on tilastoinut Helsingin kaupungin omat oppisopimukset ikäryhmittäin siten, että ensimmäinen ikäryhmä on 15–19-vuotiaat, eli edellä mainitusta syystä käytännössä 17–19-vuotiaat. Alle 20-vuotiaita on ollut Helsingin kaupungin omassa oppisopimuksessa todella vähän, vuonna 2014 enää viisi ja vuonna 2015 vain kaksi (taulukko 12). Myös 20–24-vuotiaiden määrä on nuorisotakuun aikana vähentynyt. 25–29-vuotiaiden ikäryhmässä vähennyistä ei ole tapahtunut niin paljon.

Taulukko 12 Nuoret oppisopimusopiskelijat Helsingin kaupungilla 2012–2015²¹⁹

	2012	2013	2014	2015	Muutos 2012–2015
15–19 -vuotiaat	16	16	5	2	-88 %
20–24 -vuotiaat	176	167	149	113	-36 %
25–29 -vuotiaat	195	187	137	156	-20 %

Oppisopimustoimisto pitää erittäin harmillisena sitä, että kaupunki ei juurikaan tarjoa työpaikkoja nuorille oppisopimusopiskelijoille eikä toimi nuorten oppisopimusopiskelun mahdollistajana.²²⁰ Tilanne on siis nuorisotakuun aikana sama kuin se oli vuonna 2012, jolloin tarkastuslautakunta arvioi oppisopimusta Helsingissä.²²¹

Nuorisotakuun seurantaraportissa 7.12.2015 on todettu, että nykyisellään oppisopimuskoulutus on enemmän henkilöstön rekrytointikanava kuin työllisyydenhoitoa.²²² Siihen liittyen vuoden 2016 aikana on tarkoitus tehdä selvitys kaupungin työllisyydenhoidon oppisopimuksista toiminnan arvioimiseksi ja tehdä ehdotus toiminnan jatkosta.²²³

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavaan työtoimintaan ohjataan asiakkaita työvoiman palvelukeskus Duurin kautta. Pääasiassa nuoria ohjataan kuitenkin muihin palveluihin kuin kuntouttavaan työtoimintaan.²²⁴ Vaikka kuntouttava työtoiminta ei ole ensisijainen tapa aktivoida nuoria,²²⁵ on kuntouttavassa työtoiminnassa olevien nuorten määrä lisääntynyt erityisesti sen vuoksi, että kuntouttavan työtoiminnan matalan kynnyksen ryhmät ovat tarjonneet nuorille nopean väylän toimintaan.²²⁶

²¹⁸ Stadin ammattiopiston oppisopimustoimistosta sähköpostitse saatu tieto 2.12.2015.

²¹⁹ Lähde: Stadin ammattiopiston oppisopimustoimisto 2.12.2015.

²²⁰ Stadin ammattiopiston oppisopimustoimisto 2.12.2015.

²²¹ Tarkastusviraston arviointimuistio 2012.

²²² Kaupungin tarjoamassa oppisopimuskoulutuksessa opiskelun aloituksen ehtona, että oppisopimusta tarjoavalla virastolla on jo tiedossa työpaikka opiskelijalle. Suurin osa oppisopimuspaikoista on tarkoitettu lähihoitajan tai lastenhoitajan ammattiin opiskeleville.

²²³ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 16.

²²⁴ Sosiaalinen tilinpäätös 2014, Uusix-verstaat.

²²⁵ Tarkastusviraston arviointimuistio 2013.

²²⁶ Sosiaali- ja terveysviraston vastaus 4.12.2015 vuoden 2013 arviointikertomuksen suositusten vaikuttavuutta koskevaan tiedusteluun.

Vuonna 2014 kuntouttavassa työtoiminnassa oli 328 alle 30-vuotiasta, joista 194 oli alle 25-vuotiasta (koko volyymista alle 25-vuotiaita 13 prosenttia).

Pitkäaikaistyöttömien kuntakokeilu

Helsingin kuntakokeilu oli osa valtakunnallista kuntakokeilua, jossa vastuuta pitkäaikaistyöttömien palveluista siirretään työ- ja elinkeinotoimistoilta kuntien vastuulle kokeilun ajaksi. Hanke kesti vuodesta 2013 vuoden 2015 loppuun. Suurin osa asiakkaista ohjautui hankkeeseen TE-toimiston kautta. Työskentelymuoto oli henkilökohtainen uravalmennus, jossa räätälöidään tarjolla olevista palveluista suunnitelmallinen kokonaisuus avoimille työmarkkinoille tai pitkäaikaiseen koulutukseen pääsemiseksi.²²⁷

Pääasiassa palveluita tarjottiin yli 300 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneille helsinkiläisille. Hankkeessa oli mukana myös nuoria, erityisesti 25–29-vuotiaita, mutta pääpaino oli vanhemmissa ikäryhmissä, joita pitkäaikaistyöttömyys eniten koskee. Kesän 2015 tilanteessa hankkeessa oli kaikkiaan aloittanut yli 2 300 henkilöä, joista vain 74 oli alle 30-vuotiaita.²²⁸

Yritysyhteistyö²²⁹

Yritysyhteistyön lisääminen on ollut kaupungin elinkeinojohtajan mukaan strateginen linjaus, joka liittyy siihen, että työllisyyspalvelut siirtyi kaupungin organisaatiossa henkilöstökeskuksesta kaupunginkansliaan kun henkilöstökeskus, hallintokeskus ja talous- ja suunnittelukeskus yhdistyivät kaupunginkansliaksi 1.1.2014. Yritysyhteistyö on Helsingissä vielä melko uusi toimintatapa ja elinkeinojohtajan mukaan vielä vaatimatonta verrattuna edelläkävijöihin kuten Kööpenhaminaan. Yritysyhteistyö on Helsingissä saatu alkuun ja toiveena on, että hyvät kokemukset käynnistäisivät ”lumipalloefektin”.²³⁰ Yritysyhteistyön näkyvin muoto ovat yrityskoordinaattorit.

Yrityskoordinaattoreita oli aluksi yksi Respassa ja toinen pitkäaikaistyöttömien kuntakokeiluhankkeessa. He ovat olleet hankkeiden yhteisiä siten, että työpanosta on jaettu toimialoittain. Ohjaamoon palkattiin kaksi yrityskoordinaattoria lisää ja myöhemmin vielä tiiminvetäjä.²³¹ Yrityskoordinaattorit ovat yhteydessä yrityksiin ja pyrkivät löytämään työpaikkoja Respan ja Ohjaamon nuorille asiakkaille. Myös pitkäaikaistyöttömien hankkeessa kohderyhmälle pyrittiin löytämään työpaikkoja suoraan yrityksistä, mutta kaupunginkanslian mukaan nuorten palkkaaminen on yrityksille helpompaa.

Kaupunki on luonut kauppakeskus Forumin kanssa yhteistyötä, jossa Forumin yrittäjät ovat tarjonneet nuorille mahdollisuuksia työkokeiluun ja työhön. Lisäksi yhden suuryrityksen kanssa on kesätyöhanke ja parin muun ison yrityksen kanssa on vireillä yhteistyötä. Elinkeino-osasto on myös käynnistänyt toimintamallin, jossa nuoria käytetään työvoimana tapahtumissa ja niiden valmistelussa. Suurten tapahtumien valmistelu voi kestää kuukausiakin.

²²⁷ <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/kuntakokeilu/>

²²⁸ Kaupunginkansliasta sähköpostitse 26.6.2015 saatu tieto.

²²⁹ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015

²³⁰ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015.

²³¹ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

2.3.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi

Koulutustakuun tavoite ja taustaa

Valtakunnallisesti koulutustakuun tavoitteena on, että jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Lisäksi Helsingissä on asetettu tavoitteeksi koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen ja läpäisyn edistäminen.

Koulutustakuun osalta Helsingin tilanne on lähtökohtaisesti hyvin erilainen kuin muilla kunnilla, koska Helsingissä on lähes 50 toisen asteen koulutuksen järjestäjää.²³²

Koulutuksen aloituspaikat kaupungin lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa

Opetusviraston koulutustakuuennusteen (2015–2024) mukaan²³³ vuoden 2014 alussa 15-vuotiaita helsinkiläisiä oli 4 750. Lukiopaikka varattiin 60 prosentille ikäluokasta, huomioiden myös muiden koulutuksen järjestäjien paikat. Koulutustakuun mukaisia lukiopaikkoja laskennan mukaan varattiin 2 850 ja ammatillisen koulutuksen paikkoja 1 900. Muille koulutuksen järjestäjille paikkoja varattiin laskelman mukaan 2 386.

Helsinkiin hakeutuu nykyisellään noin 30 prosenttia ulkokuntalaisia sekä lukio- että ammatilliseen koulutukseen.

Stadin ammattiopiston koulutuspaikkoja on lisätty

Opetusvirasto on hakenut opetus- ja kulttuuriministeriöltä ammatillisen koulutuksen paikkoja nuorisotakuun toteuttamiseksi ja saanut 940 uutta opiskelupaikkaa. Vuonna 2013 opiskelupaikkoja oli 7 790 ja vuonna 2014 8 040. Myös tulevina vuosina opiskelijapaikat lisääntyvät. Vuonna 2015 tavoitteena on 8 360 opiskelijaa ja vuonna 2016 enintään 8 730 opiskelijaa. Helsingissä lisäkoulutuspaikkoihin liittyy tilaongelma eli tiloja tarvittaisiin lisää.

Stadin ammattiopistossa toteutunut opiskelijamäärä vuonna 2014 oli 8045²³⁴. Suurin opiskelijamäärä oli tekniikan ja liikenteen alalla, 4125. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan opiskelijamäärä oli 2776, matkailu-, ravitsemus- ja talousalan 537 ja kulttuurialan 272 opiskelijaa. Maahanmuuttajien valmistavassa koulutuksessa oli 231 opiskelijaa ja ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavassa ja valmistavassa koulutuksessa 105 opiskelijaa.²³⁵

Helsingin kaupunki on hakenut järjestämislupaa uusille koulutusaloille, koska sillä ei ole järjestämislupaa kaikilla aloilla. Tavoitteena on saada aloja, jotka ovat vetovoimaisia ja työllistäviä.

Kaikille perusopetuksen päättävälle nuorille taataan jatkokoulutuspaikka

Helsingin kaupunki on lisännyt ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkoja. Lisäksi ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita on muutettu valtakunnallisesti suosimaan peruskoulun päättäviä. Syksyllä 2014 jokaiselle helsinkiläiselle peruskoulun päättävälle nuorelle voitiin tarjota jatkokoulutuspaikka. Kesällä 2014 heti yhteishaun jälkeen joiltain aloilta jäi paikkoja

²³² Opetustoimen johtaja ja erityissuunnittelija, haastattelu 6.10.2015

²³³ Koulutustakuuennusteen laskenta 2015–2024, opetusvirasto erityissuunnittelija

²³⁴ Luku on painotettu opiskelijamääräkeskiarvo (pka).

²³⁵ Stadin ammattiopisto, toimintasuunnitelma 2015

täyttämättä. Kohtaanto-ongelmaan pyritään vaikuttamaan oikea-aikaisella ja nuoren tarpeet huomioivalla ohjauksella.²³⁶ Stadin ammattiopistossa kone- ja metallialan sekä rakennusalan vetovoimaisuus on ollut yhteishaussa heikko²³⁷.

Helsingin kaupunki tarjoaa kaikille ilman toisen asteen koulutuspaikkaa jääneille nuorille paikan perusopetuksen lisäopetukseen, ammattistarttiin, maahanmuuttajien valmentavaan koulutukseen tai nuorten työpajatoimintaa.²³⁸

Kesällä 2015 yhteisvalintatietojen julkistamisen jälkeen Helsingissä koulutukseen pääsy toiselle asteelle oli 92,5 prosenttia.²³⁹ Osa nuorista ei hae yhteishaussa, mutta hakeutuu esimerkiksi 10-luokalle tai muihin valmistaviin koulutuksiin. Helsingissä osa toisen asteen oppilaitoksista on yhteishaun ulkopuolella. Kaikki toiselle asteelle koulutukseen hakevat nuoret eivät siis näy yhteisvalintatiedoissa.

Opintojen keskeyttämisen vähentäminen

Helsingissä ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamista on toteutettu Polku-hankkeella. Pää tavoitteena on ollut läpäisyn tehostaminen ja keskeyttämisten vähentäminen. Osatavoitteina on ollut opintopolkujen joustavuus, modulointi sekä opiskelijälähtöinen pedagogiikka. Toimenpiteinä tavoitteiden saavuttamiseksi on ollut muun muassa vertaismentorointi, opiskeluvälityksen profilointi, oppimisprosessimalli, paluun tuki, Ahot-aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, ponnahdusjaksot, työvaltaiset opetusmenetelmät (TVT), aloittavien ryhmien tehostettu tuki, PBL – ongelmalähtöinen oppiminen ja tilastointi.

Avoim ammattiopisto perustettiin toteuttamaan nuorisotakuuta

Helsingissä merkittävin yksittäinen toimenpide nuorisotakuuta toteuttamiseksi on ollut Avoimen ammattiopiston perustaminen toukokuussa 2013.²⁴⁰ Toimintaa on kehitetty osaksi Stadin ammattiopistoa ja palvelua kutsutaan avoimiksi opinnoiksi. Avoimet opinnot on tarkoitettu helsinkiläisille 16–29 -vuotiaille nuorille, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa ja jotka ovat joko vaarassa keskeyttää opintonsa tai vaihtamassa koulutusalaan.²⁴¹

Avoimet opinnot tarjoaa nuorelle opiskelupolkuja, jotka tukevat juuri hänen tarpeitaan, esimerkiksi alan vaihtoa tai opintoihin paluuta. Avoimia opintoja toteuttaa omat ohjaavat opettajat sekä kaikki Stadin ammattiopiston koulutusalat. Lisäksi avoimissa opinnoissa toimii opinto-ohjaaja, joka tukee yksiköllisen koulutuspolun suunnittelussa ja toteutuksessa. Tavoitteena on yhdistää koulutus- ja muut palvelut kokonaisvaltaisesti tukemaan nuoren elämänhallintaa ja kouluttautumista.

Maahanmuuttajien koulutuspolut haasteena

Helsingiläisistä 15–29 -vuotiaista nuorista 14 prosenttia oli vieraskielisiä vuoden 2013 alussa. Niistä 20–29 -vuotiaista nuorista, jotka ovat vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa, vieraskielisiä on noin 40 prosenttia (ks. luku 2.1.5). Nuorisotakuun seurantaraportissa 26.5.2015 onkin todettu, että

²³⁶ (Khs 6.10.2014).

²³⁷ Stadin ammattiopisto, toimintasuunnitelma 2015.

²³⁸ Khs 2.4.2013

²³⁹ Opetusvirasto, suunnittelija.

²⁴⁰ Helsinki kaupunki myönsi opetusvirastolle 2,5 miljoonaa euroa Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlavuoden määrärahoista avoimen ammattiopiston perustamiseen.

²⁴¹ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015.

15.2.2016

Helsingissä nuorisotakuun toteuttamisen varmistamiseksi merkittävimpiä toimenpiteitä on turvata maahanmuuttajanuorten koulutuspolut ja niitä onkin kehitetty. Tässä arvioinnissa ei kuitenkaan voitu tarkastella vieraskielisten koulutuspolkuja erikseen, vaan koulutustakuuta on tarkasteltu yleisesti.

Helsingin erityispiirteenä on 15–17 -vuotiaina oppivelvollisuusiän päättövaiheessa, Suomeen tulleet nuoret, joilla on vähäinen koulutustausta kotimaastaan.²⁴² Helsingissä maahanmuuttajataustaisten nuorten määrä on kasvanut turvapaikanhakijoiden määrän kasvaessa. Tämä kohderyhmä tarvitsee omanlaisia koulutuspolkuja, jossa on tarjolla paitsi ammatillista koulutusta myös kotoutumisen tukea ja kielikoulutusta. Maahanmuuttajanuorten ja nuorten aikuisten kiinnittyminen yhteiskuntaan tulee varmistaa, että kouluttautuminen ja työllistyminen nopeutuu ja tehostuu.

Helsingin kaupungin tarjoamat koulutukset ja muut toimenpiteet koulutustakuun toteuttamiseksi

Stadin ammattiopisto, avoimet opinnot

Stadin ammattiopisto järjestää avoimia ammatillisia opintoja 16 - 29-vuotiaille nuorille, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa tai koulutuspaikkaa. Opintoja tuetaan aloitusvaiheessa treenijaksoilla tai antamalla yksilöllistä ohjausta. Treenijakson tavoitteena on löytää opiskelumotivaatio, opiskelijalle sopiva koulutus sekä suorittamistapa ja paikka. Treenijakson aikana tutustutaan erilaisiin aloihin ja tehdään yksilöllinen koulutussuunnitelma. Yksilöllistä ohjausta annetaan mm. koulutuspolun suunnittelussa. Opinto-ohjaaja antaa tukea ja ohjausta opintojen alussa ja tutkinto-opintoihin siirtymisessä.

Stadin ammattiopisto järjestää avoimia opintoja kaikissa tutkinnoissa. Avoimiin opintoihin voi hakeutua jatkuvasti. Opintoja järjestetään verkko-opintoina, erilaisissa ryhmissä, työpaikalla tai työpajassa.

Avoimissa opinnoissa on ollut 2013 syyslukukaudesta lähtien 1601 opiskelijaa, joista noin 1200 nuorta on suorittanut vähintään yhden osaamispisteen verran avoimia opintoja. Avointen opintojen kokonaisuus on kehittämistoimintaa ja toiminta-aikana on kokeiltu erilaisia opintoja ja toimintamalleja. Opiskelijamäärät ovat olleet kasvussa, mutta joissakin toiminnoissa osallistuminen on ollut vähäistä ja toimintaa on sen mukaan muokattu. Toiminnan kehittäminen jatkuu edelleen.²⁴³

Avoimia opintoja ovat treenijaksot, opiskelijana alalla opinnot, osaamisen tunnistaminen eri oppimisympäristöistä (opinnollistaminen), korttikoulutukset, valmentavat lyhytkurssit (mm. työnhakuvalmennus, koutsaus) sekä ammatilliset opinnot vaikeapääsuisille aloille (avoimet ammatilliset opinnot).

Opiskelijoita treenijaksoilla on ollut vuonna 2014 83 ja vuonna 2015 130. Opiskelijana alalla sekä avoimiin ammatillisiin opintoihin osallistui vuonna 2013 24, 2014 33 ja vuonna 2015 78 nuorta. Osaamisen tunnistamisiin osallistui joulukuusta 2014 alkaen vuoden 2015 loppuun mennessä 17 henkilöä. Tähän toimintaan sisältyi myös nuorten työpajoilla tehdyt oppimisympäristöjen tunnistamiset. Korttikoulutuksiin on osallistunut vuonna 2014 25 ja vuonna 2015 116 nuorta. Valmentaviin avoimiin opintoihin osallistui vuonna 2014 12 ja vuonna 2015 57 nuorta.

²⁴² Apulaisrehtori, Stadin ammattiopisto, sähköpostivastaus 5.10.2015

²⁴³ Opetusvirasto, erityissuunnittelija 21.1.2016

Avoin opinto-ohjaus

Avointa opinto-ohjausta saa 16–29 -vuotiaat nuoret, joilla ei ole ammattitutkintoa tai opiskelupaikkaa. Opinto-ohjausta annetaan keskustelemalla nuoren kanssa ammatinvalintaa, opiskelua ja tulevaisuutta koskevista asioista. Nuorelle annetaan tietoa, neuvoja ja ohjausta opiskelupaikan hakemiseen ja valintaan liittyen.

Avoimen opinto-ohjauksen piirissä oli vuonna 2014 119 nuorta. Vuonna 2015 avoimen opinto-ohjauksen piirissä oli 72 nuorta. Yksilöohjausta urasuunnitteluohjaajilta sai vuonna 2013 195 opiskelijaa ja vuonna 2014 yksilöohjausta sai 283 opiskelijaa.

Avoin suunta – peruskoulu päätökseen

Stadin ammattiopistossa on mahdollista suorittaa avoimina opintoina kesken jääneet perusasteen opinnot loppuun. Yhteistyökumppanina toimii Helsingin aikuislukio.

Kohderymänä ovat 17–29 -vuotiaat helsinkiläiset nuoret. Opintoja suorittamaan voi hakea jatkuvasti. Opintoja suoritetaan omaan tahtiin itsenäisesti saaden tarvittaessa opettajan tai ohjaajan tukea. Jokaiselle laaditaan henkilökohtainen opinto-ohjelma ja opintojen ohessa laaditaan yhdessä jatko-opintosuunnitelma.

Avoin suunta – peruskoulu päätökseen-koulutus alkoi marraskuussa vuonna 2014. Syksyn 2014 ja vuoden 2015 aikana koulutuksen piirissä oli 60 oppilasta, joista tähän mennessä päättötodistuksen on saanut 25 nuorta.²⁴⁴

Nuorten maahanmuuttajien avoin koulutus ja avoin S2-kielipaja

Avomiin opintoihin on kuulunut maahanmuuttajien avoin koulutus. Vuonna 2013 koulutuksen piirissä oli 12 opiskelijaa, vuonna 2014 opiskelijoita oli 58 ja vuonna 2015 20 opiskelijaa. Syksystä 2015 alkaen kyseinen koulutus on ollut osa Valma -koulutusta.

Avoin S2-kielipaja on tarkoitettu 17–29 -vuotiaille helsinkiläisille nuorille. S2-kielipajassa nuori saa tukea ja ohjausta suomen kielen oppimisessa sekä ohjausta tutkintoihin tutustumisessa. Kielipaja on tarkoitettu nuorille, jotka eivät opiskele päätoimisesti muualla.

Vuonna 2014 Avoin S2-kielipaja toimi nimellä maahanmuuttajien avoin kielikoulutus. Koulutuksen piirissä vuonna 2014 oli 8 opiskelijaa. Vuonna 2015 S2-opintojen piirissä oli 22 opiskelijaa.²⁴⁵

Nivelvaiheen koulutukset ja palvelut (Valma, lisäopetus, Luva ja työpajat)

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus, Valma

Valtakunnallinen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus käynnistettiin vuonna 2015. Valmentavassa koulutuksessa on sisältöjä seuraavista aikaisemmista koulutuksista: ammattistartti, kotitalousopetus, maahanmuuttajien valmistava koulutus sekä valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus 1.²⁴⁶

Valmentavat koulutukset on suunnattu perusasteen suorittaneille ja ammatilliseen koulutukseen haluaville nuorille tai aikuisille. Pääsääntöisesti opiskelupaikat on suunnattu nuorille, joilla ei vielä

²⁴⁴ Opetusvirasto, nuoriso- ja aikuiskoulutuslinja, projektipäällikkö, 2.10.2015

²⁴⁵ Opetusvirasto, nuoriso- ja aikuiskoulutuslinja, projektipäällikkö, 2.10.2015

²⁴⁶ Apulaisrehtori, Stadin ammattiopisto, 6.10.2015

15.2.2016

ole ammatillista tutkintoa. Valmentavassa koulutuksessa voi parantaa peruskoulun todistusta, kehittää tiedonhankintataitoja, vahvistaa arjen taitoja, suorittaa ammatillisia opintoja, tutustua työelämään työpaikkavierailujen ja työpajatoiminnan kautta ja saada tietoa jatko-opinnoista. Valmentavan koulutuksen alussa oppilaalle tehdään henkilökohtainen opintosuunnitelma (hops). Koulutuksen aikana opiskelija voi harjoitella hakemista koulutukseen sekä saada tukea ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen. Tavoitteena on huomioida erilaisten kohderyhmien erityistarpeet.

Valmentava koulutus kestää noin vuoden (30 - 60 osaamispistettä). Koulutus sisältää sekä pakollisia että valinnaisia osia. Valmentavan koulutuksen suorittamisesta saa lisäpisteitä (kuusi lisäpistettä) ammatillisen koulutuksen yhteishakuun. Valmentavasta koulutuksesta voi siirtyä suorittamaan ammatillisen koulutuksen ammatillisena peruskoulutuksena tai oppisopimuskoulutuksena. Valma-koulutuksien järjestäjä on Stadin ammattiopisto.

Helsingissä Valma-koulutuksen yhtenä kohderyhmänä ovat oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa Suomeen tulleet nuoret (15–17-vuotiaat), joilla on vähäinen koulutustausta kotimaastaan.²⁴⁷

Valma-koulutus sopii myös aikuisille, joilla on tarve parantaa valmiuksiaan opiskella ammatillinen perustutkinto, esimerkiksi alan vaihtoa harkitsevat aikuiset tai maahanmuuttajat.

Oppisopimuksen ennakkopakso osa Valma koulutusta

Stadin ammattiopiston Valma -koulutukseen sisältyy oppisopimuksen ennakkopakso, joka on opetussuunnitelmassa nimellä: Työssäoppimiseen ja oppisopimuskoulutukseen valmentautuminen, 10 - 20 osaamispistettä (osp).

Stadin ammattiopisto järjestää oppisopimuksen ennakkopaksoja, joissa on mahdollisuus kokeilla kymmeniä eri ammattialoja työelämässä harjoittelemalla. Tavoitteena on, että jokainen nuori löytää kiinnostavan oppisopimuspaikan ja oman reitin työelämään. Kohderyhmänä ovat nuoret, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Koulutus on tarkoitettu myös aikuisille, jotka esimerkiksi suunnittelevat vaihtaa ammattialaa ja haluavat parantaa valmiuksiaan opiskella toisen asteen tutkinto.

Oppisopimuksen ennakkopaksoa toteutettiin ensin ammattistartissa. Syksyllä 2014 opiskelijoita oli 24 ja keväällä 2015 heitä oli 16. Valma:n ennakkopakso alkoi syksyllä 2015 ja opiskelijoita oli tuolloin 32. Yhteensä ammattistartin ja Valma:n oppisopimuksen ennakkopaksoilla on ollut 72 opiskelijaa. Heistä 10 prosenttia siirtyi opiskelemaan oppisopimuksella, 70 prosenttia siirtyi oppilaitosmuotoiseen ammatilliseen koulutukseen, 15 prosenttia löysi työpaikan ja 5 prosenttia ohjattiin muihin palveluihin.²⁴⁸

Valma:n ennakkopakson lisäksi järjestettiin erimuotoisia ennakkopaksoja, näitä olivat työelämätreeni (valmentaudutaan ja haetaan rekrytoitavaan yritykseen oppisopimusopiskelijaksi), työkokeilu (katso kohta 2.3.2) ja avoimen treeni (tavoitteena löytää soveltuva koulutus). Oppisopimuksen työelämätreeni -ennakkopaksole on osallistunut syyskuusta 2013 – 2015 yhteensä 117 alle 30-vuotiasta nuorta. Oppisopimuksia on solmittu 49 kappaletta. Opiskelijat ovat opiskelleet seitsemää eri tutkintoa. Työelämätreeneillä on ollut mukana yhteensä 16 eri yritystä.

²⁴⁷ Apulaisrehtori, Stadin ammattiopisto, 5.10.2015

²⁴⁸ Stadin oppisopimuskeskus, oppisopimusjohtaja 21.1.2016

15.2.2016

Perusopetuksen lisäopetus (10-luokka)

Helsingissä perusasteen päättäneet nuoret voivat hakeutua kymppiluokalle, jos esimerkiksi toisen asteen koulutuspaikka on jäänyt saamatta. Opinnot kestävät lukuvuoden ja opintojen laajuus on 1 100 tuntia. Kymppiluokan suorittamisesta saa lisäpisteitä yhteishakuun ammatilliseen koulutukseen.

Opetusviraston mukaan vielä joitakin vuosia sitten lisäopetuksessa oli suomenkielisissä kouluissa noin 350 oppilasta. Viime vuosina ammatilliseen koulutukseen on saatu lisäpaikkoja ja yhteisvalinta suosii suoraan peruskoulusta tulevia, jolloin kymppiluokilla olevien määrät ovat laskeneet.

Lisäopetuksen oppilasmäärä tilastointipäivänä 20.9.2014 Helsingin kaupungin suomenkielisissä kouluissa oli yhteensä 119. Ruotsinkielisen lisäopetuksen oppilasmäärä oli 10.

Lukioon valmistava koulutus (Luva)

Lukioon valmistava koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille ja vieraskielisille opiskelijoille. Opintoissa keskitytään suomen kielen oppimiseen, opiskelunvalmiuksien parantamiseen ja yhteiskunta- ja kulttuurituntemuksen lisäämiseen. Opintoihin sisältyy lukion kursseja ja tavoitteena on saada realistinen käsitys lukio-opinnoista. Valmentavan koulutuksen aikana on mahdollista korottaa peruskoulun arvosanoja ja suorittaa lukiokursseja yksilöllisen opintosuunnitelman mukaisesti. Lukioon valmistavasta koulutuksesta saa lisäpisteitä yhteishaussa ammatilliseen koulutukseen.

Luva-koulutuksessa oli tammikuussa 2014 yhteensä 43 opiskelijaa. Syyskuussa 2014 opiskelijaa oli 49 ja syyskuussa 2015 35.

Nuorten työpajat

Opetusviraston nuorten työpajat tarjoavat pajatoimintaa metalli-, puu-, media- ja taidealoilla. Työpajoilla nuori voi tutustua ammattialaan, kehittää osaamistaan ja parantaa elämännhallintataitojaan. Pajat on tarkoitettu erityisesti 15–19-vuotiaille työttömille nuorille. 20–24-vuotiaita otetaan pajatyöskentelyyn mukaan, jos paikkoja on vapaana. Vuosittain työpajoissa tarjotaan keskimäärin viiden kuukauden pituinen työkokeilupaiikka 270 nuorelle. Pajoilla toteutetaan Tulevaisuustiskin työelämävalmennusta, TE-toimiston työkokeilua tai Stadin ammattiopiston työssäoppimisjaksoja. Pajajakson aikana nuori saa työskentelyn lisäksi neuvontaa työnhakuun ja opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Pajajaksojen tavoitteena on nuoren ohjaaminen työhön, koulutukseen tai muiden palveluiden piiriin.²⁴⁹

Vuonna 2014 työpajajakson aloitti 264 nuorta. Vuoden aikana päättyneistä pajajaksoista 18 prosenttia päättyi keskeyttämiseen. Pajatoiminnan läpäisyaste oli siten 82 prosenttia vuonna 2014. Vuonna 2013 vastaava luku oli 73 prosenttia. Pajajakson läpäisseitä ovat ne nuoret, jotka suorittivat pajajakson loppuun tai sijoittuivat kesken pajajakson työhön, koulutukseen tai muuhun nuoren tarvitsemaan palveluun.²⁵⁰

²⁴⁹ Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014 ja kaupungin internetsivut

http://www.hel.fi/hki/ammattillinen/fi/Nuorten_ty_pajat

²⁵⁰ Työllisyydenhoidon toimintakertomus 2014, 14–15.

Nuorten oppisopimuskoulutus

Stadin ammattiopistossa on mahdollista suorittaa kaikki tutkinnot oppisopimuksella. Oppisopimuskoulutuksessa tietopuolisia opintoja on 20 prosenttia ja käytännön työn opintoja 80 prosenttia. Opiskelija etsii omatoimisesti työpaikan jossa opiskelu tapahtuu. Oppisopimustoimisto tarjoaa ja osoittaa oppilaitoksen, joka toteuttaa tietopuolisen opetuksen.

Opiskelija saa opintojen aikana tukea oppisopimustoimistolta mm. opintojen etenemiseen ja yhteistyön sujumiseen oppilaan ja työpaikan kesken. Työnantajalle maksetaan koulutuskorvausta oppilaan palkkaamisesta ja ohjaamisesta. Opiskelijalla on oma nimetty työpaikkakouluttaja, joka toimii nuoren tukena koko oppisopimuskoulutuksen ajan.

Erityisesti nuorille suunnatuissa oppisopimusväylissä koulutus suoritetaan ammatillisena peruskoulutuksena. Opiskelija voi aloittaa ammatillisen perustutkinnon oppisopimuksella suoraan peruskoulun jälkeen tai ns. X+Y -mallilla. X+Y -mallissa opiskelija suorittaa osan opinnoistaan oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa ja osan oppisopimuskoulutuksessa. Opiskelijalla on mahdollisuus siirtyä joustavasti oppilaitosmuotoisesta koulutuksesta oppisopimuskoulutukseen, kun sopiva työpaikka on löytynyt. Siirtyminen käynnistyy, kun opiskelija ottaa yhteyden oppisopimuskeskukseen. Siirtymä voi tapahtua myös toisin päin. Opiskelija voi tarvittaessa siirtyä oppisopimuskoulutuksesta oppilaitosmuotoiseen koulutukseen. Oppisopimus työsuhteena tarjoaa hyvän mahdollisuuden työllistyä yritykseen, jossa opinnot suoritetaan.²⁵¹

Vuoden 2015 aikana on ollut voimassa 1253 oppisopimusta, joissa opiskelija on ollut alle 30-vuotias. Alle 25-vuotiaita oppisopimusopiskelijoita oli 588. Nuorisotakuun aikana vuosina 2013–2015 alle 30-vuotiaita oppisopimusopiskelijoita on ollut 2229.²⁵²

Nuorten aikuisten osaamisohjelma (Nao)

Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa suoritettava tutkinto voi olla ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Koulutus on suunnattu niille nuorille, joilta puuttuu perusasteen jälkeinen tutkinto. Osaamisohjelma tarjoaa opintoihin liittyvää neuvontaa ja ohjausta sekä valmistavaa koulutusta. Nao-koulutuksesta on kerrottu kohdassa 2.1.3.

Ohjausta annetaan moneen eri koulutuspolkuun. Tavoitteena on tukea nuorta löytämään oma opintopolku ja auttaa nuorta pääsemään kiinni opintoihin. Tukea annetaan yksilöllisesti ja aikaisempi osaaminen otetaan huomioon opintoja suunniteltaessa.

Helsingissä syksyllä 2015 nuorten aikuisten osaamisohjelmassa (NAO) on tarjolla useita koulutuksia, kuten kiinteistöalan perustutkinto, ravintolatyöntekijän koulutus, kauneudenhoitoalan koulutus, hoiva-avustajakoulutus sekä valokuvailmaisun ja -tekniikan koulutus.

Helsingissä esimerkiksi kauneudenhoitoalan koulutukseen ja hoiva-avustajakoulutukseen sisältyy kolme viikkoa kestävä ammattitreenijakso. Treenijakson aikana kehitetään opiskelutaitoja ja jaetaan neuvoja työelämään liittyen. Treenijakson aikana tavoitteena on suorittaa esimerkiksi hygieniapassi, ensiapukortti tai työturvallisuuskortti.

NAO-ohjelmassa opinnot aloittivat ajalla 21.1.2014 – 20.9.2014 120 opiskelijaa. Ajalla 21.9.2014 – 20.1.2015 opinnot aloitti 126 opiskelijaa.²⁵³

²⁵¹ Opetusvirasto, Stadin oppisopimuskeskus, oppisopimusjohtaja, 21.1.2016

²⁵² Opetusvirasto, Stadin oppisopimuskeskus, koulutustarkastaja 5.10.2015

2.3.4 Rahoitus

Työllisyyspalvelujen hankerahoitus

Kaupunki on osoittanut lisärahoitusta työllisyyspalveluihin Respan perustamisen muodossa. Lisäksi Ohjaamossa on kunnan omarahoitusosuus 25 prosenttia.

Respan rahoitus perustuu Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlavuoden johdosta jaettuun 10 miljoonan euron erillismäärärahaan. Kaupunginvaltuusto päätti rahan käyttämisestä nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin toimenpiteisiin 11.4.2012 (§ 85). Kaupunginhallitus päätti 10.12.2012 (§ 1395) käyttää yhteensä 8,915 miljoonaa euroa Respa -toimintamallin käynnistämiseen, Avoimen ammattiopiston käynnistämiseen sekä Hyvä vapaa-aika -tutkimus- ja kehittämishankkeeseen. Loppuosa juhlamäärärahasta päätettiin myöntää liikuntavirastolle nuorten yhteiskuntatakuun työ- ja toimintakykyä tukevien palveluiden järjestämiseen sekä koulutusta ja työllistämistä edistäviin toimenpiteisiin (1,0 miljoonaa euroa) ja tietokeskukselle lasten ja nuorten hyvinvointi-indikaattoritietokannan perustamiseen (42 000 euroa).

Respan budjetti kolmen vuoden toimintaan on 5,2 miljoonaa euroa. Yhteensä panostus Respaan on ollut noin 5,7 miljoonaa euroa. Tästä noin 0,4 miljoonaa euroa on muodostunut vuosina 2013–2015 Respan asiakkaiden käytössä olleista työllisyyskoulutuksista ja noin 0,1 miljoonaa euroa Respan asiakkaille järjestetystä suomen kielen koulutuksista. Lisäksi Respan asiakkailta on ollut käytössään kaupungin palkkatukityö ja muut palvelut, joista ei ole erikseen laskettu Respan asiakkaiden osuutta.²⁵⁴

Ohjaamo on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke. Ohjaamon saama rahoitus on 3,1 miljoonaa euroa vuosille 2015–2017. Helsingin kaupungin oma rahoitusosuus on 1 043 115 euroa. Hanke kestää 28.2.2018 saakka.²⁵⁵

Muu työllisyysrahoitus

Hankemuotoisen rahoituksen lisäksi työllisyysmäärärahoja käytetään muun muassa työllistämään työttömiä helsinkiläisiä kaupungin palvelukseen. Erityisesti nuorisotakuuseen kohdistettujen panostusten erittelemisen määrärahojen käytöstä ei ole mahdollista ja laskeminen on vaikeaa erityisesti, koska toimintaa nuorille on ollut jo aiemmin. Palkkatukityön osalta kaupunginkanslian elinkeino-osastolla on kuitenkin laskettu, että palkkatukityön kohdistaminen aiempaa enemmän nuoriin tarkoitti 6,15 miljoonan euron lisäystä verrattuna aikaisempaan tasoon.²⁵⁶ Kuten luvusta 2.3.2 ilmeni, normaalia suurempi panostus nuoriin oli palkkatuessa väliaikaista.

Osana nuorisotakuuta Helsinki-lisä laajennettiin koskemaan myös Respan asiakkaita. Lisää on kuitenkin käytetty suunniteltua vähemmän siten, että Helsinki-lisää on myönnetty vuosina 2013–2015 Respan asiakkaiden työllistämiseen noin 400 000 euroa.

²⁵³ Opetusvirasto, Stadin aikuisopisto, lehtori (osaamishjelmakoordinaattori) 8.10.2015

²⁵⁴ Kirjalliset haastatteluvastaukset, kaupunginkanslia 9.10.2015.

²⁵⁵ Kirjalliset haastatteluvastaukset, kaupunginkanslia 9.10.2015 ja sähköpostitse saatu tarkennus 19.11.2015, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö.

²⁵⁶ 320 henkilön palkkatukityön painopisteen muutoksen tuoma lisäys nuorten palveluiden kustannuksiin verrattuna aikaisempaan tasoon oli 6,15 miljoonaa euroa silloin, kun jakson pituus on kahdeksan kuukautta. Lähde: Kirjalliset haastatteluvastaukset, kaupunginkanslia 9.10.2015.

Nuorisotakuun koulutuksen rahoitus 2013–2015

Nuorisotakuuseen liittyvä rahoitus on suuntaa antava, koska rajanveto perusrahoituksen ja nuorisotakuuseen liittyvän rahoituksen välillä ei ole täysin yksioikoinen. Alla on esitetty lisäpanostuksia, joita on kohdennettu koulutukseen varmistamaan nuorisotakuun toteutumista.

Valtionosuusrahoitus

Nuorisotakuun totuttamisen keskeisiä toimenpiteitä on ollut ammatillisen koulutuksen lisäpaikkojen haku ja saanti (ml. valman paikat (aikaisemmin ammattistartti, mava kotitalousopetus), perusopetuksen lisäopetus (10. lk) ja luvu -koulutus. Näitä koulutuksia toteutetaan pääosin valtionosuusrahoituksella. Myös oppisopimuskoulutukseen saadaan valtionosuusrahoitusta.

Kaupungin omarahoitus

- Avoin ammattiopisto on rahoitettu kaupungin 2 500 000 € omalla rahoituksella. Toiminta jatkuu ko. rahoituksella kesään 2016 asti.
- Nuorten työpajat on rahoitettu kaupungin työllisyydenhoidon rahoituksella. Lisäksi pajoille on saatu 250 000 euron avustus opetus ja kulttuuriministeriöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön erillisrahoitus:

- nuorten oppisopimuksen kehittämiseen 1 740 000 €
- NAO koulutus 405 000 €

Valtion avustukset

Lisäksi opetus- ja kulttuuri ministeriön osarahoituksella on toteutettu:

- Polku -läpäisyn edistäminen 1 373 000 € / kaupungin omarahoitusosuus 390 000 €
- Perusopetuksen loppuvaiheessa maahantulleiden nuorten ammattiin valmistava koulutus 80 000 € /kaupungin omarahoitusosuus 24 000 €
- etsivää nuorisotyötä 420 000 € / kaupungin omarahoitusosuus 104 000 €
- NOPOt, nivelvaiheen ohjaus 25 000 € (syksy 2015)

2.3.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus

Asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa mainitut, luvussa 2.3.1 esitellyt toimenpiteet ovat toteutuneet hyvin. Toimenpiteistä muut kuin Tulevaisuustiski ja ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen lisääminen²⁵⁷ olivat uusia toimia.

Helsingin tavoitteena on ollut toteuttaa nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuu. Yhteiskuntatakuuta on toteutettu Respa-hankkeella. Strategiaohjelman mukaan Respasta ”kaikki koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat alle 30-vuotiaat nuoret saavat uraohjausta ja tukea.” Tämä ei ole toteutunut aivan tarkoitettussa muodossa, sillä Respan uravalmennukseen on päässyt vain TE-toimiston läheteellä. Vasta Ohjaamon myötä kaikki alle 30-vuotiaat ovat voineet saada uraohjausta ilman TE-toimiston asiakkuutta. Alle 18-vuotiaita on tosin palvellut jo ennen nuorisotakuuta Tulevaisuustiski ja haastattelun mukaan Tulevaisuustiski on yhtä lailla auttanut yli 18-vuotiaita, jos he ovat neuvontapisteeseen hakeutuneet.²⁵⁸ Toisaalta nuorisotakuun

²⁵⁷ Strategiaohjelmassa 2009–2012: ”Lisätään ja suunnataan Helsingin ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa vastaamaan laadullisesti ja määrällisesti nuorten sekä työ- ja elinkeinoelämän tarpeita.”

²⁵⁸ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015.

seurantaraportissa 26.5.2015 on todettu, että työvoiman ulkopuolella olevat nuoret eivät ohjaudu palveluiden piiriin. Raportin mukaan Ohjaamo on ratkaisu tähän puutteeseen.²⁵⁹

Respan uravalmennuksen tavoitteeksi on asetettu työ avoimilla työmarkkinoilla tai tutkintoon johtava koulutus. Tämän tavoitteen toteutumista tarkastellaan ”vaikuttavuus asiakasnäkökulmasta” -otsikon alla.

Respan lisäksi on perustettu Avoin opisto. Kaupunkitason koordinaatio on toteutunut strategian mukaisesti. Strategiassa mainittua Duuni-ryhmää ei ole perustettu. Duuni-ryhmään sisältyi ajatus yritysyhteistyöstä, jota on kuitenkin muilla tavoin lisätty. Lisäksi syksyllä 2015 valmisteltiin uudenlaisen neuvottelukunnan perustamista. Siihen koottaisiin kaupungin johdon ja poliittisten luottamushenkilöiden lisäksi edustus seuraavilta tahoilta: SAK, Akava, STTK, TEM, Helsingin yrittäjät sekä Helsingin työttömien yhdistys.²⁶⁰ Kaupunginhallitus päätti 18.1.2016, että korkean tason työllisyysasioiden neuvottelukunnan perustaminen ja tavoitteet tuodaan kaupunginhallitukseen helmikuun 2016 loppuun mennessä.

Lisäksi kaupungin strategiassa oli asetettu tavoitteeksi, että koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä vähenee. Tuoretta tilastotietoa tämän tavoitteen toteutumisesta ei kuitenkaan ole käytettävissä. Vuoden 2012 osuus 6,8 prosenttia väheni yhden kymmenyksen 6,7 prosenttiin vuonna 2013.²⁶¹

Koulutustakuun toimenpiteiden vaikuttavuus

Koulutustakuun tavoite

Koulutustakuun mukaan jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan koulutuspaikka lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muualla tavoin. Lisäksi Helsingissä on ollut tavoitteena läpäisyn edistäminen ja keskeyttämisen vähentäminen.²⁶²

Koulutustakuun tavoite toteutui

Opetusviraston mukaan syksyllä 2014 ja myös seuraavana vuonna 2015 jokaiselle helsinkiläiselle peruskoulun päättäneelle voitiin tarjota jatkokoulutuspaikka. Koulutuspaikkoja on ollut riittävästi tarjolla. Yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa jääneille on ollut tarjolla muun muassa perusopetuksen lisäopetusta, valma-koulutusta, luva-koulutusta, avoimen ammattiopiston koulutuksia, oppisopimuskoulutusta ja työpajatoimintaa.

Peruskoulun päättäviin kohdistuvan tarkastelun lisäksi on syytä huomata, että Helsingissä on vanhemmissa, 20–29 -vuotiaiden ikäluokissa noin 20 000 nuorta, jotka ovat pelkän perusasteen varassa. Siksi toimenpiteitä on kohdistettu nuorisotakuun mukaisesti alle 30 -vuotiaiden kohderyhmälle.

Kaikille peruskoulun päättäneille taataan jatkokoulutuspaikka

Helsingissä perusopetuksen päättävistä lähes jokainen hakee yhteishaussa²⁶³. Vuonna 2013 vain 53 oppilasta 9.luokalta ja 5 oppilasta perusopetuksen lisäopetuksesta ei hakenut yhteishaussa.

²⁵⁹ Nuorisotakuun seurantaraportti 26.5.2015, s. 11.

²⁶⁰ Sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajan ja kaupunginsihteerin haastattelu 25.9.2015

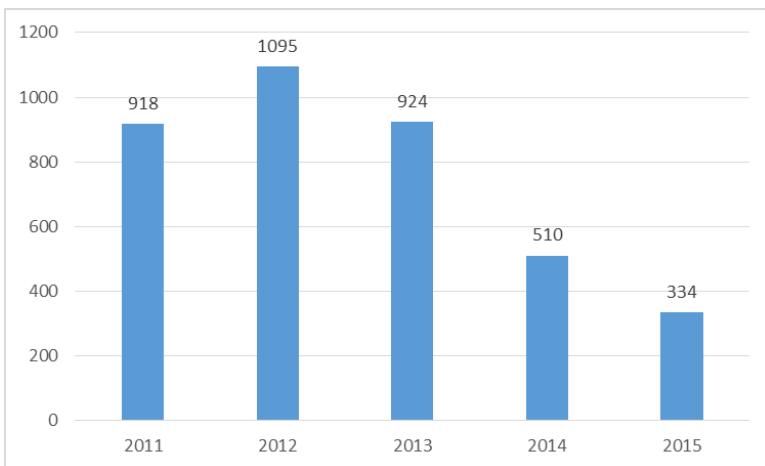
²⁶¹ Strategiaohjelman seuranta 25.11.2015, Khs 7.12.2015.

²⁶² Opetustoimen johtaja ja erityissuunnittelija, haastattelu 6.10.2015

Osa näistä oppilaista hakeutui erityiskouluihin tai nivelvaiheen koulutuksiin. Perusopetuksen jälkeisten ns. nivelvaiheen koulutusten koulutustarjonta on laaja Helsingissä.²⁶⁴ Perusopetuksen oppilaanohjaukseen panostamisella on pyritty varmistamaan, että jokainen peruskoulun päättänyt hakee koulutuspaikkaa yhteishaussa, ellei ole perusteltua syytä olla hakematta.

Vuonna 2012 peruskoulun päättäneistä helsinkiläisistä 9-luokkalaisista 86 prosenttia jatkoi tutkintoon johtavaan koulutukseen saman vuoden syksyllä. Ero eri kieliryhmien välillä on ollut huomattava; suomen- ja ruotsinkielisistä jatkoi koulutukseen 89 prosenttia, muunkielisistä vain 68 prosenttia.²⁶⁵ Vuonna 2015 yhteishaussa ilman toisen asteen koulutuspaikkaa jäi 334 perusopetuksen päättävää nuorta (kuvio 4). Tämän jälkeen nuori on voinut hakeutua kymppiluokalle, valma-koulutukseen, avoimiin opintoihin tai esim. työpajoille.

Kuvio 4 Yhteishaussa ilman toisen asteen koulutuspaikkaa jääneet perusopetuksen päättäneet helsinkiläiset vuosina 2011–2015 kesällä heti yhteishaun jälkeen

Opintojen keskeyttämisen väheneminen, tavoite toteutui

Helsinki on ollut mukana ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmassa. Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostaminen on osa nuorisotakuuta. Läpäisyn tehostamisohjelman tavoitteena on vähentää koulutuksen keskeyttämistä ja tukea opintojen etenemistä tavoiteajassa.²⁶⁶ Opetushallituksen raportin mukaan Helsingissä suurin keskeyttämisprosentti oli matkailu-, ravitsemus- ja talousalalla, 15,2 prosenttia. Toiseksi eniten keskeyttämisprosenttiä oli tekniikan ja liikenteen alalla 14,4 prosenttia. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla keskeyttämisprosenttiä oli 11 prosenttia ja kulttuurialalla 7,8 prosenttia.

Stadin ammattiopistossa erilaisia toimenpiteitä on kohdennettu etenkin opintojen ensimmäiseen vuoteen, erityisesti opintojen alkuun. Yleisimmin opinnot keskeytetään alle puoli vuotta opintojen aloittamisesta. Helsingissä ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten opintoja keskeyttävät 20–24-vuotiaat

²⁶³ Yhteishaku on varattu ensimmäistä tutkintopaikkaa hakeville

²⁶⁴ Khs 27/11.8.2014

²⁶⁵ Nuorisotakuun seurantaraportti, Helsingin kaupunki 26.5.2015

²⁶⁶ OPH, määrällisen seurannan tulokset 2013–2014

(21,1 prosenttia), tämän jälkeen yli 30-vuotiaat (18,5 prosenttia) ja 25–29-vuotiaat (18,3 prosenttia) ja vähiten alle 19-vuotiaat (9,3 prosenttia).

Stadin ammattiopistossa on kehitetty toimintamalleja, joilla tuetaan opiskelijan opinnoissa etenemistä. Läpäisyn tehostamisen toimintamallissa (Polku) kuvataan toimenpiteet läpäisyn tehostamiseksi. Joustavilla opinto- ja tutkintopoluilla, paluun tuella, aloittavien ryhmien tehostetulla tuella, työvaltaisilla opetusmenetelmillä ja vertaismentoroinnilla on tehostettu koulutuksen läpäisyä.
267

Toimenpiteiden tuloksena vuosina 2011–2014 Stadin ammattiopiston opiskelijoiden eroamiset ovat vähentyneet 4,6 prosenttia.²⁶⁸

Nuorisovaltuustoa vastaavan Ruudin ydinryhmän näkemys

Nuorisotakuun toteutumisesta kysyttiin myös Ruudin ydinryhmän näkemystä. Ydinryhmään valitaan Ruudin vaaleissa 20 nuorta, jotka voivat olla iältään 13–17-vuotiaita. Vuonna 2015 toimintansa päättäneen Ruudin ydinryhmän nuoret olivat toisen asteen opiskelijoita. Heistä 10 laati yhteisen vastauksen kyselyyn.

Pääpiirteissään nämä nuoret arvioivat nuorisotakuun toimivan hyvin, mutta palveluista viestimisessä nähtiin parannettavaa. Nuoret olivat saaneet hyvin tietoa Ohjaamon palveluista, mutta muut toimenpiteet olivat melko tuntemattomia. Nuoret pitivät hyvänä Ohjaamon YouTube -kampanjaa, joka tosin olisi voinut olla vielä laajempi. Nuorten palvelujen näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa tulisi nuorten mielestä lisätä. Nuorten mukaan Facebook, Instagram ja YouTube ovat toimivia viestintäkanavia. Kaiken kaikkiaan toimenpiteitä arvioitiin olevan riittävästi, mutta niistä viestimisessä on vielä parannettavaa.

Nuorilta kysyttiin myös, tarjoaako kaupunki (esimerkiksi oma koulu tai Tulevaisuustiski) riittävästi tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista. Pääosin tähän oltiin tyytyväisiä, mutta Tulevaisuustiskiltä toivottiin enemmän tietoa ammattiopinnoista ja koulujen osalta kaivattiin enemmän tietoa oppisopimuksista.

Kysyttäessä nuorten mielipidettä siitä, onko nuorille riittävästi tarjolla erilaisia jatkokoulutusmahdollisuuksia Helsingissä, kyselyyn vastanneiden nuorten ryhmä oli osittain samaa mieltä. Ongelmalliseksi nähtiin se, että pääkaupunkiseudulta ei löydy kaikkia ammattiopintoja, esimerkiksi nuorisotakuun ja vapaa-ajankoulutus.

Vaikuttavuus asiakasnäkökulmasta²⁶⁹

Helsingin nuorisotakuuhankkeita on kaksi, Respa ja Ohjaamo. Niistä Ohjaamon asiakastyö käynnistyi syyskuussa 2015. Asiakkaita on ollut syyskuussa ja lokakuussa yhteensä 331. Asiakkuuksista 56 oli päättynyt tarkastelujaksolla ja heistä 49 oli joko työllistynyt avoimille työmarkkinoille tai aloittanut tutkintoon johtavan koulutuksen.²⁷⁰ Tarvitaan kuitenkin pidempi tarkastelujakso, jotta Ohjaamon vaikuttavuudesta voidaan tehdä päätelmiä.

²⁶⁷ Projektipäällikkö, opetusvirasto, nuorisotakuu- ja aikuiskoulutuslinjat 21.9.2015

²⁶⁸ Opetusvirasto, projektipäällikkö, 21.9.2015

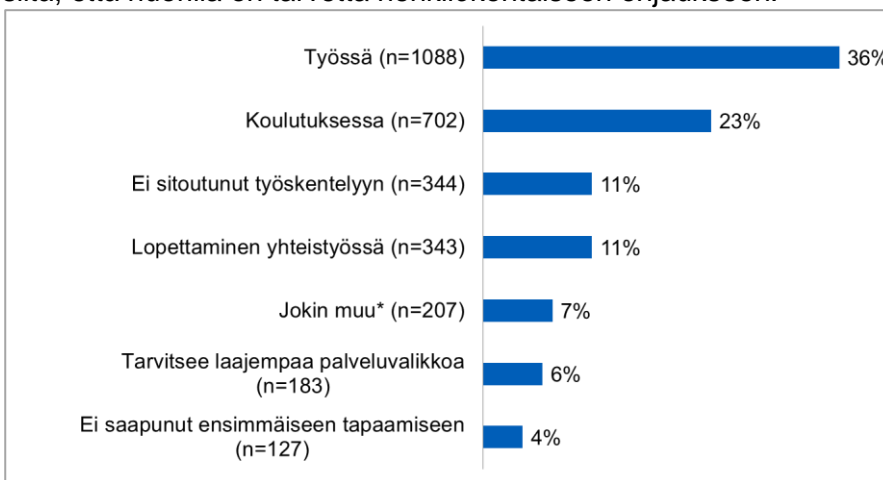
²⁶⁹ Vaikuttavuutta koskeva kirjallinen, maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikön, esitysmateriaali on saatu tarkastusviraston ja kaupunginkanslian tapaamisessa 28.10.2015.

²⁷⁰ Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 5.

Respa aloitti toukokuussa 2013, joten sen vaikuttavuudesta on enemmän tietoja käytettävissä.²⁷¹ Respan tulosten osalta voidaan ensin tarkastella välittömiä tuloksia eli asiakkuuden päättymisen syitä. Toukokuusta 2013 lokakuuhun 2015 ulottuvalla jaksolla Respassa on asioinut yhteensä 3765 asiakasta. Lokakuussa 2015 palvelussa oli 800 asiakasta ja päätettyjä asiakkuuksia oli 2973. Asiakkuuden päättymisen yleisin syy oli työllistyminen (kuvio 5). Toiseksi yleisin syy oli koulutukseen pääsy. Työ tai koulutus oli yhteensä 60 prosentilla syynä asiakkuuden päättymiseen. Asiakkuuksista 11 prosenttia päättyi siihen, että nuori ei sitoutunut työskentelyyn ja neljä prosenttia ei saapunut edes ensimmäiseen tapaamiseen. Asiakkuuden päättymisestä sovittiin yhteisesti 11 prosentissa tapauksia ja lisäksi kuusi prosenttia päättyi siihen, että todettiin nuoren tarvitsevan laajempaa palveluvalikkoa.

Keskimäärin Respassa on tarvittu 7,4 valmennuskertaa tulokseen pääsemiseksi.²⁷² Tämä kertonee siitä, että nuorilla on tarvetta henkilökohtaiseen ohjaukseen.

Kuvio 5 Asiakkuuden päättymissyyn Respassa 5/2013–10/2015

Asiakkuuden päättymissyyn lisäksi Respan vaikuttavuutta on seurattu osana työllisyydenhoidon vaikuttavuusmittausta.²⁷³ Helsinki seuraa työllisyydenhoidon toimenpiteiden vaikuttavuutta tiedustelemalla toimenpiteissä asiakkaina olleilta henkilöiltä pääosin kuuden kuukauden kuluttua palvelun päättymisestä, mikä heidän tilanteensa on: työ avoimilla työmarkkinoilla, palkkatukityö, ammattiin tai tutkintoon johtava koulutus jne. toimenpiteen kohderyhmästä ja tavoitteesta riippuen. Viimeisin vaikuttavuusmittaus on vuodelta 2014, jolloin Ohjaamo ei vielä ollut olemassa.

Respan uravalmennuksen tavoite on vaikuttavuusmittauksen mukaan työ avoimilla työmarkkinoilla, tai ammattiin tai tutkintoon johtava koulutus. Prosentuaalista tavoitetta tälle ei ole asetettu. Kaupunginkanslian tulospalkkiojärjestelmässä vuodelle 2015 on kuitenkin asetettu osana elinkeino-osaston tulospalkkiotavoitteita tavoite siitä, että ”vuonna 2015 työhön ja koulutukseen päätyneiden asiakkuuksien osuus kasvaa viidellä prosentilla vuoteen 2014 verrattuna”²⁷⁴ Tavoite toteutui, sillä vuonna 2015 asiakkuus päättyi työhön tai koulutukseen 64,5 prosentilla asiakkaista, kun tavoitteen toteutumiseen olisi riittänyt 63,8 prosentin taso. Tulospalkkiotavoitteena on ollut

²⁷¹ Kaupungin työllisyydenhoidon vaikuttavuusmittaristossa (2014, s. 2) on todettu, että kyseessä on seurantatutkimus, ei varsinainen vaikuttavuustutkimus, koska käytössä ei ole verrokkiryhmää.

²⁷² Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 8.

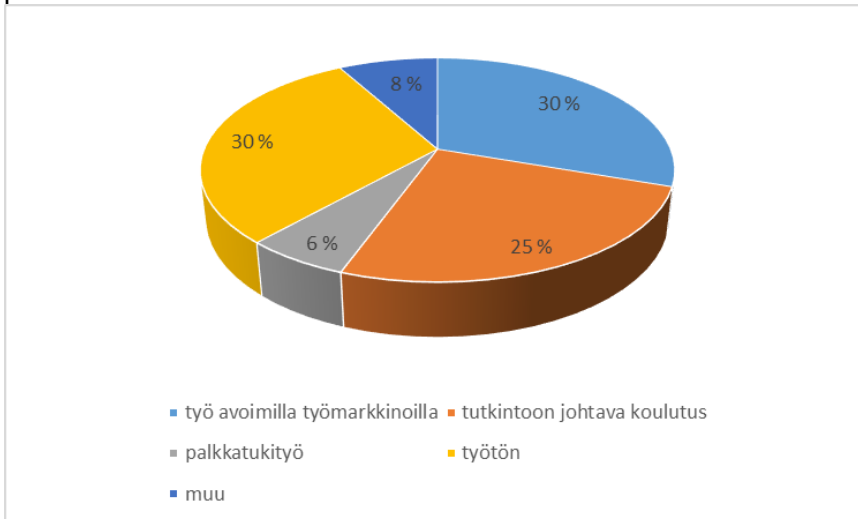
²⁷³ Työllisyydenhoidon vaikuttavuusmittaristo 2014.

²⁷⁴ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015 ja Kansliapäällikön päätös 12.3.2015 23 §.

15.2.2016

asiakkuuden päättymisen syy, koska yhtä vuotta koskeva tulospalkkiotavoite ei mahdollista pidempää seurantajaksoa.²⁷⁵

Vaikuttavuusmittauksessa on ollut mukana 1541 Respan asiakasta.²⁷⁶ Heistä 55 prosenttia oli kuuden kuukauden kuluttua Respan asiakkuuden päättymisestä joko työssä avoimilla työmarkkinoilla tai tutkintoon johtavassa koulutuksessa (kuvio 6). Työttömien osuus oli kuitenkin yhtä suuri kuin avoimilla työmarkkinoilla työssä olevien eli 30 prosenttia. Palkkatukityössä oli kuusi prosenttia.

Kuvio 6 Respan asiakkaiden sijoittuminen kuuden kuukauden jälkeen (N=1541)

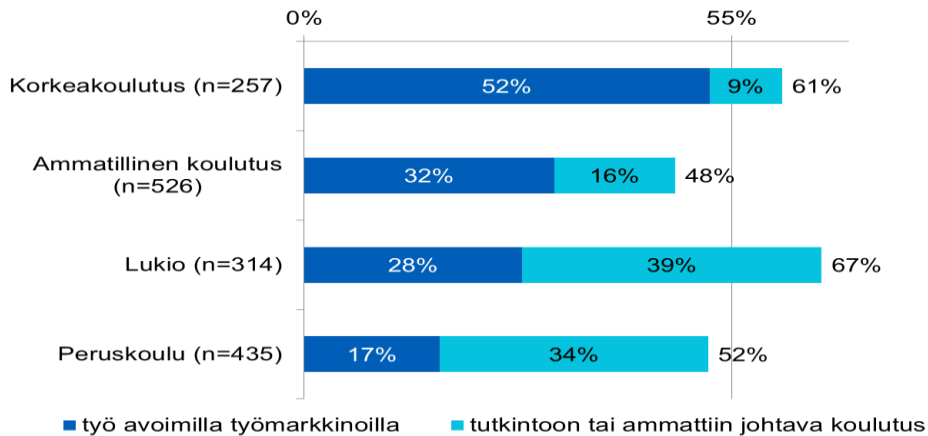
Koulutustason mukaan tarkasteltuna Respa näyttää olleen hyödyllisin niille, jotka ovat suorittaneet lukiokoulutuksen. Heistä 67 prosenttia on sijoittunut työhön tai koulutukseen (kuvio 7). Ammatillisen koulutuksen suorittaneille Respasta on ollut vähiten hyötyä, sillä vain 48 prosenttia on työllistynyt tai sijoittunut koulutukseen kuuden kuukauden kuluttua. Respan asiakkaista vain 14 prosentilla on ollut korkeakoulututkinto. Yleisin koulutustausta on ammatillinen koulutus (34 prosenttia) tai pelkkä peruskoulu (30 prosenttia). Lukiokoulutus oli 20 prosentilla asiakkaista toukokuusta 2013 lokakuuhun 2015 ulottuvalla jaksolla. Erityisesti lukio- ja peruskoulupohjaisten asiakkaiden kohdalla Respan uravalmennus on auttanut aloittamaan tutkintoon tai ammattiin johtavan koulutuksen. Korkeakoulututkinnon suorittaneilla Respa on auttanut työllistymisessä ja harvemmin on päädytty koulutusvaihtoehtoon.

²⁷⁵ Kaupunginkansliasta sähköpostitse saatu tieto 28.1.2016

²⁷⁶ Työllisyydenhoidon vaikuttavuusmittaristossa 2014 oli haasteltu puhelimitse 1337 asiakasta 18.3.2015 saakka. Tässä mukana on senkin jälkeen haastateltuja, yhteensä 1541 asiakasta.

15.2.2016

Kuvio 7 Respan asiakkaiden sijoittuminen koulutustason mukaan kuuden kuukauden jälkeen

Työllisyshoidon vaikuttavuusmittauksessa on todettu: ”Koulutus vaikuttaa edelleen suojaavan työttömyydeltä ja edistävän erityisesti palkkatyöhön siirtymistä, mutta toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden joukossa vaikutus on pienempi kuin korkeakoulutettujen kesken. Ratkaisuja tulisikin etsiä erityisesti toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden vastaajien työttömyyden vähentämiseksi.” Lisäksi raportissa painotetaan: ”Peruskoulutaustaiset asiakkaat ovat työmarkkinoilla kaikkein heikoimmassa asemassa. Tulosten valossa erityisesti koulutukseen siirtyneiden osuuden kasvattaminen on tärkeää.”²⁷⁷

Kaikki asiakkaat eivät kuitenkaan sitoudu uravalmennukseen tai jättävät saapumatta palveluun. Uravalmennusta on ohjeistettu tekemään ilmoitus etsivälle nuorisotyölle, mikäli nuori jättää saapumatta palveluun tai keskeyttää uravalmennuksen. Tyypillisesti asiakkuuden keskeyttävä on korkeintaan peruskoulun suorittanut mies. Peruskoulutausta on usein myös niillä, jotka jättävät kokonaan saapumatta palveluun. Respan vaikuttavuus on heikointa alle 20-vuotiailla.²⁷⁸ Työllisyshoidon vaikuttavuusmittariston tietojen perusteella vaikuttaa siis siltä, että 15–19-vuotiaat korkeintaan peruskoulun suorittaneet miehet ovat suurimmassa syrjäytymisvaarassa.

Työllisyshoidon vaikuttavuusmittauksessa onkin tarkasteltu erikseen peruskoulutaustaisten nuorten sijoittumista tutkintoon johtavaan koulutukseen eri palveluissa. Sen mukaan tulevaisuustiski ja opetusviraston työpajat ovat toimineet parhaiten alle 18-vuotiaiden kohdalla. Otos oli kuitenkin melko pieni (143). Vaikuttavuusmittauksessa on todettu, että nuorten koulutukseen ohjautumiseen on tärkeää panostaa mahdollisimman varhain.

Muut työllisyyspalvelut²⁷⁹

Osana työllisyshoidon vaikuttavuusmittausta on tarkasteltu eri toimenpiteille asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Toimenpiteiden välisen vertailun mielekkyyttä heikentää se, että eri toimenpiteillä on erilaisia kohderyhmiä ja erilaisia tavoitteita. Joitakin huomioita tuloksista esitetään kuitenkin tässä koskien alle 30-vuotiaita. Tyypillisesti vastaajan tilannetta on tiedusteltu kuusi

²⁷⁷ Työllisyshoidon vaikuttavuusmittaristo 2014, 5.

²⁷⁸ Työllisyshoidon vaikuttavuusmittaristo 2014, 5-6.

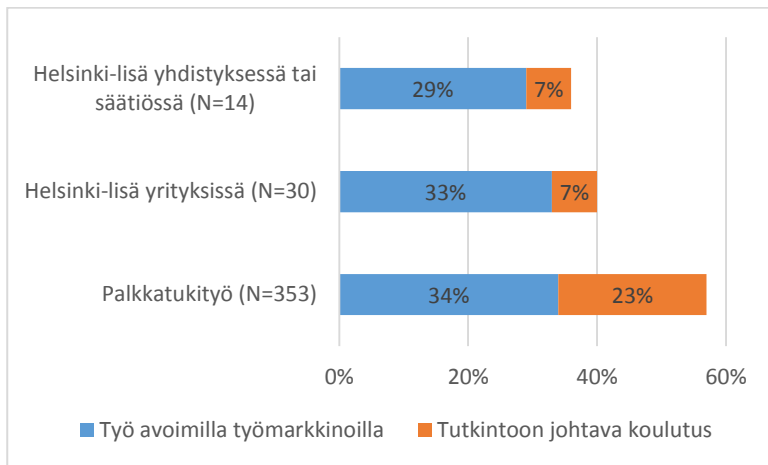
²⁷⁹ Lähteenä työllisyshoidon vaikuttavuusmittaristo 2014.

kuukautta asiakkuuden päättymisen jälkeen. Vastajiksi ovat valikoituneet ne, jotka ovat vastanneet puhelimitse tehtyyn haastatteluun. Vastausprosentti vaihteli työvoiman palvelukeskus Duurin 53,6 prosentista oppisopimuskoulutuksen 97,4 prosenttiin.

Helsinki-lisä ja palkkatukityö ovat sellaisia toimia, joiden tavoitteita ovat joko työ avoimilla työmarkkinoilla tai tutkintoon johtava koulutus. Kaupungin palkkatukityössä 57 prosenttia on saavuttanut asetetun tavoitteen (kuvio 8). Helsinki-lisän vaikuttavuus oli selvästi huonompi, mutta ero syntyi lähinnä koulutukseen hakeutumisessa, ei niinkään työllistymisessä etenkin yritysten kanssa solmittujen Helsinki-lisällä tuettujen työsuhteiden osalta.

Kuvio 8 Eräiden työllistämistoimien tavoitteiden saavuttaminen alle 30-vuotiailla

Muilla toimenpiteillä on vaihtelevia tavoitteita, jotka on oheisessa taulukossa 13 listattu. Taulukon toisessa sarakkeessa on ilmoitettu prosenttiosuus, kuinka suuri osa saavutti mainitun tavoitteen vuoden 2014 vaikuttavuusmittauksessa.

Taulukko 13 Eräiden työllistämistoimien tavoitteiden saavuttaminen alle 30-vuotiailla

Toimenpide (tavoitteet) ja alle 30-vuotiaiden vastaajien määrä	Tavoitteen saavuttaneiden osuus
Oppisopimus kaupungin työpaikassa (työ avoimilla työmarkkinoilla), N=62	85 %
Tulevaisuustiskin palveluohjaus (työ, koulutus, työkokeilu), N=89	83 %
Nuorten työpajat (työ, koulutus, työkokeilu, kuntouttava työtoiminta), N=157	68 %
Työkokeilu (työ avoimilla työmarkkinoilla, palkkatukityö, koulutus), N=102	67 %
Työvoiman palvelukeskus Duuri (työ, koulutus, eläke), N=117	40 % (josta eläke 1 %)
Kuntouttava työtoiminta (työ, koulutus, työkokeilu, vammaistyö), N=152	36 %

Toimenpiteitä ei voida verrata keskenään, sillä niiden tavoitteet ovat erilaisia. Sen sijaan voidaan verrata sitä, miten alle 30-vuotiaat saavuttavat tavoitteen verrattuna vanhempiin ikäryhmiin. Melkein kaikissa niissä palveluissa, joissa on mukana kaikenikäisiä, nuoret saavuttivat palvelun tavoitteen vanhempia ikäryhmiä paremmin vuonna 2014.²⁸⁰ Erytisen suuri ero nuorten hyväksi oli palkkatukityössä, jonka osalta tavoitteen saavutti 57 prosenttia nuorista ja vain 39 prosenttia 30–49-vuotiaista ja 17 prosenttia yli 50-vuotiaista. Osaselitys on se, että nuoremmille koulutus on

²⁸⁰ Työllisyysdenhoidon vaikuttavuusmittaristo 2014.

luonteva tavoite ja nuoret siirtyvätkin usein koulutukseen kun taas vanhemmissa ikäryhmissä palkkatukityön tavoite on pikemminkin työpaikka.

Vain kaupungin työllisyshoidon oppisopimuskoulutuksessa kaikkein vanhimman ikäryhmän tilanne oli parempi kuin nuorilla: yli 50-vuotiaista 91 prosenttia oli kuuden kuukauden kuluttua työssä avoimilla työmarkkinoilla, kun alle 30-vuotiaista työssä oli 85 prosenttia. Ideaalitalanteessa nuori työllistyisi pysyvästi oppisopimuspaikkaansa ja kaupungin työllisyshoidon oppisopimuksissa lähtökohtaisesti onkin oltava tiedossa työpaikka. Kaupungin omissa työpaikoissa oppisopimukset ovat luonteeltaan enemmän henkilöstön hankintaa kuin työllisyyspalvelua.²⁸¹ Kaikki eivät kuitenkaan työllisty pysyvästi oppisopimuspaikkaansa.

2.3.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia

Helsinki on ottanut nuorisotakuun toteuttamisen kaupunkitason strategian tavoitteeksi, toteuttanut asetettuja tavoitteita ja osoittanut erillisrahoitusta nuorten uravalmennukseen (Respa) ja avoimen ammattiopiston toiminnan käynnistämiseen. Nämä panostukset ja Respan tarjoama henkilökohtainen ohjaus ovat Helsingin valitseman toimintamallin vahvuuksia. Myös Ohjaamon perustaminen uudeksi matalan kynnyksen palveluksi ja sen toteuttaminen moniammatillisella otteella on vahvuus.

Helsingin toimintamallin heikkoutena voidaan pitää sitä, että nuorten palvelut eivät nuoren näkökulmasta ole olleet helposti hahmotettavissa yhtenä kokonaisuutena. Ohjaamo on selkeä parannus tähän hajanaisuuteen, sillä nuori voi mennä Ohjaamoon missä tahansa tilanteessa ja saada sieltä apua ja ohjausta tarvitsemaansa palveluun.

Helsingin työllisyshoidon kokonaisuutta on erikseen selvitetty kaupunginjohtajan asettaman työryhmän toimesta.²⁸² Työryhmän loppuraportti valmistui kesäkuussa 2015, jolloin kaupunginjohtaja kehotti kaupunginkansliaa valmistelemaan työllisyshoidon uudistamista työryhmän esityksen pohjalta.²⁸³ Raportin keskeiset johtopäätökset olivat, että nykyinen malli on liian monimutkainen ja hajanainen, erityisesti nuorten palveluiden osalta. Raportin mukaan työllisyshoito tulee uudistaa palvelukokonaisuuksiksi yhden johdon alle.²⁸⁴ Esityksen mukaan kaupungilla olisi edelleen rooli nuorten työllisyshoidossa, mutta rajaus tehtäisiin sen suhteen, että kohderyhmänä olisivat ne nuoret, joiden työttömyys on kestänyt yli kuusi kuukautta ja joille TE-toimiston sähköiset palvelut ovat osoittautuneet riittämättömäksi.²⁸⁵

Nuorisotakuun seurantaraportissa 7.12.2015 esitettiin nuorten työllisyyspalveluiden uudistusta siten, että uudet palvelukokonaisuudet olisivat neuvonta, ohjaus ja valmennus. Arviointiajankohtana erilliset Tulevaisuustiski, Respa ja Ohjaamo muodostavat yhden yhteisen palvelukokonaisuuden.²⁸⁶ Tämän arvioinnin perusteella toimintamallin muutos vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

²⁸¹ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

²⁸² Kj 1.10.2014 73 §

²⁸³ Kj 17.6.2015, 45 §

²⁸⁴ Helsingin kaupungin työllisyshoidon työryhmä -loppuraportti 15.6.2015, 2-3.

²⁸⁵ Sama, s. 32–33.

²⁸⁶ Ks. tarkemmin Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015, s. 20–21. Kaupunginkansliasta 10.2.2016 saadun tiedon mukaan tavoitteena on, että uusi malli on käytössä vuoden 2017 alusta lukien.

Nuorisotakuun myötä Helsinki on saanut lisäkoulutuspaikkoja, joten nuorille on entistä enemmän tarjolla koulutusmahdollisuuksia. Koulutustakuun myötä erilaisia koulutukseen pääsyn ja koulutuksen läpäisyn tukitoimia, kuten valmentavia koulutuksia sekä yksilöllistä ohjausta on kehitetty ja niistä on hyviä kokemuksia jo nyt. Nuorisotakuun seurantaraportin (7.12.2015) mukaan koulutuspolkuja tulee edelleen kehittää. Syrjäytymisvaarassa olevilta nuorilta puuttuu selkeät koulutuspolut heidän koulutusvalmiuksiensa ja koulutuksen läpäisyn varmistamiseksi. Esimerkiksi maahanmuuttajat tarvitsevat omanlaisia koulutuspolkuja riippuen heidän taustastaan.

2.4 Kauniainen

2.4.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi

Valtuuston hyväksymässä kaupungin strategiassa vuodelle 2015 todetaan, että nuorisotakuuryhmä kehittää menettelytavat, jotta nuorten palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä tehostetaan ja hyväksytyt suunnitelmat päivitetään tarvittaessa.

Taulukko 14 Nuorisotakuu kaupungin strategiassa ja talousarviotavoitteissa

Tavoite TA 2013	Tavoite TA 2014	Tavoite TA 2015
Kaupunki tukee nuorten hyvinvointia nuorisotakuussa asetettujen tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä eri hallintokuntien, nuorten, elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen kanssa.	Nuorisotakuutyöryhmä kehittää menettelytavat, jotta nuorten palveluihin ohjautumista ja palvelusta toiseen siirtymistä tehostetaan.	Nuorisotakuun toimenpiteitä kehitetään edelleen moniammatillisessa verkostoissa. Hyväksytyt suunnitelmat päivitetään tarvittaessa.

Kaupunginhallitus antoi vuonna 2013 sivistystoimelle tehtäväksi yhdessä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa selvittää, miten nuorisotakuu Kauniaisissa tulee toteutumaan. Keväällä 2013 perustettiin työryhmä, joka järjesti keväällä oppilaskunnan hallituksille työpajan, jossa pohdittiin hyviä käytäntöjä koulutuspaikan ja työpaikan saamiseksi. Henkilökohtaisen tuen tarjoaminen nähtiin helposti saatavissa olevaksi palveluksi.

Kauniaisten kaupunginvaltuusto käsitteli työryhmän laatiman nuorisotakuumallin 9.12.2013. Nuorisolautakunnassa käytiin elokuussa 2015 alustava keskustelu nuorisotakuumallin päivittämisestä, jonka jälkeen nuorisotakuutyöryhmä on käsitellyt asiaa marraskuussa 2015. Kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö ja sivistystoimenjohtaja ovat tutustuneet Siuntion malliin marraskuussa 2015. Päivitetty nuorisotakuumalli käsiteltiin nuorisolautakunnassa marraskuussa 2015 sekä opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnissa ja nuorisovaltuustossa joulukuussa 2015. Käsittely jatkuu sosiaali- ja terveystoimialan lautakunnassa, kaupunginhallituksessa ja valtuustossa.

Kauniaisissa nuorisotakuun ohjausryhmänä toimii kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä (tejo) ja nuorisotakuun työryhmän tejo-ryhmän alaryhmä, jonka jäsenet edustavat sekä strategista tasoa että käytännön työtä nuorten kanssa. Nuorisotakuun työryhmän jäsenenä ovat sivistystoimenjohtaja, kulttuuri- ja vapaa-aikapääällikkö, suomenkielisen opetustoimen opetuspääällikkö, sosiaalipalvelupääällikkö, koulujen oppilaanohjaajat, mielenterveys- ja päihdepalveluohjaaja, työpajat ja etsivä nuorisotyö (Sveps ja Omnia). Työryhmässä on lisäksi jäseniä TE-toimistosta, Espoon Työhönvalmennuskeskuksesta, Suomen- ja ruotsinkielisen seurakunnan nuorisotyöstä sekä kaupungin tiedotussihteeri, joka vastaa kaupungin yrittäjäkontakteista. Ohjausryhmän vetovastuu on sivistystoimella ja nuorisopalveluilla. Ryhmä

kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa, jonka lisäksi on järjestetty erityyppisiä verkostotapaamisia.

Kaupungin toimijoiden välinen työnjako

Kaupungin toimijoiden työnjako toimii siten, että opetustoimen (Kasavuoren koulu, Kauniaisten lukio, Hagelstamska skolan, Gymnasiet Grankulla samskola) ohjaustoiminnan (opinto-ohjaus ja aineenopetus) tarkoituksena on tukea opiskelijoita opintojen eri vaiheissa sekä kehittää heidän valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Nuorisopalveluissa on nuorten tieto- ja neuvontapalvelupiste Granipoint, jonka pääpaino on koulutuksessa ja työllisyydessä. Erityisnuorisotyöntekijät ovat tukena kouluille ja muille kunnan palveluille. Sosiaalipalveluiden tarkoituksena on seuloa toimeentulotuen asiakkuuksista nuorisotakuun piiriin kuuluvat asiakkaat ja ohjata heitä nuorisotakuun palveluihin sekä toimia yhteistyössä TE-toimiston kanssa. Lisäksi palveluja ovat tukityöllistäminen ja kuntoutus. Mielenterveyspalvelujen tavoitteena on ohjata sosiaaliohjauksen tuella eteenpäin nuorisotakuun piiriin kuuluvat asiakkaat. Yleishallinnossa hoidetaan tiedottaminen ja yrittäjäkontaktit.

Kaupunki ja TE-toimisto toteuttavat yhteistyössä nuorisotakuuta. Suomenkielinen etsivä nuorisotyö ja InfoOmnian palvelut sekä työpajatoiminta hankitaan ostopalveluna Omniasta. Ruotsinkielinen etsivä nuorisotyö sekä työpajatoiminta hankitaan ostopalveluna Svepsiltä. Luckan/Unginfo on ruotsinkielinen tietopalvelu nuorille. Suomenkielisen ja ruotsinkielisen seurakuntien työntekijät tapaavat nuoria rippikoulutoiminnan kautta lisäksi avoimessa ja säännöllisessä toiminnassa sekä yksilökeskusteluissa. Tarvittaessa työntekijät ohjaavat nuoria oikeisiin palveluihin.

Nuorisotakuun seuranta

Nuorisotakuun seurannassa on vuosina 2013–2015 käytetty seuraavia mittareita:

- perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden osuus (oppilaanohjaajat)
- nuorten työttömyys (TE-toimiston ja ELY:n tiedot)
- työpajojen ja etsivän nuorisotyön käyttäjämäärät (Omnia ja Sveps)
- hyvinvointikertomuksen tiedot (THL)

Lukiosta valmistuneiden jatko-opiskelupaikoista tai työllistymisestä ei ole tilastotietoa. Muissa kunnissa opiskelleiden keskeyttämisistä ei saada tietoa. Mittareita ja tavoitteita tulisi kehittää edelleen sekä parantaa raportointia seurannan parantamiseksi.²⁸⁷

2.4.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi

Kauniaisissa tavoitteena alle 25-vuotiaiden osalta on nolla prosentin nuorisotyöttömyys. Tavoitteen toteuttamiseksi selvitetään työllistämismessujen järjestämistä kohderyhmälle yhteistyössä TE-toimiston, paikallisten yritysten, etsivän nuorisotyön ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Vuonna 2015 kaikille nuorille tarjottiin kesätyöseteliä, kuten myös vuosina 2013- 2014. Kokemukset vuodelta 2015 ovat positiivisia. Yhteensä haettiin 124 seteliä, joista käytettiin 80.

²⁸⁷ Kauniaisten kaupunki, haastattelu 22.10.2015

Määrärahaa käytettiin 24 000 euroa. Kesätyöseteliä tarjotaan myös jatkossa kaikille kiinnostuneille nuorille.

Tukityöllistämistä ja kuntouttavaa työtoimintaa tehostetaan. Nuorten koulutuksen ohjausta pilotoidaan yhdessä Omnian ja Svepsin kanssa (sosiaalipalvelut) ja Nuorten tieto- ja neuvontapalvelupiste GraniPointin toimintaa kehitetään toimivaksi yhteistyössä yrittäjien kanssa (nuorisopalvelut). Yhteistyötä on tehty myös erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa, esimerkiksi vuonna 2013 Filosofian Akatemian kanssa, jonka mallilla nuoret pääsivät ideoimaan omia vahvuuksiaan ammatinvalintaa ajatellen. Kauniaisten yrittäjien kanssa yhteistyötä on ollut muun muassa TET-paikkojen osalta.

Sosiaalipalveluista esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalvelut ovat olleet mukana nuorisotakuun toteuttamisessa. Kauniaisissa on vahva osaaminen sekä ohjaus ja erityistuentarpeessa olevat nuoret ohjautuvat hyvin palveluihin. Lisäksi kaupungin työllisyyspalveluiden valikoimaan on uutena panostuksena nuorisotakuun myötä kiinnitetty mielenterveyspalveluohjaaja, joka palvelee toimeentulotuesta ohjautuvia nuoria.²⁸⁸

2.4.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi

Koulutustakuussa tavoitteena on, että kaikki oppilaat saavat perusopetuksen jälkeen opetuspaikan tai vastaavan paikan. Nuorisotakuun toimijoiden tietoisuus toisistaan on oleellista ja verkoston tiivistämiseen on tarvetta, mihin Kauniaisten nuorisotakuuryhmä on panostanut. Toimijoiden työ pitää olla vielä läpinäkyvämpää niin kunnan sisällä kuin kuntalaisille, jotta saadaan pidettyä kiinni kaikista nuorista, jotka palveluissa tavoitetaan.

Lisäopetusta (10-luokka) Kauniainen ostaa naapurikunnilta. Yhteistyötä on tehty eri järjestöjen ja yritysten kanssa, esimerkiksi Coaching -mallia on testattu Gymnasiet Grankulla samskolassa vuosina 2014 - 2015.

Nuorisotakuun työryhmä koordinoi toimintaa ja sillä on omat nettisivut. Uusien vapaa-aikapalvelujen tarjontaa selvitetään ja yhteistyötä tehostetaan eri toimijoiden kanssa kuten lukio-opiskelijoiden työelämäyhteyttä kaupungin, osuuskunta Granin ja paikallisten yritysten kanssa yhteistyössä. Yhteistyötä etsivän nuorisotyön ja toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa tehostetaan sekä arvioidaan etsivän nuorisotyön vaikutusta.

Kaupunki on tiedottanut koulutustakuuseen liittyvistä mahdollisuuksista nuorille nettisivuilla ja Granipoint -tietopalvelupisteen avulla. Etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan suomenkieliset palvelut ostetaan kuntakoulutusyhtymä Omnialta ja ruotsinkieliset vastaavat palvelut Svepsiltä. Omniassa nuorella on myös mahdollisuus käyttää tietopalvelu InfoOmniaa sekä Svepsin Unginfo -palvelua. Ohjaamo Espoon palvelut ovat myös Kauniaisten nuorten käytettävissä.

Kuntouttavaan työtoimintaan on saatu mukaan nuoria ja heitä ohjataan kuntoutukseen esimerkiksi pääkaupunkiseudun kierrätyskeskukseen. Nuorten pitkäaikaistyöttömien kuntouttavaan työtoimintaan tarvittaisiin päätoiminen työntekijä. Espoolaisille ja kauniaislaisille yli 17 -vuotiaille pitkäaikaistyöttömille on järjestetty Espoon työvoiman palvelukeskuksen (Etyp) palvelua, jossa tarjotaan yksilöllisiä työllistymis-, koulutus- ja kuntoutuspalveluja työllistymisen tueksi. Asiakkain nuoret pääsevät TE -toimiston tai sosiaalitoimen läheteillä.

Koulutustakuuseen liittyvistä toimenpiteistä haasteellisiksi ovat osoittautuneet nuorten jatkokoulutuspaikat lukion jälkeen sekä nuoret, jotka keskeyttävät toisen asteen koulutuksen.

²⁸⁸ Kauniaisten kaupunki, haastattelu 22.10.2015

15.2.2016

Suurin ongelma on, ettei kaikkia nuoria tavoiteta. Näiden nuorten tilanteeseen tarvitaan seurantaa sekä toimintatapa nuorten tavoittamiseksi. Etsivään nuorisotyöhön liittyvä salassapitovelvollisuus aiheuttaa myös haasteita. Kauniaisissa opintojen keskeyttämisprosentti on ollut alhainen.²⁸⁹

2.4.4 Rahoitus

Nuorisotakuuta on toteutettu Kauniaisissa talousarviomäärärahoilla ilman ulkopuolista rahoitusta. Määrärahat on käytetty työpajoille ja etsivään nuorisotyöhön. Etsivän nuorisotyön ja työpajojen palvelujen ostoon on ollut varattuna noin 40 000 euroa vuodessa. Muutoin nuorisotakuun toimintaan käytetään eri tulosyksiköiden talousarviossa olevia määrärahoja. Työ pohjautuu toimijoiden parempaan tietoisuuteen toisistaan ja palveluistaan.²⁹⁰

2.4.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus

Kauniaisissa perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden osuus on vuosina 2013 - 2015 ollut 100 prosenttia. Kaupunki seuraa nuorisotakuun toteutumista ja vaikuttavuutta kahden mittarin avulla: nuorisotyöttömyys on 0 prosenttia ja kaikki nuoret saavat peruskoulun jälkeisen jatkopaikan. Nuorisotakuutyöryhmä koordinoi nuorisotakuun toteutumista. Nuorisotakuun toteutumisesta ei ole vaikuttavuustietoja.

Vuoden 2013 tavoitteiden toteutumisesta todetaan, että lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmän alaisuuteen nimetty työryhmä julkaisi tietoa nuorisotakuusta ja toimintaperiaatteista kaupungin internet-sivuilla kesäkuussa yhteishaun tulosten yhteydessä. Ryhmä seurasi perusopetuksesta ja lukio-opinnoista valmistuneiden sijoittumista. Kaikille perusopetuksen päättäneille löytyi jatko-opiskelupaikka. Kauniaisten oma nuorisotakuumalli valmistui lokakuussa. Vuoden 2014 tavoitteiden toteutumisen seurannan mukaan nuorisotakuumallia kehitettiin edelleen ja pilotoitiin nuorten coaching -malli. Kaikki peruskoulun lopettaneet saivat jatkopaikan kesän aikana. Kaikki halukkaat saivat myös nuorisotyösetelin vuonna 2014. Vuonna 2015 kaikki peruskoulun lopettaneet saivat paikan kesän aikana ja kaikki halukkaat saivat nuorisotyösetelin. Nuorisotyöttömyys kuitenkin kasvoi vuoden aikana kuten muissakin Uudenmaan kunnissa. Syyskuussa 2015 oli 35 kauniaislaista nuorta työtöntä. Coaching -mallia, jota pilotoitiin vuonna 2014, laajennetaan koskevaksi kaupungin kaikkia 9 vuosiluokan oppilaita ja lukio-opiskelijoita vuonna 2016. Kaupunki tutustui Siuntion nuorisotakuumalliin ja Kauniaisten uusi nuorisotakuumalli, jonka tavoite on 0 prosentin nuorisotyöttömyys syyskuussa 2016, kehitettiin Siuntion mallin perusteella. Nuorisotakuumittareita on myös kehitetty vuoden aikana.²⁹¹

Tavoitteita ja mittareita tulisi edelleen kehittää sekä parantaa raportointia. Tavoitteena on luoda toimivia tunnuslukuja. Lukiosta valmistuneiden sijoittumisesta kehitetään omaa seurantatietomallia, jos kansallinen hakujärjestelmä ei tuota tietoa. Raportointia työpajojen ja etsivän nuorisotyön käyttäjistä kehitetään ja selvitetään mahdollisuus saada tietoa toisen asteen opinnot keskeyttäneistä nuorista. Yhteistyötä TE -viranomaisten kanssa kehitetään.²⁹²

²⁸⁹ Kauniaisten kaupunki, haastattelun täydennys 28.1.2016

²⁹⁰ Kauniaisten kaupunki, sivistystoimi 11.1.2016

²⁹¹ Kauniaisten kaupunki, sivistystoimi 19.1.2016

²⁹² Kauniaisten kaupunki, sivistystoimi 11.1.2016

Nuorisovaltuuston vastaus

Kauniaisten nuorisovaltuuston vastausten mukaan kaupungin nettisivuilla on informaatiota nuorisotakuuseen liittyvistä kaupungin ja Omnian toimenpiteistä, mikäli nuoret osaavat hakea tietoa kaupungin sivuilta. Nuorisovaltuuston mielestä sosiaalisessa mediassa kaupungin ja Omnian palvelujen näkyvyys on heikko. Peruskoulun päättyessä jatkokoulutusmahdollisuuksista tietoa todettiin saatavan hyvin opinto-ohjaajan kautta ja koulun todettiin olevan tässä suhteessa hyvä tietokanava. Kaupungilla on hyvin tarjota kesätöitä, joskaan valinnanvara ei ole kovin laaja. Opintoihin liittyviä kesätöitä on hankala löytää.

2.4.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia

Etsivä nuorisotyön toiminta ei vaikuta tavoittavan koko kohderyhmää, sillä yksittäiset kauniaislaiset nuoret ovat ainoastaan osallistuneet työpajojen ja etsivän nuorisotyön toimintaan. Suurin osa etsivän nuorisotyön toiminnan käyttäjistä on toisen asteen tutkinnon suorittaneita tai opintojensa keskeyttäneitä. Tieto toisen asteen oppilaitoksissa keskeyttämisistä ei aina tavoita oikeaa viranomaista. Nuorisotyöttömyys on suhdannekehityksen johdosta kasvanut viime aikoina Kauniaisissa.

Kauniaisten kaupungin ja TE -toimiston välinen tyøjako on selkeä. TE -toimistossa palvelevat nimetyt työntekijät, jonne kaupungin palveluohjaaja menee yhdessä nuoren kanssa. Haasteena on asiakkaan ohjautuminen kaupungille, ellei hän ole toimeentulon asiakkaana. Haasteena on myös, miten kaupunki saa tiedon nuorista, jotka ovat asiakkaana TE -toimistossa.

Kauniaisissa on tehty yhteistyötä yritysten kanssa muun muassa järjestämällä työelämään tutustumispaikkoja nuorille (TET -paikat). Sosiaalipalveluista päihde- ja mielenterveyspalvelut ovat olleet mukana nuorisotakuun toteuttamisessa ja erityistuentarpeessa olevat nuoret ohjautuvat palveluihin hyvin. Kauniaisissa on osoittautunut hyvin toimivaksi myös oppilaanohjaus perusopetuksen jälkeen.²⁹³

2.5 Vantaa

2.5.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi

Nuorisotakuu kaupungin strategiassa ja talousarviotavoitteissa

Vantaan tasapainotetussa strategiassa 2013–2016 yksi vuoden 2013 sitovista tavoitteista oli, että toteutetaan koulutus- ja yhteiskuntatakuu. Vuonna 2014 strategiaan päivitettiin valtuustokauden strategiset päämäärät ja niistä johdetut sitovat tavoitteet vuodelle 2014. Taulukkoon 15 on poimittu ne strategiset päämäärät, joille on määritelty nuorisotakuuseen liittyviä mittareita.

²⁹³ Kauniaisten kaupunki, haastattelu 22.10.2015

Taulukko 15 Strategiset päämäärät, joille määritelty nuorisotakuuseen liittyvät mittarit

Strategiset päämäärät 2013–2016	Mittari	Lähtötaso (joulukuu 2012)	Tavoitetaso
9. Uudistuva elinkeino- ja työllisyyspolitiikka laskee työttömyyttä ja lisää työpaikkojen määrää Vantaalla	Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä	914	enintään 500
	Alle 25-vuotiaiden virta yli 3 kk työttömyyteen	16,5 %	13,0 %
13. Vantaalaisten koulutustaso ja osaaminen vahvistuvat	Perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden %-osuus	Jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle mahdollistetaan jatkokoulutuspaikka.	Jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle mahdollistetaan jatkokoulutuspaikka.
	Perusopetuksen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden %-osuus 20-29-vuotiaista	75 %:lla (v. 2010) on perusopetuksen jälkeinen tutkinto	79 %:lla on perusopetuksen jälkeinen tutkinto

Vuotta 2014 koskevat kaupunginvaltuustoon nähden sitovat tavoitteet, joilla ainakin yksi mittareista liittyy nuorisotakuuseen, olivat kaupungin työllisyystilanteen paraneminen ja jatkokoulutuspaikan mahdollistaminen jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle.

Vuoden 2015 sitovissa tavoitteissa on useita liittyviä nuorisotakuuseen. ”Kaupungin työllisyystilanne kehittyi suhteellisesti parhaiten pääkaupunkiseudulla” -tavoitteen yhtenä mittarina on se, että nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien määrä vähenee tai ei kasva suhteellisesti Helsinkiin ja Espooseen verrattuna. Elinvoimaohjelman toteuttamiseen liittyvän sitovan tavoitteen yksi mittari on Kauppakeskusakatemian toteuttaminen – yrityspohjaisen koulutusohjelman rakentaminen kauppakeskuksen ja oppilaitosten kanssa kauppakeskusympäristöön.

Tavoitteen ”toteutetaan koulutus- ja nuorisotakuuta” mittari on koulutukseen liittyvä, perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden osuus. Toisena koulutukseen liittyvänä tavoitteena on, että ammatillisen koulutuksen opintojen keskeytykset vähenevät.

Edellä mainittujen tavoitteiden nuorisotakuuseen liittyviä mittareita lähtö- ja tavoitetasoinen ja toteutumiseen on käsitelty myöhemmin luvussa 2.5.5.

Kaupunginvaltuuston 3.3.2014 hyväksymässä Vantaan elinvoimaohjelmassa 2014–2016 on kaksi nuorisotakuuseen niveltävää elinvoimalupausta: ”Vantaa pysyy edelläkävijänä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämässä innovatiivisen ja ratkaisukeskeisen toimintansa ansiosta. Käytännössä se toteutuu joustavien koulutusväylien, organisaation sisäisen yhteistyön, tiiviin yritysyhteistyön sekä aktiivisen työllistämisohteen avulla.” ja ”Vantaa nostaa kaupunkilaisten osaamistasoa pitkäjänteisellä ja yritysten muuttuvat tarpeet huomioivalla koulutuksella.” Näiden lupauksen alta löytyy muun muassa seuraavia toimenpiteitä: noudatetaan nuorisotakuun toteuttamissuunnitelmaa, turvataan Petra-projektin jatkuminen valtuustokauden loppuun asti ja selvitetään osana nuorisotakuun suunnitelmaa projektin muuttaminen kaupungin vakituiseksi toiminnaksi, toteutetaan nuorten aikuisten osaamisohjelma ja luodaan mallit koulutus- ja työllistymisvalmiuksien parantamiseksi sekä rakennetaan yrityspohjainen koulutusohjelma yhdessä kauppakeskuksen ja oppilaitosten kanssa kauppakeskusympäristöön.

Nuorisotakuun koordinointi

Vantaan kaupunginjohtaja perusti 15.4.2013 nuorisotakuun ohjausryhmän toiminta-ajalle 1.1.2013 – 31.12.2015. Ohjausryhmän toimintakauden päätyttyä nuorisotakuun ja yhteisötakuun

toteuttamista Vantaalla jatkaa 11.11.2015 aloittanut Ohjaamon ohjausryhmä ja nuorten palveluiden koordinaatioryhmä, jossa tehdään käytännön yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Ohjaamon ohjausryhmän toimikausi päättyi 28.2.2018.

Toimintansa päättäneen ohjausryhmän vastuulla oli koordinoita, kehittää ja seurata nuorisotakuun toteutumista Vantaalla. Ohjausryhmän puheenjohtaja oli asukaspalveluista vastaava apulaiskaupunginjohtaja ja varapuheenjohtaja sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja. Ohjausryhmän jäseninä olivat sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtaja, työllisyyspalveluiden johtaja, nuoriso- ja aikuiskoulutusjohtaja, perhepalveluiden johtaja ja nuorisopalveluiden johtaja. Lisäksi ryhmässä olivat Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen johtaja, Uudenmaan TE-toimiston johtaja, Helsingin seudun keskuskauppakamarin Vantaan toimiston johtaja, Vantaan yrittäjien toimitusjohtaja ja Kauppiaitten kauppaoppilaitoksen toimitusjohtaja.

Ohjausryhmän tehtävänä oli laatia nuorisotakuun toteuttamissuunnitelma vuosille 2014–2015. Suunnitelmaan kirjattiin palvelukuvauksen lisäksi uudistukset Vantaan nuorisotakuun toteuttamiseen vuosina 2014–2015. Uudistukset laadittiin toimenpidekokonaisuuksiksi, joiden tavoitteena oli 1) kehittää ns. yhden pisteen palvelumalli, 2) lisätä työllistymistä ja parantaa työelämävalmiuksia, 3) lisätä nuorten yrittäjyyttä, 4) lisätä koulutusohjausta ja tukea opintojen loppuun viemistä sekä 5) ottaa nuorten kokemusasiantuntijuus osaksi toiminnan suunnittelutyötä.

Ohjausryhmä seurasi tavoitteiden toteutumista säännöllisesti. Se, että ohjausryhmässä on ollut edustus työvoimahallinnosta ja elinkeinoelämästä on taannut, että nuorisotakuun toteutumista on voitu tarkastella laajemmasta näkökulmasta, kehittämiskohteita on viety eteenpäin yhtenäisesti kaikilla sektoreilla ja yhteistyö on tiivistynyt.

Nuorisotakuun malli Vantaalla

Alla olevassa kuviossa 9 on esitetty Vantaan nuorisotakuun toteuttamisen kokonaisuus.

Vantaan malli - Nuorisotakuu Vantaalla monialaisena yhteistyönä

Kuvio 9 Vantaan nuorisotakuumalli

Sosiaali- ja terveystalvet on integroitu Vantaan nuorisotakuun toteuttamissuunnitelmaan, mutta niitä ei käsitellä tässä arvioinnissa, jossa painopiste on työllisyydenhoidossa ja koulutustakuussa. On syytä mainita, että terveys, mielenterveys- ja kuntoutuspalveluiden lisäksi sosiaali- ja terveystoimesta saa myös tukea ja neuvontaa esimerkiksi nuorten keskus NUIsta, nuorten sosiaalineuvonnasta ja aikuissosiaalityöstä.

2.5.2 Toimet työllisyydetakuun toteuttamiseksi

Vuosina 2013–2015 nuorisotakuun johdosta on perustettu Ohjaamo ja osallistuttu nuorisotakuun kuntakokeiluun. Petra on selkeästi nuorisotakuuta toteuttava, mutta sen toiminta alkoi aiemmin. Myös muut talvet ovat olleet kauemmin olemassa.

Nuorille suunnatut talvet

Petra-projekti

Projektin käynnistyessä Vantaan nuorisotyöttömyys oli korkea muuhun pääkaupunkiseutuun verrattuna. Vuonna 2009 alle 25-vuotiaita nuoria työttömiä oli Vantaalla 1289, joista noin puolelta puuttui ammatillinen koulutus. Pelättävissä oli, että työttömien määrä yhä kasvaa ja osa nuorista syrjäytyy pysyvästi. Ensimmäinen Petra-hanke aloitettiin maaliskuussa 2010. Projekti oli ESR-rahoitteinen ja loppui lokakuussa 2013. Siitä jatkoi Petra -nuoret uusille urille -jatkoprojekti vuoden 2014 loppuun. Projektia jatkettiin kaupungin omana toimintana vuonna 2015 ja toimintamalli pyritään vakiinnuttamaan kaupunkiin.

Kaikki alle 25-vuotiaat nuoret työttömät, joilla ei ole näköpiirissä selvää ratkaisua tilanteeseensa, ohjataan TE-toimistosta Vantaan kaupungin työllisyystalvetjen Petra-projektin asiakkaaksi. Tärkeää ovat tiivistä asiakaskäynnit, yksilö- ja ryhmämuotoinen ohjaus, moniammatillinen työote ja yhden luukun palvelumallin luominen nuorille (17–24-vuotiaille) vantaalaisille työttömille. Petra-projekti tekee tiivistä yhteistyötä TE-toimiston, yritysten, oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa. Nuoret pyritään ohjaamaan työhön, työharjoitteluun, koulutukseen tai tarvittaessa muihin palveluihin nopeasti ennen kuin työttömyys ehtii pitkittyä. Petra-projektin ansiosta nuorisotyöttömyys on viime vuosina kasvanut Vantaalla selvästi maltillisemmin kuin pääkaupunkiseudulla keskimäärin.

Petra-projektin asiakasryhmästä puuttuivat kesäkuussa 2011 hallitusohjelmassa nuorisotakuun piiriin otetut 25–29-vuotiaat vastavalmistuneet, koska hanke oli tuossa vaiheessa ollut jo pitkään käynnissä. 25–29-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden on ilmoittauduttava työnhakijaksi TE-toimistoon. Jos työttömyys pitkittyy, TE-toimisto voi ohjata asiakkaan työvoiman palvelukeskukseen tai Työraiteelle. Työtön voi osallistua myös kuntouttavaan työtoimintaan tai työpajatoimintaan. Ohjaamon talvet on tarkoitettu myös 25–29-vuotiaille. Tarkoitus on, että jatkossa he voivat asioida Petran toimintaa jatkavassa palvelussa.

Petra-projekti on saanut valtakunnallista ja kansainvälistä huomiota ja sitä on esitelty eri yhteyksissä hyvänä käytäntönä.

Nuorisotakuun kuntakokeilu

Vantaan kaupunki hyväksyttiin valtiovarainministeriön nuorisotakuun kuntakokeiluun. Vantaan kuntakokeilussa keskitytään yhteisen tietöjärjestelmän kehittämiseen ja kohderyhmän uudelleen määrittelyyn. Kokeilun kohderyhmänä ovat kaikki nuorisotakuun piiriin kuuluvat nuoret heti työttömyyden alkaessa. Palvelussa hyödynnetään Petra-projektin luomaa verkostoyhteistyön

mallia. Kuntakoikeilun myötä työllisyyspalveluissa ja TE-toimistossa otetaan käyttöön NT-TYPPI-asiakastietojärjestelmä syksyllä 2015²⁹⁴.

Ohjaamo

Nuorten palvelupiste Ohjaamo Vantaa aloitti toimintansa kesällä 2015. ESR-rahoitteen hankkeen toimikausi on helmikuuhun 2018 saakka. Ohjaamomallia kehitettiin pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien yhteistyönä, vaikka lopullinen toteutus on kullakin hieman erilainen.

Ohjaamo ei korvaa aiempia nuorille suunnattuja palveluja, vaan on kokonaan uudenlainen palvelu nuorille. Ohjaamon palvelut on tarkoitettu alle 30-vuotiaille, eikä muita asiakkuuden kriteereitä ole.

Ohjaamosta nuori saa ohjausta, neuvontaa, tukea oman tarpeen mukaan, tapaamiset vaihtelevat muutaman minuutin pikakonsultaatiosta säännöllisiin tapaamisiin. Yhdellä käynnillä Ohjaamossa on mahdollista saada monta asiaa vireille kuten työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuminen, asunnonhaku, työnhakuvalmennus, ammatinvalintapsykologin palvelut, tuki lomakkeiden täyttö, selkeys omiin tukioikeuksiin, mahdollisuus työkokeiluun tai -harjoitteluun Ohjaamossa jne.

Ohjaamossa on töissä kuusi monialaista asiakastyötä tekevää ammattilaista kuten TE-toimiston asiantuntija, ammatinvalintapsykologi ja asumisen asiantuntija, sekä lisäksi tarjolla ulkopuolelta tulevien päivystäjien mahdollistamat palvelut kuten sairaanhoitaja, koulutusasiantuntija ja sosiaalityöntekijä. Tarvittaessa nuori ohjataan tai vaikka saatetaan Ohjaamosta oikeiden palveluiden piiriin kuten Petra-projektiin tai työpajoille.

Työpajatoiminta

Työpajatoiminta on talousarviossa sivistystoimen nuorisopalveluiden tulosalueen alaisuudessa ja esitetään tässä muistiossa osana koulutustakuuta.

Kaupungin kesätyöpaikat ja kesätyöseteli

Kaupungin kesätyöpaikkoja on viime vuosina ollut noin 450. Yleisimpiä kesätöitä ovat toimistoharjoittelijan, kirjastoharjoittelijan ja lastenhoitaja- sekä päiväkotiharjoittelijan tehtävät. Ammattiin opiskelevia nuoria palkataan eniten sosiaali- ja terveystoimen hoitotehtäviin. Työpaikkoja on tarjolla ensisijaisesti ammattiin opiskeleville nuorille ja lukiolaisille. Koululaisten ja lukiolaisten työsuhteen kesto on yksi kuukausi. Ammattiin opiskelevilla kesätyöjakso on kuukaudesta kolmeen kuukauteen.

Kaupunki myöntää yrityksille ja järjestöille kesätyöseteleitä vantaalaisten nuorten palkkaamiseksi. Vuonna 2015 myönnettiin 352 kesätyöseteliä²⁹⁵ (368 kappaletta vuonna 2014 ja 202 vuonna 2013).

Kauppakeskusakatemia

Vantaan elinvoimaohjelmaan sisältyneen tavoitteen mukaisesti Vantaan kaupunki (elinkeinopalvelut), Mercuria Kauppiaitten Kauppaoppilaitos sekä kauppakeskus Jumbo ja viihdekeskus Flamingo ovat muodostaneet Kauppakeskusakatemiaksi kutsutun toimintamallin, johon kuuluu koulutus- ja harjoitteluyhteistyötä. Kyseinen yhteistyö tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden omaksua entistä suurempi osa liiketalouden taidoista aidossa kauppakeskusympäristössä. Akatemian kautta yrittäjät saavat liiketalouden opiskelijoita joustavasti eripituisiin työssäoppimisjaksoihin ja oppilaitos hoitaa käytännön järjestelyt. Akatemia käynnistyi maaliskuussa 2015.

²⁹⁴ Haastattelu 8.10.2015

²⁹⁵ Sähköposti työllisyyspalvelut 5.11.2015

Yritysyhteistyö

Kaupunginjohtaja perustamassa nuorisotakuun ohjausryhmässä on alusta alkaen ollut edustajia työvoimahallinnosta ja elinkeinoelämästä. Tätä kautta ohjausryhmässä nuorisotakuun toteutumista on voitu tarkastella laajemmasta näkökulmasta, kehittämiskohteita on viety eteenpäin yhtenäisesti kaikilla sektoreilla ja yhteistyö on tiivistynyt. Nuorisotakuun ohjausryhmän toimikauden päättyessä yhteistyö jatkuu Ohjaamon ohjausryhmässä.

Työllisyyspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä yritysten, järjestöjen ja oppilaitosten kanssa asiakkaiden työllisyyden ja työllisyysmahdollisuuksien edistämiseksi sekä sopivien koulutusväylien löytämiseksi.

Petra-projektissa on oltu aktiivisesti yhteydessä yrityksiin alusta alkaen. Nuorille on järjestetty esimerkiksi rekrytointitapahtumia kuukausittain vuodesta 2011 lähtien. Palveluohjaajien rekrytoinnissa on huomioitu, että ainakin osalla on yritysyhteistyötä ajatellen sopivaa kokemusta.

Edellä mainittu Kauppakeskusakatemia on myös yritysyhteistyön muoto.

Kaikille suunnatut palvelut

Työvoiman palvelukeskus

Työvoiman palvelukeskus on kunnan, työvoimahallinnon ja Kelan yhteinen palvelupiste pitkään työttömänä olleille. Laki moniammatillisesta yhteispalvelusta (TYP) astui voimaan vuoden 2015 alussa, jolloin myös asiakaskunta laajeni kattamaan yli kuusi kuukautta työttömänä olleet nuoret. Toimintaa kehitettäessä huomioidaan nuorten erityistarpeet. Alle 25-vuotiaille asiakkaille on järjestetty omia nuorten ryhmiä. Vuonna 2015 TYP:ssä oli 31.8. mennessä 149 alle 25-vuotiasta asiakasta²⁹⁶ (153 vuonna 2014, 144 vuonna 2013).

Työraide

Vantaan pitkäaikaistyöttömyyden kuntakokeilussa (1.9.2012–31.12.2015) oli hankkeen aikana yhteensä 2775 asiakasta. Pääsääntöisesti Työraide oli tarkoitettu yli 25-vuotiaille. Alle 30-vuotiaita asiakkaita oli 115, joista 5 oli alle 25-vuotiaita.²⁹⁷

Palkkatuki ja oppisopimus kaupungin työpaikoilla

Vuonna 2014 Vantaan kaupungilla aloitti 28 alle 25-vuotiasta palkkatukityöntekijää. Heistä 20 aloitti oppisopimuskoulutuksessa. Vuonna 2015 palkkatuella on aloittanut 23 alle 25-vuotiasta, joista 13 on ollut oppisopimuskoulutuksessa. Lisäksi työllisyyspalvelut on sitoutunut kohdentamaan määrärahoja 10 oppisopimuspaikkaan Vantaan ammattiopisto Variassa.

Vantaa-lisä pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseen

Vantaa-lisää myönnetään (Valtti-tuki) pitkäaikaistyöttömän vantaalaisen palkkaamiseen. Tuen edellytyksenä on TE-toimiston myöntämä palkkatuki. Tukea myönnetään yrityksille 500 e/kk ja yhdistyksille 300 e/kk enintään kahdeksi vuodeksi (enintään samaksi ajaksi kuin valtion palkkatuki). Vuonna 2015 yritykset ovat saaneet Valtti-tukea 19 alle 25-vuotiaan palkkaamiseen²⁹⁸ (2014: 20, 2013: 4) ja järjestöt 2 (2014: 6, 2013: 3) nuoren palkkaamiseen. Vuoden 2015 aikana palkkatukirahat loppuivat jo kesällä, joten uusia Vantaa-lisiä ei ole myönnetty kesällä eikä

²⁹⁶ Sähköposti työllisyyspalvelut 5.11.2015

²⁹⁷ Sähköposti työllisyyspalvelut 22.1.2016

²⁹⁸ Sähköposti työllisyyspalvelut 27.11.2015

alkusyksyllä. TE-toimiston myöntämään palkkatukeen tuli lisämäärärahoja marraskuussa, jolloin on tullut alle kymmenen uutta Vantaa-lisä-hakemusta (kaikenikäisille).

Kuntouttava työtoiminta

Nuori pitkäaikaistyötön voidaan ohjata kuntouttavaan työtoimintaan aktivointisuunnitelman kautta, joka laaditaan yhdessä asiakkaan, kunnan ja TE -toimiston kanssa (TYP). Toimintaa järjestetään kaupungin omilla pajoilla, avustavissa tehtävissä kaupungin eri toimialoilla, järjestöissä, säätiöissä, seurakunnissa sekä ostopalvelupaikoissa. Lisäksi kunta järjestää ns. kuntouttavan työtoiminnan starttiryhmäjä sekä maahanmuuttajien ohjauksellista ryhmätoimintaa. Kuntouttavassa työtoiminnassa nuorille on ostettu ostopalveluina Elämänlaatu ry:ltä heille suunnattuja starttiryhmäjä. Esimerkiksi vuonna 2015 ryhmiä on ostettu neljä. Vantaan aikuisopistolta on ostettu nuorille starttiryhmä ICT:n ja internetin hyödyntämisessä työnhaussa. Vuonna 2015 elokuun loppuun mennessä kuntouttavassa työtoiminnassa oli 103 alle 25-vuotiasta asiakasta²⁹⁹ (121 vuonna 2014, 89 vuonna 2013).

Työllisyyskoulutus

Petra-projekti on ostanut ostopalveluna nuorille taksikoulutusta. Vuonna 2015 osallistujia oli 14. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille järjestetään kaupungin sisäisenä toimintana sekä ostopalveluna lyhytkestoista mm. hoiva-alan, palvelualan, hotelli- ja ravintola-alan ja varastoalan valmennusta. Lisäksi asiakkaille tarjotaan ICT-valmennusta ja suomen kielen kurseja. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat ovat pääsääntöisesti yli 25-vuotiaita. Alle 25-vuotiaiden osuus valmennuksissa on ollut 0-20 % valmennuksesta riippuen. Työllisyyspalveluiden asiakkailla on mahdollisuus suorittaa erinäisiä työllistymistä tukevia työelämän ns. korttikoulutuksia, kuten hygieniapassi ja työturvallisuuskortti.

2.5.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi

Vantaan kaupunki on vuodesta 2006 sitoutunut toteuttamaan koulutustakuuta. Nuorten koulutustakuu esitettiin tuolloisen hallituksen vuoden 2005 strategia-asiakirjassa³⁰⁰. Tavoitteena on, että jokainen vantaalainen nuori löytää peruskoulun jälkeen opiskelupaikan tai muun kiinnostuksen elämäänsä. Koulutustakuulla varmistetaan perusopetuksen päättövaiheen ja jatko-opintojen nivelvaiheen saumattomuus. Vantaalla nivelvaiheen kehittäminen on ollut tavoitteena jo kymmenen vuotta ja koulutustakuuseen on kehitetty pysyvä toimintamalli, jolla on saavutettu hyviä tuloksia. Nyt haasteena on etenkin ammatillisessa koulutuksessa opintojen keskeyttämisen vähentäminen ja läpäisyn parantaminen. Koulutustakuuta toteutetaan Vantaan sivistystoimessa nuorisopalveluiden ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalueen yhteistyönä. Vantaan kaupungin sitovissa tavoitteissa, sivistystoimen tuloskortilla ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tuloskortilla on ollut vuosittain koulutustakuun toteuttamiseen liittyvä tavoite.

Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen määrä

Kesällä 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Vantaan kaupungille 380³⁰¹ uutta ammatillisen peruskoulutuksen koulutuspaikkaa, jotka otetaan käyttöön vuosina 2014 - 2016. Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja oli 1059 vuonna 2015 (893 vuonna 2012).³⁰²

²⁹⁹ Sähköposti työllisyyspalvelut 5.11.2015

³⁰⁰ Poikkihallinnolliset politiikkaohjelmat ja politiikat, valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2005

³⁰¹ Vantaan lukiodien ja ammattiopisto Varian arviointiraportti 2013

³⁰² Haastattelu 22.10.2015

Kevään 2015 yhteishaussa ammatilliseen tutkintotavoitteiseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen oli varattu yhteensä 2090 peruskoulupohjaista aloituspaikkaa (2175 vuonna 2014), joten aloituspaikkoja oli laskennallisesti 97,2 prosentille (99 prosentille vuonna 2014) peruskoulun päättäneistä.

Kaupungin sivistystoimen oppilaitosten lisäksi Vantaan kaupungilla on 95,5 prosentin omistussuus yksityisessä Kauppiaitten kauppaoppilaitos Mercuriassa, jossa oli haettavana 204 aloituspaikkaa.

Yhteishaussa ilman jatkokoulutuspaikkaa jääneet nuoret

Yhteishaun tulosten julkistamisen aikaan kesäkuussa peruskoulujen oppilaanohjaajat ohjaavat ilman paikkaa jääneitä nuoria. Myös Variassa järjestetään jälkiohjauspäivä. Ohjauskeskus Kipinässä (jäljempänä tarkemmin) 16 - 28 -vuotiaita nuoria ohjataan kesä-heinäkuun ajan. Elo-syyskuussa perusopetuksen oppilaanohjaajat käyvät läpi kaikki perusopetuksen edellisenä keväänä päättäneet oppilaansa ja ovat tarvittaessa yhteydessä ilman opiskelupaikkaa jääneisiin. Jos nuori jää kokonaan ilman paikkaa, hänet ohjataan ohjaus- ja tukikeskus Kipinään. Ohjauskeskus Kipinään ja etsivälle työlle tehdään myös huolinuori-ilmoitus niistä alle 25-vuotiaista nuorista, jotka ovat keskeyttäneet tai eivät ole aloittaneet toisen asteen tutkintoa ja jotka eivät ole missään toimenpiteessä.

Variassa on vuodesta 2013 lähtien osallistuttu syksyn yhteishakuun, millä on pyritty täydentämään ryhmiä tammikuussa ja siten parantamaan nuorisotakuun toteutumista.

Nivelvaiheen koulutus

Ilman koulutuspaikkaa jääville oli varattu yhteensä 156 paikkaa valmistaviin koulutuksiin ja perusopetuksen lisäopetukseen. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalue varautuu vuosittain myös perustamaan tarvittaessa lisäryhmiä lisäopetukseen, jotta kaikille hakeneille voidaan tarjota paikka. Mikäli perusopetuksen lisäopetuksen aloituspaikkoja on hakijamäärään nähden liian vähän, opetuslautakunta tekee elokuussa päätöksen mahdollisten lisäryhmien perustamisesta.³⁰³

Ammattiopisto Variassa annetaan perusopetuksen lisäopetusta (kymppiluokka). Edellytyksenä on vantaalaisuus, peruskoulun päättötodistus keväältä 2015 tai 2014 (vuoden 2015 ollessa kyseessä) ja se, ettei ole saanut yhteishaussa opiskelupaikkaa lukiosta tai ammatillisesta koulutuksesta. Perusopetuksen lisäopetuksessa oli 48 oppilasta³⁰⁴ 20.9.2015.

Vantaalla aloitettiin syksyllä 2012 kokeilu maahanmuuttajille suunnatusta lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta (luva). Valtakunnallista järjestämislupaa ja toimintamallia koulutukselle ei vuonna 2012 ollut, joten lukuvuosina 2012–2014 koulutus toteutettiin Vantaan ammattiopisto Variassa osana perusopetuksen lisäopetusta. Lukiolakiin (21.8.1998/629) lisättiin 20.12.2013 säännökset maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistavasta koulutuksesta ja opetuslautakunta päätti 10.3.2014, että Vantaalla järjestetään ko. lain mukaista valmistavaa koulutusta 1.8.2014 alkaen. Syksyllä 2015 opiskelijoita oli 8.

Aiemmin käytössä olleita valmennuksia olivat ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus ammattistartti (92 paikkaa 2014), ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus AKKU-koulutus (24 paikkaa) ja maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus MAVA -koulutus (32 paikkaa). Syksystä 2015 on käytössä Valma Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus, joka korvaa edellä mainitut. VALMA on yhden lukuvuoden mittainen koulutus niille opiskelijoille, jotka ovat

³⁰³ Haastattelu 22.10.2015

³⁰⁴ Haastattelu 22.10.2015

jääneet vaille koulutuspaikkaa yhteishaussa ja/tai tarvitsevat vahvistusta ammatinvalintaansa. Syksyllä 2015 VALMA-koulutuksessa oli 57 opiskelijaa.

Koulutuksen aikana pääsee mm. perehtymään ammatillisen koulutuksen tarjoamiin vaihtoehtoihin ja erilaisiin ammatteihin. Lisäksi koulutuksessa tutustutaan eri työpaikkoihin ja valmentaudutaan työssäoppimiseen. Koulutuksen aikana voi myös korottaa perusopetuksen päättöarvosanoja. Koulutukseen kuuluu henkilökohtainen tuki ja ohjaus oman opiskelusuunnitelman laatimiseen ja omien tavoitteiden asettamiseen.

Työpajatoiminta

Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö ovat tiiviisti yhteistyössä. Toiminnan tarkoituksena on edistää nuorten opiskeluvaihtoehtoja, elämänhallintaa, koulutukseen hakeutumista, työhön ja ammatteihin tutustumista sekä nuorten osallisuutta. Keskeisenä kehittämiskumppanina ja toiminnan tukijana on Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Uudenmaan ELY -keskus ja ESR-rahoitus. Toiminta perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön laatusuosituksen, joita on kehitetty mm. Vantaan kokemusten perusteella. Vantaalla työpajatoiminnassa on koulutus ja koulutukseen ohjaaminen erittäin voimakkaasti keskiössä. Nuorten työpajatoimintaan sisältyy kuusi nuorten työpajaa, nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinä ja etsivä nuorisotyö, kaupungin toimipisteissä tapahtuva nuorten tuettu oppisopimusopiskelu, oppivelvollisuusiän ylittäneiden nuorten monialainen peruskoulumalli Eteenpäin opintiellä –peruskoulu päätökseen (Menolippu –hanke) ja Vantaan ammattiopisto Variasta keskeyttämiskäytännössä pajoille tulevat opiskelijat. Nuorilla on mahdollisuus työkokeiluun nuorten työpajoissa. Nuorten työpajatoiminnassa oli asiakkaita vuonna 2014 yhteensä 1759 (2733 vuonna 2013), joista työpajoilla yhteensä 371 (456 vuonna 2013)³⁰⁵. Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Kirkkonummen ruotsinkielistä työpajatoimintaa hoitaa ungdomsverkstaden Sveps Helsingin keskustassa.

Nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinä ja etsivä nuorisotyö

Ohjauskeskus Kipinään ja etsivälle nuorisotyölle tehdään nuorisolain edellyttämä huolinuori-ilmoitus niistä alle 25-vuotiaista nuorista, jotka ovat keskeyttäneet tai eivät ole aloittaneet toisen asteen tutkintoa ja jotka eivät ole missään toimenpiteessä. Ohjauskeskuksessa annetaan ohjausta alle 29-vuotiaille nuorille, jotka ovat ilman koulutuspaikkaa. Etsivässä nuorisotyössä autetaan alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella ja jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Toiminta on laaja-alaista elämänhallinnan tukemista jalkautuvalla työotteella. Tukikeskus Kipinä järjestää tavoitteellista toimintaa nuorille, jotka eivät pysty esim. haastavan elämäntilanteen takia opiskelemaan ja jotka tarvitsevat kiinnikohdan kodin ulkopuolelle. Ohjaus- ja tukikeskus Kipinän ja etsivän nuorisotyön asiakkaita oli 628 vuonna 2014 (574 vuonna 2013) ja sosiaalisen median kautta tulleita ja ohjauspuheluasiakkaita 760 (1628 vuonna 2013).³⁰⁶ Nuorisopalvelut aloitti 1.1.2015 Palvelu olen minä! -tehostetun tuen toimintamallin (Pomppu). Nuoret ohjautuvat hankkeeseen etsivän nuorisotyön kautta. Tehostetun tuen toimintamallin tarkoituksena on nostaa huonoimmassa asemassa olevien nuorten toimintakykyä tavoitteellisesti, jotta kiinnittyminen olemassa oleviin palveluihin toteutuu. Hankkeessa kehitetään myös koko palveluverkoston toimintaa siten, että nuori saa tarvitsemansa avun yhdestä paikasta, eikä häntä siirrellä luukulta toiselle.

Nuorten oppisopimuskoulutus, tuettu oppisopimuskoulutus ja oppisopimuksen ennakkokajako

Vantaan kaupunki järjestää nuorille räätälöityä oppisopimuskoulutusta normaalilla perustutkintorahoituksella sekä nuorten aikuisten osaamisohjelman puitteissa. Syksyllä 2015

³⁰⁵ Sähköposti nuorisopalvelut 22.12.2015

³⁰⁶ Sähköposti nuorisopalvelut 22.12.2015

Vantaan ammattiopisto Variassa näyttötutkintona suoritettavassa ammatilliseen perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa oli 377 nuorta. Alle 29-vuotiaiden määrä oppisopimuskoulutuksessa 20.9.2015 on yhteensä 222 nuorta (perustutkinto 154, ammattitutkinto 52 ja erikoisammattitutkinto 16)³⁰⁷, kun syksyllä 2013 vastaava luku oli 260³⁰⁸. Lisäksi Varian ja Vantaan nuorisopalvelujen yhteistyönä on toteutettu nuorten tuettua oppisopimusta, jonka avulla 77 nuorta on suorittanut ammatillisen tutkinnon. Tavoitteena on solmia vuosittain vähintään 10 uutta tuettua oppisopimusta vantaalaisille alle 25-vuotiaille nuorille. Syksyllä 2013 tuettuja oppisopimuksia oli voimassa 22.

Vantaan ammattiopisto Varia haki syksyllä 2013 valtionavustusta oppisopimuksen ennakkojaksoa sekä korotettua koulutuskorvausta varten. Lisäksi valtionavusta haettiin nuorten työpaikalla tapahtuvan oppimisen edistämiseksi sekä työn ja koulutuksen joustavaa yhdistämistä varten. Oppisopimuksen ennakkojakson kohderyhmään kuuluu myös Variassa toimineen Nuotti-hankkeen nuoria. Hankkeessa kymmenen joustavasta perusopetuksesta (JOPO) valmistuvaa alle 17-vuotiasta nuorta solmi oppisopimuksen tutkintoon tai tutkinnon osaan. Hanke toteutettiin yhdessä Vantaan kaupungin JOPO -luokkien ja Vantaan yrittäjien kanssa. Syksyn 2015 tilanne oli se, että oppisopimuksen ennakkojakson on käynyt 27 opiskelijaa ja syyskuussa Ennakkojaksolla oli 8 opiskelijaa (hankkeen tavoitteena oli 40 opiskelijaa)³⁰⁹.

Opintojen keskeyttämisen ehkäisy -Kolvi-hanke ja OVV -hanke

Vantaan ammattiopisto Variassa keskeyttäneiden opiskelijoiden osuus vuonna 2015 oli 14,5 prosenttia³¹⁰ (13 % vuonna 2014³¹¹). Variassa kehitetään lukuvuonna 2015–2016 Varikko -mallia, jossa tarjotaan kokonaisvaltaista tukea opintojen edistämiseen keskeyttämistä harkitseville opiskelijoille. Varikolla opiskelija pysyy oppilaitoksen kirjoilla ja suorittaa opintoja joko varikko-ryhmässä, omalla opetuslalla tai nuorten työpajoilla. Varikko tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden rästio-pintojen suorittamiseen, ohjattuun työssä oppimiseen tai tutkintoon johtavien opintojen jatkamiseen. Varikko-mallia on kehitetty osana valtakunnallista läpäisyn edistämisen KOLVI OY -hanketta (2011 - 2015, OPH). Hankkeen yhtenä tavoitteena on pilotoida joustavia opintopolkuja turvallisuusalan, tieto- ja tietoliikennetekniikan ja sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmissa.

Keskeyttämisen ehkäisyyn on tähdännyt myös Opi, viihdy, valmistu -projekti (OVV). Hankkeessa (1.1.2011–30.6.2014) on kehitetty työkaluja, joilla voidaan varmistaa opintojen alkaminen, vähentää opintojen keskeyttämistä, varmistaa tutkinnon loppuunsaattaminen, edistää työllistymistä, kehittää opettajuutta ohjauksellisen pedagogian suuntaan ja lisätä hyvinvointia oppilaitoksissa. Hankkeessa palkattiin mm. opiskelijatoiminnankoordinaattori kehittämään yhteisöllisyyttä ja sitä kautta lisäämään opintoihin sitoutumista.

Peruskoulun loppuun saattaminen

Oppivelvollisuusiän ylittäneille 17–28-vuotiaille nuorille tarjotaan tuettu mahdollisuus peruskoulun päättötodistuksen suorittamiseen Eteenpäin Opintiellä -peruskoulu päätökseen Menolippu-hankkeessa. Tämän monialaisen ESR-hankkeen tavoitteena on kehitetty uusi pysyvä oppivelvollisuusiän ylittäneiden nuorten monialainen toimintamalli peruskoulun päättötodistuksen saamiseksi ja nuorten ohjaamiseksi jatko-opintoihin. Vuosina 2010–2014 hanke toteutettiin ESR-rahoituksella. Toiminta vakinaistettiin vuonna 2015.

³⁰⁷ Haastattelu 22.10.2015

³⁰⁸ Nuorisotakuun toteuttaminen Vantaalla vuosina 2014–2015

³⁰⁹ Haastattelu 22.10.2015

³¹⁰ kysytty Variasta 28.1.2016

³¹¹ Vantaan lukioiden ja ammattiopisto Varian arviointiraportti 2014

Lisäksi 17–24-vuotiaat maahanmuuttajat, jotka saapuvat Suomeen oppivelvollisuusiän päättymisen jälkeen, voivat suorittaa suomalaisen peruskoulun päättötodistuksen Vantaan aikuisopiston perusopetuksessa. Päättötodistus mahdollistaa opintojen jatkamisen toisen asteen koulutuksessa.

Nuorten aikuisten osaamisohjelma

Nuorten aikuisten osaamisohjelma käynnistyi Vantaan ammattiopisto Variassa syyskuussa 2013, jolloin NAO-koulutuksessa aloitti 43 nuorta³¹². Näistä opiskelijoista 80 prosenttia oli aikaisemmin keskeyttänyt toisen asteen opinnot ja 35 prosentilla äidinkieli oli muu kuin suomi. Tilastointipäivänä 20.9.2014 nuorten aikuisten osaamisohjelman opiskelijoita oli 61, joista 37,5 prosenttia oli vieraskielisiä.³¹³ Vuonna 2015 nuorten aikuisten osaamisohjelmaan on osallistunut 76 opiskelijaa.

2.5.4 Rahoitus

Työllisyyden hoito

Osa uudistuksista on toteutettu työllisyyspalveluiden määrärahojen puitteissa toimintaa kehittämällä ja uudistamalla.

Petra – hanketta toteutettiin kahtena ESR-projektina vuosina 2010–2014. Toiminta jatkui kaupungin omana toimintana vuonna 2015, jolloin talousarvion mukainen vuosikustannus oli 600 000 euroa.

Taulukko 16 Petra-hankkeen rahoitus

Hanke	kustannukset, euroa	ESR-rahoitus, euroa	asiakasmäärä
Petra - nuoret töihin ja kouluun (1.3.2010 – 31.10.2013)	2 026 371	1 404 471	4 896
Petra - nuoret uusille urille (1.11.2013 – 31.12.2014)	701 861	487 073	1 990

Ohjaamo Vantaa on ESR-rahoitteinen projekti, josta Vantaan kaupunki maksaa 25 prosentin omarahoitusosuuden. Projektin kokonaiskustannukset ajalla 1.3.2015–28.2.2018 ovat 1 198 790 euroa, josta ulkopuolisen rahoituksen osuus on 899 092 euroa (75 % kokonaiskustannuksista). Ohjaamo-hankkeeseen on myös myönnetty opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustusta nuorten asumisen koordinaattorin palkkaukseen (130 400 euroa).

Takuuta toteuttamassa - nuorisotakuu pääkaupunkiseudulla oli Vantaan koordinoima selvityshanke, jossa kartoitettiin nuorisotakuun toteutumista Vantaalla, Helsingissä ja Espoossa. Hankkeen toisena tavoitteena oli luoda ehdotus siitä, miten nuorten tehokas ohjaus olisi parhaiten toteutettavissa ja miten Ohjaamo-mallia voitaisiin pääkaupunkiseudulla kehittää. Raportti valmistui kesäkuussa 2015. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 48 674 euroa, josta ESR-rahoitusta oli 41 373 euroa (85 prosenttia).

³¹² Vantaan lukioiden ja ammattiopisto Varian arviointiraportti 2013

³¹³ Vantaan lukioiden ja ammattiopisto Varian arviointiraportti 2014

Valtiovarainministeriön nuorisotakuun kuntakoikeiluun Vantaa on saanut rahoitusta 8 000 euroa vuodessa 1.1.2015 lukien.

Koulutustakuu

Lukiokoulutukseen valmistavaan koulutukseen saadaan opiskelijamääriin perustuvaa valtionosuutta, joka on lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta kerrottuna luvulla 1,21. Kunta vastaa muista koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista.

ESR-rahoituksella vuosina 2010 - 2014 toimineen Eteenpäin opintiellä - perusopetus päätökseen (Menolippu) -hankkeen toiminta vakinaistettiin osaksi kaupungin perustoimintaa. Vuoden 2015 toimintaan on varattu 145 000 euroa. Menolippu-hankkeen ESR-rahoitus vuosina 2010–2014 oli 521 000 euroa, kaupungin osuus 207 000 euroa ja erikseen raportoitavat kustannukset, joihin ei makseta avustusta, olivat 227 000 euroa.

Etsivän nuorisotyön vuoden 2016 tavoitteena on vakinaistaa 2 etsivää nuorisotyöntekijää. Lisäksi Palvelu olen minä! -hankkeelle on saatu ESR-rahoitus vuosille 1.1.2015–30.11.2017. Hankkeen ESR-rahoitusosuus on 370 000 euroa (75 prosenttia). Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön kehittämiskumppanina ja toiminnan tukijana on Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Uudenmaan ELY-keskus ja ESR-rahoitus. Työpajatoimintaan avustus on 280 000 euroa (2015–2016). Vastaava avustus edellisenä kautena (2014–2015) oli 273 000 euroa. Ohjaus- ja tukikeskus Kipinä ja etsivä nuorisotyö Vantaalla saa avustusta 240 000 euroa.

Varia on lisännyt aloituspaikkoja, jotka on rahoitettu valtionosuuden yksikköhinnan lisäyksellä ilman kaupungin lisäpanostusta. Keskeyttämisten vähentämiseen tähdännyt Varian Opi, viihdy, valmistu -projekti (toteutusaika 1.1.2011–30.6.2014) toteutettiin ESR-rahoituksella ja KOLVI OY -hankkeeseen on saatu Opetushallituksen rahoitus.

2.5.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus

Asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Nuorisotakuuseen liittyvät sitovat tavoitteet vuosina 2014 ja 2015 on kuvattu taulukossa 17. Numerointi viittaa strategiaan päämääriin, joista ne on johdettu (esitetty kohdassa 2.5.1).

Taulukko 17 Nuorisotakuuseen liittyvät sitovat tavoitteet vuosina 2014 ja 2015

Sitova tavoite 2014	Mittari (nuorisotakuun toteuttamiseen liittyvät)	Lähtötaso (joulukuu 2012)	Tavoitetaso 2014	Toteutunut 2014 ³¹⁴
9.1. Kaupungin työllisyystilanne paranee	Alle 25-vuotiaiden työttömien virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen alenee	16,5 %	15 %	23,1 %
13.1. Jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle mahdollistetaan jatkokoulutuspaikka	Perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden %-osuus.	98,1 %	100 %	99,5 %

³¹⁴ Vantaan tilinpäätös 2014

Sitova tavoite 2015	Mittari (nuorisotakuun toteuttamiseen liittyvät)	Lähtötaso (joulukuu 2013)	Tavoitetaso 2015	Toteutunut 2015 ³¹⁵
9.1. Kaupungin työllisyystilanne kehitty suhteellisesti parhaiten pääkaupunkiseudulla	Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien määrä vähenee tai ei kasva suhteellisesti Helsinkiin ja Espooseen verrattuna (31.12.)	Vantaa 1209, muutos +32,3 % Helsinki 3014, muutos +33,5 % Espoo 2160, muutos +57,1 %	850	Vantaa 1456, muutos +9,6 % Helsinki 3713, muutos -3,3 % Espoo 1448, muutos +1,7 % ³¹⁶
9.2 Elinvoimaohjelmaa toteutetaan kaupungin työllisyystilanteen parantamiseksi	Kauppakeskusakatemia toteuttaminen – yrityspohjaisen koulutusohjelman rakentaminen kauppakeskuksen ja oppilaitosten kanssa kauppakeskusympäristöön	Kauppakeskusakatemia tyypistä konseptia ei ole olemassa Vantaalla eikä muuallakaan maassamme.	Kauppakeskusakatemia on perustettu ja ensimmäiset opiskelijat suorittavat opintojaksojaan kauppakeskusympäristössä	toteutunut
13.1 Toteutetaan koulutus- ja nuorisotakuuta	Perusopetuksen jälkeiseen jatkokoulutukseen päässeiden %-osuus.	98,4 %	99 %	99,1 % ³¹⁷
13.2 Ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämiset vähenevät	Tutkintotavoitteisen koulutuksen ja valmistavien koulutusten keskeyttämisprosentti	10,4 %	9 %	14,5 % ³¹⁸

Koulutus- ja nuorisotakuuseen liittyvät tavoitteet ovat toteutuneet peruskoulun päättävien nuorten jatkokoulutukseen osalta, mutta ammatillisen koulutuksen keskeytysten määrään ei ole pystytty vaikuttamaan.. Negatiivisen keskeyttämisen luvut olivat Variassa 11,7 % vuonna 2012, 10,5 % vuonna 2013, 13,0 % vuonna 2014 ja 14,5 % vuonna 2015.

Työllisyystilanteeseen sidotut tavoitteet eivät ole toteutuneet. Pitkään jatkunut vaikea suhdannetilanne heikentää kaupungin mahdollisuuksia vaikuttaa työttömyyteen. Kun verrokkina käytetään muutosta edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan, loppuvuodesta 2015 nuorisotyöttömyys kehittyi Espoossa ja Helsingissä parempaan suuntaan kuin Vantaalla.

Koulutustakuussa tavoitteena on, että jokainen vantaalainen nuori löytää peruskoulun jälkeen opiskelupaikan tai muun kiinnokohtan elämäänsä. Taulukosta 18 käy ilmi ilman jatko-opiskelupaikkaa tai muuta kiinnokohtaa jääneiden määrän kehitys vuosilta 2010–2015. Keväällä 2015 perusopetuksen päätti 2 188 nuorta. Yhteishaun jälkeen ilman koulutuspaikkaa oli 118 nuorta (5 %). Heinä–elokuun aikana osa nuorista on saanut peruutuspaikan ammatillisesta

³¹⁵ Toteutumien kerätty, kaupungin virallinen tavoitteiden toteutumisen raportointi valmistuu myöhemmin

³¹⁶ Ely-keskus Uusimaa, työnvälitystilasto 31.12.2015

³¹⁷ Haastattelu 22.10.2015

³¹⁸ kysytty Variasta 28.1.2016

oppilaitoksesta ja osa lukiokoulutuksesta. Lisäksi perusopetuksen jälkeisiin valmistaviin koulutuksiin hyväksyttiin 176 nuorta.

Taulukko 18 Koulutustakuun toteutuminen, vertailu 2010–2015

	Perusopetuksen päättäneitä	Ilman paikkaa kesäkuussa	Ilman paikkaa elokuussa
2010	2390	443 (18,5 %)	25 (1,0 %)
2011	2316	360 (15,5 %)	30 (1,3 %)
2012	2108	362 (17,2 %)	30 (1,4 %)
2013	2234	300 (13,4 %)	35 (1,6 %)
2014	2149	108 (5 %)	10 (0,5 %)
2015	2188	118 (5%)	20 (0,9 %)

Nuorisotakuun ohjausryhmän tehtävänä oli laatia nuorisotakuun toteuttamissuunnitelma vuosille 2014–2015. Suunnitelmaan on palvelukuvauksen lisäksi kirjattu uudistukset Vantaan nuorisotakuun toteuttamiseen vuosina 2014–2015. Uudistukset on laadittu toimenpidekokonaisuuksiksi, joiden tavoitteena on 1) kehittää ns. yhden pisteen palvelumalli, 2) lisätä työllistymistä ja parantaa työelämävalmiuksia, 3) lisätä nuorten yrittäjyyttä, 4) lisätä koulutusohjausta ja tukea opintojen loppuun viemistä sekä 5) ottaa nuorten kokemusasiantuntijuus osaksi toiminnan suunnittelutyötä.

Ohjausryhmä on seurannut tavoitteiden toteutumista säännöllisesti. Nuorisotakuu on jalkautettu eri toimialoille ja poikkihallinnollinen yhteistyö on tiivistynyt. Toimenpidekokonaisuuksia on toteutettu, vaikka kaikki yksittäiset toimenpiteet eivät ole johtaneet toivottuihin tuloksiin. Sähköisten järjestelmien yhdistäminen, ennakointi ja nuorten osallistuminen suunnitteluun ovat alueita, joiden parissa on vielä tehtävä töitä.

Vaikuttavuus asiakasnäkökulmasta

Vantaalla ei ole tehty asiakasseurantaa toimenpiteen loppumisen jälkeen. Vaikuttavuuden mittaamisessa on ongelmia. Jos kaupunki saisi työvoimahallinnosta esimerkiksi tietynä aikana toimenpiteissä olleiden henkilötunnukset lähetettyään tiedon, moniko henkilöistä on kyselyhetkellä työttömänä työnhakijana, vaikuttavuuden seuraaminen olisi helpompaa. Vielä joitakin vuosia sitten esimerkiksi työpajatoiminnan vaikuttavuutta seurattiin tällä tavalla, mutta enää tietoja ei saada.

Vaikuttavuuden mittaaminen tiedustelemalla toimenpiteissä olleilta henkilöiltä jälkikäteen näiden tilannetta on hyvin työllistävää ja mahdollisuus tulosten vääristymiseen jossain määrin on olemassa.

Välittömät tulokset, eli ohjaukset eri palveluihin ja tilanne asiakkuuden päättymishetkellä tilastoidaan Petrassa, Ohjaamossa, Kipinässä ja työpajoilla. Taulukossa 19 on eritelty Petran ohjaukset (yhteensä 1774) vuonna 2015. Töihin, työkokeiluun, palkkatuelle, oppisopimuskoulutukseen ja tutkintoon johtavaan koulutukseen päätyi yhteensä 67,6 prosenttia asiakkaista.

Taulukko 19 Petra-projektin ohjaukset

Petra-projektin ohjaukset 1.1. – 31.12.2015			
Työ (avoimet työmarkkinat)	459	Kela	45
Työkokeilu/yksityinen	104	Työvoiman palvelukeskus	41
Työkokeilu/vantaan kaupunki	59	Mielenterveyspalvelut	133
Palkkatuki/yksityinen	17	Sairausloma	34
Palkkatuki/vantaan kaupunki	7	Päihdepalvelut	13
Oppisopimus	4	Terveyspalvelut	329
TV-koulutukset	55	Sosiaalitoimi	77
Koulutus (tutkintoon johtava)	148	OK?-ryhmä	5
Erytisopetus	1	Huolinuori ilmoitus/Etsivä nuorisotyö	22
Nuorten aikuisten osaamishjelma	19	Kuntoutustutkimus	1
Nuorten starttiryhvät (kuntty)	22	Poistuneet	123
Kuntoutuskurssit	8	Ohjaukset yhteensä	1 774
Kuntouttava työtoiminta	28	Käynnit terveydenhoitajalla	893
Työvalmennus	10	Työ- ja toimintakyvyn kartoitus	11
Nuorten tuki- ja ohjauskeskus Kipinä	10	Asiakkaita ajalla 1.1.–31.12.2015	1 181

Taulukosta 20 käy ilmi, että ensimmäisen Petran hankekauden tavoitteet saavutettiin muilta osin erittäin hyvin, mutta uusia yrityksiä ei juuri perustettu.

Taulukko 20 Petra-nuoret työhön ja kouluun -projektin tulokset suhteessa tavoitteisiin (1.3.2010 – 31.3.2013)

	Tavoite	Tulos
Kuinka monta työpaikkaa projekti saa aikaan	600	821
Mukaan tulleet yritykset	162	213
Perustetut uudet yritykset	35	3
Tutkintoon johtavat koulutukset	240	246
Projektiin mukaan tulleet henkilöt	1 900	3 864

Nuorisovaltuuston näkemys

Nuorisovaltuustolta kysyttiin näkemystä muutamiin nuorisotakuun toteutumiseen liittyviin asioihin. Kysymykset liittyivät toisaalta tiedottamiseen onnistumiseen (tieto kaupungin internetsivuilla, näkyvyys sosiaalisessa mediassa) ja toisaalta myös kokemuksiin opinto-ohjauksesta, kesätöistä ja nuorisotakuun toteutumisesta. Vantaan työtään lopetteleva nuorisovaltuusto oli tässä vaiheessa iältään 15–20-vuotiaita, joten ainakin osalla on omakohtaisia kokemuksia peruskoulun jälkeisestä opintoihin hakeutumisesta.

Kaupungin internetsivuilta tietoa ei tunnu löytyvän. Sosiaalisen median kautta tunnettuus on myös heikkoa, parhaiten oli tiedossa sähköinen tieto- ja neuvontapalvelu Jeesi.

Opintojenohjauspalveluissa vastaajat näkivät parannettavaa. Perustelujen mukaan perusasteelta toiselle asteelle siirryttäessä jatkumahdollisuuksista pitäisi saada enemmän ja monipuolisemmin tietoa. Oli kokemuksia, että tietoa pitää itse pyytää tai että ohjauksessa painotetaan tiettyjä kouluja. Jatkokoulutusmahdollisuudet Vantaalla koettiin pääosin riittäviksi.

Kaupungin ohjaus- ja tukipalveluista oli vaihtelevia kokemuksia, toisaalta niitä pidettiin riittävinä ja toisaalta toivottiin helpompaa lähestyttävyyttä.

Kesätyöpaikkojen löytämistä pidettiin vaikeana ja esiin nousi käsitys, että töitä saa vain suhteilla. Ne, joille kesätyöseteli oli tuttu, tuntuivat pitävän sitä hyvänä ja toimivana mallina.

Myös nuorisotakuun toteutumisesta näkemykset jakoutuivat. Kolme kuukautta nähdään liian pitkänä aikana.

2.5.6 Toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia

Nuorisotakuun toteuttaminen on Vantaalla sisällytetty strategiaan. Koulutus- ja työllisyystakuuseen liittyviä tavoitteita on ollut jo usean vuoden ajan. Nuorisotakuun ohjausryhmän toiminta ja nuorisotakuusuunnitelman toteuttaminen ovat jalkauttaneet nuorisotakuun periaatteet ja tavoitteet kaupungin kaikille toimialoille.

Vantaalla nuorten työttömyyteen lähdettiin vastaamaan Petra-projektilla, joka oli menestys nuorten ohjaamisessa. Petra-projektissa tehty nuorten henkilökohtainen ja aktiivinen ohjaus työhön ja koulutukseen, tiivis yritysyhteistyö sekä yhteistyö kolmannen sektorien ja oppilaitosten kanssa on vaikuttanut nuorisotyöttömyyden kehitykseen Vantaalla positiivisesti. Petran toimintamallissa keskeistä on se, että palvelu ei ollut poissulkevaa vaan kaikki nuoret ovat tervetulleita. Palvelumallin lähtökohta on, että kaikki nuoret tarvitsevat apua työllistymiseensä työttömyyden ensimmäisestä päivästä lukien. Jokainen nuori on myös ohjattu terveydenhoitajan käynnille. Petran tuloksia on ehkä parantanut myös se, että on lähdetty liikkeelle hyvissä ajoin ja toimintamalli on jo vakiintunut. Petrassa toimitaan poikkihallinnollisesti ja verkostoituneesti ja tehdään hyvää yhteistyötä muiden viranomaisten, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa.

Tällä hetkellä myös Ohjaamo on nähtävä kaikissa kaupungeissa vahvuutena.

Koulutustakuun hyvään toteutumiseen on useita osatekijöitä. Koulutustakuu on ollut Vantaan kaupungin sitovana tavoitteena jo vuosia ja siihen kehitetty toimintamalli on hyväksi todettu. Vantaalla monitoimijainen yhteistyö on tuottanut hyviä tuloksia koulutustakuun tuloksellisessa toteuttamisessa. Kaupungilla on ollut valmius vastata koulutustakuuseen. Toisaalta myös ammatillisen koulutuksen paikkojen lisääminen ja yhteishaun sääntöjen muuttuminen peruskoulun päättäneitä suosivaksi on helpottanut koulutustakuun toteuttamista.

Toimivaksi todettu käytäntö: perusopetuksen oppilaanohjaajat käyvät elo-syyskuussa läpi kaikki perusopetuksen edellisenä keväänä päättäneet oppilaansa ja ovat tarvittaessa yhteydessä ilman opiskelupaikkaa jääneisiin. Virastossa kootaan vuosittain yhteen tiedot perusopetuksen päättäneiden sijoittumisesta jatkokoulutukseen sekä ilman opiskelupaikkaa jääneiden määrästä. Mikäli nuori on vielä kesän hakujen jälkeen ilman opiskelupaikkaa tai muuta suunnitelmaa, pyritään hänelle löytämään koulutuspaikka. Jos nuori jää kokonaan ilman paikkaa, ohjataan hänet nuorten ohjaus- ja tukikeskus Kipinään edelleen ohjattavaksi.

Toimintamallin heikkoutena laajemmin on se, että työllisyysasioissa sähköisten asiakasjärjestelmien yhtenäistämien eri viranomaisten välillä on hankalaa erinäisistä rekisteri- ja tietosuojasäädöksistä johtuen. Työllisyysasioiden hoidon vastuujako valtion ja kunnan välillä rajoittaa toimintamahdollisuuksia ja tuo palveluihin lisää byrokratiaa. Tätä käsitellään kohdassa 2.7.

Avoin ammattiopisto sellaisena kuin Helsingissä on aloitettu, puuttuu. Vaikka työpajatoiminta on hyvin koulutusta ja koulutukseen ohjausta painottavaa, kyse on nähdäksemme eri asiasta.

Nykyiset nuorten mielenterveyspalvelut eivät tavoita riittävän tehokkaasti avun tarpeessa olevia nuoria. Palvelut ovat hajanaisia, eikä niihin osata ohjata. Ei ole paikkaa, jonne psykososiaalisesti huonoimmassa asemassa olevia nuoria ohjattaisiin. Oman ongelmansa muodostavat nuoret, joita ei edes tavoiteta. Näihin haasteisiin pyritään vastaamaan Palvelu olen minä! -hankkeessa.

Yhteishaun muutos paransi peruskoulun päättävien asemaa yhteisvalinnassa, mutta peruskoulun jo aiemmin päättäneiden, ilman jatkokoulutuspaikkaa olevien asema heikentyi. Heille tulee löytää muita koulutusväyliä.

Keskeyttäneiden määrä Variassa on edelleen suhteellisen korkea. Vaikka nuoret saadaan oppilaitokseen, on haastavaa saada kaikki nuoret pysymään oppilaitoksessa ja valmistumaan tavoiteajassa.

2.6 Kaupunkien vertailu

2.6.1 Strateginen ohjaus ja koordinointi

Vantaa aloitti tässä arvioinnissa tarkoitetun, vuoden 2013 alusta alkaneen nuorisotakuun toteuttamisen pääkaupunkiseudun kaupungeista ensimmäisenä perustamalla ohjausryhmän jo vuoden 2013 alusta alkaen. Vantaalla olikin ollut jo vuodesta 2010 lähtien Petra-hanke, joka toteutti nuorisotakuun ideaa. Helsingissä nuorisotakuuta toteuttava Respa-hanke alkoi toukokuussa 2013 ja nuorisotakuuta koordinoiva työryhmä aloitti vuoden 2014 alussa. Kauniaisissa nuorisotakuumalli laadittiin vuoden 2013 aikana. Espoossa Vamos Espoo -malli luotiin yhdessä Diakonissalaitoksen ja kaupungin kanssa siten, että Vamos Työ -hanke alkoi keväällä 2013 ja toimintakeskus avattiin syksyllä 2013. Espoo on näistä kaupungeista viimeisenä perustanut nuorisotakuun koordinoitiryhmän vasta marraskuussa 2014.

Helsinki on pitänyt nuorisotakuun koordinoitiryhmän työn pienimuotoisena koostuen vain kaupungin omista edustajista. Nuorisotakuuta on kuitenkin käsitelty myös laajapohjaisessa nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa. Vantaan ohjausryhmämalli samoin kuin Espoon myöhemmin käyttöön ottama koordinoitityöryhmän malli on sisältänyt kaupungin ulkopuolisia jäseniä ELY-keskuksesta, TE-toimistosta, oppilaitoksista, yrittäjäjärjestöistä/YritysEspoosta sekä kauppakamarista. Espoossa myös Kelan ja seurakunnan edustajat ovat olleet mukana. Kauniaisissakin työryhmän kokoonpano on ollut laajapohjaisempi kuin Helsingissä, kun mukana ovat olleet TE-toimiston ja seurakunnan edustajat.

Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa on asetettu tavoitteeksi nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen. Takuuta toteuttavat toimet on strategiaohjelmassa yksilöity, mutta nuorisotakuuta ei ole toteutettu talousarvion sitovien tavoitteiden avulla. Vantaalla sen sijaan nuorisotakuuseen liittyviä tavoitteita on vuosittain asetettu konkreettisesti mitattaviksi, sitoviksi talousarviotavoitteiksi. Espoon strategiassa nuorisotakuu ei ole yhtä vahvasti läsnä kuin Helsingissä tai Vantaan talousarviotavoitteissa, mutta Espossakin tavoitteena on ollut nuorten työllisyyden parantaminen.

Kauniaisissa kaupunginvaltuusto on käsitellyt nuorisotakuumallia ensimmäisen kerran vuonna 2013 ja asettanut strategiassa vuodelle 2015 tavoitteeksi kehittää menettelytapoja.

2.6.2 Toimet työllisyystakuun toteuttamiseksi

Työllisyyspalvelujen organisoinnissa on eroja kaupunkien välillä. Helsingissä työllisyyspalvelut sijoittuvat pääosin kaupunginkanslian elinkeino-osaston maahanmuutto- ja työllisyyspalveluiden yksikköön ja tietyin osin kaupungin opetus- sekä sosiaali- ja terveystoimintoihin. Espoossa konserniesikunnan kaupunkikehitysyksikkö vastaa työllisyysasioiden strategiasta ja operatiivisesta toiminnasta vastaa sosiaali- ja terveystoimen työllisyyspalvelut. Vantaalla työllisyyspalvelut on organisoitu kokonaisvaltaisemmin kaupungin keskushallintoon työllisyyspalveluiden johtajan

alaisuuteen. Kauniaisissa nuorisotakuuta toteuttaa pääosin sivistystoimen nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut sekä osittain sosiaali- ja terveystoimi.

Seuraavassa taulukossa on esitetty pääpiirteittäin Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten nuorisotakuuhankkeet ja ne kaupunkien palvelut ja hankkeet, joihin sisältyy myös nuorten työllistämispalveluita. Lakisääteiset palvelut kuten esimerkiksi sosiaalinen kuntoutus ja kuntouttava työtoiminta eivät sisälly taulukkoon, koska ne kuuluvat kaikkien kaupunkien palveluihin. Palvelujen sisältö ja tarjonta voivat poiketa kaupungeittain.

Taulukko 21 Nuorisotakuun työllistämisenäkökulmaan liittyviä keskeisimpiä toimia kaupungeissa

Työllisyystakuun toimia	Helsinki	Espoo	Vantaa	Kauniainen
Nuorisotakuuhankkeet				
Ohjaamo	x	x	x	x
Espoo Vamos -hanke	-	x	-	x
Kaupunkikehityksen oppisopimus		x		-
Respa	x	-	-	-
Petra-projekti ja Petra Nuoret työhön ja kouluun -projekti	-	-	x	-
Nuorisotakuun kuntakokeilu	x	-	x	-
Muita kaupunkien erityisesti nuorille ja/tai myös nuorille kohdistuvia palveluja ja hankkeita				
Nuorten kesäseteli ja nuorten kesätyöpaikat	x	x	x	x
Oppisopimuskoulutus kaupungin työpaikoissa	x	x	x	x
Kaupunkikohtainen työllistämisen lisä	x	x	x	x
Pitkäaikaistyöttömyyden kuntakokeilu v.2013–2015 *	x	x	x	-
Yritysyhteistyötä eri muodoissa **	x	x	x	x

*Helsingin kuntakokeilu, Espoon kuntakokeilu Työtä päin, Vantaan kuntakokeilu Työraide

**Helsinki Kauppakeskus Forum, Espoo Sello- hanke ja Vantaa Kauppakeskusakatemia sekä Kauniainen erilainen yritysyhteistyö

Taulukosta havaitaan, että kaikissa suurissa kaupungeissa on käytössä työllistämisen kuntakohtainen lisä ja yritysyhteistyötä toteutetaan kaikissa kaupungeissa. Viime vuosina yritysyhteistyön roolia on vahvistettu ja siinä on painotettu aikaisempaa enemmän myös nuorten työllistymismahdollisuuksia yrityksiin. Oppisopimuskoulutus on yksi työllistämispolku ja Espoossa se on myös osa työllisyyspolitiikkaa.

Kolmella suurella kaupungilla on ollut omia nuorisotakuuhankkeita. Ohjaamon ja Vamos Espoon palvelut ovat myös Kauniaisten kaupungin nuorille tarkoitettuja palveluita.

Arviointia varten tehdyissä haastatteluissa tiedusteltiin myös kaupunkien välisestä yhteistyöstä työllisyydenhoidossa. Helsingin mukaan pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyötä merkittävämpää on ollut kuuden suurimman kaupungin yhteistyö, jota on tehty aktiivisesti esimerkiksi vaikuttaen valtion suuntaan. Lisäksi kaupungit jakavat kokemuksia ja osaamista yhteisissä tapaamisissa sekä koko työllisyydenhoidon että nuorisotakuun osalta. Helsingin mukaan konkreettisia yhteistyöhankkeita on vähemmän, mutta palveluiden ja palvelurakenteiden mallintaminen on hyödyttänyt kaikkia kuntia.³¹⁹ Yhteisiä hankkeita ovat olleet Takuuta toteuttamassa -hanke, jota Vantaa veti sekä yhteinen Ohjaamo-valmistelu.³²⁰

³¹⁹ Haastattelu Helsingin kaupunginkansliassa 9.10.2015 sekä kirjalliset haastatteluvastaukset.

³²⁰ Haastattelu Helsingin sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja ja kaupunginsihteeri 23.9.2015.

15.2.2016

2.6.3 Toimet koulutustakuun toteuttamiseksi

Seuraavassa taulukossa on esitetty pääpiirteittäin Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten koulutustakuuhankkeet. Osa jo edellä esitetystä työllisyystakuun toimia -taulukossa olevista toimenpiteistä tukee nuoria sekä koulutukseen että työllistymiseen. Niitä ei ole uudelleen esitetty alla olevassa taulukossa. Esimerkiksi Ohjaamo ohjaa nuoria sekä koulutukseen että työllistymisen pariin.

Taulukko 22 Koulutustakuuseen liittyviä keskeisimpiä toimia kaupungeissa

Koulutustakuun toimia	Helsinki	Espoo	Vantaa	Kauniainen
Avoin ammattiopisto, avoimet opinnot	x	x		
Peruskoulu päätökseen (tai vastaava hanke)	x	x	x	x
Avoin S2-kielipaja maahanmuuttajille (tai vastaava hanke)	x			
Valma	x	x	x	
Oppisopimuksen ennakkopaketti	x	x	x	
Perusopetuksen lisäopetus (10-luokat)	x	x	x	x
Luva (lukioon valmistava koulutus)	x	x	x	
Työpajat	x	x	x	x
Oppisopimuskoulutus	x	x	x	x
Tuettu oppisopimus	x	x	x	
Nuorten aikuisten osaamisohjelma NAO	x	x	x	
Etsivä nuorisotyö	x	x	x	x
Ohjaus- ja tukikeskus (Tulevaisuustiski, Info-Omnia, Kipinä, Grani Point)	x	x	x	x
Opintojen läpäisyn edistäminen	x	x	x	x

Taulukosta havaitaan, että kaikissa suurissa kaupungeissa on koulutustakuun toteuttamiseksi käytössä samantyyppisiä toimia. Helsingissä Avoimen ammattiopiston perustaminen on ollut merkittävä lisäys koulutustakuun toteuttamiseksi. Espoossa Omnian koulutuspalveluissa Info-Omnian tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut, nuorten aikuisten osaamisohjelma NAO sekä Valma ovat olleet uusia toimia koulutustakuun aikana. Vantaalla uusiksi toimiksi voidaan myös katsoa NAO ja Valma. Taulukosta havaitaan myös, että kaikilla kaupungeilla on käytössä perusopetuksen loppuunsaattamiseen liittyvää koulutusta, lisäopetusta, työpajatoimintaa, oppisopimuskoulutusta, etsivää nuorisotyötä, ohjaus- ja tukitoimintaa sekä opintojen läpäisyn edistämiseen liittyviä hankkeita.

Koulutustakuun yhteistyöryhmät

Arviointia varten tehdyissä haastatteluissa tiedusteltiin myös kaupunkien välisestä yhteistyöstä. Sivistystoimessa toimii PKS-sivistystoimen johdon yhteistyöryhmä, jossa ovat kaupungeittain edustettuina joko toimialajohtajat tai apulaiskaupunginjohtajat. Ryhmällä on myös sihteeri.³²¹ Lisäksi koulutuksen eri osa-alueilla on erilaisia yhteistyöryhmiä, joista merkittävimmät ovat Ammyty, Uudenmaan AmkKesu ja PKS-ennakointi. Ammyty on ammatillisen koulutuksen pääkaupunkiseudun tasoinen yhteistyöryhmä, jossa Helsingin opetusvirasto toimii vetäjänä. Opetusviraston mukaan keskeisenä temana ovat olleet nuorisotakuun toteuttamiseen liittyvät

³²¹ Espoon kaupungin sivistystoimesta sähköpostitse saatu tieto 27.1.2016.

käytänteet ja toimenpiteet. Uudenmaan AmkKesussa puolestaan tarkoituksena on tiivistää koulutuksen järjestäjien yhteistyötä ja parantaa työnjakoa muun muassa nuorisotakuun toteutumisen varmistamiseksi. PKS-ennakointiyhteistyössä tuotetaan tietoa koulutuksen järjestäjien strategista suunnittelua ja päätöksentekoa varten, keskeisenä tavoitteena koulutustakuuseen vastaaminen.³²²

2.6.4 Rahoitus

Erityisesti nuorisotakuuseen käytettyjä määrärahoja on vaikea eritellä. Helpoiten kaupungit pystyivät ilmoittamaan varsinaisten nuorisotakuuhankkeiden kustannukset. Kauniaisissa ei ole ollut erillisiä nuorisotakuuhankkeita eikä rahoitusta ole lisätty muuhunkaan toimintaan nuorisotakuun johdosta. Vantaalla Petra-hanke alkoi jo vuonna 2010 eli se on ollut valtakunnallisen nuorisotakuun edelläkävijä. Hanke oli ESR-rahoitteinen vuoden 2014 loppuun asti. Vuonna 2015 Vantaa on käyttänyt omaa rahoitusta 660 000 euroa Petra-projektiin. Espoo käyttää vuonna 2016 lähes yhtä paljon, 600 000 euroa Vamos-hankkeeseen. Aiemmin Vamos-hanketta rahoitettiin testamenttivaroin.

Helsinki on pääkaupunkiseudun kaupungeista panostanut näkyvimmin omaa erillisrahoitusta nuorisotakuuhankkeisiin eli Respa-uravalmennushankkeeseen sekä koulutustakuuta tukevaan Avoimeen ammattiopistoon. Näiden hankkeiden rahoitus perustui Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhluvuoden johdosta jaettuun erillismäärärahaan, joka kohdistettiin nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin toimiin. Respan budjetti vuosina 2013–2016 on kaiken kaikkiaan 5,7 miljoonaa euroa ja avoimen ammattiopiston perustamiseen ja toimintaan vuosina 2013–2015 on käytetty 2,5 miljoonaa euroa.

Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla on kussakin käynnistetty vuonna 2015 Ohjaamo, jossa kunnan omarahoitusosuus on 25 prosenttia. Vantaalla on myös ”Palvelu olen minä!” -hanke vastaavalla 25 prosentin omarahoitusosuudella ja Espoossa ”Työllisyyskonsertti Sello” -hanke 40 prosentin omarahoitusosuudella.

Lisäksi kaupungit ovat kohdistaneet yrityksille ja yhdistyksille tarkoitettua työllistämislisää myös nuorten palkkaamiseen. Muut nuorisotakuuseen käytetyt panokset ovat osa normaalia työllistämispalvelujen toimintaa kuten kuntouttava työtoiminta, työvoiman palvelukeskus, palkkatukityö tai työkokeilu, oppisopimus kaupungilla sekä nuorten työpajat.

Vastaavasti koulutuksen puolella on vaikea eritellä, mikä toiminnan kuluista on ollut erityisesti koulutustakuusta johtuvaa uutta rahoitusta. Helsingissä jo mainittu Avoin ammattiopisto on saanut erillisrahoitusta ja Vantaalla toimi ESR-rahoituksella Menolippu-hanke, joka vakinaistettiin vuodesta 2015 alkaen osaksi kaupungin perustoimintaa.

2.6.5 Toimenpiteiden vaikuttavuus

Työllisyyden näkökulma

Nuorisotakuun toteutumista työllisyysnäkökulmasta on käsitelty tilastojen pohjalta laajemmin luvussa 3.

Työllisyysnäkökulman kaupunkikohtaisia tavoitteita oli jonkin verran.

³²² Haastattelu Helsingin kaupungin opetusvirastossa 6.10.2015, kirjalliset vastaukset.

Espoolla oli tavoitteena myös kesätyöpaikat. Kesätyöntekijöitä kaupunki työllisti vuonna 2014 noin 630 ja vuonna 2015 noin 750. Espoossa tavoitteena olleita työllisyydenhoidon järjestelyjä ja toimenpiteitä on edistetty suunnitellusti. Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa mainitut toimenpiteet ovat toteutuneet hyvin. Kauniiaisissa on tavoitteen mukaisesti kehitetty nuorisotakuun toimenpiteitä. Alle 25-vuotiaiden osalta tavoitteena olleeseen nollan prosentin työttömyysasteeseen ei päästy. Vantaalla työllisyydenhoidon tavoitteet ovat olleet työllisyyden kehitykseen sidottuja eivätkä ole toteutuneet kuin yhtenä vuotena.

Toimenpiteiden vaikuttavuus

Kaupungeissa on tiedossa, mihin nuoret ohjautuvat esimerkiksi Vamos-, Respa- ja Petra-palveluista. Vastaavasti myös Ohjaamojen toimintaa seurataan, mutta ne ovat olleet toiminnassa suhteellisen lyhyen aikaa, pääkaupunkiseudun ensimmäinen kesäkuusta 2015 ja muut vuoden loppuun mennessä, joten ohjauksista ei ole vielä paljoa tilastoja.

Vamos Espoon osalta on tehty yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi, jonka perusteella hankkeessa vuosina 2013–2015 ohjatuista nuorista (yhteensä 448 nuorta) 14 prosenttia ohjautui töihin ja 40 prosenttia tutkintoon johtavaan tai muuhun koulutukseen.

Helsingin Respasta toukokuusta 2013 lokakuuhun 2015 töihin ohjautui 36 prosenttia ja koulutukseen 23 prosenttia.

Vantaan Petra-projektissa asiakkaista 52 prosenttia päätyi töihin avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen vuonna 2015 (42 % vuonna 2014).

Espoo ja Vantaa eivät ole tehneet jatkoseurantaa, mistä kävisi ilmi, missä Vamos Espoon tai Vantaan Petran piirissä olleet henkilöt ovat esimerkiksi puolen vuoden jälkeen.

Asiakkuuden päättymissyyn lisäksi Helsinki seuraa työllisyydenhoidon toimenpiteiden vaikuttavuutta tiedustelemalla toimenpiteissä asiakkaina olleilta henkilöiltä pääosin kuuden kuukauden kuluttua palvelun päättymisestä, mikä heidän tilanteensa on: työ avoimilla työmarkkinoilla, palkkatukityö, ammattiin tai tutkintoon johtava koulutus jne. toimenpiteen kohderyhmästä ja tavoitteesta riippuen. Vaikuttavuusmittauksessa mukana olleista Respan asiakkaista 55 prosenttia oli kuuden kuukauden kuluttua Respan asiakkuuden päättymisestä joko työssä avoimilla työmarkkinoilla tai tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Työttömien osuus oli kuitenkin yhtä suuri kuin avoimilla työmarkkinoilla työssä olevien eli 30 prosenttia.

Koulutustakuu

Koulutustakuu koskee peruskoulun päättäviä ja takuu kattaa opiskelupaikan lisäksi työ-, harjoittelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikan. Nämä kaikki vaihtoehdot kattavaa indikaattoria ei ole olemassa. Tuoreimmat valtakunnalliset tilastot peruskoulun päättävien nuorten sijoittumisesta jatko-opintoihin ovat vuodelta 2013 ajalta, jolloin oli käytössä niin sanottu Kouluta-järjestelmä. Vuodesta 2014 lähtien käytössä olleen Opintopolun tilastot vuodelta 2014 julkaistaan 22.3.2016 ja tilastot vuodelta 2015 28.9.2016.³²³

Valtakunnallisten tilastojen viiveen vuoksi arviointia varten kerättiin tiedot yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa jääneistä nuorista suoraan kustakin kaupungista (taulukko 23). Taulukossa on ilmoitettu vain vuosien 2014 ja 2015 tiedot, koska aiempien vuosien tiedot perustuvat Kouluta-

³²³ <http://www.stat.fi/til/khak/tjulk.html>

15.2.2016

järjestelmään, jossa olivat mukana myös ne, jotka eivät hakeneet mihinkään.³²⁴ Taulukon 8 tiedot eivät välttämättä ole täysin vertailukelpoisia kaupunkien välillä, koska eri kunnissa saattaa olla käytössä eri kriteerit sen suhteen, ketkä huomioidaan peruskoulun päättäviin ja ketkä pudokkasiin. Espoon, Helsingin ja Vantaan osalta taulukossa on ilmoitettu tiedot kesäkuun tilanteesta yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen.

Yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa jääneiden nuorten osuus on vähentynyt Helsingissä ja Espoossa vuodesta 2014 vuoteen 2015. Vantaalla osuus on pysynyt ennallaan, mutta Helsinkiä alhaisemmalla tasolla. Kauniaisissa kukaan ei ole jäänyt yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa.

Taulukko 23 Yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa jääneet perusopetuksen päättäneet vuosina 2014–2015, osuus ikäluokasta³²⁵

	2014	2015
Espoo	5,8 %	4,5 %
Helsinki	10,2 %	6,7 %
Kauniainen	0 %	0 %
Vantaa	5 %	5 %

Takuuta toteuttamassa -selvitysraportin mukaan koulutustakuu on pääkaupunkiseudulla toteutunut peruskoulun päättävien osalta hyvin eli pääkaupunkiseudun suuret kaupungit pystyvät tarjoamaan jatkoajan peruskoulun päättävälle nuorille. Nuorten aikuisten osaamisohjelman osalta selvitysraportissa todetaan, että työmarkkinoilla on edelleen paljon perusasteen varassa olevia nuoria aikuisia.³²⁶

Helsingissä ja Vantaalla on ollut tavoitteena myös ammatillisen koulutuksen opintojen keskeyttämisten vähentäminen. Helsingissä vuosina 2011–2014 Stadin ammattiopiston opiskelijoiden eroamiset ovat vähentyneet 4,6 prosenttia. Vantaalla keskeyttämisten määrä on noussut. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian opintojen läpäisyprosentti tavoiteajassa on toteutunut 1,2 prosenttia talousarviossa arvioitua parempana. Opiskelijoiden eroamiset ovat pysyneet talousarviossa arvioidulla tasolla.

2.6.6 Toimintamallien vahvuudet ja heikkoudet

Ohjaamon toiminnan aloitus uutena matalan kynnyksen palveluna nähdään vahvuutena Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien osalta. Myös lisäkoulutuspaikat ovat vahvuus, koska nuorille on enemmän tarjolla koulutusmahdollisuuksia.

Vantaalla työllisyyspalveluiden Petra -projekti on ollut toimiva malli nuorten ohjaamisessa. Petra -projekti toimii poikkihallinnollisesti, verkostoituneesti ja siinä tehdään yhteistyötä viranomaisten, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa. Monitoimijainen yhteistyö on tuottanut hyviä tuloksia koulutustakuun tuloksellisessa toteuttamisessa ja perusopetuksen oppilaanohjaajien laatima seuranta perusopetuksen päättäneistä elo-syyskuussa on osoittautunut hyväksi käytännöksi.

Espoossa on tehty lisäpanostuksia koulujen oppilaanohjaukseen ja koulutuskuntayhtymä Omnian kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Lisäksi lisääntyneiden opiskelupaikkojen, pääsykokeiden

³²⁴ Helsingin opetusvirastosta sähköpostitse saatu tieto 4.12.2015.

³²⁵ Espoon kaupungin sivistystoimi 13.1.2016, Kauniaisien kaupungin sivistystoimi 14.1.2016, Helsingin kaupungin opetusvirasto 6.10.2015 ja Vantaa haastattelu 22.10.2015

³²⁶ Takuuta toteuttamassa 2015

poisjättämisen, Valman ja kymppiluokkien yhteistyön sekä Info-Omnian ympärivuotisen palvelun ja etsivän nuorisotyön avulla varmistetaan kaikille nuorille opiskelupaikka. Vuoden 2016 alusta kaupungin toteuttamassa organisaatiomuutoksessa työllisyyspalvelut erotettiin sosiaali- ja terveystoimen toimialan perhe- ja sosiaalipalveluista omaksi palvelualueeksi aikuissosiaalityöstä tavoitteena edistää työllisyyspalvelujen toimintoja.

Helsinki on osoittanut erillisrahoitusta nuorten uravalmennukseen (Respa) ja avoimen ammattiopiston toiminnan käynnistämiseen. Helsinki on saanut lisäopetuspaikkoja nuorisotakuun myötä. Lisäksi koulutustakuun myötä on kehitetty erilaisia koulutukseen pääsyn ja koulutuksen läpäisyn tukitoimia. Helsingissä on tavoitteena nuorten työllisyyspalveluiden uudistus palvelukokonaisuuksiksi yhden johdon alle vuoden 2017 alusta lukien.

Kauniainen koordinoi nuorisotakuun toteutumista nuorisotakuutyöryhmän avulla ja nuorisotyöttömyyden kehitystä seurataan jatkuvasti. Jatkokoulutukseen päässeiden osuus perusopetuksen jälkeen vuosina 2013–2015 on ollut 100 prosenttia. Kaupungin ja TE -toimiston välinen työnjako on selkeä. Kauniiaisissa etsivän nuorisotyön toiminta ei tavoita kaikkia kohderyhmän nuoria, myöskään tiedot toiseen asteen oppilaitoksilta opintojensa keskeyttäjästä eivät aina tavoita oikeita viranomaisia.

Helsingissä koulutuspolkuja tulee edelleen kehittää esimerkiksi maahanmuuttajanuorille koulutusvalmiuksien ja koulutuksen läpäisyn varmistamiseksi. Lisäksi Helsingin työllisyshoidon kokonaistarkastelun loppuraportti osoitti, että vielä vuonna 2015 käytössä oleva malli on liian monimutkainen ja hajanainen erityisesti nuorten palvelujen osalta. Sekä Espoossa että Helsingissä heikkoudeksi tunnistettiin se, että nuori ei välttämättä löydä oikeaa palvelua, kun nuorten palvelut eivät ole helposti hahmotettavissa yhtenä kokonaisuutena.

Espoossa heikkouksiksi nimettiin rekisteritietojen saaminen etsivän nuorisotyön käyttöön. Tarpeellista on myös löytää koulutusväylät niille nuorille, joiden koulumenestys tai kielitaito on heikko. Espoossa heikkoudeksi nähtiin myös henkilökohtaisen ohjauksen puute TE -toimistosta, sillä työhallinnossa ei ole vain nuorille suunnattuja työntekijöitä. Lisäksi heikkoutena nähtiin nuorille suunnattujen kuntouttavan työtoiminnan ja nuorten pajatoiminnan paikkojen vähäisyys.

Vantaalla ei ole vastaavaa avoin ammattiopisto -toimintaa kuin Helsingissä. Nuorten mielenterveyspalvelut ovat hajanaisia, eivätkä tavoita riittävän tehokkaasti avun tarpeessa olevia nuoria. Yhteishaun muutos heikensi peruskoulun jo aiemmin päättäneiden ilman jatkokoulutuspaikkaa jääneiden nuorten asemaa. Työllisyyspalveluissa heikkoudeksi on koettu sähköisten asiakasjärjestelmien yhtenäistämisen vaikeus eri viranomaisten välillä.

2.7 Yhteistyö työvoimahallinnon kanssa

2.7.1 Kaupunkien kokemuksia

Helsingin, Espoon ja Vantaan haastatteluissa toistui näkemys siitä, että työvoimahallinnon organisaatiouudistus ja henkilöstön vähentäminen ovat heijastuneet TE-toimiston kykyyn palvella asiakkaita. TE-toimistot ovat siirtyneet pääosin sähköisiin palveluihin, jolloin henkilökohtaisessa tapaamisessa aiemmin tehty tilannearvio nuoren tilanteesta jää tekemättä. Tämä johtaa helposti siihen, että nuoren työttömyys pitkittyy yli kolmeen kuukauteen eli nuorisotakuu ei toteudu. Esimerkiksi Vantaalla oli aiemmin se tilanne, että jos TE-toimiston työntekijä arvioi, että työllistyminen suoraan ei onnistu, nuori ohjattiin nopeassa tahdissa Petraan. Nykyisin yhä suureneva joukko on sähköisten palveluiden varassa. Helsingin kaupunginkanslian työllisyyspalveluissa on koettu, että työvoimahallinnossa nuori voi ”unohtua” sähköisiin palveluihin eli TE-toimisto ei ota nuoreen yhteyttä.

Espeen näkemyksen mukaan sähköiset palvelut eivät palvele erityisen hyvin varsinkaan heikommassa asemassa olevia asiakkaita kuten esimerkiksi maahanmuuttajat, osatyökykyiset ja pitkäaikaistyöttömät. Korkeasti koulutettujen työttömyys kasvaa ja TE-toimiston keinovalikoima ei tue parhaalla tavalla tätä kohderyhmää. TE-toimiston ohjaus kuntien ja välityömarkkinoiden työllistymistä edistäviin palveluihin ei ole toiminut huolimatta yhteisten infotilaisuuksien järjestämisestä.³²⁷

Helsingissä kaupunki on periaatteessa sopinut TE-toimiston kanssa, että TE-toimiston asiantuntija tapaa nuoren kerran ja varaa nuorelle ajan Respaan. Kaupungin työllisyyspalveluissa uskotaan, että TE-toimiston asiantuntijat tapaavat ne nuoret, joille varataan aika Respaan, mutta kaupunki ei voi olla varma, tapaavatko TE-toimiston asiantuntijat kaikkia nuoria ja tarjoavatko heille palveluja.³²⁸ Nuorilta on välittynyt tietoa siitä, että nuori saa ”rauhassa kotona makoilla” kolme kuukautta ennen kuin mitään tapahtuu. Helsingin näkökulmasta on hankala kysymys, tulisiko nuoren päästä Respaan heti ilmoittautuessaan työttömäksi työnhakijaksi vai odotetaanko vähintään kolme kuukautta, jotta työvoimahallinto katsoo ensin omat mahdollisuutensa auttaa nuorta. Kaupunki ei toisaalta halua ottaa omalla rahoituksellaan vastuuta valtion tehtävistä, mutta toisaalta nuoren kannalta olisi hyvä päästä mahdollisimman nopeasti uravalmennukseen silloin, kun nuoren arvioidaan siitä hyötyvän. Tällä hetkellä nuori voi olla pitkäänkin työvoimahallinnon tietojärjestelmissä ennen kuin hän ohjautuu Respaan.³²⁹

Nuorten ”unohtuminen” työvoimahallinnon tietojärjestelmiin johtuu osaltaan siitä, että TE-hallinnolla ei ole ilman perustetta oikeutta luovuttaa tietoja asiakkaidensa työttömyyden kestosta kolmannelle osapuolelle, kuten kaupungille. Peruste voi olla asiakkaan antama suostumus tai kunnan maksuvelvollisuus työmarkkinatuesta. Jälkimmäisessä tapauksessa kuitenkin annettavia tietoja on myös rajattu.³³⁰

Helsinki ja Vantaa ovat olleet mukana valtiovarainministeriön nuorisotakuuta koskevassa kuntakokeiluhankkeessa. Helsingin toiveena kuntakokeiluun ryhtymisessä oli se, että yhteistyötä työvoimahallinnon kanssa voitaisiin kehittää.³³¹ Kaupungin toiveena oli esimerkiksi se, että kaupunki voisi yksin vastata nuorten aktivointisuunnitelmien tekemisestä siten, että asiakkaalla olisi jatkossa vain yksi suunnitelma. Käytännössä tämä toive osoittautui kuitenkin mahdottomaksi, koska työllistymissuunnitelma ja aktivointisuunnitelma ovat lakisääteisiä. Lisäksi on erilaisia kuntoutus- ja hoitosuunnitelmia. Suunnitelmia ei voida vähentää yhdistämällä, vaan Helsingin toive suunnitelmien yhdistämisestä olisi vain tuottanut yhden uuden suunnitelman.³³²

Vantaalla puolestaan nuorisotakuun toteuttamissuunnitelmaan kuului se, että nuorisotakuun kuntakokeilussa haettiin työllisyyspalvelujen, sosiaalitoimen ja etsivän nuorisotyön työntekijöille käyttö- ja tiedonsaantioikeuksia tarvittaviin asiakasrekistereihin, kuten URA -järjestelmään ja opintopolku.fi -järjestelmään. Tämä ei kuitenkaan onnistunut. Sähköisten asiakasjärjestelmien yhtenäistämien eri viranomaisten välillä on hankalaa erinäisistä rekisteri- ja tietosuojasäädöksistä johtuen.

³²⁷ Haastattelun 13.10.2015 täydennys 12.1.2016 Konserniesikunta/Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut

³²⁸ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

³²⁹ Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015.

³³⁰ Sähköpostitse saatu tarkennus kaupunginkanslian työllistämispäälliköltä 7.1.2016.

³³¹ Kyse ei ollut Helsingin oman toiminnan osalta varsinaisesti uusista toimintamalleista, joskin Ohjaamo-mallin kehittäminen oli kytketty kuntakokeiluun.

³³² Haastattelu kaupunginkansliassa 9.10.2015 ja sähköpostitse saatu tarkennus 7.1.2016.

Vuonna 2015 kaikki kaupungit joutuivat kokemaan valtion palkkatukimäärärahojen loppumisen heinäkuussa. Espoon mukaan palkkatukimäärärahojen loppuminen hankaloitti yritysten ja yhdistysten työllistymismahdollisuuksien tarjoamista pitkäaikaistyöttömille. Espoon kaupungin henkilöstöjohtaja linjasi vuonna 2015, että joitakin palkkatukityösuhteita voidaan jatkaa kaupungin omilla määrärahoilla huolimatta siitä, että valtion palkkatuki oli jo ko. henkilöiden osalta päättynyt.³³³ Helsingissä kaupunginjohtajisto päätti lokakuussa (21.10.2015 64 §), että kaupungin työllisyysmäärärahaa käytetään työllistämiseen ilman valtion palkkatukea. Johtajiston päätöksessä todettiin, että ”valtion palkkatuki on ollut ehtona kaupungin työllistämiseksi ja kaupungin työllistämistoiminta on ollut pysähdyksissä heinäkuusta asti. Mikäli tukityöllistämistoimintaa ei pystytä jatkamaan, kaupungin palkkatukeen varatusta työllisyysmäärärahoista jää käyttämättä 2-3 miljoonaa euroa tänä vuonna.” Käytännössä kaupunki ei kuitenkaan ehtinyt yksittäistapauksia lukuun ottamatta työllistää ilman valtion palkkatukea, koska samalla viikolla johtajiston päätöksen kanssa TE-toimisto sai lisämäärärahaa yli 300 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneiden palkkatukiin.³³⁴

Helsingin osalta vuosi 2015 oli siinäkin mielessä poikkeuksellinen, että kaupungilla ei ollut vuonna 2015 lainkaan erillistä sopimusta TE-toimiston kanssa. Kaupungin mukaan TE-toimisto ei voinut sitoutua määrällisiin tavoitteisiin palkkatukimäärärahojen loppumisen vuoksi. Vuosille 2016–2018 TE-toimiston kanssa on suunniteltu kumppanuusohjelmaa.³³⁵

2.7.2 Työvoimapalvelujen vastuunjako

Valtiolla on ensisijainen vastuu työllisyyspolitiikasta ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, sekä niiden rahoittamisesta. Kunnilla on kuitenkin merkittävä rooli etenkin vaikeasti työllistyvien osalta. Sekä Helsingissä, Espoossa että Vantaalla katsotaan, että nykyinen kahden toimijan malli ei ole tarkoituksenmukainen eikä toimiva.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan ”Selvitetään työvoimapalveluiden siirto resursseineen vaikeimmin työllistyvien osalta kuntien vastuulle työssäkäyntialueittain, Tanskan mallin mukaisesti. Voimavarat ja työllistämisvastuu yhdistetään, mikä tekee nopean työllistämisen kunnille taloudellisesti houkuttelevaksi.” Tämä kuitenkin koskee vain vaikeimmin työllistyviä. Helsinki katsoo, että kunnan ja valtion suhdetta työllisyydenhoidossa yleisesti tulee selkeyttää.³³⁶ Nuorisotakuun osalta Helsingin näkemys on se, että valtion tulisi osoittaa kunnille myös pysyviä resursseja ja työvälineitä nuorisotakuun toteuttamiseen, jos kuntien roolia työllisyydenhoitajana halutaan lisätä.³³⁷

Vantaalla on koettu, että työllisyysasioiden hoidon vastuunjako valtion ja kunnan välillä rajoittaa toimintamahdollisuuksia ja tuo palveluihin lisää byrokratiaa³³⁸. Työttömien työnhakijoiden on ensin ilmoitettava TE-toimiston asiakkaaksi, josta TE-toimisto ohjaa kunnan palveluihin. Kunta ei myöskään voi ohjata nuoria TE-toimiston tarjoamiin työllisyyspoliittisiin toimenpiteisiin.

³³³ Espoon kaupunki/Konserniesikunta

³³⁴ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden yksiköstä saatu tarkennus sähköpostitse 25.1.2016.

³³⁵ Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päälliköltä saatu vastaus sähköpostitse 19.11.2015.

³³⁶ Kirjalliset haastatteluvastaukset, kaupunginkanslia 9.10.2015 sekä tarkastusviraston ja kaupunginkanslian tapaaminen 28.10.2015.

³³⁷ Kirjalliset haastatteluvastaukset, kaupunginkanslia 9.10.2015

³³⁸ Haastattelu 8.10.2015

Työttömyysturvalain muutos vuoden 2015 alusta lukien³³⁹ kasvatti kuntien vastuuta pitkäaikaistyöttömyyden hoidossa. Työmarkkinatuen kuntaosuus on yli 300 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneista kuntalaisista Kelalle maksettava osuus. Ennen vuotta 2015 kunta maksoi puolet yli 500 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneiden työmarkkinatuesta. Vuoden 2015 alusta alkaen kaupunki maksaa yli 300 päivää passiivista työmarkkinatukea saaneiden tuesta 50 prosenttia ja yli 1000 päivää saaneiden tuesta 70 prosenttia.³⁴⁰ Muutos on johtanut kuntien työmarkkinakustannusten merkittävään nousuun. Huolimatta kuntien ja TE-toimiston välisestä yhteistyöstä Espoossa nähdään, että kunnille ei ole osoitettu niiden tehtävien ja vastuiden mukaisia välineitä: TE-toimiston hallinnassa on sekä URA-järjestelmä että työllistymistä parhaiten edistävät toimenpiteet. Lisäksi työmarkkinatuen kunta-osuus vaikeuttaa Espoon näkemyksen mukaan tavoitteellista työllisyyskehitystä monimutkaistamalla työllisyyskehityksen jo entisestään monimutkaista työnjakoa valtion ja kunnan kesken.

Helsingin osalta kuvattiin luvussa 2.3.2 sitä, miten nuorisotakuun alkaessa palkkatukea kohdistettiin enemmän nuoriin, mutta pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvien työmarkkinatuen kuntaosuuden maksujen kasvun myötä painopiste siirrettiin pitkäaikaistyöttömiin. Vastaavasti Espoossa painopiste siirrettiin vuonna 2015 pitkäaikaistyöttömiin, kun nuorille lisättiin oppisopimuskoulutusta. Nuorisotakuun toteuttamisen näkökulmasta näyttääkin ongelmalliselta, että valtio kannustaa sanktiomaksuilla kuntia panostamaan pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen välityömarkkinoille. Nuoret eivät useinkaan ole pitkäaikaistyöttömiä, jolloin työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kohdistaminen nuoriin ei ole kunnalle lyhyellä tähtäimellä kannattavaa. Pidemmällä tähtäimellä nuoriin panostaminen olisi kuitenkin todennäköisesti hyvä sijoitus, kun ajatellaan nuoren koko työuralla kertyviä verotuloja tai kouluttautumisen ja työllistymisen epäonnistuneissa syntyviä toimeentulotuki- ja muita sosiaaliturvamenoja.

3 NUORISOTAKUUN TOTEUTUMINEN TYÖLLISYYSNÄKÖKULMASTA

Nuorisotakuun määritelmään sisältyy työpaikan lisäksi harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka. Tässä luvussa käsiteltävät tilastot kertovat niiden nuorten tilanteesta, jotka ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi. Työttömyys voi näillä nuorilla päättyä joko työllistymiseen tai muuhun nuorisotakuun mukaiseen jatkopaikkaan.

3.1 Nuorisotyöttömyyden kehitys verrattuna koko väestöön

Nuorisotyöttömyyden taustaksi on syytä tarkastella kaikenikäisten työttömyyttä pääkaupunkiseudulla. Kuviossa 10 työttömien määrän kehitys on indeksoitu vuoden 2012 alkuun siten, että kaupunkien käyrät kuvaavat kehitystä suhteessa lähtötilanteeseen. Vuoden 2012 alusta marraskuuhun 2015 asti ulottuvalla jaksolla työttömien työnhakijoiden määrä on ollut syksyyn 2015 asti kasvusuunnassa kaikissa neljässä kaupungissa. Suhdannetilanne on siis kaiken kaikkiaan ollut työllistymisen kannalta hankala. Voimakkainta työttömyyden kasvu on ollut Kauniaisissa ja maltillisinta Vantaalla. Kauniaisissa määrät ovat toki pieniä.

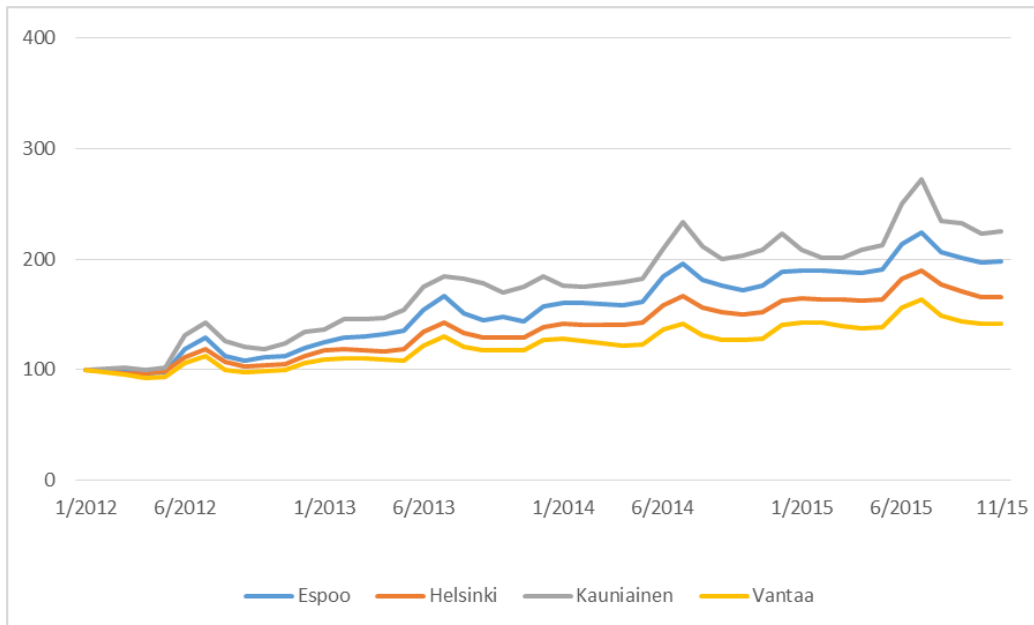
³³⁹ Työttömyysturvalaki (1290/2002, muutos 30.12.2014/1370)

³⁴⁰ Helsingin Khs 17.6.2015, 45 § ja työttömyysturvalain 14 luku, erinäisiä säännöksiä 3 a §.

15.2.2016

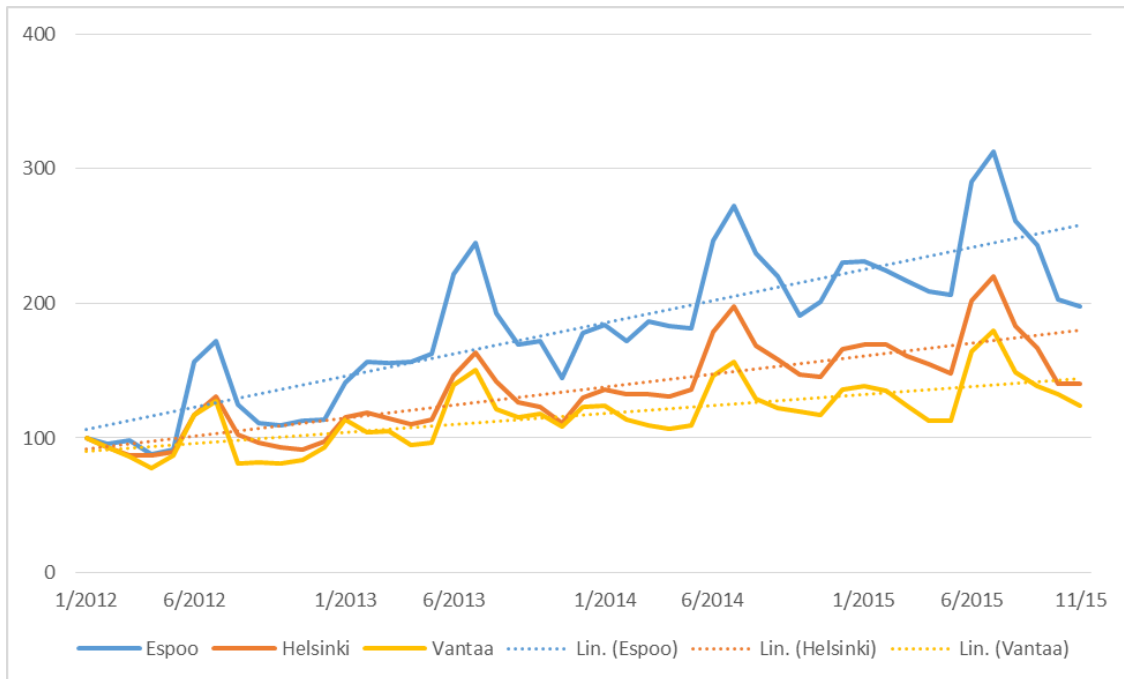
Kuvio 10 Työttömien työnhakijoiden määrä pääkaupunkiseudulla indeksoituna siten, että tammikuun 2012 määrä on 100, kaikki ikäryhmät 1/2012–11/2015³⁴¹

Kuvio 11 sisältää pelkästään nuoret, 15–24-vuotiaat työttömät työnhakijat samaan tapaan indeksoituna kuin edellä. Nuorilla kausivaihtelu on suurempaa, joten kuvioon on lisäksi piirretty lineaariset trendiviivat. Helsingin ja Vantaan kehitys on ollut melko samansuuntaista, kunnes keväästä 2014 lähtien Vantaan tilanne on kehittynyt suotuisammin kuin Helsingin. Espoossa kehitys on ollut näitä kahta suurta kaupunkia huonompi siinä mielessä, että lähtötilanteeseen nähden työttömyys on lisääntynyt enemmän. Määrän kehityksestä ei voida kuitenkaan päätellä sitä, kuinka paha työttömyystilanne kaupungissa sinänsä on, vaan työttömien määrä on suhteutettava vastaavanikäiseen työvoimaan kuten kuviossa 13 on tehty.

³⁴¹ Lähde: TEM työttömyystilasto 1207, josta indeksointi tehty.

15.2.2016

Kuvio 11 Nuorten 15–24-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä 1/2012–11/2015 indeksoituna siten, että tammikuun 2012 määrä on 100. Espoo, Helsinki ja Vantaa³⁴²

Liitteessä 2 on tarkasteltu työttömyyden kehitystä koulutustason mukaan. Sen mukaan työttömyyden kasvu on kohdistunut etenkin korkeasti koulutettuihin sekä keskiasteen tutkinnon suorittaneisiin, ei niinkään peruskoulupohjaisiin.

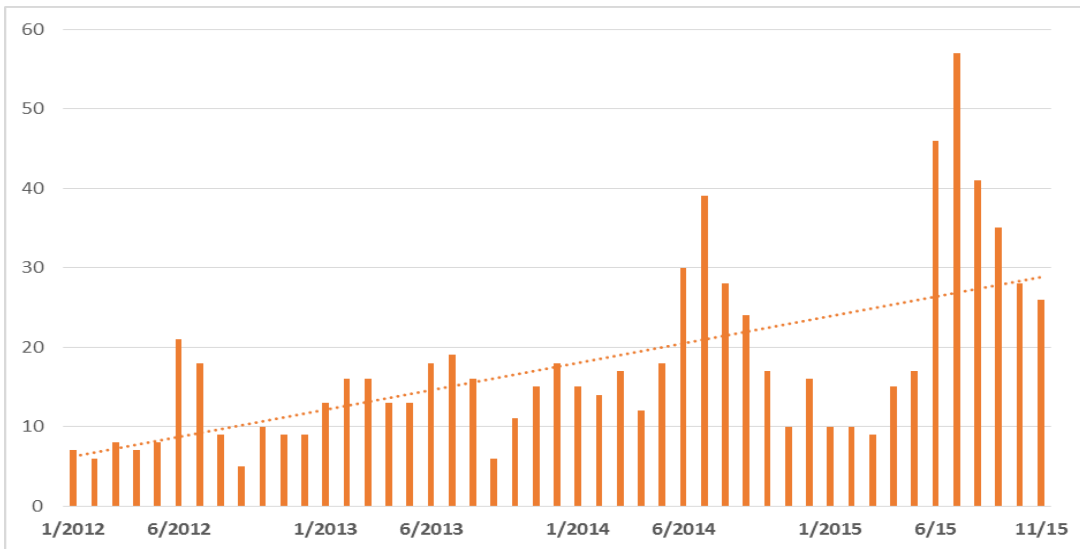
Kauniaisissa työttömien määrät ovat pieniä, mutta kausivaihtelut suuria. Sen vuoksi Kauniaisten tilanne on kuvattu erikseen pylväsdiagrammina (kuvio 12). Kesäkuukausien ulkopuolella työttömien määrä on pysynyt pienenä, mutta syksy 2015 näyttää Kauniaisissa heikommalta eli työttömiä oli enemmän kuin syksyllä 2014. Vuosikeskiarvo on ollut nousussa eli vuonna 2012 työttömiä nuoria oli keskimäärin 9,8 kuukaudessa, vuonna 2013 vastaava luku oli 14,5, vuonna 2014 jo 20 ja vuonna 2015 edelleen kasvua keskiarvon ollessa 27.³⁴³

³⁴² Lähde: TEM työllätystilasto 1207, josta indeksointi tehty.

³⁴³ Laskettu lähteestä TEM työllätystilasto 1207.

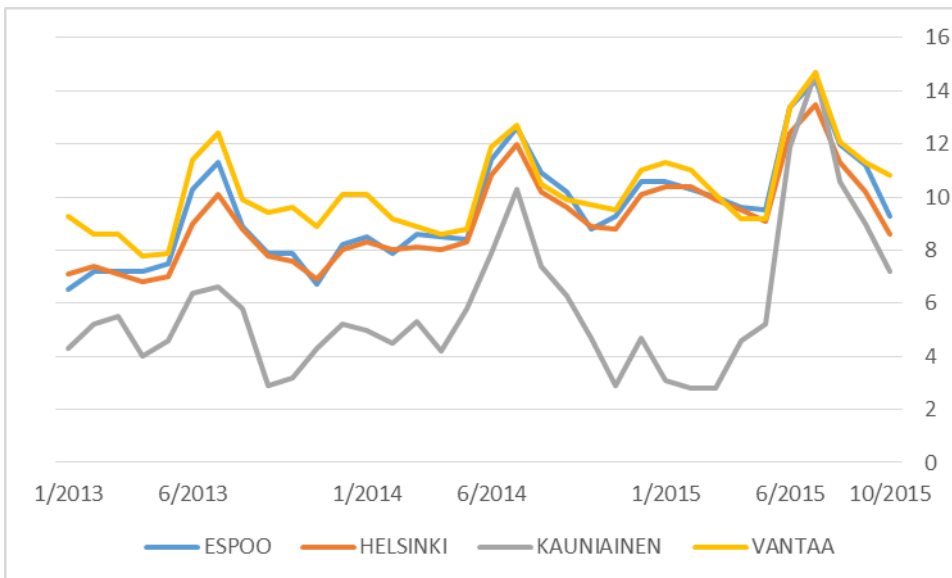

15.2.2016

Kuvio 12 Nuorten 15–24-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä Kauniaisissa 1/2012–11/2015³⁴⁴

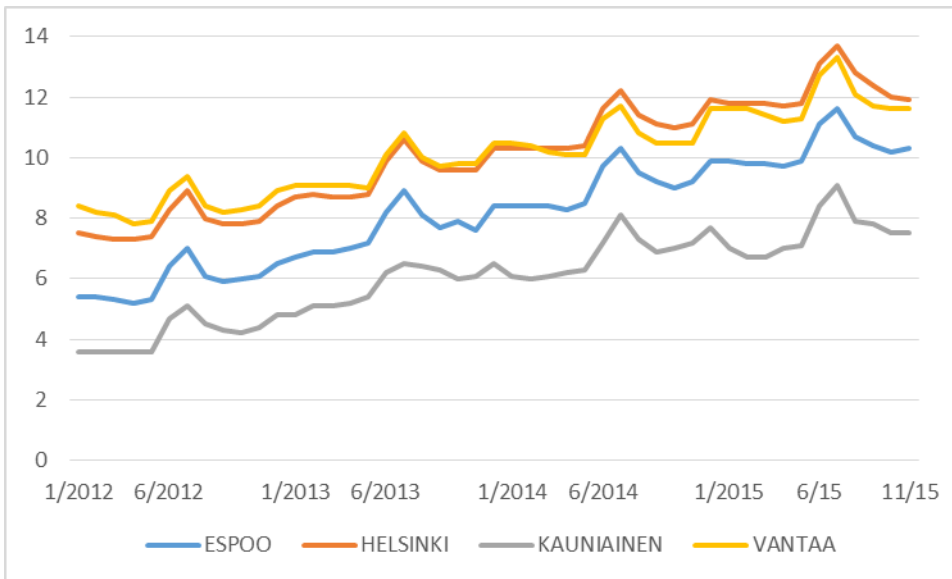
Kuviosta 13 havaitaan, että työttömien määrä suhteessa työvoimaan -indikaattorilla mitattuna Kauniaisten tilanne on ollut selvästi suurempia naapurikuntiaan parempi, mutta kesällä 2015 Kauniaisissakin nuorten työttömyysaste nousi suurten kaupunkien tasolle. Työnvälitystilaston mukainen nuorten työttömyysaste oli Vantaalla vuonna 2013 ja vielä vuoden 2014 alussa selvästi parempi kuin Espoossa ja Helsingissä, mutta sen jälkeen erot näiden kolmen suuren kaupungin välillä eivät ole enää olleet yhtä suuret. Lokakuussa 2015 vantaalaisista nuorista työttömiä työnhakijoita oli 10,8 prosenttia vastaavanikäisestä työvoimasta, Espoossa 9,3 prosenttia ja Helsingissä 8,6 prosenttia. Kauniaisten vastaava luku oli 7,2 prosenttia. Vain Helsingissä lokakuun 2015 työttömyysaste oli hieman parempi kuin lokakuussa 2014.

Kuvio 13 Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus vastaavanikäisestä työvoimasta kaupungeittain tammikuu 2013-lokakuu 2015³⁴⁵

³⁴⁴ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1207.

Kun verrataan alle 25-vuotiaan työvoiman työttömyysastetta (kuvio 13) koko työvoiman työttömyysasteeseen (kuvio 14), havaitaan kuukausivaihtelun olevan suurempaa nuorilla. Kaupunkien osalta näyttää siltä, että Espoo pärjää Helsinkiä ja Vantaata paremmin koko väestön työttömyyden osalta, mutta alle 25-vuotiaiden työttömyydessä Espoo on päätenyt hieman Helsinkiä suurempaan työttömyysasteeseen ja paikoin Vantaan tasolle. Sama ilmiö on nähtävissä Kauniaisten osalta kesällä 2015 eli nuorten työttömyysaste oli suurten kaupunkien tasolla kun taas kaikenikäisten työttömyysaste oli selvästi muita kaupunkeja alhaisempi.

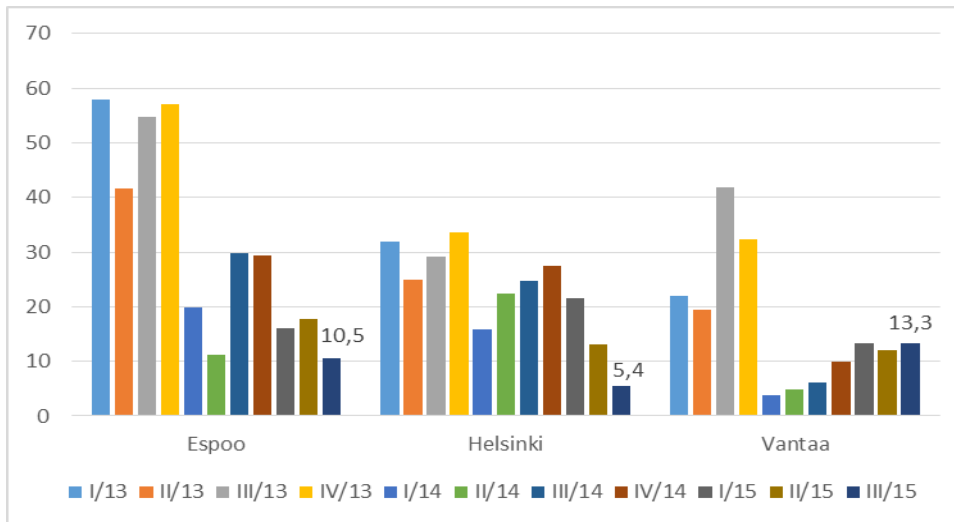
Kuvio 14 Työttömien työnhakijoiden (kaikenikäiset) osuus työvoimasta kaupungeittain tammikuu 2012-lokakuu 2015³⁴⁶

3.2 Työttömyyden kasvuvauhdissa on eroja kaupunkien kesken

Kuvio 15 kuvaa nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrän muutosta edellisvuoteen vuosineljänneksittäin. Työttömien nuorten määrän kasvu oli voimakasta vuonna 2013 ja erityisen voimakasta se oli Espoossa. Kuvioista voidaan päätellä, että nuorten työttömyyden kasvuvauhti on hiipunut Espoossa ja Helsingissä vuonna 2015. Vantaan kehitys poikkeaa muista siten, että Vantaalla nuorten työttömyyden kasvu hiipui jo vuoden 2014 alussa, jonka jälkeen työttömyys on uudelleen ollut kasvussa.

³⁴⁵ Tilasto saatu ELY-keskuksesta 17.12.2015.

³⁴⁶ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1260.

Kuvio 15 Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyyden muutos (%) edellisvuoteen vuosineljänneksittäin, Espoo, Helsinki ja Vantaa³⁴⁷

Taulukossa 24 on vielä kuvattu tuorein tilanne vuonna 2015. Kun kunkin kuukauden työttömyyslukuja verrataan vuoden takaiseen, havaitaan, että Helsingissä ja Espoossa on positiiviset näkymät eli Helsingissä nuorisotyöttömyys aleni vuoden takaiseen loka-joulukuussa 2015 ja Espoossa marraskuussa. Vantaan työttömyyden kasvu oli alkuvuoden 2015 suuria naapurikuntia huomattavasti maltillisempi, mutta loppuvuoden kehitys on ollut naapureita heikompi. Vantaalla työttömyys ei ole käännytynyt laskuun tuoreimmissakaan tilastoissa. Kauniiaisissa puolestaan nuorisotyöttömyys aleni alkuvuodesta, mutta marras-joulukuun vuosimuutokset ovat olleet poikkeuksellisen suuria: 160 ja 94 prosenttia kasvua edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan nähden.

³⁴⁷ Lähde: Helsingin Seudun Suunnat, tilastotietokanta: TEM työnvälitystilasto.

Taulukko 24 Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyyden kehitys vuonna 2015 edellisvuoteen nähden³⁴⁸

	Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä				Vuosi muutos (%)			
	Espoo	Helsinki	Kauniainen	Vantaa	Espoo	Helsinki	Kauniainen	Vantaa
1/2015	1429	3920	10	1355	25,6 %	24,6 %	-33,3 %	11,2 %
2/2015	1388	3920	10	1324	30,3 %	28,1 %	-28,6 %	19,3 %
3/2015	1337	3728	9	1215	16,0 %	21,6 %	-47,1 %	13,2 %
4/2015	1291	3591	15	1103	13,8 %	18,5 %	25,0 %	5,8 %
5/2015	1274	3432	17	1103	13,6 %	9,1 %	-5,6 %	3,4 %
6/2015	1795	4674	46	1606	17,7 %	13,2 %	53,3 %	12,1 %
7/2015	1934	5085	57	1759	14,9 %	11,2 %	46,2 %	14,5 %
8/2015	1613	4246	41	1454	10,2 %	9,1 %	46,4 %	15,0 %
9/2015	1505	3858	35	1355	10,5 %	5,4 %	45,8 %	13,3 %
10/2015	1253	3239	28	1296	6,1 %	-4,9 %	64,7 %	10,7 %
11/2015	1225	3253	26	1212	-1,4 %	-3,1 %	160,0 %	5,5 %
12/2015	1448	3713	31	1456	1,7 %	-3,3 %	93,8 %	9,6 %

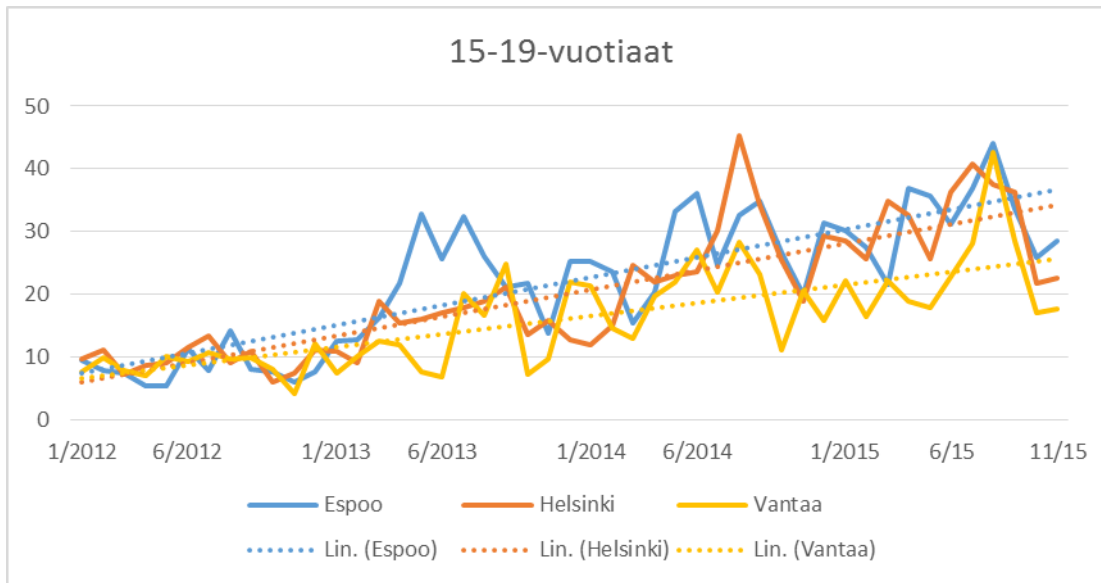
3.3 Nuorisotakuu ei toteudu pääkaupunkiseudulla

Nuorisotakuun toteutumista seuraavat ELY-keskukset käyttävät keskeisenä indikaattorina niin sanottua virtaa yli kolmen kuukauden työttömyyteen. Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen kuvaa sitä, kuinka monta prosenttia kolme kuukautta aiemmin alkaneista työttömyysjaksoista on tarkastelukuukautena sellaisia työttömyysjaksoja, että kolme kuukautta ylittyy. Käytännössä mittari kuvaa sitä, kuinka suurella osalla nuorista työttömyyden kesto on yli kolme kuukautta.³⁴⁹ Nuorisotakuun määritelmän mukaisesti nuorten työttömyyden ei tulisi pitkittyä yli kolmen kuukauden. Seuraavat kuviot kertovat siitä, että nuorisotakuu ei toteudu pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa. Kauniaisten osalta tilanne vaihtelee kuukausittain.

Kuviossa 16 on esitetty virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen 15–19 -vuotiaiden osalta. Vuonna 2012 työttömyysjaksot ylittivät vain harvoin kolme kuukautta. Alkuvuodesta 2013 tilanne alkoi heikentyä. Nuorisotakuu astui voimaan täysimääräisesti 1.1.2013, joten nuorisotakuun alku on osunut suhdannetilanteeseen, jossa työttömien määrä on ollut jatkuvassa kasvussa.

³⁴⁸ Lähteenä TEM työnvälitystilasto 1207. Taulukosta on jätetty pois 1/2014–12/2014, joihin verrattuna vuosimuutosprosentit on laskettu.

³⁴⁹ TEM 2015, 39.

Kuvio 16 Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen (prosenttia työttömyysjaksoista), 15–19-vuotiaat Esossa, Helsingissä ja Vantaalla³⁵⁰

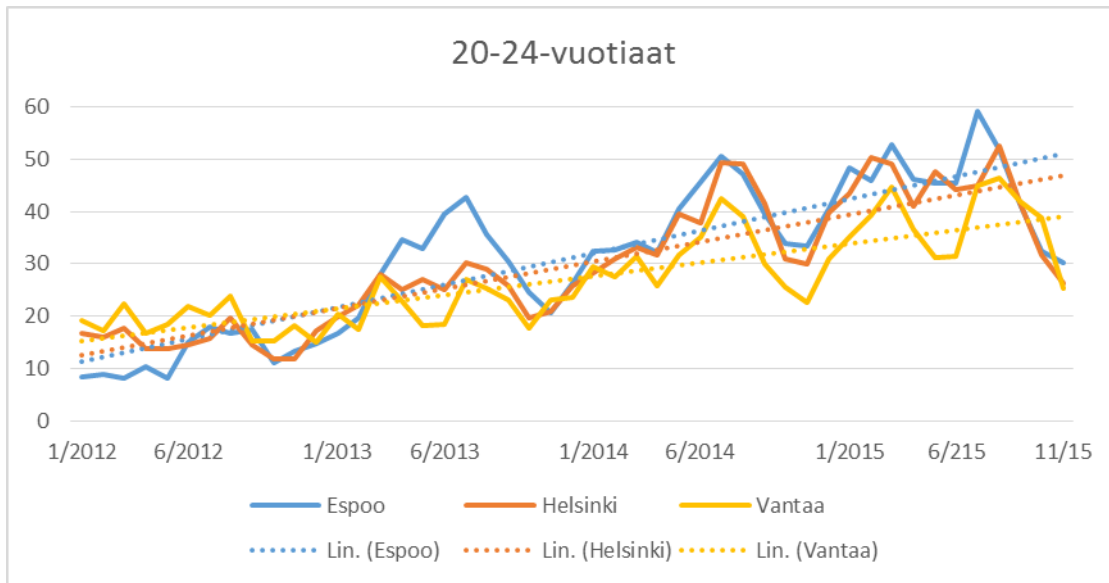
Kaupunkeja vertaamalla kuviosta voidaan nähdä, että Vantaan tilanne on vuodesta 2013 lähtien pysynyt pääosin parempana kuin Esossa ja Helsingissä. Marraskuussa 2015 virtaumaluvut olivat Vantaa 17,8 prosenttia, Helsinki 22,6 ja Espoo 28,6 prosenttia. Vaikka tuoreimmat luvut näyttävät alhaisilta kausivaihtelun vuoksi, luvuissa oli kasvua edellisvuoden marraskuuhun nähden.

Liitteessä 3 on esitetty virtaumalukuja myös muista suurista kaupungeista eli tehty vertailua pääkaupunkiseudun kolmen suuren kaupungin lisäksi Tampereen, Turun ja Oulun kanssa.

Kuviossa 17 on esitetty vastaava tilanne 20–24-vuotiaiden osalta. Tässä ikäryhmässä virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen on ollut suurempi kuin 15–19-vuotiailla. Myös 20–24-vuotiaiden osalta nähdään Vantaan muita hieman parempi tilanne vuodesta 2013 lähtien. Tuoreimpien tietojen perusteella marraskuussa 2015 virtaumaluvut olivat Vantaalla 25,2 prosenttia, Helsingissä 26,4 ja Esossa 30,3 prosenttia. Vantaan virtauma oli kuitenkin hieman korkeampi kuin vuotta aiemmin, kun taas Esossa ja Helsingissä virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen oli 20–24 -vuotiailla selvästi pienempi kuin vuotta aiemmin.

³⁵⁰ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1355.

15.2.2016

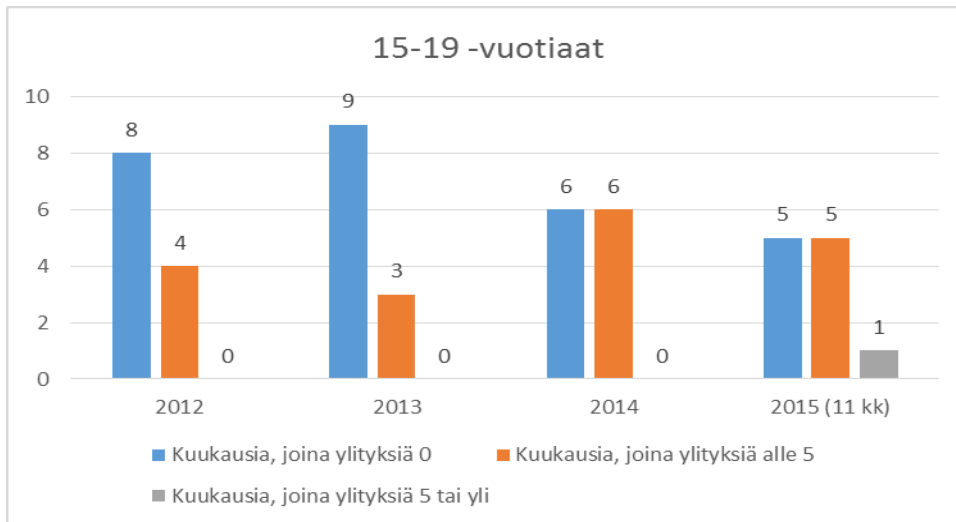
Kuvio 17 Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen (prosenttia työttömyysjaksoista), 20–24-vuotiaat
Essoossa, Helsingissä ja Vantaalla ³⁵¹

Kaupunkien välillä oli jonkin verran eroa siinä, kuinka lähellä toisiaan 15–19 -vuotiaiden ja 20–24-vuotiaiden tilanne oli marraskuussa 2015. Kaikissa kaupungeissa nuorempien tilanne oli parempi kuin 20–24-vuotiaiden, mutta Essoossa eroa oli vain 1,7 prosenttiyksikköä. Vantaalla eroa oli peräti 7,4 prosenttiyksikköä, ja Helsingissä ero oli 3,8 prosenttiyksikköä.

Kauniainen osalta vastaavia kuvioita ei voida piirtää, sillä tilastolukuja ei raportoida, jos henkilöitä on ollut alle viisi. Sen vuoksi kuvioissa 18–19 on kerrottu, kuinka monena kuukautena vuodesta Kauniainsissa on ollut henkilöitä, joiden kolme kuukautta aiemmin alkanut työttömyysjakso on ylittänyt kolme kuukautta. Ylityksiä siis tarkastellaan työnvälitystilastossa kunakin kuukautena kolme kuukautta aiemmin alkaneiden työttömyysjaksojen osalta.

³⁵¹ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1355.

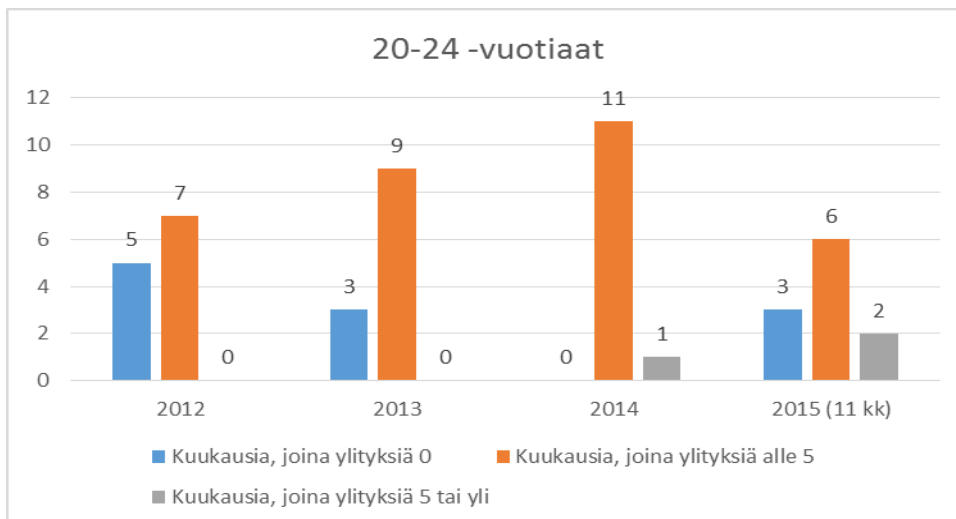

Kuvio 18 Kuukausien määrä sen mukaan jaoteltuna, ylittääkö kolme kuukautta aiemmin alkanut työttömyysjakso kolme kuukautta, Kauniaisten 15–19 -vuotiaat³⁵²

15–19 –vuotiaiden osalta oli vielä vuosina 2012 ja 2013 harvinaista, että työttömyysjakso ylitti kolme kuukautta (kuvio 18). Vuosina 2014 ja 2015 puolet kuukausista oli sellaisia, että ylityksiä tuli 1-4. Lisäksi vuonna 2015 yhtenä kuukautena ylityksiä oli viisi.

Myös Kauniaisissa kolmen kuukauden ylittävät työttömyysjaksot ovat olleet yleisempiä 20–24 -vuotiailla kuin nuoremmilla. Vuosi 2014 oli Kauniaisissa hankalin, sillä jokaisena kuukautena tuli vähintään yksi ylitys (kuvio 19). Alle viiden henkilön ylityksistä ei siis tiedetä muuta kuin että ylityksiä on ollut 1-4. Yhtenä kuukautena ylityksiä oli kuusi. Vuonna 2015 oli sekä niitä kuukausia, jolloin ylityksiä ei tullut että ennätysellisen suuri ylitys, mikä Kauniaisten tapauksessa oli kahdeksan ylitystä syyskuussa 2015.

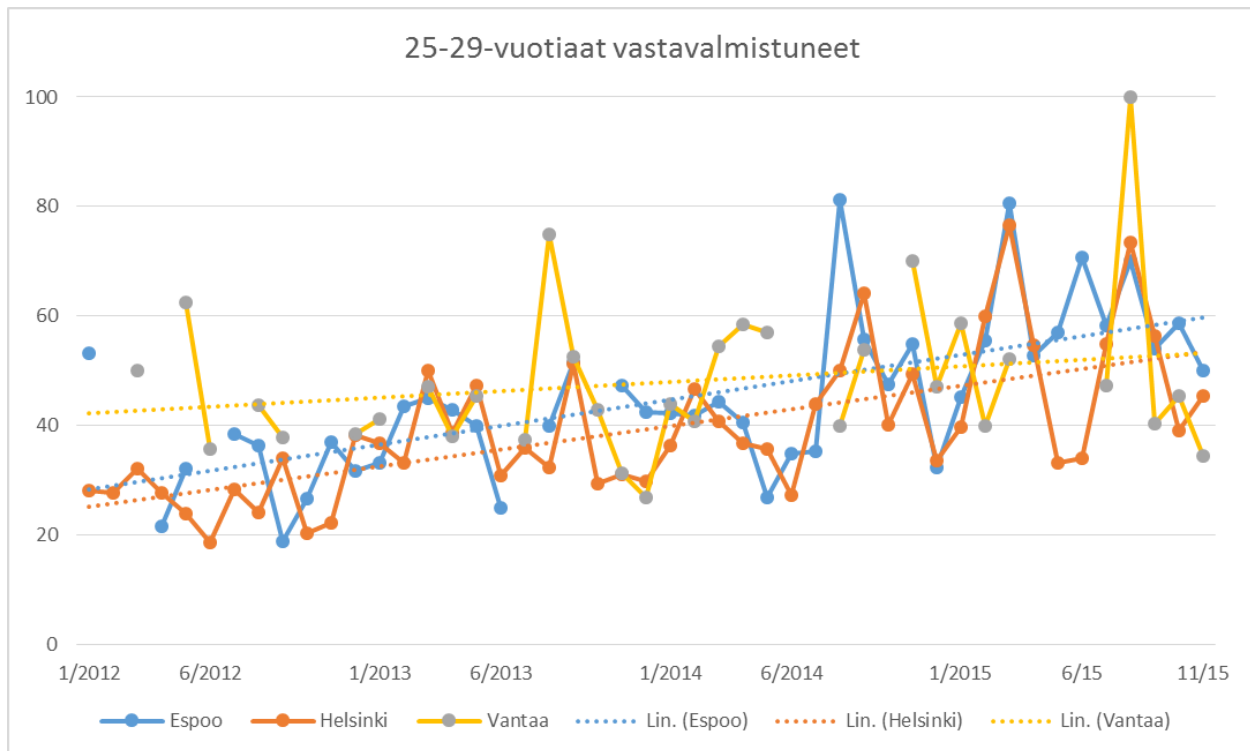

Kuvio 19 Kuukausien määrä sen mukaan jaoteltuna, ylittääkö kolme kuukautta aiemmin alkanut työttömyysjakso kolme kuukautta, Kauniaisten 20–24 -vuotiaat³⁵³

³⁵² Tarkastelun pohjana TEM työnvälitystilasto 1355.

Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen raportoidaan erikseen myös 25–29-vuotiaista vuoden sisällä valmistuneista. Kauniaisissa tällaisten henkilöiden virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen on ollut vähäistä. Vuosina 2012–2014 oli kunakin vuonna 10 kuukautta, jolloin ylityksiä ei tullut ja kaksi kuukautta, jolloin ylityksiä oli alle viisi. Vuonna 2015 tilanne oli heikentynyt siinä mielessä, että niitä kuukausia, jolloin ylityksiä oli alle viisi, oli marraskuuhun mennessä viisi. Loput kuusi kuukautta olivat siis myös vuonna 2015 sellaisia, että ylityksiä ei ollut lainkaan.³⁵⁴

Muissa kaupungeissa korostuu se, että kuukausittainen vaihtelu on suurta (kuvio 20). Trendi kuitenkin erottuu nousevana eli myös vastavalmistuneiden 25–29 -vuotiaiden kolmen kuukauden ylittävä työttömyys on ollut kasvussa etenkin Espoossa ja Helsingissä. Vantaalla oli sekä vuonna 2014 että 2015 kolme kuukautta, jolloin oli alle viisi kolmen kuukauden ylitystä. Vantaan lisäksi myös Espoossa, tosin vain vuosina 2012 ja 2013, oli tilastossa kuukausia, joina Kauniaisten tapaan oli 1-4 ylitystä, jolloin lukua ei raportoida ja kuvio jää siltä osin ilman merkintää.

Kuvio 20 Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen (prosenttia työttömyysjaksoista), 25–29-vuotiaat vastavalmistuneet Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla³⁵⁵

Prosentuaalisen virran takana olevat lukumäärät ovat melko pieniä Espoossa ja Vantaalla. Esimerkiksi tammikuussa 2015 vastavalmistuneita työttömiä työnhakijoita oli Espoossa 133, mutta kolme kuukautta aiemmin alkaneita työttömyyksiä vain 31, joista 14 ylitti kolmen kuukauden työttömyyden. Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen oli siis 14/31 eli 45 prosenttia.

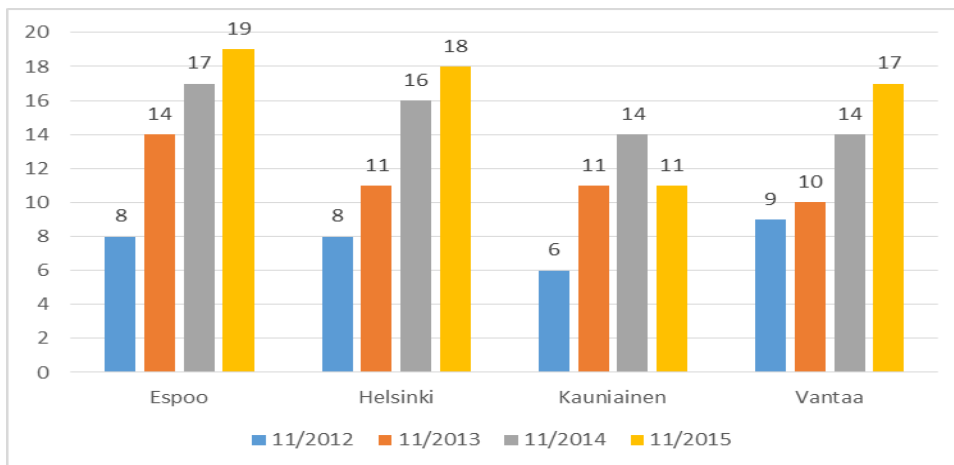
³⁵³ Tarkastelun pohjana TEM työnvälitystilasto 1355.

³⁵⁴ TEM työnvälitystilasto 1355.

³⁵⁵ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1355.

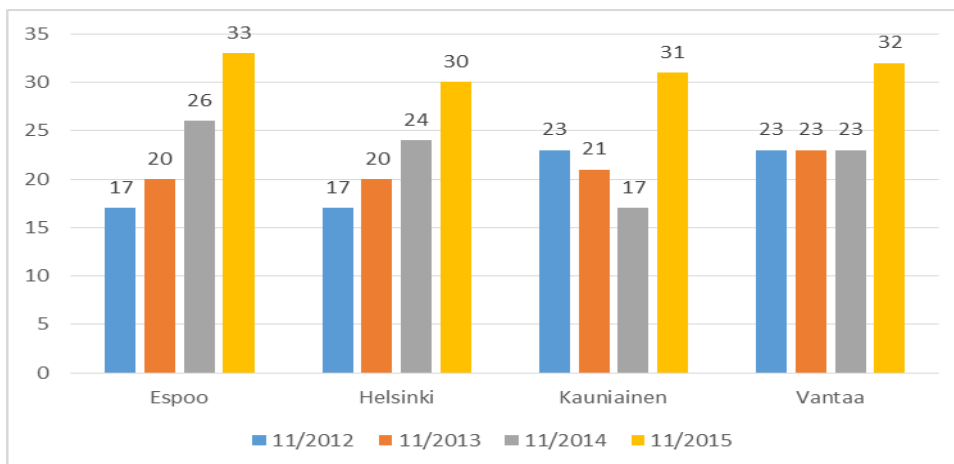
3.4 Työttömyys on pitkittynyt

Työttömyyden kesto on pitkittynyt kaikissa nuorten ikäryhmissä. Kuviosta 21 nähdään, että 20–24-vuotiailla keskimääräinen työttömyyden kesto oli marraskuussa 2015 espoolaisilla nuorilla jo 19 viikkoa, helsinkiläisillä 18 viikkoa ja vantaalaisilla 17 viikkoa. Kauniiaisissa jätiin 11 viikkoon. Kuviossa ovat mukana vain 20–24 -vuotiaat. Nuoremmissä, 15–19-vuotiailla keskimääräinen työttömyyden kesto oli marraskuussa 2015 11–13 viikkoa vaihdellen Vantaan 11 viikosta Espoon 13 viikkoon. Vuonna 2012 marraskuussa työttömyyden kesto oli vain 5-7 viikkoa.³⁵⁶

Kuvio 21 Työttömyyden kesto viikkoina, 20–24-vuotiaat marraskuu 2012–2015³⁵⁷

Kuviosta 22 ilmenee, että 25–29-vuotiaiden työnhaku kestää keskimäärin kauemmin eli marraskuussa 2015 keskimääräinen työttömyyden kesto oli 30–33 viikkoa vaihdellen Helsingin 30:stä Espoon 33:een.

Kuvio 22 Työttömyyden kesto viikkoina, 25–29-vuotiaat marraskuu 2012–2015³⁵⁸

³⁵⁶ Espoo 5, Helsinki 6, Vantaa 7 viikkoa. Kauniasten kohdalla TEM työvälitystilasto 1207 ei sisällä tietoa kestosta, mikä johtunee siitä, että työttömiä nuoria on ollut alle viisi.

³⁵⁷ Lähde: TEM työvälitystilasto 1207.

³⁵⁸ Lähde: TEM työvälitystilasto 1207.

15.2.2016

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kysymykseen, onko nuorisotakuun toteuttaminen ollut vaikuttavaa pääkaupunkiseudun kaupungeissa, haettiin vastausta neljän osakysymyksen avulla. Alla on vastattu tarkemmin osakysymyksiin, minkä perusteella voidaan vastata pääkysymykseen. Koulutustakuun toteuttaminen on pääkaupunkiseudulla ollut vaikuttavaa, mutta nuorisotakuun työllisyyttä koskevan tavoitteen osalta kaupungin toimenpiteiden vaikutuksia on vaikea osoittaa. Kaupungit ovat omilla nuorisotakuuhankkeillaan luoneet edellytyksiä vaikuttavuudelle, mutta työllisyystilanne on ollut haastava. Hankkeiden vaikuttavuuden seuranta on pääosin kohdistunut hankkeiden välittömiin tuloksiin ja vain Helsinki on seurannut nuorten tilannetta hankkeiden päättymisen jälkeen.

Työttömyystilastojen perusteella nuorisotakuu ei toteudu

Nuorisotakuun toteutumista kuvaava indikaattori, virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen, on nuorisotakuun aikana kasvanut eli yhä useamman nuoren työttömyysjakso ylittää nuorisotakuun lupauksen. Työttömyystilastot kuitenkin kuvastavat suhdannetilannetta, minkä vuoksi nuorisotakuun merkitystä on vaikea arvioida, koska ei tiedetä, olisiko nuorten työttömyystilanne pahempi ilman nuorisotakuuta. Pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien välisiä eroja vertailemalla voidaan tehdä se johtopäätös, että Vantaalla nuorisotakuu toteutuu parhaiten, Espoossa heikoiten. Kauniaisissa nuorten määrät ovat pieniä, mutta vuosina 2014 ja 2015 yhä useammin nuorisotakuu ei täysin toteudu. Nuorten kannalta huolestuttavaa on se, että työttömyys on kaikissa kaupungeissa pitkittynyt.

Espoossa ja Kauniaisissa työttömyysaste on koko väestöllä selvästi alhaisempi kuin Vantaalla ja Helsingissä, mutta nuorten työttömyysasteessa Espoo on ollut Helsingin tasolla ja ylikin. Kauniaisissa puolestaan nuorten työttömyysaste kävi suurten kaupunkien tasolla kesällä 2015 ja on senkin jälkeen pysytellyt aiempaa korkeammalla tasolla. Nuorten työttömyys onkin suhteellisesti kasvanut eniten Espoossa ja Kauniaisissa. Vantaalla puolestaan nuorisotyöttömyyden kasvu on ollut nuorisotakuun aikana kaikkein maltillisinta. Viimeisimmät, loppuvuoden 2015 työttömyysluvut kuitenkin osoittavat, että Helsingissä nuorisotyöttömyys on kääntynyt laskuun ja Espoosakin osittain. Vantaalla sen sijaan nuorisotyöttömyys on loppuvuonna kasvanut enemmän kuin suurissa naapurikaupungeissa. Kauniaisissa puolestaan nuorisotyöttömyyden kasvu oli loppuvuonna 2015 erityisen suurta.

Peruskoulun päättävillä koulutustakuu toteutuu hyvin

Koulutustakuun osalta kaikki kaupungit ovat parantaneet nuorten pääsyä koulutukseen koulutustakuun mukaisesti. Tavoitteen toteutumista on osaltaan auttanut se, että kaupungit ovat hakeneet ja saaneet ammatillisen koulutuksen lisäpaikkoja. Aloituspaiikkojen määrä on lisääntynyt useana vuonna ja se on merkittävin koulutustakuun tuoma hyöty koulutukseen hakeutuville nuorille. Opintojen keskeyttämistä on pyritty vähentämään toteuttamalla erilaisia koulutuksen läpäisyn tehostamishankkeita. Helsingissä opintojen keskeyttäminen on vähentynyt. Espoossa on myös läpäisyn osalta saatu hyviä tuloksia. Vantaalla tavoite keskeyttäneiden osuuden laskusta ei ole toteutunut. Kauniaisissa opintojen keskeyttämisprosentti on ollut alhainen. Nuorten koulutuksen haasteena ovat alle 30-vuotiaat nuoret, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa. Heidän joukossaan on paljon maahanmuuttajia. Nuorten aikuisten ja nuorten maahanmuuttajien koulutuspolkujen rakentamista tulee edelleen kehittää.

Kaupunkien omat tavoitteet toteutuneet vaihtelevasti

Kaikki kaupungit eivät ole asettaneet nuorisotakuuseen liittyviä selkeitä ja mitattavia tavoitteita, minkä vuoksi on haasteellista arvioida, onko kaupunkien valitsemilla nuorisotakuuta toteuttavilla toimintamalleilla saavutettu niille asetetut tavoitteet. Osalla kaupungeista tavoitteet ovat sanallisia.

Espoossa nuorisotakuuseen liittyviä sanallisia tavoitteita vuonna 2015 ovat lähinnä Ohjaamo- ja Työllisyyskonsertti Sello -hanke sekä kaupunkikehityksen oppisopimusprojekti. Tavoitteiden toteutumista ei näiden osalta voida vielä arvioida. Helsingissä strategiaohjelmassa mainitut toimenpiteet ovat toteutuneet hyvin. Vantaalla kaupunginvaltuuston vuosille 2013–2015 asettamat nuorisotakuuta koskevat tavoitteet ovat olleet mitattavia ja osin samoja kuin nuorisotakuun yleiset mittarit. Työttömyyden kehitystä mittaavat tavoitteet ovat huonossa työllisyysilanteessa vaikeita toteuttaa. Tavoitteista on toteutunut noin puolet. Kauniaisten vuosien 2013–2015 talousarviossa olevat nuorisotakuuta koskevat tavoitteet ovat sanallisia.

Vaikuttavuuden mittaamisessa kehitettävää

Vaikuttavuuden mittaamista on kaupungeissa toteutettu toistaiseksi varsin vähän. Nuorisotakuuhankkeille on asetettu mitattavia tavoitteita Vantaalla, jossa seurattiin Petra-hankkeen ensimmäisen hankekauden tavoitteiden toteutumista. Viidestä tavoitteesta neljä toteutui. Vamos Espoon osalta, joka on ostopalveluhanke, Espoolla on ollut käytettävissään tiedot nuorten sijoittumisesta hankkeen päättyessä. Vastaavasti Vantaalla on seurattu nuorten sijoittumista ohjauspalveluista työhön, koulutukseen tai muihin palveluihin. Helsingissä vaikuttavuuden seuranta on kehittyneintä, koska työllisyysneuvonnan toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan välittömien tulosten lisäksi yleensä puoli vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Helsingissä on lisäksi laadittu jo kolme nuorisotakuun seurantaraporttia. Kauniaisissa nuorisotakuuhankkeita ei ole erikseen nimetty, mutta eri palveluihin sisältyy nuorisotakuuta toteuttavia toimenpiteitä ja Ohjaamo Espoon palvelut ovat myös Kauniaisten nuorten käytettävissä.

Kaupunkien hankkeiden vaikuttavuutta ei ole mielekästä vertailla keskenään, koska erilaisilla hankkeilla voi olla erilaisia kohderyhmiä: niihin voi hakeutua tai ohjautua nuoria erilaisilla taustakoulutuksilla ja muilla taustatekijöillä. Kaupunkien omien nuorisotakuuhankkeiden vaikuttavuudesta on siten vaikea lausua muuta johtopäätöstä kuin että kaikki hankkeet ovat onnistuneet ohjaamaan nuoria työhön, koulutukseen ja muihin palveluihin. Vaikuttavuutta on edelleen mahdollista parantaa ja etenkin Espoossa ja Vantaalla vaikuttavuuden seurannassa on kehitettävää.

LÄHTEET

Haastattelut

Espoo:

Sivistystoimi, esikunta kehittämisspäällikkö ja suomenkielinen opetus lukiolinjan koulutussuunnittelija, 25.9.2015

Sosiaali- ja terveystoimi, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, 12.10.2015

Konserniesikunta työllisyyspäällikkö, sosiaali- ja terveystoimi työllisyyspalvelujen päällikkö, sosiaali- ja terveystoimi johtava sosiaalityöntekijä, 13.10.2015

Sivistystoimi, suomenkielinen opetus, kehittämisspäällikkö, 20.10.2015

Omnian ammattiopiston rehtori ja nuorten oppimispalveluiden johtaja, 23.10.2015

15.2.2016

Helsinki:

Sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja ja kaupunginsihteeri 23.9.2015

Opetustoimen johtaja ja erityissuunnittelija, opetusvirasto 6.10.2015

Elinkeinojohtaja, työllistämispäällikkö ja erityissuunnittelija, kaupunginkanslia 9.10.2015

Lisäksi käytettävissä oli maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikön esitys ja vastaukset Respasta ja Ohjaamosta esitettyihin kysymyksiin tarkastusviraston ja kaupunginkanslian tapaamisessa 28.10.2015.

Kauniainen:

Sivistystoimi sivistystoimen johtaja, kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö, sosiaali- ja terveystoimi sosiaalipäällikkö, 22.10.2015

Vantaa:

Asukaspalveluiden apulaiskaupunginjohtaja ja työllisyyspalveluiden johtaja 8.10.2015

Sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja 22.10.2015

Muut lähteet:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2014/1359/09 02 01 01/2014/KESELY

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöministeriö 2014/1799/09 02 01/2015/HÄMELY

Espoon kaupungin seurantaraportti II, 31.10.2015

Espoon kaupungin tarkastuslautakunnan esitysmateriaalit 26.8.2015 ja 24.9.2015

Espoon kaupungin tilinpäätös 2013

Espoon kaupungin tilinpäätös 2014

Espoon kaupungin vuoden 2013 talousarvio sekä taloussuunnitelma

Espoon kaupungin vuoden 2014 talousarvio sekä taloussuunnitelma

Espoon kaupungin vuoden 2015 talousarvio sekä taloussuunnitelma

Espoon kaupunki, Kaupunginhallitus 12.8.2013 § 214

Espoon kaupunki, Kaupunginjohtaja 21.11.2014

Espoon kuntakokeilun edistymisraportti 2013–2015

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia, Hallituksen nuorisojaoston pöytäkirja 14.5.2014

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia, Talousarvio 2015 ja taloussuunnitelma

15.2.2016

Etsivä nuorisotyö 2014. Valtakunnallisen etsivän nuorisotyön kyselyn tulokset. Opetus- ja kulttuuriministeriö, aluehallintovirasto ja Valtakunnallinen työpajayhdistys ry, Ruth Bamming, Kesäkuu 2015.

Helsingin kaupunginhallitus 27/11.8.2014 Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle oppivelvollisuuden nostamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

Helsingin kaupunginhallitus 35/6.10.2014 Iltakouluasia: Nuorten hyvinvointi ja nuorisotakuun toteutumisen seuranta

Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2013-2016

Helsingin kaupungin talousarviot vuosille 2013, 2014 ja 2015

Kauniaisten kaupungin talousarvio 2015 ja taloussuunnitelma 2015-2017

Kauniaisten kaupungin talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014-2016

Kauniaisten kaupungin talousarvio 2013 ja taloussuunnitelma 2013-2015

Kuusikko-työryhmä 2014. Kuuden suurimman kaupungin työllistämispalvelut vuonna 2013. Aikuissosiaalityön Kuusikko-työryhmä, Hanna Ahlgren-Leinvuo.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012).

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001)

Monialainen yhteistyö ja nuorten hyvinvointi Espoossa seminaariaineisto 11.11.2015

Nuorisolaki (72/2006)

Nuorisotakuun seurantaraportti 26.5.2015. Maahanmuuttajanuoret. Helsingin kaupunginkanslia, opetusvirasto ja tietokeskus.

Nuorisotakuun seurantaraportti 3.10.2014. Nuorten yhteiskunta- ja koulutustakuu Helsingissä. Kaupunginkanslia ja opetusvirasto.

Nuorisotakuun seurantaraportti 7.12.2015. Nuorisotakuusta yhteisötakuun suuntaan. Syksy 2015. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia ja opetusvirasto.

Nuorisotakuun toteuttaminen Vantaalla vuosina 2014–2015.

OPH, määrällisen seurannan tulokset 2013–2014.

Poikkihallinnolliset politiikkaohjelmat ja politiikat, valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2005

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelma 29.5.2015.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011.

Raportti nuorisotakuun palveluista Espoossa, Sirkku Reponen, Omnia 2014

Sopimus Espoon kaupungin ja Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston välisestä yhteistyöstä vuonna 2014

Sopimus Espoon kaupungin ja Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston välisestä yhteistyöstä vuonna 2015

Sosiaalihuoltolaki (170/1982)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Stadin ammattiopisto, toimintasuunnitelma 2015.

Takuuta toteuttamassa – nuorisotakuu pääkaupunkiseudulla. Selvitysraportti. Pirjo Turtiainen, Vantaa 2015.

Tarkastusviraston arviointimuistio 2012. Oppisopimuskoulutuksen käyttö ja tehostamismahdollisuudet. Helsingin kaupunki.

Tarkastusviraston arviointimuistio 2013. Kuntouttavan työtoiminnan tulosten arviointi. Helsingin kaupunki.

TEM 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. TEM-raportteja 8/2012.

TEM 2015. Nuorisotakuu-työryhmän loppuraportti ja suositukset jatkotoimiksi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 19/2015.

TEM, Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia, nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti, 2014

TEM/498/7.10.02/2012

Työllisyydenhoidon toimintakertomus 2014. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslian elinkeino-osasto, maahanmuutto- ja työllisyyspalvelut 10.4.2015.

Työllisyydenhoidon vaikuttavuusmittaristo 2014. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslian elinkeino-osasto, maahanmuutto- ja työllisyyspalvelut 10.4.2015.

Työttömyysturvalaki (1290/2002)

Valtioneuvoston kanslia 2015. Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi. Hallituksen julkaisusarja 13/2015.

Vamos Espoo -palvelukokonaisuus: Nuoruus, mahdollisuuksia ja haasteita seminaari 25.3.2015

Vamos Espoo, Yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi aineisto 7.1.2016

Vantaan kaupungin tilinpäätös 2014

Vantaan kaupungin vuoden 2013 talousarvio ja taloussuunnitelma 2013–2016

Vantaan kaupungin vuoden 2014 talousarvio ja taloussuunnitelma 2014–2017

Vantaan kaupungin vuoden 2015 talousarvio ja taloussuunnitelma 2015–2018

Vantaan lukioiden ja ammattiopisto Varian arviointiraportti 2013

Vantaan lukioiden ja ammattiopisto Varian arviointiraportti 2014

Väestön koulutus rakenne Helsingissä. Tilastoja 2015:22. Helsingin kaupunki, tietokeskus.

Liitteet

Liite 1 Kaupunkien 15–29-vuotias väestö ikäryhmittäin ja äidinkielen mukaan 2013–2015

Liitetaulukko. Kaupunkien 15–29-vuotias väestö ikäryhmittäin ja äidinkielen mukaan 1. tammikuuta 2013–2015³⁵⁹

Kaupunki	Ikäryhmä	Äidinkieli	2013	2014	2015	Muutos 2013-2015 (%)
Helsinki	15-19 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	29 510	28 839	27 953	-5,3
		Vieraat kielet	3 795	4 157	4 349	14,6
	20-24 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	48 827	48 910	48 796	-0,1
		Vieraat kielet	5 949	6 050	6 138	3,2
	25-29 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	57 191	58 185	59 573	4,2
		Vieraat kielet	9 570	10 155	10 793	12,8
Espoo	15-19 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	15 996	15 644	15 467	-3,3
		Vieraat kielet	1 400	1 551	1 665	18,9
	20-24 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	17 153	17 327	17 593	2,6
		Vieraat kielet	2 271	2 301	2 450	7,9
	25-29 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	17 945	17 951	18 125	1,0
		Vieraat kielet	3 884	4 172	4 380	12,8
Vantaa	15-19 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	12 355	12 113	11 972	-3,1
		Vieraat kielet	1 432	1 581	1 723	20,3
	20-24 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	13 319	13 495	13 515	1,5
		Vieraat kielet	1 791	1 947	1 959	9,4
	25-29 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	14 577	14 673	14 785	1,4
		Vieraat kielet	2 838	3 159	3 436	21,1
Kauniainen	15-19 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	737	749	732	-0,7
		Vieraat kielet	24	29	27	12,5
	20-24 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	515	524	581	12,8
		Vieraat kielet	28	27	33	17,9
	25-29 -vuotiaat	Kaikki äidinkielet	297	300	378	27,3
		Vieraat kielet	43	43	45	4,7

³⁵⁹ Espoon kaupunkitiedosta saadut aluesarjoihin perustuvat väestötiedot. Alkuperäislähde tilastokeskus, 1. tammikuuta tieto.

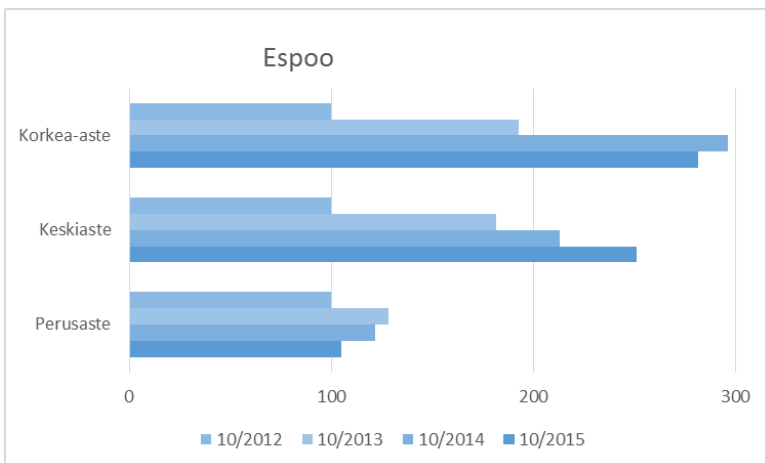

Liite 2 Nuorten työttömyys koulutusasteittain³⁶⁰

Seuraavissa kuvioissa työttömien määrä on indeksoitu siten, että vuoden 2012 lokakuun arvo on 100. Koulutusasteita on tarkasteltu karkean jaon mukaan eli korkea-aste sisältää sekä tutkijakoulutuksen että ylemmän ja alemman sekä alimman korkea-asteen. Perusaste sisältää ylemmän ja alemman perusasteen. Tekstissä on kuitenkin viitattu tarkempaan korkea-asteen jaotteluun.

Alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyys koulutusasteen mukaan

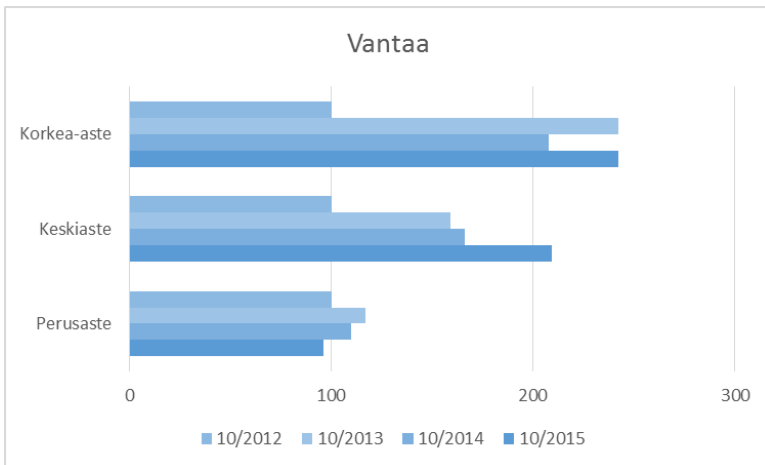
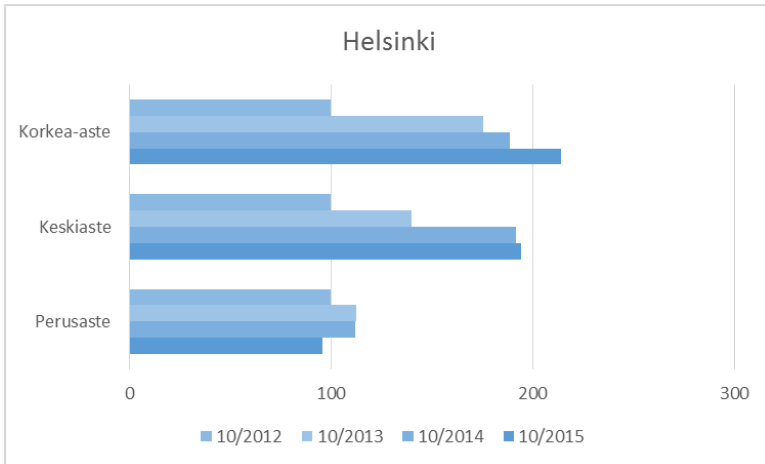
Espoon, Helsingin ja Vantaan kuvaajat on esitetty samassa mittakaavassa alekkain. Tarkastelusta ilmenee, että perusasteen tutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrä ei ole kovin paljon kasvanut, vaan lisäystä on tapahtunut erityisesti korkea-asteessa, mutta myös keskiasteella. Espoossa työttömyyden kasvu on ollut voimakkainta ja se on kohdistunut erityisesti korkea-asteen tutkinnon suorittaneisiin. Tässä alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä korkeasti koulutettujen työttömien määrät ovat kuitenkin Espoossa melko pieniä eli kasvu on tapahtunut 27:stä 76:een. Suurin kasvu on tapahtunut Espoossa alemman korkea-asteen ja alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla. Helsingissä kasvua oli erityisesti alimmassa korkea-asteessa ja Vantaalla alemmassa korkea-asteessa.

³⁶⁰ Tilastotiedot on saatu ELY-keskuksesta 17.11.2015.

15.2.2016

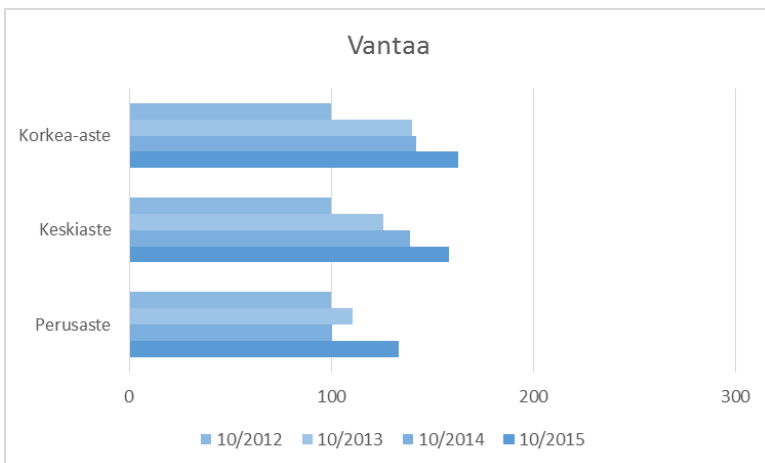
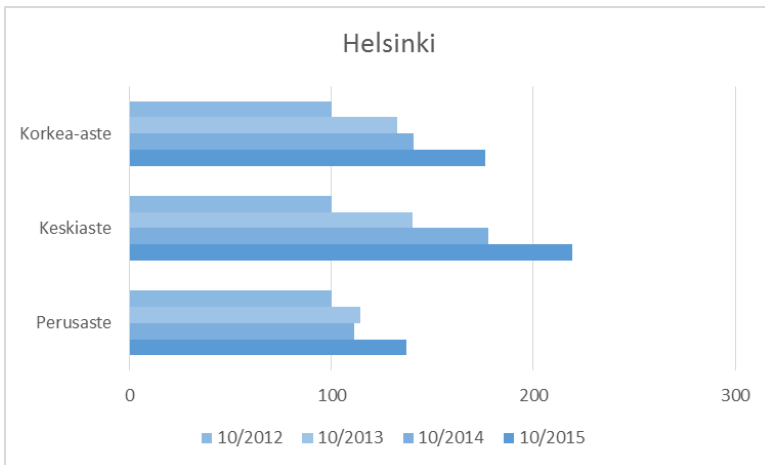
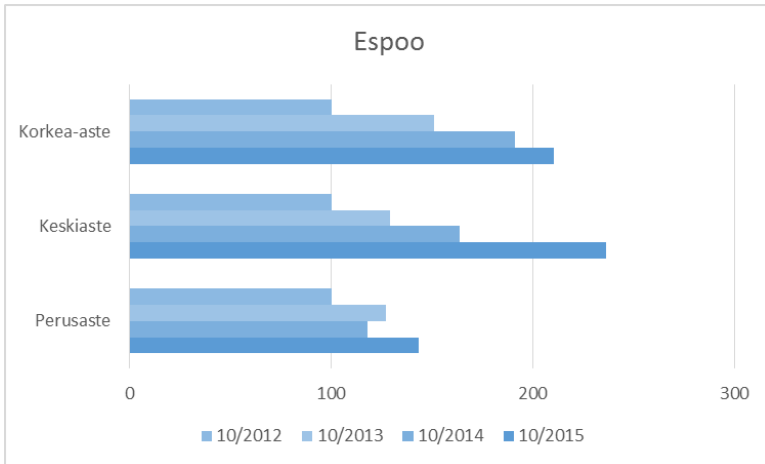
Kauniaisten osalta vain keskiasteen tutkinnon suorittaneita oli niin paljon, että heistä voitiin muodostaa tilasto. Myös ylemmän perusasteen suorittaneita oli useana kuukautena tilaston vaatima vähintään viisi henkilöä. Muiden osalta työttömiä oli joko 0 tai alle viisi. Keskiasteen tutkinnon suorittaneita nuoria työttömiä oli lokakuussa 2012 kuusi henkilöä ja lokakuussa 2015 jo 20 henkilöä.

25–29 –vuotiaat nuoret

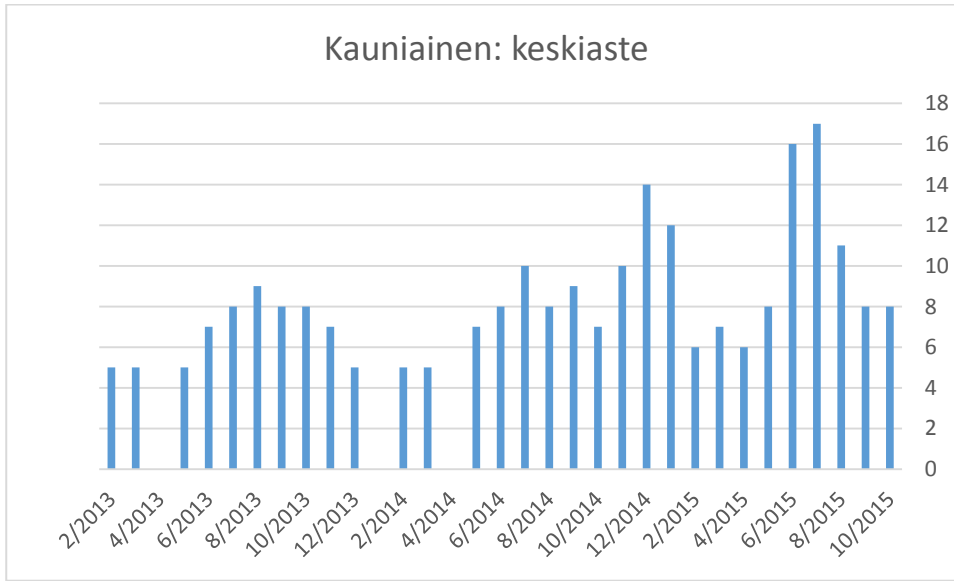
25–29 –vuotiaiden nuorten joukossa pelkän perusasteen suorittaneiden työttömyys on kasvanut enemmän kuin alle 25-vuotiailla, mutta tässäkin ikäryhmässä suurimmat kasvut ovat tapahtuneet keskiasteen ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla. Vantaalla kasvu on ollut keskiasteen osalta maltillisempaa kuin Helsingissä tai Espoossa ja korkea-asteen osalta maltillisempaa kuin Espoossa. Espoossa ja Vantaalla etenkin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyys on kasvanut. Helsingissä näkyi työttömyyden erityinen kasvu tutkijakoulutuksen suorittaneissa, mutta lukumäärät olivat pieniä.

15.2.2016

Kauniaisten osalta myös 25–29-vuotiaiden nuorten työttömyys koulutusasteen mukaan pilkkoutuu liian pieniin luokkiin. Vain keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osalta on muodostettavissa tilasto helmikuusta 2013 alkaen. Kesäkuukausien lisäksi työttömyys on ollut pahimmillaan vuodenvaihteessa 2014/2015.

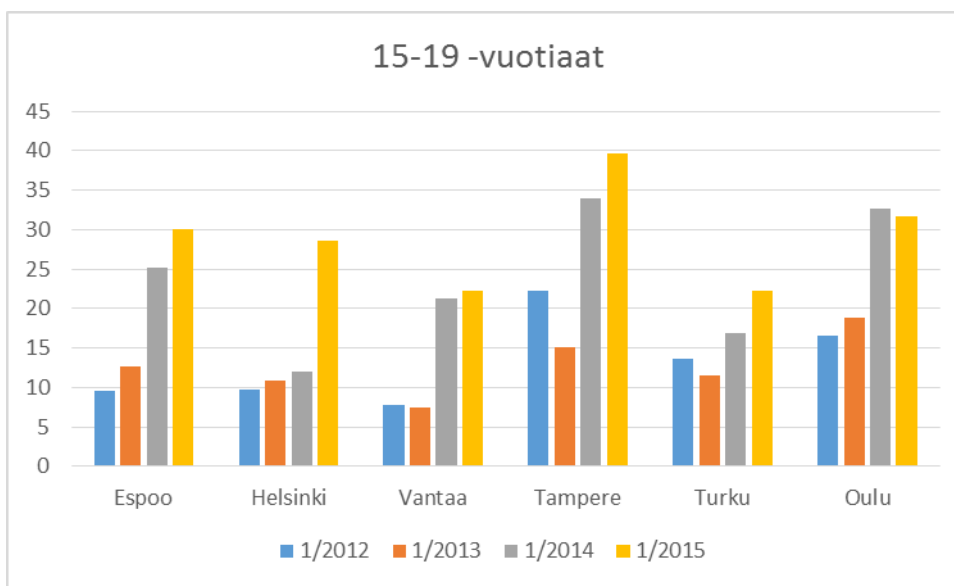

Nuorten 25–29 –vuotiaiden, keskiasteen tutkinnon suorittaneiden työttömyys Kauniaisissa

Liite 3 Nuorisotakuun keskeiset mittarit: vertailu kuusikkokuntiin

Tässä liitteessä nuorisotakuun toteutumista mittarilla ”virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen” on verrattu pääkaupunkiseudun suurten kaupunkien lisäksi koko kuusikkoon eli otettu mukaan myös kolme muuta suurta kaupunkia: Tampere, Turku ja Oulu.

Kuviossa 1 on esitetty niiden 15–19-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus, joiden työttömyys kesti yli kolme kuukautta vuoden alun tilanteessa. Tammikuussa 2012 vaihteluväli oli Vantaan 7,8 prosentista Tampereen 22,2 prosenttiin. Vuoden 2015 tammikuussa paras tilanne oli Vantaalla ja Turussa (kummassakin 22,2 prosenttia) ja heikoin tilanne edelleen Tampereella (39,6 prosenttia).

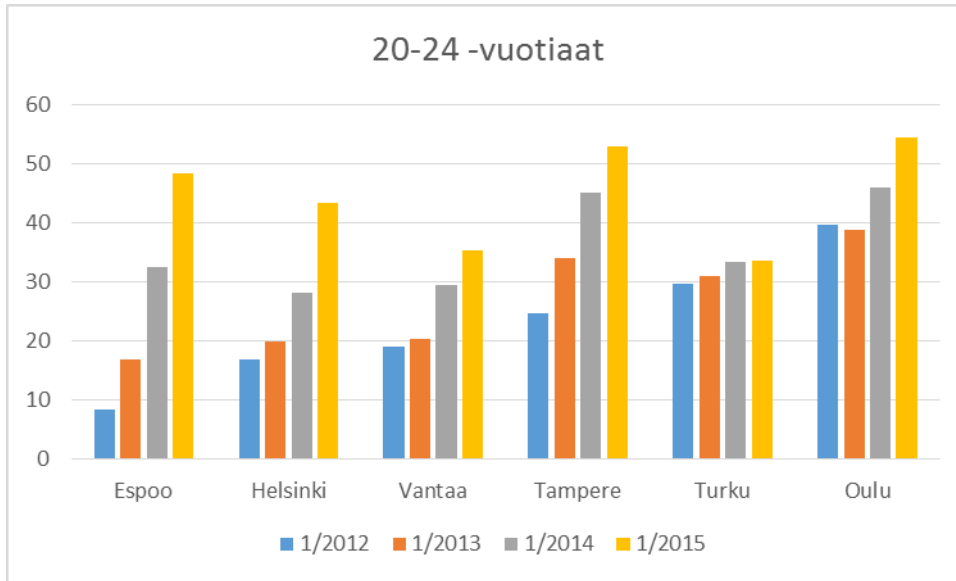
Kuvio 1 Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen (prosenttia työttömyysjaksoista), 15–19-vuotiaat, kuusikkokunnat tammikuu 2012–2015³⁶¹

Kuviossa 2 on esitetty niiden 20–24-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus, joiden työttömyys kesti yli kolme kuukautta vuoden alun tilanteessa. Tammikuussa 2012 vaihteluväli oli Espoon 8,4 prosentista Oulun 39,7 prosenttiin. Vuoden 2015 tammikuussa paras tilanne oli Turussa (33,5 prosenttia) ja huonoin tilanne edelleen Oulussa (54,4), mutta Tampere oli kivunnut lähelle (52,8).

³⁶¹ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1355.

15.2.2016

Kuvio 2 Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen (prosenttia työttömyysjaksoista), 20–24-vuotiaat, kuusikkokunnat tammikuu 2012–2015³⁶²

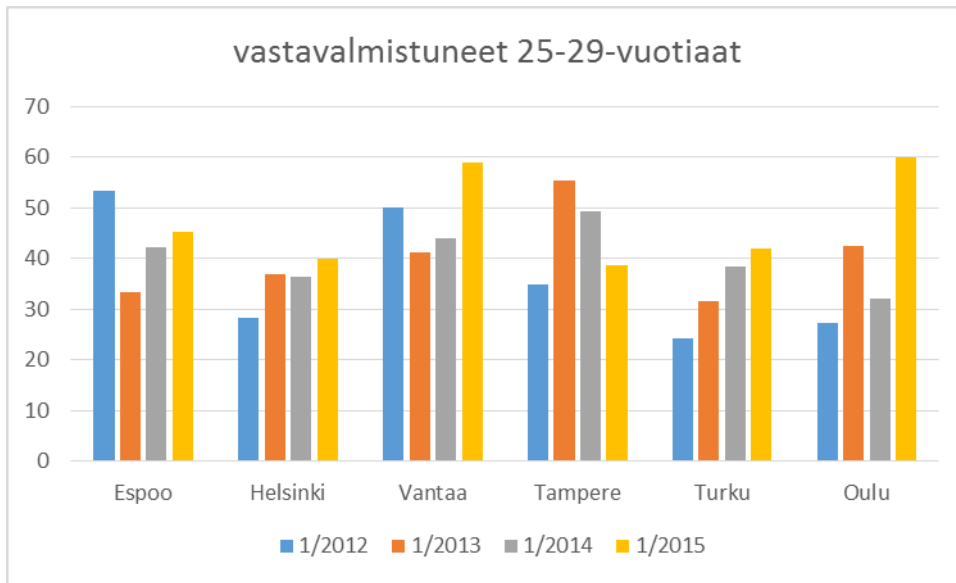
Kuviossa 3 on esitetty vastaava tilanne 25–29-vuotiaiden vastavalmistuneiden osalta. Vantaan osalta lähtötieto tammikuulta 2012 oli tyhjä samoin kuin helmikuulta, joten lähtötietona käytettiin maaliskuun 2012 tietoa.³⁶³ Vuoden 2012 alussa vaihteluväli oli Turun alhaisimmasta 24,3 prosentista Espoon 53,3 prosenttiin. Tammikuussa 2015 heikoin tilanne oli Oulussa (60 prosenttia) ja Vantaalla (58,8 prosenttia), paras tilanne Tampereella (38,6 prosenttia) ja Helsingissä (39,8 prosenttia).

³⁶² Lähde: TEM työnvälitystilasto 1355.

³⁶³ Tilastossa tyhjän tiedon selitys on: ”tietoa ei ole saatu, se on liian epävarma esitettäväksi tai se on salassapitosäännön alainen”. Käytännössä tyhjä tieto tarkoittaa sitä, että henkilöitä on ollut 1-4.

15.2.2016

Kuvio 3 Virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen (prosenttia työttömyysjaksoista), vastavalmistuneet 25–29-vuotiaat, kuusikkokunnat tammikuu 2012–2015³⁶⁴

³⁶⁴ Lähde: TEM työnvälitystilasto 1355. Vantaan tieto 1/2012 on tieto maaliskuulta 2012.